UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos instructa

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-54834

Visual Library

nas exegit, vt etiam miraculis claruerit, & in cœlitum numerum relata ſit.

VIDE V. *Adulatio. Amor ſui. Immortificatio paſſionum. Inconſtantia. Linguæ abuſus. Mendacium. Timor humanus.*

I

ILLVSIONES SPIRITVALES.

Remedia pro illis diſcernendis à diuinis inſpirationibus.

PRIMVM Remedium eſt ex parte materiæ inſpiratæ. Conſidera, an viſiones, reuelationes, & quicquid tibi inſpiratur, ſit conſentaneum diuinis litteris, traditioni, communi doctrinæ Eccleſiæ Romanæ, & rectæ rationi. nam ſi non fuerit, certo ſcire debes non eſſe inſpirationem diuinam, ſed illuſionem dæmonis. Vnde Chriſtus Saluator omnes tentationes ſibi à dæmone in Matth.4. deſerto factas, quia non congruebant cum diuinis litteris, teſtimoniis earundum repreſſit.

II. REMED. ex parte eorum, qui diſcernere poſſunt adulterinas inſpirationes, à veris & ſalutaribus, vti ordinariè ſunt viri doctrina & pietate præſtantes. Quales conſules, quoties ambigis de inſpiratione diuinané ſit an diabolica. Docet enim D. Paulus. *Omnia probate, quod bonum eſt* 1. Theſſ.5.21. *tenete.* & S. Ioannes. *Nolite omni Spiritui credere; ſed probate Spiritus ſi ex Deo* 1. Ioan.4.1. *ſint.* Quod autem non quiuis ſimplex laicus probare poſſit, an Spiritus ex Deo ſit, inde liquet, quod Apoſtolus in priore epiſtola ad Corinthios 1. Cor.12.10. diſcretionem Spirituũ numeret inter dona Dei; quæ Theologi vocant gratias gratis datas, quæ paucis dantur. Vnde & in eadem dicit. *Si quis* Ib.c.14.37. *videtur Propheta eſſe, aut ſpiritualis, cognoſcat, quæ ſcribo vobis. Sciat me,* inquit B. HIERONYMVS in epiſtola ad Minerium & Alexandrum, *illud Apoſtoli libenter audire. Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Et Saluatoris verba dicentis.* Hier.ep.152. *Eſtote probati numularij: vt ſi quis nummus adulter eſt, & figuram Cæſaris non habet, nec ſignatus eſt moneta publica, reprobetur. Qui autem Chriſti faciem claro præfert lumine, in cordis noſtri marſupium recondatur.*

III. REMED. eſt ex parte ſubiecti, vel perſonæ cui facta eſt inſpira-
tio. Hic enim Pater ſpiritualis, qui delectus erit in probatorem Spiritus,
Tertull. de præſcript. memor eſſe debet dicti TERTVLLIANI, vt non fidem ex perſona,
ſed perſonam ex fide æſtimet & probet. ac primo indagare, num is cui
viſiones, vel inſpirationes illæ contingunt ſit integri & ſani cerebri; nam
ſi non ſit, mox amandandus eſt, monenduſque eſſe mera phantaſmata.
2. an ſit fœmina. cum ea enim longè cautius agendum erit, quam cum
viro, quia dæmon per eam primum parentem decepit, ſicut initio Chri-
ſtianiſmi per Maximillam, & Priſcillam Nouatianos & Montaniſtas, ac
Tert. c. 9. inter hos noſtrum doctiſſimum Tertullianum, vt apparet ex libro de
anima, vbi probat animam noſtram eſſe corporeã ex viſione Priſcillæ,
quæ in Eccleſia tempore diuini officii per extaſin rapiebatur, & loque-
batur cum Angelis. 3. ſitné diues vel pauper: nam diuiti facile obrepit
ſuperbia, pauperi verò ſimulatio. 4. an publicam cum multis, vel pri-
uatam cum paucis: religioſis vel ſecularibus, probis vel improbis vi-
Pſal. 17. 26. tam agat. Nam vt ait Pſalmiſta. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente,
innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Et Salomon.
Prou. 13. 20. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit.* Et. *Qui communicauerit ſuperbo, induet
Eccli. 13. 1. ſuperbiam.* SECVNDO debet Pater ſpiritualis, eum qui ſuas vel viſiones
vel inſpirationes patefecerit, potius obiurgare quam laudare, ſerioque
monere ne fidem facile illis præſtet, ac docere, vt quoties contingunt
Luc. 5. 8. dicat cum Petro ex humilitate. *Exi à me, quia homo peccator ſum.* aut cum
Vitæ PP. lib. de obed. c. 35. eremita illo, qui dæmoni apparenti in ſpecie Gabrielis archangeli, dixit.
Forte ad alium à Deo miſſus es, ego enim viſitatione Angelorum non
ſum dignus. Quod ſi obiurgationem, vel monitionem hanc moleſtè fe-
Prou. 12. 13. rat, facile probaueris an ſpiritus ex Deo fuerit. *Qui enim odit increpationes,*
Eccli. 21. 7. inquit Sapiens, *inſipiens eſt.* Et. *Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris.*

V. REMEDIVM ex parte ſignorum, quæ ordinariè ſolent diuinam
Bern. ſerm. 57. inſpirationem antecedere, quæ annotauit S. BERNARDVS in Cantica.
Primum eſt, ſi homo intus, vel foris moueatur ad tuendam iuſtitiam.
Pſal. 88. 15. *Iuſtitia* enim *& iudicium præparatio ſedis tuæ*, ait Pſaltes. 2. eſt, ſi moueatur
ad ſectandam humilitatem, caritatem fraternam, obedientiã erga præ-
Matth. 5. 8. latos, puritatemque maxime cordis & pacem. *Beati mundo corde*, ait Chri-
Pſal. 75. 3. ſtus, *quia ipſi Deum videbunt.* Et Dauid. *In pace factus eſt locus eius.* 3. Si ſen-
tiat recordatione peccatorum conſcientiam pungi & vri, doleatque to-
Pſal. 96. to corde de peccatis. *Ignis ante ipſum præcedit*, inquit idem. Et. *Iuxta eſt
Pſal. 33. 19. Dominus iis, qui tribulato ſunt corde.* Ac Dominus apud Iſaiam. *Ad quẽ reſpi-
Iſa. vlt. 2. ciam, niſi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem ſermones meos?* 4.
Aug. lib. 11. c. 9. eſt B. AVGVSTINI in libris Confeſſionum, ſi initio quidem turbet, ma-
xime hominem minus ſpiritualem, ac terreat, ſed mox cõſoletur. *Inhor-*

reſco, inquit, *in quantũ diſſimilis ei ſum: inardeſco, in quantum ſimilis ei ſum.* Proprium enim Spiritus diuini conſolari: terror verò eſt tantum ſignũ bonum Spiritus aduentãtis. Malus verò Spiritus in Angelũ lucis trãsfiguratus primo aſpectu exhilarat animã vt oculos aſpectus roſæ, ſed mox cõtriſtat, ac tandẽ eam in deſperationẽ & obſtinationẽ conatur inducere.

VI. Remed. eſt ex parte ſignorum, quæ comitantur vel ſequuntur diuinam inſpirationem. S. Gregorivs in quarto dialogorũ libro generatim vnum ſignũ proponit. *Sancti*, inquit, *viri inter illuſiones, atq; reuelationes ipſas viſionum voces, aut imagines quodam intimo ſapore diſcernunt vt ſciant, vel quid à bono Spiritu percipiant, vel quid ab illuſore patiãtur.* Sic B. Auguſtinus in 6. Confeſſ. libro c. 13. ſcribit S. Monicam matrem ſuam dicere ſolitam, *ſe neſcio, quo ſapore, quem verbis explicare non poterat, diſcernere, quid intereſſet inter Deũ reuelantem, & animam ſuã ſomniantem.* S. Bernardvs vero loco citato preſſius illa perſequitur his verbis. *Si non ſolũ compungeris in ſermone (ædificante ad pietatem,* vel inſpiratione) *ſed & conuerteris totus ad Dominum, iurans & ſtatuens cuſtodire iudicia iuſtitiæ eius, etiã adeſſe ipſum iam noueris, præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius. Etenim vtrũq; de illo legis, & ignẽ videlicet ante ipſum præcedere, & ipſum nihilominus ignem eſſe. Moyſes ſiquidem de illo dicit, quia Deus ignis conſumẽs eſt* Pergit deinde ad alterum ſignum, & ait. *Porro hoc igne conſumpta omni labe peccati, & rubigine vitiorũ, ſi iam emundata ac ſerenata conſcientia ſequatur ſubita quædã, atq; inſolita latitudo mentis, & infuſio luminis illuminantis intellectum, vel ad ſcientiam ſcripturarum, vel ad myſteriorũ notitiam, quorum alterum propter nos oblectandos, alterũ propter ædificandos proximos reor dari: oculus reſpicientis procul dubio eſt iſte educens quaſi lumen iuſtitiã tuam, &c.* Subiicit & tertium. *Poſt hunc*, inquiens, *tantæ dignationis ac miſerationis reſpectum ſequitur vox blandè & leniter diuinam inſinuans voluntatem, quæ non eſt alius, quàm ipſe amor, qui otioſus eſſe non poteſt, de his quæ Dei ſunt ſolicitans & ſuadens. Denique audit ſponſa, vt ſurgat & properet, haud dubium, quin ad animarum lucra. Hoc ſiquidem vera & caſta contemplatio habet, vt mentem, quam diuino igne vehementer ſuccenderit, tanto interdum repleat zelo, & deſiderio acquirendi Deo, qui eum ſimiliter diligant, vt otium contemplationis pro ſtudio prædicationis libenter intermittat.*

Greg. c. 48.

I. Signum.

Deut. 4. 24. Heb. 12. 29.

II.

III.

IV.

VII. Remedivm eſt Oratio. Licet enim donum diſcretionis ſpirituum gratis detur, tamen à Deo rarò communicatur, niſi iis, qui ardenter illud ab eo poſtularint: atq; etiã ſanctitate vitæ morumq; ad illud ſe compararint. *Si quis noſtrũ*, inquit idem Bern. *integrè & perfectè iuxta verbum Sapiẽtis cor ſuum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominũ, qui fecit illum, & in conſpectu altiſſimi deprecetur, ſimulq; votis omnib. ſtudeat ſecundum Iſaiã Prophetam parare vias Domini, rectas facere ſemitas Dei ſui, cui cũ Propheta ſit dicere. Oculi mei ſemper ad Dominum.* Et. *Quia prouidebã Dominum in cõſpectu meo ſemper nõne hic accipiet benedictionẽ à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo? Viſitabitur*

Bern. ſ. 57. in Cant.

Eccli. 39. 6.

Iſa. 40. 3.

Pſal. 24. 15.

Pſal. 15. 8.

Pſal. 23. 5.

profectò frequenter, nec vnquam ignorabit tempus viſitationis ſuæ, quantum libet is, qui in Spiritu viſitat, clandeſtinus veniat, & furtiuus, vtpote verecundus amator. Addit RICHARDVS Victorinus ſcribens in Cantica, non ſolum orandum Dominum, antequam veniat inſpiratio, ſed etiam poſtquam obtenta eſt, vt permaneat & nos perficiat, inq; in omni vitæ actione dirigat. (Rich.p.2,c33.)

VIDE V. *Deſolatio ſpiritualis. Diſtractio in oratione. Indiſcretio Iudicium proprium. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria,*

IMMODESTIA.

Remedia contra immodeſtiam.

I. REMED. Conſidera, quid nomine Modeſtiæ intelligatur, vt hoc certius innoteſcat morbus immodeſtiæ. Intelligitur autem compoſitio quædam externa morum ex virtutibus animo inhærentibus nata, & ad ædificandum proximũ idonea. Sicut enim poſt hanc vitam in cœlo ex interna animarum beatarũ gloria, eximius quidam ſplendor externus in corpus redundabit, ſic proportione quadam in hac vita ex interna animi compoſitione & pulchritudine, compoſitio quædam venuſta in externa corporis membra, actioneſque, vt vultum, inceſſum, habitum, ſermonemque ſtatui cuiuſq; congruentem deriuatur. (Amb.lib.1.c.18.) Vnde B. AMBROSIVS in libris Officiorum virtutem modeſtię *à modo ſcientiæ quid deceret appellatam* arbitratur. Cui conſentiens Auguſtinus in libro de vita beata. (Aug. non longe à fine.) *Modeſtia,* inquit, *vtique dicta eſt à modo, & à temperie temperantia. Vbi autem modus eſt, atque temperies, nec plus eſt quicquam, nec minus.* Qui ergo compoſitionem illam externam, quam exigit cuiuſque ſtatus, vt Eccleſiaſticus vel Religioſus, non habet, eum ſcias morbo immodeſtiæ laborare.

II. REMED. Conſidera Spiritum ſanctum in ſacris litteris nos commonefacere, vt ex compoſitione externa morum coniecturã faciamus de ſtatu hominis. (Eccli.19.26.) *Ex viſu,* ait Eccleſiaſticus, *cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, & riſus dentiũ, & ingreſſus hominis, enũtiant de illo.* Et rurſum. (Eccl.21.23.) *Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem Sapiens vix tacitè ridebit.* Salomon quoq; apoſtatã his notis vult cognoſci. (Prou.6.12.) *Homo apoſtata,* inquiens, *vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malũ, & omni tempore iurgia ſeminat.* Et alibi. (Prou.17.24.) *Oculi ſtultorũ in finibus terræ.* 2. arguit incompoſitos mores, vt filiarum Sion apud Iſaiam. (Iſa.3.16.) *Pro eo,* inquit, *quod eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant & plaudebant: ambulabant pedibus ſuis & compoſito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticẽ earum.* Et in Prouerbiis. (Prou.10.10.) *Qui annuit oculo,*

oculo, dabit dolorem. Et. *Qui feſtinus eſt pedibus offendit.* 3. varia præcepta variis Prou.19.2.
hominum ſtatibus paſſim præſcribit, quæ longum eſſet percenſere, no-
minatim autem adoleſcentiæ. *Adoleſcens*, inquit, *loquere in tua cauſa vix.* Et *In* Eccli. 32. 10.
medio magnatorum non præſumas, & vbi ſunt ſenes non multum loquaris. Deinde v.13:
per Apoſtolum viris & mulieribus. *Omnis vir orans aut prophetans velato ca-* 1.Cor. 11.4.
pite, deturpat caput ſuum, omnis autem mulier orans & prophetans non velato capite,
deturpat caput ſuum, &c. vir quidem non debet velare caput ſuum. Et per B. Pe- 1.Pet.3.3.
trum. *Quarum non ſit extrinſecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti ve-*
ſtimentorum cultus. 4. commendat ſpeciatim modeſtiam, decorum & com-
poſitionem externam. *Omnia*, ait per B. Paulum, ad Corinthios, *honeſtè, &*
ſecundum ordinem fiant in vobis. Et ad Philippenſes. *Modeſtia veſtra nota ſit omni-* 1. Cor. 14. 40.
bus hominibus. Et ad coloſſenſes. *Induite vos ſicut electi Dei, &c. humilitatem,* Phil. 4. 5.
modeſtiam, patientiam. Et apud B. Petrum. *parati ſemper ad ſatisfactionem omni* Col. 3. 12. 1. Pet. 3. 15.
poſcenti vos rationem, &c. ſed cum modeſtia & timore, conſcientiam habentes bonam,
vt in eo quod detrahunt vobis confundantur, qui calumniantur veſtram bonam in Chri-
ſto conuerſationem. Et ad Titum. vult omnes eſſe *modeſtos, omnem oſtendentes* Tit.3. 2.
manſuetudinem ad omnes homines. Quæ enim deſurſum eſt ſapientia, ait B. Iacobus, Iac.3. 17.
pacifica eſt, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens.

III. Remed. Conſidera S. Patrum ſententias S. Basilivs in re- Baſil. quæſt.22.
gulis fuſius diſputatis de modeſtia veſtitus ita ſcribit. *Imbecilliorib. veluti pæ-*
dagogi diſciplina ſit quædam, qua inuiti etiam à rebus flagitioſis prohibentur, hæc quæ
in veſtitu foris apparet profeſſio. Vt igitur, peculiaris quidam in veſtitu eſt ornatus mi-
litis, alius Senatoris, itemq; aliorum alius, vnde vt plurimum de dignitate illorum ca-
pitur coniectura: Sic decorum quoque ac conſentaneum eſſe videtur, hominem Chriſtia-
num in veſtitu etiam præcipuum aliquid à cæteris ſeruare oportere, per quod traditum
ab Apoſtolo modeſtum illum ornatum conſeruet. Qui quidem modo cenſens ſtatuit Epi- 1. Tim. 2 & 3.
ſcopum ornatum eſſe debere, modo mulieribus, vt in habitu ornato incedant, præcipit, ita
tamen ſcilicet, vt ornatus ille cum vita Chriſtiani hominis congruere intelligatur. Ea-
dem in calceamentis ratio eſt, vt videlicet, quod quam minimum præferat curioſitatis,
minimoq; ſumptu parari poſſit, & ad neceſſarium modo vitæ vſum ſit ſatis. Hic canon
perpetuo tenore ſeruetur. Et in epiſtola ad Gregorium Theologum, *Tunica* Baſ.ep.1.
cinctu appreſſa ſit corpori & aſtricta, cinctus neque muliebrem in modum ilia exuperet,
neque prælaxus tunicam fluxam efficiat, Inceſſus eſto, nec ſegnis, ne animum diſſolutum
declaret, nec rurſus inſolenter incitatus, ne conſternatos impetus animi ſignificet. Vnum
modo ſit veſtitus propoſitum, operimentum vt exiſtat, ab æſtus frigorisq; iniuria cor-
pus defendens. Et alibi de modeſtia riſus. *Illud etiam non mediocriter caueri debet* Id in reg. f. diſp.
ab iis qui colendæ pietati ſtudent, ne in riſum præter modum effuſi ſint, quia intempe- q. 17.
rantiam non abeſſe à ſe ſignificat, & animi motus nequaquam ſedatos declarat. At mo-
dicè riſum deducere, eoq; animi ſui hilaritatem leniter ſignificare, non eſt contra deco-
rum, quatenus illud tantum indicetur, quod ſcriptum eſt. Cor gaudens exhilarat faciem Prou. 15.13.

Illud autem, in immanes cachinnos prorumpere, & corpore ſubſaltare, nequaquam eſt
eius qui animo compoſito ſit, aut plane probo, & compote ſui. Huiuſmodi genus riſus
Eccl. 2. 2. *etiam Eccleſiaſtes damnans, tanquam rem animi conſtantiæ & grauitati maximè con-*
Eccl. 7. 7. *trariam ſic dicit. Riſum reputaui errorem. Et ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub*
Naz. orat. *olla, ſic riſus ſtulti.* GREG. NAZIANZ. in oratione de moderatione in di-
ſputationibus ſeruanda ita ſcribit de modeſtia in ſermone. *Modeſtiæ lau-*
dem ipſe certe huic tribuerim, non qui de ſeipſo pauca, idque apud paucos & raro com-
memoret, nec qui humiliorem & abiectiorem humiliter affatur, ſed qui parcè & mode-
ratè de Deo loquitur, ac quædã proloqui, quædam præmere & retinere, quorundam etiã
inſcitiam fateri nouit, atq; ei ſermone cedit, cui loquendi munus commiſſum eſt, &c.
Turpe eſt profecto, cum in veſte ac victus ratione non magnificentiam, ſed vilitatẽ am-
plectaris, &c. *in diuinis diſputationib. principatũ ac tyrannidem tibi vendicare, ac ſu-*
Amb. c. 18. *pra omnes legis Doctores ſupercilium attollere, vbi humilitas non ſolũ gloriam habet, ve-*
rum etiã ſecuritatẽ. De eadem & S. AMBROSIVS lib. 1. officiorũ. *Ne modum*
progrediaris loquendi, ne quid indecorũ ſermo reſonet tuus. ſpeculũ enim mẽtis plerunq;
1. Pet. 3. 4. *in verbis refulget. Ipſum vocis ſonũ libret modeſtia, ne cuiuſquam offendat aurem vox*
fortior. Et paulo poſt. *ornemus in incorruptione quieti & modeſti ſpiritus, qui eſt an-*
te Deũ locuples, vt ait Petrus. Magna igitur modeſtia, quæ cum ſit etiã iuris ſui remiſ-
ſior, nihil ſibi vſurpans, nihil vindicans, & quodãmodo intra vires ſuas contractior, di-
ues eſt apud Deũ, apud quẽ nemo diues. Diues eſt modeſtia, quia portio Dei eſt. Et rur-
ſus. *Eſt etiam in ipſo motu geſtu, inceſſu, tenenda verecundia,* vel modeſtia. *Habitus*
enim mentis in corporis ſtatu cernitur. Hinc homo cordis noſtri abſconditus aut leuior,
aut iactantior, aut turbidior: aut contra grauior, & cõſtantior, & purior & maturior
Hier. ep. 4. *æſtimatur.* Itaq; vox *quædã eſt animi, corporis motus,* HIERONYMVS in epiſtola
ad Ruſticũ monachũ. *De ludo monaſteriorũ huiuſcemodi volumus egredi milites,*
quorum habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutũ eſt. Et ſupra. *Sordida veſtes,*
candidæ mẽtis indicia ſint: vilis tunica contemptum ſeculi probet: ita duntaxat, ne ani-
Id. ep. 23. *mus tumeat, ne habitus, ſermoq; diſſentiãt.* Et in epiſt. ad Marcellã de ægrotatio-
ne Bleſillæ. *Nos quia ſerica veſte nõ vtimur monachi iudicamur: quia ebrij non ſu-*
mus, nec cachinno ora diſſoluimus continentes vocamur & triſtes. Si tunica non candue-
rit, ſtatim illud è triuio. Impoſtor & græcus eſt. B. PROSPER in libris de vita con-
Proſ. lib. 3. c. 19. templatiua. *Temperantiæ eſt* (modeſtiæ) *q; reuerentiã ſenioribus exhibemus, æqua-*
les germanitus honoramus, iuniorib. gratiã paternæ dilectionis impendimus, q; præſta-
mus loquenti ſeniori ſilentiũ, quod ipſius ad loquendum præſtolamur imperiũ, quod non
attollimus immoderatũ in collocutionibus ſonum, quod riſui prorumpere non permitti-
mus in cachinnum.

IV. REMED. Conſidera exempla eorum, ex quorum prauis in a-
doleſcentia moribus ſapientes coniecere aliquando fore perditiſſimos
Ea quidem complura ſunt, ſed duo exſtant maxime illuſtria. Alterum eſt
Naz. orat. 1. in Julian. de IVLIANO apoſtata Cæſare, de quo GREG. NAZIANZ. eius contuber-
nalis

nalis ita ſcripſit. Cum Athenis cum eo verſarer, *non malum huius viri conie-
ctorem me fuiſſe memini. Me morũ ipſius inconſtantia, atq; incredibilis quædam mentis
emotio vatem efficiebat, ſi quidem vates ille optimus eſt, qui rectè conijcere nouit. Ne-
que enim mihi quicquam boni ominari videbantur, ceruix non ſtata, humeri ſubſul-
tantes, & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus, furioſeque intu-
ens, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptũ ſpirans, vultus li-
neamenta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes, & effrænati, nutus & renutus
temerarij, ſermo hærens, ſpiritu q; conciſus, interrogationes ſtultæ & præcipites, reſpon-
ſiones his nihilo meliores,* &c. *Quid ſingula deſcribere neceſſe eſt? Talem ante opera con-
ſpicatus ſum, qualem in operibus poſtea cognoui. Quod ſi quidam ex eis, qui tum ſimul
erant, quid q; dixerim audierunt, nunc mihi præſto eſſent, haud ægrè teſtarentur. Qui-
bus, vt hæc conſpexi, ſtatim prolocutus ſum. Quale malum Romanorum terra nutrit?
præfatus licet, ac mihi, vt falſus vates eſſem, imprecatus.* ALTERVM exem-
plum affert B. AMBROSIVS libro primo Officior. *Meminiſtis.* inquit, *filij* Amb. c. 18.
*quendam amicum cum ſedulis ſe videretur commendare officiis, hoc ſolo tamen in cle-
rum à me non receptum, quod geſtus eius plurimum dedeceret. Alterum quoque, cum
in clero reperiſſem, iuſſiſſe, ne vnquam præiret mihi, quia velut quodam inſolentis in-
ceſſus verbere oculos feriret meos. Idque dixi, cum redderetur poſt offenſam muneri.
Hoc ſolum excepi. Nec fefellit ſententia. Vterque enim ab Eccleſia receſſit: vt qualis
inceſſu prodebatur, talis perfidia animi demonſtraretur. Namque alter Arianæ infeſta-
tionis tempore fidem deſeruit: alter pecuniæ ſtudio, ne iudicium ſubiret, ſacerdotem ſe
noſtrum negauit. Lucebat in illorum inceſſu imago leuitatis, ſpecies quædam ſcurrarum
percurſantium.* Si dicas, hæc naturæ fuiſſe vitia, atq; ideo emendari non po-
tuiſſe, reſpondet ibidem Ambroſius. *Si quid ſanè in natura vitij eſt, induſtria
emendet: vt ars deſit, non deſit correctio.* Nam & in feris belluis, induſtria & pœ-
nis naturalia vitia ſæpe expugnata ſcimus.

V. REMED. Conſidera exempla eorum, de quorum virtute exi-
miaq; ſanctitate, ex vultu, inceſſu, habitu, ſermone aliiſq; externis morib.
coniectura facta eſt. Satis erunt duo. Primum Chriſti ſaluatoris, cuius
modeſtiam internam & externam nemo ſuperauit, cum fuerit ipſa mo-
deſtia. Vnde Apoſtolus ad conciliandã ſibi Corinthiorũ fidem ſic obte- 2. Cor. 10. 1
ſtatur illos. *Ipſe autem ego Paulus obſecro vos per manſuetudinem & modeſtiam
Chriſti.* Et Hieronymus in explanatione pſalmi 44. ad Principiam virgi- Hier. tom. 3.
nem. *Nulli dubium,* inquit, *eſt veritatem, & modeſtiam, & iuſtitiam, Chriſtum ap-* Io. 14. 6.
pellari, qui dicit. Ego ſum via, veritas, & vita. Et diſcite à me, quia mitis ſum & hu- Matth. 11. 29.
milis corde. Et quia factus eſt nobis à Deo iuſtitia, & redẽptio & ſanctitas. Hæc autem 1. Cor. 1. 30.
vniuerſa dicuntur in corpore, vt exigãtur in membris. Quanta autem vis in vultu Hier. in c. 9.
Chriſti fuerit, non ſemel idẽ auctor expoſuit, vt in Matthæũ, vbi agens de Matt.
ſubita conuerſione B. Matthæi. Certe, inquit, *fulgor ipſe, & maieſtas diuinita-
tis occultæ, quæ etiam in humana Chriſti facie relucebat ex primo ad ſe videntes*

trahere poterat aſpectu. Si enim in magnete lapide & ſuccinis hæc eſſe vis dicitur, vt
anulos & ſtipulam, & feſtucas ſibi copulent: quanto magis Dominus omnium creatu-
Id in c. 21. Matth. rarum ad ſe trahere poterat, quos volebat. Et rurſus alibi. Mihi inter omnia ſigna,
quæ fecit, hoc videtur mirabilius eſſe, quod vnus homo, & illo tempore contemptibilis,
& in tantum vilis, vt poſtea crucifigeretur, Scribis & Phariſæis contra ſe ſæuientibus,
& videntibus lucra ſua deſtrui, potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eiicere mul-
titudinem, menſasq; ſubuertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus
non feciſſet exercitus. Igneum enim quiddam atque ſydereum radiabat ex oculis eius, &
H. ep. 140. diuinitatis maieſtas lucebat in facie. Demum in Epiſt. ad Principiam. Vniuer-
ſis, inquit, pulchrior eſt virgo de virgine qui non ex voluntate viri, ſed ex Deo natus
eſt. Niſi enim habuiſſet, & in vultu quiddam ſydereum, nunquam eum ſtatim ſecuti
fuiſſent Apoſtoli, nec qui ad comprehendendum eum venerant corruiſſent. De vi SER-
Ioan. 7.46. MONIS habemus teſtimonium apud B. Ioannem, vbi Phariſæorum mi-
Luc. 4.22. niſtri dicunt. Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic homo. & apud Lucam, vbi
Nazareni mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipſius. Et apud
Matth. 7.29. Greg. lib. 23. Matthæum dicentem. Erat docens eos ſicut poteſtatem habens, & non ſicut Scribæ
mor. c. 7. & Phariſæi. Quem locum exponens B. GREGORIVS, Cum imperio, inquit,
docetur, quod prius agitur, quam dicatur. Nam doctrinæ ſubtrahit fiduciam, quando
conſcientia præpedit linguam; vnde etiam de Domino ſcriptum eſt. Erat enim docens,
ſicut poteſtatem habens, non ſicut Scribæ & Phariſæi. Singulariter namque & princi-
paliter ſolus ex poteſtate bona locutus eſt, quia ex infirmitate mala nulla cõmiſit. DE
Baſ. q. 17. RISV teſtatur B. BASILIVS in reg. fuſius diſputatis his verbis. Riſum
effuſum tanquam rem grauitati contrariam Dominus oſtendit, qui ſuſceptis
ceteris, quæ neceſſario corpus ſequuntur, affectionibus, iisq; omnibus, quæ virtutis teſti-
ficationem habent, veluti laſſitudinem, & miſericordiam aduerſus calamitoſos, riſu,
quantum ex Euangeliorum hiſtoria cognoſci poteſt, vſus nunquam ſit, contraq; omnes,
Luc. 6.25. quotquot ab eo tenentur, miſeros appellauerit. ALTERVM exemplum ſit Dei-
Amb. l. 1. offic. c. 18. paræ Virginis, quod loco ſupra citato agens de modeſtiæ, vel verecundiæ
laude propoſuit AMBROSIVS dicens. Hic pudor in ipſo cognitionis ingreſſu
Domini matrem commendat legentibus, & tanquam teſtis locuples, dignam quæ ad ta-
Luc. 1. le munus eligeretur, aſtruit: quod in cubiculo, quod ſola quod ſalutata ab Angelo tacet
& mota eſt introitu eius, quod ad virilis ſexus ſpeciem peregrinam turbatur aſpectus
virginis. Itaq; quamuis eſſet humilis, præ verecundia tamen non reſalutauit, nec vllum
reſponſum retulit, niſi vbi de ſuſcipienda Domini generatione cognouit, vt qualitatem
Id. lib. 2. effectus diſceret, non vt ſermonem refelleret. Et in libris de Virginibus. Sit, inquit,
vobis tanquam in imagine deſcripta virginitas vitaq; MARIÆ, de qua velut in ſpe-
culo refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Hinc ſumatis licet exempla viuendi,
vbi tanquam in exemplari magiſteria expreſſa probitatis &c. Virgo erat non ſolum
corpore, ſed etiam mente, quæ nullo doli ambitu ſyncerum adulteraret affectum. Corde
humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi ſtudioſior. Intenta operi,
verecunda

verecunda ſermone, arbitrum mentis ſolita non hominem, ſed Deum quærere, nullum lædere, bene velle omnibus, aſſurgere maioribus natu, &c. Quando iſta vel vultu læſit parentes? quando diſſenſit à propinquis? quando feſtidiuit humilem? quando deriſit debilem? quando vitauit inopem? Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum, non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior, vt ipſa corporis ſpecies ſimulachrum fuerit mentis, figura probitatis, &c. multa quæ ſequuntur. Refert DIONYSIVS Carthuſianus & alii, Dionyſium Areopagitam, cum ex Græcia aliquando in Iudæam veniſſet, & B. Virginem Mariam conueniſſet, tanta claritate fulgentem eius vultum conſpexiſſe, vt præ nimio ſtupore deficiens in terram ceciderit, dixeritq́; niſi ratione naturali & fide cognouiſſet aliam eſſe diuinitatem, ſe hanc ipſam Virginem loco diuinitatis habiturum fuiſſe. Diony. in c. 3. de diuin. nomin. Areop.

VI. REMED. Conſidera non ſolum conſilii, ſed præcepti quoque videri homini, maximè Eccleſiaſtico & Religioſo, vt externa compoſitione talis ſtudeat videri ad maiorem Dei gloriam, eorumq; quibuſcum viuit ædificationem, qualem profeſſio ſtatus poſtulat. Huc enim pertinent illa Chriſti Domini ad Apoſtolos, omnesq́; eorum ſucceſſores verba. *Vos eſtis lux mundi. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, &c.* Et illa Apoſtoli. *Prouidentes bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus.* Et. *Rogamus vos fratres, vt abundetis magis, & operam detis vt quieti ſitis, & vt honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt.* Et. *Oportet autem illum* (nempe Epiſcopum, & Sacerdotem) *teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt.* Et. *De cetero fratres, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ: ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ hæc cogitate.* Neq; enim ſatis eſt tibi bonam habere conſcientiam, ſed etiam neceſſe eſt te tueri bonam tui famam, quod non poteſt fieri niſi internis virtutibus externa quoque reſpondeat conuerſatio, vt ex teſtimoniis allegatis fusè probat in libro de bono Viduitatis B. Auguſtinus. *Quiſquis,* inquiens, *à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit ſibi bene facit: quiſquis autem etiam famam, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra. Et vtique quod aliis miſericorditer miniſtramus ad ſalutem, ad noſtram quoque redundat vtilitatem.* Accedit, quod vt minima quæque labecula in facie maiorem adfert deformitatem, quam magnæ cicatrices in corporibus, ita quoque in hominibus Eccleſiaſticis ac Religioſis, qui ſunt quaſi facies Eccleſiæ Dei, minimus externæ compoſitionis defectus plus offenſionis damniq; afferat proximis, quam enormes etiam aliorum membrorum, hoc eſt, ſecularium lapſus. Vnde S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *NEQVE enim,* inquit, *ſi quid indecorum geritur, id ſimiliter & in obſcuris hominibus, & in iis qui illuſtres ſunt, animaduerti perinde ſolet. Nam de vulgo aliquem, aut alioqui obſcurum, ſi in publico quis pu-*

Matth. 5. 14. Rom. 12. 17. 1. Theſſ. 4. 11. 1. Tim. 3. 7. Phil. 4. 8. Aug. c. 22. Baſil. q. 22.

*blicet, aut ſcurriles voces emittat, aut in ganeo crebro verſetur, aut alia eiuſmodi flagi-
tioſè agat, haud facile quiſquam attenderit, quippe cum quiſq; exiſtimet facta illa vni-
verſo vitæ eius inſtituto reſpondere. At qui vitæ genus perfectum profitetur, hunc ſi vel*
Matth. 7. 6. *latum vnguem ab officio ſuo recedere viſus ſit, omnes confeſtim obſeruant, ipſiq; probri
loco illud obiiciunt, & faciunt, quod in Euangelio ſcriptum eſt. conuerſi dirumpent vos.*

VII. REMED. Conſidera, ob cauſas dictas omnes religionum fun-
datores regulas quaſdam modeſtiæ ſuis ſectatoribus præſcripſiſſe. Vnde
S. BASILIVS in ſermone de aſceſi. *Monachum*, inquit, *oportet corpus quietum,
habitum nō ſordentem ſed honeſtum, vocem moderatam, ſermonem compoſitum habere,
in cibo potioneq; minime turbulentum eſſe, ſed ſedatum potius & grauem, coram maio-
ribus natu ſilere, non eſſe ad riſum procliuem, oculos habere ad terram deiectos, animum
ad cœlum erectum, manib. laborare, ſanctorum pedes lauare, à congreſſu mulierum ab*
Aug. c. 20. 21. 19. 18. *ſtinere, &c.* S. AVGVSTINVS in Regula. *In inceſſu, ſtatu, & in omnibus motibus
veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum, ſed quod veſtram deceat ſanctita-
tem. Oculi veſtri etſi iaciantur in aliquam fœminarum, figantur in nulla. Non ſit nota-
bilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus. Quando proceditis, ſimul
ambulate: cum veneritis, quo itis, ſimul ſtate, &c.* S. BENEDICTVS in cap. de Hu-
S. Bened. in Re. gradu 13. militate. *In oratorio, in monaſterio, in horto, in via, in agro, vel vbicunq; ſedens, ambu-*
S. Franc. in reg. c. 3. *lans vel ſtans, inclinato ſemper ſit capite, & defixis in terram aſpectibus.* S. FRANCI-
SCVS in regula. *Conſulo, moneo, & hortor fratres meos in Domino Ieſu Chriſto, vt
quando vadunt per mundū, non litigent, neq; cōtendant verbis, aut alios iudicent, ſed ſint*
Doroth. ſerm. 24. *mites, pacifici, & modeſti, manſueti & humiles.* B. DOROTHEVS in ſermone
quodam. *Hæc eſt modeſtia & grata compoſitio, primum non circumferre huc & illuc
oculos, ſed quæ ante te ſunt ſolum intueri, neq; vana & otioſa loqui, ſed tantum neceſſa-
ria.* B. P. N. IGNATIVS Societatis IESV inſtitutor quoque edidit magno ſtu-
Ribad. lib. 5. c. 1. dio tredecim modeſtiæ religioſæ leges, vt teſtatur in eius vita PETRVS
Ribadineira. Quas Regulas proculdubio Patres illi non tā ſtudioſe con-
didiſſent, niſi animaduertiſſent eas & maximè in religioſos ſuorum ordi-
num homines congruere, & non parum valere ad majorem proximi ædi-
ficationem, eo quod *de exterioris hominis motu*, vt loquitur in inſtitutioni-
bus monaſticis CASSIANVS, *interioris ſtatum* homines æſtimare ſoleant,
Matth. 7. 16. conuenienter dicto Chriſti. *A fructibus eorum cognoſcetis eos.*

VIII. REMED. Conſidera, etiam minimam leuitatem, quo magis
ab ea abhorreas, nocere perfectioni vitæ ſpiritualis. Id docere te poſſunt
duo exempla à B. GREGORIO in dialogorum libro relata. Vnum eſt B.
Greg. lib. 3. c. 14. ISAAC ſerui Dei. *Hic enim*, ait ille, *cum virtute abſtinentiæ. contemptu rerum
tranſeuntium, Prophetiæ Spiritu, orationis intentione eſſet incomparabiliter præditus
vnum erat quod in eo reprehenſibile eſſe videbatur, quia nonnunquam ei tanta lætitia
inerat, vt illis tot virtutib. niſi ſciretur eſſe plenus: nullo modo crederetur.* Rationem
autem eius rei mox ſubiicit Gregorius. *Magna*, inquiens, *eſt omnipotentis Dei*

diſpen-

diſpenſatio & plerunque contingit, vt quibus maiora bona præſtat, minora non tribuat, vt ſemper eorum animus habeat vnde ſe reprehendat; quatenus dum appetunt perfecti eſſe, nec poſſunt, ſe minimè extollant: Sed diſcant, quia ex ſemetipſis maiora bona non habent, qui in ſemetipſis vincere parua vitia non poſſunt. ALTERVM eſt MVSÆ puellæ. *Probus*, inquit, *Dei famulus de ſorore ſua, nomine MVSA, puella parua narrare conſueuit, quod quadam nocte ei per viſionem ſancta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis veſtibus puellas oſtendit. Quibus illa cum admiſceri appeteret, ſed ſe eis iungere non auderet, B. Mariæ Virginis eſt voce requiſita, an velit cum eis eſſe, atq; in eius obſequio viuere? Cui cum puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à riſu & iocis ſe abſtineret, ſciens per omnia, quod inter eaſdem virgines, quas viderat, ad eius obſequium die trigeſimo veniret. Quibus viſis in cunctis ſuis moribus puella mutata eſt, omnemq; à ſe leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis deterſit manu. Cumq; eam parentes mutatã eſſe mirarentur, requiſita rem retulit, quid ſibi beata Dei genitrix iuſſerit, vel qua die itura eſſet ad obſequium eius indicauit. Tunc poſt vigeſimum quintum diem febre correpta eſt. Die autem trigeſimo, cum hora eius exitus propinquaſſet, eandem beatam genitricem Dei cum puellis, quas per viſionem viderat, ad ſe venire conſpexit. Cui ſe etiam vocanti reſpondere cœpit, & depreſſis reuerenter oculis aperta voce clamare. Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce Spiritum tradidit.* Greg lib. 4. c. 17.

VIDE V. *Choreæ. Curioſitas. Ebrietas. Exemplum malum. Familiaritas nimia. Linguæ abuſus. Veſtium luxus. Voluptas carnalis.*

IMMORTIFICATIO PASSIONVM.

Remedia contra immortificationem.

I. REMED. Conſidera, quid ſit propriè mortificare paſſiones animi, & facile intelliges, quid ſit immortificatio earum. Mortificas ſiquidẽ illas, cum perturbationes animi, v. c. iræ, vel odii ſimulatq; exortæ fuerint domas, cum carnis cupiditatem ad cibum vel potum immoderatum pronæ coerces, cum iudicium voluntatemque propriam ſpontè ſubiicis alienæ. Nam ſicut homo occiſus, vel mortuus, etiamſi contumeliis laudibusuè afficiatur, nullum mœroris vel gaudii indicium præbet: ita homo verè mortificatus, etiamſi multis incommodis iniuriiſue afficiatur, nullum ſignum iræ, vel impatientiæ prodit, imó magnam aliquando ex illis capit voluptatem. Perfectiſſimè autem mortificabis paſſiones illas, ſi nõ modo cupiditates carnis & ſenſuum coerceas in illicitis, hoc eſt, in iis quæ lege diuina vel humana vetita ſunt, ſed etiam in licitis, vt ſi à licitis cibis, potu, ſummo, lecto, recreatione, aliisque corporis commodis, quod eſt

omnium

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aug. c. 3. 14. 42. omnium religioſorum, aliorumq́ue Dei ſeruorum proprium, aliquid tibi ſubtraxeris. De quibus B. AVGVSTINVS in libro de Fide ad Petrum ita ſcripſit. *Humiles ſerui Chriſti, qui cupiunt Domino ſuo ſine impedimento abſque animi noxia cogitatione ſeruire, coniugia omninò non appetunt, & à carnibus & vino abſtinent, in quantum corporis valetudo permittit, non quia peccatum eſt aut coniugem habere, aut vinum carnesuè percipere, ſed quia mundioris vitæ inſtituta ſectantur, & corpora caſtigare volunt.* Et S. GREGORIVS in quarto dialogorum agens de Greg. c. 11. ſancto quodam presbytero, qui ad tuendam caſtitatem etiam piis & religioſis fœminis aditum ad ſe negabat. *Habent,* inquit, *quippe ſancti viri hoc proprium, vt quo ſemper ab illicitis longe ſint, à ſe plerumque etiam licita abſcindant.* Immortificationis itaque morbo laborat, qui ſuis paſſionibus animi, cupiditatibusq́ue carnis, ſiue in illicitis, ſiue licitis facilè obſequitur, & indulget.

II. REMED. Conſidera quid S. ſcripturæ moneant. Primum enim Rom. 8. 13. monent, vt cupiditates carnis mortificemus. *Si ſpiritu facta carnis mortifica-* Coloſſ. 3. 5. *ueritis,* inquit Apoſtolus, *viuetis.* Et. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiã, &c.* 2. vt concupiſcentiis carnis, quod idem Eccli. 18. 30. eſt, non parceamus. *Poſt concupiſcentias tuas.* ait Eccleſiaſticus, *non eas.* Et Pau- Rom. 6. 12. lus. Non regnet *peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentiis eius.* Rom. 13. 14. Et. *Carnis curam ne feceritis in deſideriis* Et. *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non* Gal. 5. 16. *perficietis.* Et B. Petrus. *abſtinete vos à carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus* 1. Pet. 2. 11. Matth. 10. 38. *animam.* 3. vt affligamus carnem. Nam Chriſtus ait. *Qui non accipit crucem* 1. Cor. 9. 27. *ſuam, & ſequitur me non eſt me dignus.* Apoſtolus clamat. *Caſtigo corpus meum* Gal. 2. 19. Gal. 5. 24. *& in ſeruitutem redigo, ne quando reprobus efficiar,* Et. *Chriſto confixus ſum cruci.* Et. *Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis.* 4. vt odiamus & abnegemus noſipſos. *Qui non odit animam ſuam,* ait Chriſtus, apud Lucam, *non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et. *Si quis vult poſt me venire,* Luc. 14. 26. & 9. 23. *abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Per animam autem Chriſtus intellexit non eius naturam, ſed vitioſos eius affectus, & carnales inclinationes, ſicut & per abnegationem, cupiditatum carnalium refrenationem, vt expoſuit B. Baſilius in regulis fuſius diſputatis. 5. monent vt pœnitentiam agamus cum ieiunio, cilicio, cinere, lacrymis: deinde vt iram, effuſam lætitiam, mœrorem, deſperationem aliaſque animi paſſiones expugnemus, quæ ſunt particulares mortificationes.

III. REMED. Conſidera quid ſcripſerint S. Patres de mortificatio- Cypr. de diſciplina, & p. ne paſſionum, vel cupiditatum. B. CYPRIANVS in libro de bono pudicitiæ. *Qui cupiditates tollit, & metus ſuſtulit, nam ex cupiditatibus metus veniunt, qui cupiditates vincit, de peccato triumphat, qui cupiditates vincit, malum generis humani ſub pedibus ſuis iacere oſtendit, qui cupiditates vicit, pacem ſibi perpetuam dedit, qui cupiditates vicit, libertatem ſibi, quod eſt etiam ingenuis difficillimum, reddidit.*

GREG.

GREG. NAZIANZ, in orationibus de Pace. *Nihil vnicuiq; tam expetendum, quàm vt animi pace fruatur, affectibusq; imperet.* BAS. in hexameron. *Sane in hoc creatus es princeps, vt imperites affectibus, vt dominere beſtiis, reptilib. & præſis ſimul & volatilibus, &c. Tuis fac imperes cogitationibus, imperator vt ſis quæ ſunt omniũ. Ad hanc doctrinæ formulam collatus nobis principatus per animalia mores noſtos concinno ordine moderatur, & eo dirigit, vt noſtri ipſorum diſcamus eſſe Domini. Abſurdũ enim fuerit, ſi is non vni imperet genti, qui ipſe domi ex alieno pendeat arbitrio, is adminiſtrandæ reipublicæ præficiatur, qui in intimis ædibus captiuus premitur iugo viliſſimi ſcorti, nec rem familiarem rite diſpenſat. Nemo quod venatu non prehenderit leonem, contemptui patuit, aut morte multatus eſt: iræ intemperiem qui non domuit, nulli non fuit derdiculus.* EPHRÆM in ſermone Aſcetico. *Paſſiones in anima ex minima cauſa generantur, & non exterminatæ infinitã quandã pariunt rerum diuinarum, propriæq; ſalutis deſpicientiã. Cernis in ære næuum viridem, rubiginemq; quemadmodum in profundum deprimatur, atq; altius penetret. Intelligis, quid efficiat in anima paſſio neglecta? niſi eraſeris rubiginem, non auferes maculam: & niſi carnis naturam attriueris, fugare paſſiones non poteris.* AMBROS. libro primo officiorum, de virtutis ſtudio. *Caueat etiam motus animi ſui. Sunt enim motus, in quibus eſt appetitus ille, qui quaſi quodam prorumpit impetu. Vnde græcè ὁρμὴ dicitur, quod vi quadam ſe repente proripiat. Nõ mediocris in his vis quædã animi atq; naturæ eſt. Quæ tamen vis gemina eſt. Vna in appetitu, altera in ratione poſita, quæ appetitum refrænet, & ſibi obedientem præſtet, & ducat quo velit, & tanquã ſedulo magiſterio edoceat, quid fieri, quid euitari oporteat, & bonæ dominatrici obtemperet.* Et rurſus. *Iure ea fortitudo vocatur, quãdo vnuſquiſq; ſeipſum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atq; inflectitur, nõ aduerſis perturbatur, nõ extollitur ſecundis, & quaſi vento quodã, circumfertur vaiarũ rerũ mutatione. Quid autẽ excelſius & magnificentius quàm exercere mentem, afficere carnẽ, & in ſeruitutẽ redigere, vt obediat imperio, conſiliis obtemperet, vt in adeundis laborib. impigrè exequatur propoſitũ animi ac voluntatẽ?* HIER. in Peligianos. *Quatuor ſunt perturbationes, quib. vexatur genus humanum: duæ præſentis, & duæ futuri: duæ bonorũ & duæ malorum. Ægritudo, quæ græcè dicitur λύπη, & gaudiũ, quod illi χαρὰν vel ἡδονὴν vocant, alterũ boni, alterũ mali: excedimusq; menſurã, ſi gaudeamus ſuper his quæ nõ debemus, diuitiis, potentia, honoribus, inimicorũ infelicitate, vel mortibus: aut econtrario præſentiũ malorũ dolore cruciamur, aduerſis, exiliis, paupertate, languore, & mortibus propinquorũ, quod Apoſtolus fieri prohibet: & rurſum, ſi cupiamus ea quæ arbitramur bona, hæreditates, honores, proſperitates omnium rerum, & corporũ ſanitatem, & cætera, quorum præſentia gaudio fruimur, & metuamus illa, quæ putamus aduerſa. Quibus ad perfectum carere iuxta Stoicos, Zenonem videlicet & Chryſippum, poſſibile eſt: iuxta Periapeticos autem & difficile, & impoſſibile, cui ſententiæ omnis ſcripturæ ſanctæ conſentit auctoritas. Vnde & Ioſephus Machabæorum ſcriptor hiſtoriæ, frangi & regi poſſe dixit perturbationes animi, nõ eradicari, & quinq; Tuſculanarum quæſtionum Ciceronis libri his diſputationibus referti ſunt.* AVGVSTINVS

Naz. orat. 3. de pace.
Baſ. hom. 11.
Gen. 1.
Ephr. tom. 2.
Amb. c. 47
Id. c. 36.
Hier. lib. 2.
Aug. ſerm. 13.

T de ver-

Rom. 8.13. de verbis Apoſtoli. Si Spiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis. *Hoc*
eſt opus veſtrum in hac vita, actiones carnis Spiritu mortificare, quotidie affligere, mi-
nuere, frenare, interimere. Quam multos enim proficientes, non iam delectant, quæ antea
delectabant? Quando ergo delectabat, & non ei conſentiebatur: quia iam non delectat,
mortificatum eſt. Calca mortuum, tranſi ad viuum. calca iacentem, conflige cum reſi-
ſtente. Mortua eſt enim vna delectatio, ſed viuit altera: illam dum non conſentis
mortificas. cum cœperit omnino non delectare, mortificaſti. Hæc eſt actio noſtra, hæc eſt,
Greg. 6. moral. c. 22. *militia noſtra.* Gregorivs in verba Iob. Et beſtiæ terræ pacificæ erunt
Iob 5.25. tibi. *Poſſunt per terræ beſtias motus carnis intelligi, qui dum mentem noſtram irra-*
tionabilia ſuadendo laceſſunt, contra nos beſtialiter inſurgunt. Sed cum cor diuina ſub
lege deprimitur, etiam carnis incentiua detumeſcunt, vt etſi tentando ſubmurmurant,
nequaquam tamen vſque ad effectum operum, quaſi ad aperti morſus rabiem exur-
gunt. Quis enim adhuc in hac corruptibili carne ſubſiſtens, has terræ beſtias plenè edo-
Rom. 7.23. *mat, cum ille ad tertium cœlum raptus egregius prædicator dicat. Video aliã legem in*
membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati,
quæ eſt in membris meis? Sed aliud eſt has beſtias in campo operis ſæuientes aſpicere,
aliud intra cordis caueam frementes tenere. Redactæ namque intra clauſtra continen-
tiæ, etſi adhuc tentando rugiunt, vſque ad morſum tamen, vt diximus, actionis illicitæ
Cic. lib. 1. Tuſc. q. *non excedunt.* Adde duos Ethnicos. M. T. Cicero in Tuſculanis. *Tota*
Philoſophorum vita, vt ait Plato, commentatio mortis eſt. Nam quid aliud agimus,
cum à voluptate, id eſt, à corpore, cum à re familiari, quæ eſt famula & miniſtra corpo-
ris, cum à republ. cum à negotio ſeuocamus animum, quid, inquam, tum agimus, niſi a-
nimum ad ſeipſum aduocamus, ſecum eſſe cogimus? Secernere autem animum à corpo-
re, nequicquam aliud eſt, quàm emori diſcere. Quare hoc commentemur, mihi crede, diſ-
iungamusq; nos à corporibus, id eſt, conſueſcamus mori. Hoc & dũ erimus in terris, erit
illi cœleſti vitæ ſimile: & cum illuc ex his vinculis emiſſi fuerimus, minus tardabitur
Sen. ep. 113. *curſus animorum.* L. Annævs Seneca ad Lucilium. *Alexander qui iam Perſas,*
& Hyrcanos & Indos, & quicquid gentium vſque in Oceanum extendit Oriens, vaſta-
bat, fugabatq;. Sed ipſe modo occiſo amico, modo amiſſo iacebat in tenebris, alias ſcelus,
alias deſiderium ſuum mœrens, victor tot regum atq; populorum, iræ triſtitiæq; ſuccu-
buit. Id enim egerat, vt omnia potius haberet in poteſtate, quam affectus. O quam ma-
gnis homines erroribus tenentur, qui ius dominandi trans maria cupiunt mittere, feli-
ciſſimosq; ſe iudicant, ſi multas per milites prouincias obtinent, & nouas veteribus ad-
iungunt, ignari quod ſit illud ingens, paratumq; regnum. Imperare ſibi maximum Impe-
Prou. 16. 32. *rium eſt.* Hæc ille, conuenienter ſanè cum dicto Salomonis. *Melior eſt pa-*
tiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium.

IV. Remed. Conſidera exempla eorum qui affectus ſuos etiam
in rebus licitis coercuerunt. Primum eſt regis Dauidis à multis celebra-
Amb. c. 1. tum. Nam B. Ambroſius in libro primo de ſancto Iacob, & vita beata a-
2. Reg. 23. 17. gens de paſſionum compreſſione. *Quem, inquit, de hominibus meliorem &*
fortiorem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

fortiorem aſſumemus, quàm ſanctum Dauid, qui cupiditatem, qua concupierat aquam
de lacu Bethleem hoſtili interclusam exercitu ſibi auferre non potuit, potuit mitigare?
Nam cum aliis vtiq; defuiſſe non inueniamus, id eſt, tanto exercitus numero, cum vtiq;
multo minus regi deeſſe potuerit ex ceteris fontibus aqua, irrationabilem quandam con-
cupiſcentiam paſſus, deſiderauit eam, quæ hoſtium erat circumfuſione vallata: vnde ſine
maximo periculo non potuiſſet deferri. Itaque ait. Quis mihi dabit potum de lacu, qui eſt
in Bethleem, ad portam? Et cum eſſent reperti tres viri, qui hoſtium caſtra præciderent,
& deferrent aquam, quam ſummo deſiderio deſideraſſet, cognoſcens quod periculo alieno
aqua ſibi eadem conſtitiſſet, profudit illam Domino, ne ſanguinem illorum, qui eam de-
tulerant, bibere videretur. Quæ res indicio eſt, quod concupiſcentia quidem rationē præ-
ueniat, ſed ratio cupiditati reſiſtat. ALTERVM eſt Valentiniani Imperatoris ab Amb. de obitu Imp.
eodē Ambroſio in oratione funebri commemoratum. *Valentinianus quoq;* Pſal. 24.7.
in delicto Prophetæ ſimilis ait. Delicta iuuentutis meæ, & ignorantiæ meæ ne memine-
ris. Nec ſolum dixit, ſed etiam ante correxit errorem, quàm diſceret eſſe lapſum alicuius
erroris. Et quid iam de aliis dicam, qui etiam ludo iuuentutis putauerit abſtinendum,
reſecandam ætatis licentiam, ſeueritatis publicæ duritiem molliendam. Ferebatur primò
ludis Circenſibus delectari, ſic iſtud abſterſit, vt ne ſolennib. quidē Principū natalibus,
vel imperialis honoris gratia Circenſes putaret eſſe celebrandos. Aiebant aliqui ferarum
eum venationibus occupari, atq; ab actibus publicis intentionem eius abduci. Omnes feras
vno momento iuſſit interfici. Iactabant inuidi, quod præmaturè prandium peteret: cœ-
pit ita frequentare ieiunium, vt plerumq; ipſe impranſus conuiuium ſolenne ſuis Comi-
tibus exhiberet, quo & religioni ſacræ ſatisfaceret, & Principis humanitati. Scenicæ
cuiuſdam forma ac decore deperire Romæ adoleſcentes nobiles nunciabatur. Iuſſit eam
ad comitatum venire. Deductam tamen, nunquam aut ſpectauit, aut vidit. Poſtea redi-
re præcepit: vt & omnes agnoſcerent irritum eius non eſſe mandatum, & adoleſcentes
doceret ab amore mulieris temperare, quam ipſe qui potuit habere in poteſtate, deſpexe-
rat. Et hæc fecit, cum adhuc non haberet vxorem. Eodem referre potes exem-
plum CHRISTI Domini qui cum ſub horam ſextam, id eſt, circa me- Amb. lib. 83. quæſt. q. 64.
ridiem, vt exponit Auguſtinus, ex itinere fatigatus diſcipulos emendo-
rum ciborum cauſa in ciuitatem Sichar miſiſſet, iis regreſsis nihil voluit Ioan. 4. 33.
comedere. *Interrogabant eum diſcipuli*, ait B. Ioannes, *dicentes. Rabbi manduca.*
Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis. Dicebant ergo di-
ſcipuli adinuicem. Nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Ieſus. Meus cibus
eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me. NEQVE Gentiles deſunt, qui Fulgoſ. lib. 4. c. 6.
hac virtute morficandi ſe excelluerint. Fertur Catonem minorem, belli
Imperatorem, grauiſſima ſiti cum toto exercitu in ſummo cœli æſtu la-
borantem, cum pauxillum aquæ in galea à milite oblatum eſſet, manu
quidem eam excepiſſe, ſed mox in terram abieciſſe, ne ſolus ſolatiolo il-
lo, quod aliis communicare nequibat, frueretur.

V. REMED. eſt, vt ſimulatque perturbationem aliquam in animo

Pſal.136.9. Aug. in Pſ.136. exortam ſenſeris, eam coerceas. *Beatus* inquit, Pſalmiſta regius, *qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram*. In quæ verba AVGVSTINVS. *Qui ſunt paruuli Babyloniæ? Naſcentes malæ cupiditates. Sunt enim, qui cum veteri cupiditate rixantur. Quando naſcitur cupiditas, antequā robur faciat aduerſum te mala conſuetudo cum paruula eſt. Ne enim cupiditas nequā prauæ conſuetudinis robur accipiat, cum paruula eſt, elide illam. Sed times, eliſa non moriatur, ad petram elide. Petra autem erat Chriſtus. In Petra ædificamini, ſi non vultis tolli aut à ventis, aut à pluuia.* Et EPHRAEM in ſermone de perfectione Monachi. *Niſi citius paſſiones, quæ in te cernuntur, ſuſtuleris, hulcus efficiunt: niſiq; paruam putredinem curaueris in infinitum excreſcet, omnemq; ſubſtantiam tuam corrumpet.* Huc facit quod B. DOROTHEVS commemorat ſenem quendam Monachorum Patrē diſcipulo ſuo imperaſſe, vt paruam cupreſſum in ſylua euelleret, quæ vna manu ſtatim euulſa eſt; deinde maiuſculā oſtendiſſe, eamq; binis manib. euulſam: poſtea maiorem, donec ad quintam ventū eſt, quæ non potuit ab eo ſolo euelli. Tum ſenem dixiſſe. Sic ſe habent paſſiones noſtræ; dum paruulæ ſunt, facile expugnantur: quo autē diutius conualuerint, ægrius, nec niſi ſummo adhibito ſtudio, & adiunctis ſanctioribus, qui oratione & cōſilio ſuccurrant.

1. Cor 10. 4. Matth. 7. 25. Ephr. com. 2. Doroth. ſer. 11.

VI. REMED. eſt, etiamſi in ortu compreſſæ ſint, non otiari ſed aſſidue renaſcentes cupiditatum ramos reſecare. *Quis enim ita ad vnguem*, inquit S. BERNARDVS in Cantica, *omnia à ſe ſuperflua reſecauit, vt nil ſe habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, & ſopita denuo excitantur. Parum eſt ergo ſemel putaſſe, ſæpe putandum eſt: imò ſi fieri poſſit, ſemper, quia ſemper quod putari oporteat, ſi non diſſimulas, inuenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, ſi vitia putas emortua, & non magis ſuppreſſa velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebuſæus, ſubiugari poteſt, ſed nō exterminari.* Et infra. *Scrutemur*, inquit, *iuxta Prophetā vias noſtras, & ſtudia noſtra, & in eo ſe quiſq; iudicet profeciſſe, non cum non inuenerit quod reprehendat, ſed cum quod inuenerit reprehendet. Tunc te nō fruſtra ſcrutatus es, ſi iterum opus eſſe ſcrutinio aduertiſti.* Eodem tendit AVGVSTINVS, cum in libris de Trinitate exponens locum Apoſtoli. *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus eius, induite nouum*, ita ſcribit. *Sane iſta renouatio non momento vno fit ipſius conuerſionis, ſicut momento vno fit illa in baptiſmo renouatio remiſſione omnium peccatorum: neq; enim vel vnum quantulumcunq; remanet, quod non remittatur: ſed quemadmodum aliud eſt carere febribus, aliud ab infirmitate, quæ febribus facta eſt, reualeſcere: itemq; aliud eſt infixum telum de corpore demere, aliud vulnus, quod eo factum eſt, ſecunda curatione ſanare: ita prima curatio eſt cauſam remouere languoris, quod per omnium fit indulgentiam peccatorum, ſecunda ipſum ſanare languorem, quod fit paulatim proficiendo in renouatione huius imaginis. De qua re apertiſſimè Apoſtolus locutus eſt, dicens. Et ſi exterior homo noſter corrumpitur, ſed interior renouatur de die in diem.*

Bern. ſerm. 58. Iud. 1. Thren. 3. Aug. lib. 14. c. 17. 2. Cor. 4. 16.

VII. RE-

VII. REMED. eſt loco prauarum affectionum in animo plantare bonas, quod tradit Io. CASSIANVS, dicens. *Non poſſunt deſideria præſentium rerum, vel reprimi, vel auelli, niſi pro iſtis affectibus noxiis, quos cupimus amputari, alij ſalutares fuerint intromiſſi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis abſq; alicuius deſiderij, vel timoris, gaudij vel mœroris affectione ſubſiſtere, niſi hæc eadem fuerint in bonam partem immutata.* ET BERNARDVS in capite ieiunii tractans verba. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro. Attende,* inquit, *ſolerter, quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, aut contriſteris, &c. Totum enim cor in his quatuor affectionibus eſt, & de his accipiendum puto, quod dicitur, vt in toto corde conuertaris ad Dominum. Conuertatur proinde amor tuus, vt nihil omnino diligas, niſi ipſum, aut certe propter ipſum. Conuertatur etiam ad ipſum timor tuus, quia peruerſus eſt timor omnis, quo metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum & triſtitia æquè conuertatur ad ipſum. Hoc autem ita fiet, ſi non niſi ſecundum eum doleas aut læteris.*

Caſſ. coll. 12. c. 5.
Bern. ſerm. 2.
Ioel. 2. 12.

VIII. REMED. eſt, tempeſtiue, hoc eſt, à prima adoleſcentia domandarum animi affectionum, inſerendarumque virtutum ſtudium inchoare: quod præſcribit in pſalmum 118. S. AMBROSIVS his verbis. *Præcurrit ætatis maturitatem, quiſquis in adoleſcentia poſitus ſenilem grauitatem induit, & iuueniles annos veterana quadam continentia regit, feruoremque virentis corporis incana morum maturitate componit. Nam quid poteſt habere laudis, ſi effætum corpus voluptatibus, & iam ſenectutis gelu frigidum deuotionis officia depoſito iam ſegnior vigore conuertat? nõ eſt corona, niſi vbi fuerit difficilioris lucta certaminis.* Et paulo poſt. *Bonus eſt enim Dominus ſuſtinentibus, Hieremias dicit. Et bonum eſt viro, qui graue portauit iugum à iuuentute, ſedebit ſingulariter, & ſilebit, quia tulit iugum verbi. Qui enim à iuuentute, iugum portauerit, & habens maturi moderaminis teneriora volens colla ſubdiderit, ſedebit ſingulariter, remotus à ſtrepitu interpellantiũ paſſionum, & quietus ſilebit: cui neceſſe iam non ſit iurgari cum corpore, decertare cum variis cupiditatibus, quia tulit iugum verbi anima, quæ quærit Deum, quæ captiuas ſibi fecit omnes delicias iuuentutis. Vnde fortaſſe & illud Dominicum. Non clamabit, neque contendet, neque audiet quiſquam in plateis vocem eius, non ſolum ad defenſionis ſilentium, abſolutioniſque contemptum, ſed etiam ad compreſſiones omnium accipere poſſumus corporalium voluptatum.*

Amb. ſer. 15.
Thren. 3. 25. & 27.
Matth. 12. 19.

IX. REMED. eſt, in examine conſcientiæ quotidiano ſtudioſe, expendere, ad quas animi perturbationes à natura ſis propenſus, quibus cogitationbus mens tua ſæpius agitetur. Solemus enim de iis rebus crebrius cogitare, quas impenſius amamus. *Vis noſſe* ait. S. FVLGENTIVS in homilia quadam, *vbi ſit theſaurus tuus? attende quid ames. vis noſſe, quid ames? attende, quid cogites. Hoc eſt enim. Vbi eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum.* Itaque quemadmodum, qui vult ventos explorare, obſeruat nubes, nam ſi v. c. moueantur meridiem verſus, certum eſt ventum à ſeptentrionibus

Fulg. de S. Confeſſ.
Matth. 6. 21.

 flare:

flare: ſic qui vult cognoſcere quæ paſſio maximè in animo dominetur, notare debet quo ferantur cogitationes, ſi enim ferantur ad honores mundi, non dubium eſt in eius corde ſpirare Boream ſuperbiæ; ſi ad delicias & voluptates, Auſtrum concupiſcentiæ; ſi ad vindictam, iracundiæ typhonem. Breuiter quales ſunt fœtus, tales ſunt & 1. Cor. 3. 3. eorum parentes, reſpondet enim fructibus arbor, cauſæ effectus. Hoc argumento Apoſtolus conuicit Corinthios eſſe carnales, dicens, *Cum ſit inter vos Zelus & contentio, nonne carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis?* Accedit, quod dæmon infeſtus generis humani hoſtis, Greg. c. 6. vt hominem citius præcipitem agat in flagitii voraginem, explorare ſolet cuiuſque propenſiones & affectus, vt tradit B. GREGORIVS libro 14. moralium. *Intuetur*, inquiens, *inimicus generis humani vniuſcuiuſque mores, cui vitio ſint propinqui, & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoſcit facilius inclinari mentem, vt blandis ac lætis moribus ſæpe luxuriam, nonnunquam vanam gloriam: aſperis verò mentibus iram, ſuperbiam, vel crudelitatem proponat. Ibi ergo decipulam ponit, vbi eſſe ſemitam mentis conſpicit: quia illic periculum, deceptionis inſerit vbi viā eſſe inuenerit propinquæ cogitationis.* Quamprimum ergo per examen prauam aliquam inclinationem eiuſmodi inte deprehenderis, ad eam domandam & expugnandam te ac-

Caſſ. 5. coll. c. 14. Examen particulare. cinge. *Ita enim* nobis, inquit CASSIANVS, *aduerſus vitia arripienda ſunt prælia, vt vnuſquiſque vitium, quo maximè infeſtatur explorans aduerſus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis ac ſolicitudinem erga illius impugnationem, obſeruationemque defigens.* Et infra *Cum principalis cordis noſtri intentio, velut ſpecialem ſibi pugnam aduerſus vnam exceperit paſſionem, pro ipſa orabit attentius, peculiari ſolicitudine ac ſtudio ſupplicans, vt eam diligentius obſeruare, & per hæc ſcelerem mereatur obtinere victoriam.* Et rurſum. *Cumque ſe abea* (paſſione,) *ſenſerit abſolutum, rurſum latebras ſui cordis ſimili intentione perluſtret, & exploret quam ſibi inter reliquas perſpexerit diriorem atque aduerſus eam ſpecialius omnia ſpiritus arma commoueat.*

X. REMEDIVM. Conſidera, quantæ ſint vtilitates mortificationis paſſionum. I. eſt, quod naturam corruptam in nobis quadantenus reſtituat. In eo enim præcipue ſita erat in ſtatu innocentiæ naturæ humanæ integritas, quod ratio Deo, corpus verò cum omnibus ſuis facultatibus ſentiendi, appetendique ſubiectum erat rationi, at beneficio mortificationis efficitur, vt paſſiones ad mediocritatem redigantur, & lineam rectæ rationis non excedant. Quod multi ſancti in hac vita conſecuti Caſſ. coll. 12. c. 13 fuerunt, vt ille *ſenex* apud CASSIANVM, *qui cum apud Alexandriam turbis infidelium circumfuſus non ſolum maledictis, verumetiam grauiſſimis impellentium vrgeretur iniuriis, eique à ſubſannantibus diceretur. Quid miraculi Chriſtus veſter quem colitis, fecit? Ille inquit, vt his ac maioribus, ſi intuleritis, non mouear*

net offendar iniurijs. 2. eſt, quod preces noſtras reddat efficaciores. *Quot-* Cypr. ſerm. de
quot viros virtutum vidimus, *ait* B. CYPRIANVS, *ſine ieiunio non legi-* ieiun.
mus aſcendiſſe, *nec aliquid magnum moliti ſunt*, *niſi prius abſtinentia præceſſiſſet.*
Quoties aliquid à Deo obtinere conati ſunt, *ieiunijs incubuere & lacrymis*, *&*
pernoctantes in orationibus cilicijs carni hærentibus ſupplices beneficia poſtularunt.
3. quod valeat ad ſatisfactionem pro Peccatis. *Cogitandum ſummoperè*
eſt, inquit GREGORIVS in Euangelia, *vt qui ſe illicita meminit com-* Gerg ho n. 34
miſiſſe, *à quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere*, *quatenus per hoc conditori*
ſuo ſatisfaciat, *& quia commiſit prohibita*, *ſibimet abſcindere debeat etiam con-*
ceſſa. 4. quod proſit ad expugnandas dæmonis tentationes. Id docuit
Chriſtus, cum dixit. *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur niſi per ieiunium & o-* Matt. 17. 20.
rationem. In quæ verba Auguſtinus. *Vide quanta ſit ieiuniorum virtus*, *vt id* Aug. ſerm. 65. de temp.
facere ieiunia valeant, *quod Apoſtoli nequiuerunt.* 5. quod inprimis commo-
ueat homines ad vitæ emendationem. Vnde B. Petrus, cum in epiſtola
priore hortatus fuiſſet fideles, vt exemplo Chriſti armarent ſe contra 1. Pet. 4. 4.
inordinatas carnis cupiditates, mortificationemque crucis Chriſti am-
plecterentur, mox addit. *In quo admirantur*, *non currentibus vobis in eandem*
luxuriæ confuſionem. Certe S. Iohannes Baptiſta, verus hominis morti-
ficati typus, nouo ſeueritatis vitæ exemplo omnes Hieroſolymitas,
Iudæam totam & Iordanis accolas exciuit, vt confiterentur lapſus Matth. 3. 5.
ſuos, vellentque ab eo baptizari. Denique ad vitæ ſpiritualis perfe-
ctionem nullum inſtrumentum, mediumuè aptius eſt affectionum
mortificatione: quo enim plus eas ſubegeris, eò minus à perfectio-
nis faſtigio aberis, hoc eſt, à caritate, *quæ* ſecundum Apoſtolum *eſt*
vinculum perfectionis. *Nutrimentum enim charitatis*, inquit alicubi Augu- Aug. l. 83. q. 36.
ſtinus, *eſt imminutio cupiditatis: perfectio nulla cupiditas. Quiſquis igitur eam*
nutrire vult inſtet minuendis cupiditatibus. Vnde BEATVS BERNARDVS Ber. ſerm. 30. in Cant.
non dubitat ſtudium mortificationis, quod vigere ſolet apud religioſæ Matt. 10. 38.
vitæ cultores comparare martyrio, nam exponens verba Chriſti. Qui
perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. *perdet eam dixit*,
ſiue ponendo, inquit, *vt martyr*, *ſiue affligendo vt pœnitens. Quanquam genus*
martyrij eſt, *ſpiritu facta carnis mortificare*, *illo nimirum*, *quo membra cæduntur*
ferro, horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius.

XI. REMED. Conſidera, quanta non modo vtilitas, ſed etiam neceſſi- Rem. 6.
tas ſit ſanandi morbum immortificationis, 1. quia teſtimonia S. ſcripturæ
ſupra citata docent, non eſſe dignos Chriſto, nec diſcipulos Chriſti, qui
non abnegant ſe & tollunt crucem ſuã, & qui non oderint animã, id eſt,
animales motus, qui carnem ſuã non crucifigunt cũ vitiis & concupiſcẽ-
tiis; at hæc præſtari nequeũt ſine mortificatione. 2. quia quotieſcũq; peri-
culum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cullum eſt præuaricandi legem diuinam vel humanã, tenemur ſub peccato mortali cohibere paſſionem in nobis dominantem. 3. quia Ariſtoteles, Plutarchus aliique philoſophi docent nulli mortalium aditum patere ad comprehendendas humanas ſcientias, niſi perturbationes animi compeſcuerit: quanto minus patebit ad diuinam; imò virtus omnis ſecundum S. Thomæ Aquinatis doctrinam requirit ſedatas in animo paſſiones, vt manſuetudo verbi cauſa, animum ab omni iracundia immu-
ac. 4. 1. nem. 4. quia paſſiones ſunt omnium vitiorum fontes. Vnde B. Iacobus: *Vnde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentiis veſtris, quæ militant in membris veſtris.* Sunt ergo obſtruendi per mortificationem. *mortificatione volunta-*
Caſſ. l. 4. inſtit. c. 43. *tum*, ait Caſſianus, *extirpantur atque marceſcunt vitia vniuerſa.* 5. quia propri-
Ib. c. 34. & 35. um, ſi non cuiuſuis Chriſtiani, ſaltem religioſi, qui ſemel mundo renunciauit, ex doctrina Abbatis Pynuffii apud eundem Caſſianum, eſt, *mortificatas, & crucifixas cum Chriſto habere concupiſcentias, & affectus carnales vniuerſos. Sicut ergo*, inquit, *crucifixus quis iam non pro animi ſui motu membra ſua quoquam mouendi habet poteſtatem, ita & nos voluntates noſtras, ac deſideria, non ſecundum id quod nobis ſuaue eſt, ac delectat ad præſens, ſed ſecundum legem Domini, quo nos illa conſtrinxerit, applicare debemus.*

VIDE. V. *Ambitio, Amor ſui. Conſuetudo praua. Curioſitas. Familiaritas nimia. Immodeſtia. Impatientia in aduerſis, Inobedientia. Ira Iudicium proprium. Linguæ abuſus. Odium. peccatum. Superbia. Tentatio. Timor humanus. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ. Voluntas propria. Voluptas carnalis.*

IMPATIENTIA IN ADVERSIS.

Remedia contra Impatientiam in aduerſis generatim.

PRIMVM Remedium. Conſidera ſpiritus ſancti oracula penè innumera de aduerſis patienter ferendis. Primo enim patientiam laudat, impatientiam reprehendit. *Qui patiens eſt*, inquit in prouerbiis,
Prou. 14. 29. *multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens eſt exaltat ſtultitiam ſuam.* Et
Eccl. 2. 16. apud Eccleſiaſticum. *væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* 2. hortatur ad pa-
ac. 5. 8. tientiam apud B. Iacobum. *Patientes eſtote fratres vſque ad aduentum Domini. Ecce agricola expectat pretioſum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat*
Pro. 3. 11. *temporaneum & ſerotinum.* & apud Salomonem. *Diſciplinam Domini fili ne abiicias, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit & qua-*
Galat. 5. 22. *ſi pater in filio complacet ſibi.* 3. numerat eam in epiſt. ad Galatas inter fructus Spiri-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Spiritus ſancti. Facit eam notam & characterem ſeruorum Dei. *Seruum e-*
nim Domini non oportet litigare, ait Apoſtolus, *ſed manſuetum eſſe ad omnes, do-* 2. Tim. 2. 24.
cibilem & patientem. Et. *In omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros* 2. Cor. 6. 4.
in multa patientia, in tribulationibus, &c. Imo & notam filiorum Dei. *Flagellat*
enim omnem filium quem recipit. Quis enim filius quem non corripit pater, ait idem? Heb. 12. 7.
Quia acceptus eras Deo, ait Angelus ad Tobiam, *neceſſe fuit, vt tentatio probaret*
te. 4. commendat patientiam afflictionum tanquam donum Dei. *vobis* Tob. 12. 13.
donatum eſt, ait per Apoſtolum, *pro Chriſto non ſolum vt in eum credatis, ſed vt* Phil. 1. 29.
etiam pro illo patiamini. Et apud B. Petrum. *Hæc eſt gratia Dei, ſi propter Dei con-*
ſcientiam ſuſtinet quis triſtitias patiens iniuſtè 5. docet Deum adeſſe in tribula- 1. Pet. 2. 19.
tionibus & conſolari. *Clamabit ad me*, inquit ipſe, *& ego exaudiam eum, cum*
ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum. Et Dauid, *Quantas oſtendiſti mihi tribulatio-* Pſal. 90. 15.
nes multas & malas? & mox ſubiicit, *multiplicaſti magnificentiam tuam, & con-* Pſal. 70. 20.
uerſus conſolatus es me.

II. Remed. Conſidera dicta veterum Patrum. Cyprianvs. Cypr. de bono
Patientia eſt, quæ nos Deo & commendat, & ſeruat: ipſa eſt, quæ iram temperat, pat. 1.
quæ linguam frenat, quæ mentem gubernat, pacem cuſtodit, diſciplinam regit, libidinis
impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium ſimultatis extinguit,
coercet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet, tuetur in virginibus bea-
tam integritatem, in viduis laborioſam caſtitatem, in coniunctis & maritatis in-
diuiduam charitatem, facit humiles in proſperis, in aduerſis fortes, contra iniu-
rias & contumelias mites, docet delinquentibus cito ignoſcere, ſi ipſe delinquas,
diu & multum rogare, tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, paſſiones &
martyria conſummat. Tertvlianvs. *Patientia fidem munit, pacem* Tertull. de pa-
gubernat, dilectionem adiuuat, humilitatem inſtruit, pœnitentiam expectat, exomo- tient.
logeſin aſſignat, carnem regit, ſpiritum ſeruat, manum continet, tentationes concul-
cat, ſcandala pellit, pauperem conſolatur, diuitem temperat, infirmum non extendit,
valentem non conſumit, fidelem delectat, gentilem incitat, ſeruum Domino, Dominũ
Deo commendat, fœminã exornat, virum approbat, amatur in puero, laudatur in iuue-
ne, ſuſpicitur in ſene, in omni ſexu, in omni ætate formoſa eſt. Et rurſus. *Matrix im-*
patientia in omne delictum, diffundens de ſuo fonte varias criminum venas. Omne
peccatum impatientiæ aſſcribendum. Malum impatientia eſt boni: nemo impudicus,
non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus
quietis. Basilivs in admonitione quadam. *Fili patientiam arripe, quia ma-* Baſil. in admon.
xima virtus animæ, vt velociter ad ſublimitatem perfectionis poſſis aſcendere. Retri- ad fil. ſpirit.
butionem patientiæ tuæ ne quæras ab homine, vt in futuro poſſis accipere ab æterno
Domino æternam retributionem. Patientia grandis eſt medela animæ: impatientia au-
tem eſt pernicies cordis. Hieronymvs in epiſtola ad Euſtochium. *Ne in im-* Hier. de cuſtod.
menſum volumẽ extendam, quære & inuenies ſingulos (ſanctos) *aduerſa perpeſſos. So-* virgin. ep. 22.
lus in delicijs Solomon fuit & forſitan ideo corruit. Quem enim diligit Dominus corri- Heb. 12. 6.

pit. Caſtigat autem omnem filium, quem recipit. Nonne melius eſt breui tempore dimicare, ferre vallum, arma ſumere, laſſeſcere ſub lorica, & poſtea gaudere victorem? quam impatientia vnius horæ ſeruire perpetuo. nihil amantibus durum eſt, nullus difficilis cupienti labor eſt. &c. Quando tibi videtur graue eſſe quod ſuſtines Pauli ſecundam epiſtolam ad Corinthios lege. In laboribus, plurimum, in carceribus abundan-
Chry. hom. 4. *tius, in plagis ſupra modum, &c. Quis noſtrum ſaltem minimam portionem de catalogo harum ſibi poteſt vindicare virtutum?* IOAN. CHRYSOST. in epiſtol. ad Philippenſes *Pro Chriſto pati,* inquit, *munus eſt maioris admirationis, quam ſit re-*
Id. hom. 1. *uera mortuos excitare, & ſigna miranda patrare. Nam illic quidẽ debitor ſum, hic verò debitorem habeo Chriſtum.* Et ad populum Antiochenum. *Si corpus rectè dicimus beatum, quod poteſt abſq; ſui offenſione ferre frigus, & calores, & famẽ, & inopiam, & viæ difficultates, aliaſque ærumnas, quanto magis beatam oportet vacare animam, quæ viriliter & fortiter omnes omnium moleſtiarum incurſus ferre poteſt, &*
Greg. hom. 35. *cor ſuum per omnia nulli ſeruituti obnoxiũ ſeruare.* GREGORIUS in Euangelia. *Verè radix omnium, cuſtoſq; virtutum eſt patientia, cuius proprium munus aliena ma-*
Rom 12. 21. *la æquanimiter perpeti, & contra eum quoq; qui mala irrogat, nullo dolore morderi, &*
Prou. 16. 32. *quod ait Apoſtolus, non vinci à malo, ſed vincere in bono malum. Quanto autem culmine virtus patientiæ polleat, Salomon indicat, dicens. Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium. Minor eſt ergo victoria vrbes expugnare, quia extra ſunt, qui vincuntur: maius autem eſt, quod per patientiam vincitur, quia ipſe à ſe animus ſuperatur, & ſemetipſum ſibi ſubijcit, quando eum patientia in humilitate tolerantiæ ſternit.*

III. REMED. Conſidera ſententias hominis Ethnici SENECÆ de hac re, quæ merito molles omnes & delicatos pudefacere poſſunt. nam in vnico ſolo libello, cuius inſcriptio eſt. *Quare bonis viris mala accidant cum ſit prouidentia,* hæc eius ſunt dicta. CAP. I. *Deus bonum virum in delicijs non habet, experitur, indurat, ſibi illum præparat. Quare multa bonis viris aduerſa eueni-*
Sen. lib. de prouidentia. *unt? nihil accidere bono viro mali poteſt.* CAP. II. *Omnia aduerſa exercitationes putat. Quis autem, vir modo, & erectus ad honeſta, non eſt laboris appetens iuſti, & ad officia cum periculo promptus? cui non induſtrio otium pœna eſt? Marcet ſine aduerſario virtus. Tunc apparet, quanta ſit, quantum valeat, polleatque, cum quid poſſit, patientia oſtendit.* Et infra. *Ego non miror, ſi quando voluptatem capiunt Dij, dum ſpectant magnos viros colluctantes cum aliqua calamitate. nobis interdum voluptati eſt, ſi adoleſcens conſtantis animi feram venabulo excepit; ſi leonis incurſum interritus pertulit, tantoque ſpectaculum eſt gratius, quanto honeſtior id fecit.* CAP. III. *Inter multa magnifica Demetrij noſtri & hæc vox eſt. Nihil mihi videtur infelicius eo, cui nihil vnquam euenit aduerſi. non enim licuit illi, ſe experiri. indignus viſus eſt, à quo vinceretur aliquando fortuna, quæ ignauiſſimum quemque refugit.* Et inferius. *Quid Regulo fortuna nocuit, quod illum documentum fidei, documentum patientiæ fecit? Figunt*

cutem

tuem claui, & quocunque fatigatum corpus reclinauit, vulneri incumbit, & in perpetuam vigiliam ſuſpenſa ſunt lumina. Quanto plus tormenti, tanto plus erit gloriæ. CAP. IV. *Proſpera in plebem, ac vilia ingenia deueniunt; at calamitates, terroreſque mortalium ſub iugum mittere, proprium magni viri eſt.* Et iterum, *Miſerum te iudico, quod nunquam fuiſti miſer. tranſiſti ſine aduerſario vitam. nemo ſciet, quid potueris. ne tu quidem ipſe, opus eſt enim ad notitiam ſui experimento. Militares viri gloriantur vulneribus. gubernatorem in tempeſtate, in acie militem intelligas. calamitatas virtutis occaſio eſt. Dux lectiſſimos mittit, qui nocturnis hoſtes aggrediantur inſidiis. Nemo eorum qui exeunt dicit. Male de me Imperator meruit, ſed, bene iudicauit. præceptores plus laboris ab his exigunt, in quibus certior ſpes eſt. Nunquam virtutis molle documentum eſt. verberat nos & lacerat fortuna. Patiamur. non eſt ſæuitia. certamen eſt.* CAP.V. *Labor optimos citat. Senatus per totum diem ſæpe conſulitur, cum illo tempore viliſſimus quiſque aut in popina lateat, aut tempus in aliquo circulo terat, &c. Ignis aurum probat, miſeria fortes viros. Vide quam altè aſcendere debeat virtus. Scias illi non per ſecura vadendum eſſe. Humilis & inertis eſt tuta ſectari.*

IV. REMED. Conſidera neminem in hoc mundo immunem eſſe Eccli. 40. 1.
ab afflictionibus. *Occupatio magna*, ait ſapiens, *creata eſt omnibus hominibus, & iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium.* Quare nec infans immunis eſt. *Vnuſquiſque no-* Cypr. de bono
ſtrum, ait Cyprianus, *cum naſcitur, & hoſpitio mundi huius excipitur, initium* patient.
ſumit à lachrymis, & quamuis adhuc omnium ignarus, nihil aliud nouit in illa ipſa
prima natiuitate, quam flere. Neque reges & Principes. *Veruntamen nec rex* Chry. hom. 66.
inquit Chryſoſtomus ad pop. Antiochenum *procul à curis & cruce vitam agit, ſed vitam viuit plenam multis tribulationibus. Ecce Saul primus regnauit apud Iudæos, quantis moleſtiis & vexationibus? Et poſt illum David innumeris probatus malis. Salomon, Abias, Ezechias, Ioſias ſimiliter.* Salomon certe o- Eccli. 1. 14.
mnia huius vitæ commoda expertus dixit. *Vidi cuncta quæ ſunt ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas, & afflictio ſpiritus.* Fortaſſis excipies improbos, qui
ſuis obſequuntur cupiditatibus: at illi pluribus afflictionibus ſunt obno- Aug. in pſal. 45.
xii, quã alii. *Nam inter omnes tribulationes humanæ animæ*, inquit Auguſtinus *nulla maior eſt tribulatio, quàm conſcientia delictorum. Namque ſi ibi vulnus non ſit ſanuſque ſit intus hominis, quod conſcientia vocatur, vbicunque alibi paſſus fuerit tribulationes illuc confugiat, & ibi inueniet Deum. Si autem ibi requies non eſt, propter abundantiam iniquitatis, quo confugiet homo?*

V. REMEDIVM. Conſidera, licet afflictiones in hac vita communes Pſal. 33. 20.
ſint iuſtorũ & improborum, eas tamẽ propriè eſſe iuſtorum & Chriſtia- Act 14. 21.
norum, ac ſemper fuiſſe *Multæ tribulationes iuſtorũ*, ait Pſalmiſta. Et B. Lucas 2. Tim. 3. 12.
in Actis. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Et Paulus. Aug. in pſal. 55
Omnes, qui piè viuere volunt in Chriſto Ieſu, perſecutionẽ patientur. Quæ verba ex-

pendens S. Auguſtinus. *Nemo ſibi dicat*, inquit, *fuerunt tribulationes apud pa-
tres noſtros, apud nos non ſunt. Si putas te nondum habere tribulationes nondum cœpi-
ſti eſſe Chriſtianus. Et vbi eſt vox Apoſtoli. Omnes qui volunt in Chriſto piè viuen*
2. Tim. 3. *perſecutionem patientur. Si ergo non pateris pro Chriſto vllam tribulationem, vide,*
Luc. 14. 27. *ne nondum cœperis in Chriſto pie viuere.* Huic doctrinæ conſentiunt & illa ver-
ba Saluatoris. *Qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe
diſcipulus*, quod non eſt aliud dicere, quam expertem tribulationum non
Act. 11. 26. poſſe eſſe Chriſtianum. Omnis enim Chriſti diſcipulus Chriſtianus eſt,
Heb. 12. 6. & omnis Chriſtianus Chriſti diſcipulus. Diſcipuli enim Chriſti, in actis
cognominati ſunt Chriſtiani. Conſpirant & illa Apoſtoli. *Quem diligit
Dominus caſtigat. Flagellat autem omnem filium quem recipit. In diſciplina perſeue-
rate. Tanquam filiis vobis offert ſe Deus. Quis enim filius quem non corripit pater?*
Aug. lib. de Paſt. *Quod ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes, ergo adulteri, & non
filii eſtis.* Vnde AVGVSTINVS. *Flagellat Deus omnem filium quem recipit & tu
forte exceptus eris? ſi exceptus es à paſſione flagellorum, exceptus es à numero filiorum.*
Amb. lib. 1. ep. 4. Quare non dubitat B. Ambroſius alicubi patientiam tribulationum ap-
pellare *matrem fidelium*.

VI. REMEDIVM. Conſidera cauſas, ob quas Deus voluerit filios &
Chry. hom. 6. ad pop. Ant. amicos ſuos, imò etiam alios, exerceri afflictionib. Prima eſt IOA. CHRY-
SOSTOMI, vt animus noſter ab amore temporalium bonorum auoca-
retur ad amanda æterna. *Si enim*, inquit ille, *cum ſunt tot triſtia, tot pericu-
la & curæ tam libenter præſenti immoramur vitæ: ſi nihil horum eſſet, & omnis
ærumnæ expers eſſet vita noſtra, quando vnquam futura deſideraremus? Sic Deus
permiſit Iudæos lateritio opere & luto in Ægypto grauari, vt ærumnarum ma-
Aug. ſerm. 111. gnitudine cruciati ad Deum clamarent*, & ad terram promiſſam aſpirarent.
de temp. & 149. *O infelicitas generis humani*, exlamat AVGVSTINVS, *amarus eſt mundus,
& diligitur: putas ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? turbatur mundus, &
amatur mundus, quid ſi tranquillus eſſet mundus? Flores eius quomodo collige-
Prou. 17. 3. res, qui à ſpinis non reuocas manum?* II. Cauſa eſt, vt ſic probetur virtus
iuſtorum *ſicut* igne, inquit Salomon, *probatur argentum, & aurum camino, ita
Eccli. 27. 6. corda probat Dominus.* Et Eccleſiaſticus. *Vaſa figuli probat fornax, & homines in-
Iob. 23. 10. ſtos tentatio tribulationis.* Hinc Iob ſe à Deo probatum dixit, *quaſi aurum quod
Tob. 12. 13. per ignem tranſit.* & Tobiæ cæcitate percuſſo Angelus dixit: *Quia acceptus
eras Deo, neceſſe erat, vt probatio tentaret te.* Nec dubitauit rex Dauid eam à Do-
Pſal. 25. 2. mino poſtulare, dicens. *Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos & cor
Pſal. 16. 3. meum.* Quomodo autem probatus fuerit, alibi teſtatur, dum ait. *Probaſti cor
meũ & viſitaſti nocte. Quia ipſum cor meũ*, inquit ibidem Auguſtinus, *viſitatio-
Rom. 5. 3. ne tribulationis probatũ eſt, igne me examinaſti, & nõ eſt inuenta in me iniquitas.* Hinc
eſt quod Apoſtolus tribulationis quaſi effectũ faciat probationem. *Tribu-
latio*, inquiens, *patientiã operatur, patientia autem probationem, probatio verò ſpem*

III. vt

III. Vt intellectus noſter, maximè dum adhuc in peccatis hæremus, illu- Iſa.28.19.
minetur. *Vexatio*, inquit Iſaias Propheta, *dabit intellectum*. Et Salomon. *Virga* Prou.29.15.
atque correptio tribuit Sapientiam. Et Eccleſiaſticus. *Qui non eſt tentatus, quid* Eccli. 34.9.
ſcit? Fratres Ioſeph non ante cognouerunt ſceleris ſui in ipſum patrati
atrocitatem, quàm cum in afflictione dicerent. *Merito hæc patimur; quia pec-* Gen.42.21.
cauimus in fratrem noſtrum. Et rex Nabuchodonoſor, apud Danielem be- Dan.4.34.
neficio tribulationum obtinuit, vt verum Deum & regem in cœlis agno-
ſceret. Filius prodigus quoque cauterio earundem iniuſtus, agnouit mi- Luc.15.18.
ſeriam ſuam & ad domum paternam reuertit. IV. vt purgemur à peccatis.
Pius & miſericors eſt Deus, ait Eccleſiaſticus, *& remittet in die tribulationis pec-* Eccli.2.13.
cata. Et. *In die tribulationis commemorabitur tui, & ſicut in ſereno glacies, ſoluentur* Eccli.3.17.
peccata tua. & Sara apud Tobam. *In tempore tribulationis peccata dimittis his,* Tob.3.13.
qui inuocant te. Vnde Chryſoſtomus ad populum Anthiochenum. *Pecca-* Chryſ.hom.6.
tum, inquit, *ſanies eſt: pœna ferrum medicinale; ſicut igitur ſaniem habens, ſi non ſe-*
catur, eſt in maioribus malis: ita peccans, ſi non puniatur, omnium eſt miſerrimus, &
Gregorius. *Pſalmiſta, ait. Ego ad flagella paratus ſum: quia enim viri ſancti mentis* Greg.7.mor.
ſuæ corruptionis vulnus ſine putredine non eſſe conſiderant, libenter ſe ſub manum me- c.8.
dici ad ſectiones parant, vt aperto vulnere virus peccati exeat, quod ſana cute intus oc-
cidebat. Vbi aduerte, beneficio afflictionum etiam pœnas peccatis debi-
tas tolli, ſi patienter tolerentur. Nam ait B. Paulus. *A Domino corripimur, vt* 1.Cor.11.32.
non cum hoc mundo damnemur. Et quidam apud Iob. *In ſex tribulationibus libe-* Iob.5.19.
rabit te, & in ſeptima non tanget te malum. Quid enim ſenario numero, inquit B.
Gregorius, *quem ſeptimus ſequitur, niſi præſentis vitæ operatio, decurſusque ſigna-*
tur, &c. In ſex itaque nos tribulationibus Dominus liberat, ne nos in ſeptima, (qua
Domiuus ab omni opere quieuit, & retributio æternæ quietis indicatur)
malum tangat, quia per paternæ pietatis eruditionem præſentis vitæ labore nos atterit,
ſed in aduentu iudicij à verbere abſcondit, vt tanto tunc ad ſalutem certiores exhibeat,
quanto nunc flagella durius ſecant.

VII. Remed. Conſidera nos per multarum ærumnarum toleran-
tiam fieri in hac vita beatos. *Beati*, inquit magiſter veritatis, *qui perſecutionem* Matth.5.10.
patiuntur propter iuſtitiam. Si quid patimini, ait B. Petrus, *propter iuſtitiam, beati.* 1.Pet.3.14.
Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis. Et B. Iacobus. *Beatus vir, qui ſuffert* Iac.1.12.
tentationem. Et Iob *Beatus homo, qui corripitur à Deo*. At dices. In beatitudine, Iob 5.17.
ſummum eſt gaudium, ſolatium, & gloria. Et hæc ſunt in ærumnis pro
Chriſto perpeſſis. Nam cum Dominus dixiſſet. *Beati eſtis cum maledixerint* Matth.5.11.
vobis homines, & perſecuti vos fuerint, mox addit, *gaudete & exultate quoniā mer-*
ces veſtra copioſa eſt in cœlis. Vnde Apoſtoli, vt eſt in eorum Actis, *ibant gau-* Act.5.41.
dentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.
Et Paulus. *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione no-* 2.Cor.7.4.
ſtra. Et. *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat conſo-*

Pſal.93.19. *latio noſtra.* Haud ſecus rex Dauid. *Secundum multitudinem dolorum meorum in
corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Gloria quoq; ſumma il-
1.Pet.4.14. lis non deeſt, quia B. Petrus cauſam reddens cur opprobria paſſi ſint bea-
titationem ſubiicit. *Quoniã quod eſt honoris, gloriæ & virtutis, & qui eſt eius Spi-
ritus, ſuper vos requieſcet.* Nemo ignorat in quantam gloriam B. Iob ceſſerit
Chry.hom.5.ad p. Ant. inuicta illa patientia in doloribus, vt non dubitet ſcribere B. Chryſoſto-
mus etiam *fimum in quo ſedebat Iob, omni tribunali regio eſſe venerabiliorẽ: & multi
nunc*, inquit, *longam tranſmarinam peregrinationem à terræ finibus ſuſcipientes in
Arabiam abeunt vt fimum illum cernant, & conſpicati terram deoſculentur, quæ illius
victoris certamina, & cruorem omni auro pretioſiorem excepit.* Atque hac de cauſa
Gregorius Nazianzenus in epiſtola 64. ad Philagrium Stoicos præ Peri-
pateticis collaudat, quod res externas nullum ad beatitudinem impedi-
mentum afferre dicant, ſed virum bonum beatum eſſe, etiamſi in Phala-
ridis tauro concremetur.

VIII. REMED. Conſidera in altera quoque vita nulli parata maiora
Matth.5.3. præmia, quã multa in nomine Chriſti paſſis. *Beati pauperes Spiritu*, ait Chri-
ſtus, *quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati eſtis, cum maledixerint vobis homi-
nes, &c. quoniã merces veſtra copioſa eſt in cœlis.* Et Apoſtolus *Quod in præſenti eſt
2.Cor.4.17. momentaneum & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternũ gloriæ
Heb.12.11. pondus operatur in nobis.* Et rurſus *Omnis diſciplina in præſenti quidẽ nõ videtur eſſe
gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet iuſti-
Iob.19.25. tiæ.* Hac conſideratione in calamitatib. ſuis erectus B. Iob, dicebat. *Scio, q
redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra reſurrecturus ſum. Et rurſum cir-
cundabor pelle mea & in carne mea videbo Deũ. Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi
mei conſpecturi ſunt, & non alius. repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Idẽ ſpectabat
Tob.4.23. ſanctus Tobias, cũ in exilio his verbis filiũ ſolaretur. *Noli timere fili mi, pau-
perẽ quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebim⁹, ſi timuerimus Deũ, & receſſeri-
mus ab omni peccato, & fecerim⁹ bene.* Et S. Paulus, cũ Romanis ꝑmitteret eos
Rom.8.17. fore *filios Dei & hæredes, hæredes quidẽ Dei, cohæredes autẽ Chriſti*, addidit, *ſi tamẽ
1.Cor.2.9. cõpatimur, vt & conglorificemur. Exiſtimo. n. quod non ſunt condignæ paſſiones huius
Eſa.64.4. tẽporis ad futurã gloriã, q̃ reuelabitur in nobis. Ocul⁹* ſiquidẽ, vt alibi ex Iſaia Pro-
pheta recitat, *nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ ꝑparauit De⁹
Apoc.21.4. tis, q diligũt illũ.* Vbi Deus ipſe, vt eſt in Apoc. B. Ioannis, *abſterget omnẽ lacry-
mã ab oculis beatorũ, & mors vltra nõ erit, neq; luctus neq; clamor, neq; dolor erit vltra.*

IX. REM. Conſidera exemplũ vitæ & mortis Chriſti, *Qui enim dicit ſe in
1.Ioan.2.6. Chriſto manere*, inquit B. Ioannes. *debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare.* & B.
1.Pet.2.21. Petrus ait. *Chriſtus paſſus eſt ꝓ nobis, vobis relinquens exemplũ, vt ſequamini veſti-
Heb.12.3. gia eius.* Et S. Paulus. *Recogitate eum, qui talẽ ſuſtinuit à peccatorib. aduerſus ſemet-
ipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* Quantos autẽ la-
bores & afflictiones ſuſtinuerit Chriſtus nõ ſolum in morte, ſed etiam in
vita

vita tota fuſe proſequitur B. Cyp. *Omnes*, inquit, *actus eius ab ipſo ſtatim aduen-* Cypr. l. de b par.
tu patientia comite ſignantur, ꝙ primũ de illa ſublimitate cœleſti ad terrena deſcendens
nõ aſpernatur Dei filius carnẽ hominis induere, & cũ peccator ipſe nõ eſſet, aliena pecca-
ta portaret, &c. Dominus baptizatur à ſeruo. dieb. quadraginta ieiunat, p quẽ ceteri ſa-
ginantur. Cũ diabolo tentante congreditur, & inimicũ tantũ viciſſe cõtentus, nil vltra
verba conatur. Dignatus eſt etiã pedes Apoſtolorũ lauare. Nec mirandũ ꝙ circa obediẽ-
tes talis extiterit, q Iudã potuit vſq; ad extremũ longa patientia ſuſtinere, cibũ cũ inimi-
co ſumere, hoſtẽ domeſticũ ſcire, nec palã oſtendere, traditoris oſculũ non recuſare. In Iu-
dæis vero tolerandis æquanimitas quanta, & quanta patientia? incredulos ad fidẽ ſua-
dendo flectere, obſequio ingratos fouere, cõtradicentib. reſpõdere leniter, ſuperbos ſuſti-
nere clementer, humiliter perſequentibus cedere, Prophetarũ interfectores, & aduerſum
Deũ ſemp rebelles vſq; ad crucis & paſſionis horã velle colligere. Sub iſta autẽ paſſione,
& cruce, priusq̃ ad crudelitatẽ necis, & effuſionẽ ſanguinis veniretur, q̃ conuiciorũ pbra
patienter audita, q̃ contumeliarũ tolerata ludibria, &c. multa, ac tandẽ concludit.
Quid poteſt patientius qđ benignius dici? Talis eſt Chriſti ac tanta patientia: q̃ niſi tanta
ac talis exiſteret, Paulũ quoq; Apoſtolũ Eccleſia nõ haberet. Hoc Chriſti exẽplũ oẽs
ſancti, nõ ſolũ quotquot poſt Chriſtũ fuerunt ſed etiã quotquot ab orbe
condito floruerunt, ſunt imprimis imitati, vti docere pergit Cypr. *Inueni-* Ibid.
mus, inquiẽs, *& Patriarchas & Prophetas, & iuſtos oẽs, q figurã Chriſti imagine præ-*
eunte portabãt, nihil magis cuſtodiſſe in laude virtutũ ſuarũ, q̃ ꝙ patientiã forti & ſta-
bili æquanimitate tenuerunt. Sic Abel originẽ martyrij, & paſſionẽ iuſti hominis initi- Gen. 4. 8.
ans primus & dedicans aduerſus fratrẽ fratricidã nõ reſiſtit, nec reluctatur, ſed humilis
& mitis patienter occiditur. Sic Abrahã Deo credẽs: & radicẽ ac fundamẽtũ fidei prim⁹ Gen. 22. 10.
inſtituẽs tentatus in filio nõ dubitat, neq; cũctatur, ſed pceptis Dei tota patiẽtia deuotio-
nis obſequitur. Et Iſaac ad hoſtiæ Dominicæ ſimilitudinẽ præfiguratus, quando à patre
immolandus offertur, patiens inuenitur, &c. Tot deniq; Prophetæ interfecti, tot glorioſi
martyres glorioſis mortib. honorati, q oẽs ad cæleſtes coronas patientiæ laude venerunt.

X. Remed. eſt Oratio, quod Devs ipſe præſcripſit. *Inuoca me*, ait
apud Pſalmiſtam, *in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me.* Et, *Clamabit*
ad me, & exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo Pſal. 49. 15.
eum. Et apud Matthæũ, & Marcum impendente captiuitate, dixit. *Vigilate,* Pſal. 90. 15.
& orate, vt nõ intretis in tentationem. Et apud Lucam. *Vigilate, omni tempore oran-* Matth 26. 41.
tes, vt digni habeamini fugere iſta omnia quæ futura sũt 2. Dauid fatetur ſe in affli- Mar 4. 8. Luc 2 6. Pſal 3. 2.
ctionibus confugiſſe ad hoc antidotum, & exauditum. *Domine*, inquit,
quid multiplicati ſunt qui tribulant me? Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudi-
uit me de monte ſancto ſuo. Et *Cum inuocarem exaudiuit me Deus iuſtitiæ meæ, in tri-* Pſal. 4. 2.
bulatione dilataſti mihi. Fatetur & ſępe de aliis, vt in Pſal. 106. vbi ſæpius repe- Pſal 106.
titur hic verſus. *Clamauerunt ad Dominũ cum tribularentur, & de neceſſitatib. eorũ*
liberauit eos. 3. In ſola ſcriptura multa exempla extant eorum, q ad hoc pſi-
diũ refugerũt, vt in lib. primo, Reg. Annæ vxoris Elcanæ, q ... afflicta ab 1 Reg. 1. 10.

2 Par. 20.12. æmula oratione ſua meruit filium Prophetam Samuelem. Et in priore Paralipomenon, Regis Ioſaphat, qui ab hoſtibus vndique preſſus, ad preces confugiens. *Quum ignoremus*, ait, *quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſiduum, vt oculos noſtros ad te dirigamus*. Sic Suſanna caſtiſſima in extremo vitæ & infamiæ periculo poſita ad orationem confugit dicens. *Deus æterne, qui abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant, tu ſcis, quoniam falſum teſtimonium tulerunt contra me.* moxque Spiritum pueri Danielis Deus excitat, qui eam liberauit. Omitto cætera. Quare D. Auguſtinus non dubitat Orationem vocare *clauem cœli*. & B. Paulinus *naufragorum tabulam*, quæ inter fluctus tribulationum nos ad portum deducat. S. Chryſoſtomus *animæ ſolem*, quia vt ſol mundum, ſic oratio mentem illuminet.

Dan. 13. 42.

Aug. ſerm. 226. de temp. Paul. ep. 31. Chry lib. 1. de orando Deum.

XI. Remed. eſt Sacra Communio, quæ dicitur Euchariſtia, hoc eſt, bona gratia, quia continet donum Dei maximum, quale ab orbe condito datum non eſt, nempe ipſum gratiæ auctorem: quem dubium non eſt in ſacramento piè acceptum magnas vires ſubminiſtrare in afflictione vel perſecutione exiſtentibus, tum quia typus eſt Dominicæ paſſionis, ratione ſacrificii incruenti, in quo Euchariſtia conficitur, tum quia Chriſtus mandauit illud in memoriam ſuæ paſſionis offerri & ſumi. Quare in primis Eccleſiæ Chriſtianæ incunabilis, quibus grauiſſimæ ob tyrannorum perſecutiones erant fidelium afflictiones, quotidiana communione ſe roborabant ad illas ſuſtinendas. Hoc antidotum præſcripſit B. Cyprianvs ſui temporis Confeſſoribus, vt alacriores ad ſanguinem ſuum pro Chriſto profundendum eſſent. *Cum ad hoc fiat*, inquit in quadam epiſtola, *Euchariſtia, vt poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra aduerſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut prouocamus eos in confeßione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegamus?* Et infra *Idoneus eſſe non poteſt ad martyrium, qui ab Eccleſia non armatur ad prælium; & mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit & accendit.* Ad præfigurandum autem hoc myſterium iam olim Propheta Dauid cecinit. *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant me.* Et Elias ex perſecutione impiæ Iezabelis de via feſſus miniſterio Angelico pane ſubcineritio paſtus eſt, ſic vt dies quadraginta noctesque iter deinceps continuauerit. Quid enim aliud deſignat panis ſubcineritius, niſi corpus Domini ſub cineribus ſpecierum panis deliteſcens? Ad hæc Eliſæus pulmentum agreſtibus & amaris herbis pro filiis Prophetarum decoctum iniectione farinæ reddidit guſtatu ſaue. Denique Daniel inter feros leonum rictus prandio meſſorio Habacuc diuinitus refocillatus eſt.

Luc. 22. 19.

Cypr. lib. 1. ep. 2.

Pſal. 22. 5. 3. Reg. 19. 6.

4. Reg. 4. 41.

Dan. 14. 38.

Greg. hõ. 35. in Euangel.

XII. Remed. Præmeditatio futurarum afflictionum. *Minus enim*, inquit B. Gregorivs, *iacula feriunt, quæ præuidentur, & nos tolerabilius*

mund

mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc præſcientiæ clypæum munimur. Ea de cauſa
Chriſtus cum aliis, tum Apoſtolis imprimis futuras perſecutiones accu-
ratè prædixit, vt ne poſtquam eueniſſent, aut ſcandalizarentur, aut con-
turbarentur. *Hæc*, inquiens, *locutus ſum vobis, vt nõ ſcandaliZemini. Abſq; Syna-* Ioan. 16. 14.
gogis facient vos. Et. *Hæc locutus ſum vobis, vt, cum venerit hora, eorum reminiſca-*
mini, quia ego dixi vobis. Hoc antidotum gentiles quoq; Philoſophi magni
fecerunt: nam ita ſcribit SENECA. *Niſi quicquid fieri poteſt pro futuro habeas,* Sen. l. de tranquil. c. 11.
das in te vires rebus aduerſis, quas infregit quiſquis prior vidit. Et iterum in Natu- Id. lib. 6. q. 3.
ralibus Quæſtionibus. *Quia naturam oculis, non ratione comprehendimus, nec co-*
gitamus quid illa facere poſſit, ſed tantum quid fecerit, damus huius negligentiæ pœnas
tanquam nouis territi, cum illa non ſint noua, ſed inſolita. Et in Epiſtolis. *Quæ alij* Ep. 77.
diu patiendo leuia faciunt, vir Sapiens leuia facit diu cogitando. ANAXAGORAS
verò hoc præſidio munitus, teſte Laertio, nunciata filiorum morte nihil Laert. l. 2.
turbatus reſpondit, *ſciebam me genuiſſe mortales.* Et Seuerus Imperator, au-
ctore Dione Nicæo, vrnam ſibi parari voluit in qua ſepeliretur, quam cre- Dion. in eius vita.
bro manibus contrectans dicebat. *Tu virum capies, quē totus orbis capere non*
potuit. idque fecit, vt memoriam mortis retineret. Eadem de cauſa ex no-
ſtris S. Ioannes Eleemoſynarius Patriarcha Alexandrinus, iuſſit ſibi ex- Sur. in vita.
trui monumentum, licet imperfectum. Solennibus autem feſtis in con-
ſpectu multorum voluit ſibi à fabris dici. *Monumentum tuum Domine, adhuc*
imperfectum eſt: iube ergo vt tandem perficiatur: incertum enim eſt, qua hora mors
ventura ſit.

XIII. REM. eſt Pœnitentia vera, interna & externa, quo remedio di-
uinæ literæ plenæ ſunt. Quoties. n. filii Iſrael in aliqua afflictione magna
fuere, eā pœnitentiæ præſidio in ſacco, cinere & ieiunio actæ auerterunt,
vt liquet in hiſtoria Iudith, Machab. & alibi. Idē fecere Niniuitæ gentiles, Iud. 4. & 9.
cum quibus & iumenta ſaccis induta ieiunarunt. *Si gens illa*, inquit Deus 1. Mach. 2. 3.
apud Ieremiam Prophetam, *pœnitentiam egerit à malo ſuo, quod locutus ſum ad-* Ion. 3.
uerſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt facerem ei. Et Ierem. 18. 8.
apud Ioelem. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, in fletu, & in plan-*
ctu, & c. canite tuba in Sion, ſanctificate ieiunium, vocate cœtum, & c. Et reſpondit Do- Ioel. 2. 12.
minus, & dixit populo ſuo. Ecce ego mittam vobis frumentum & vinum, & oleum, & v. 19.
replebimini eis, & non dabo vos vltra opprobrium in gentibus. Hoc antidotum B.
GREG. NAZIANZENVS oratione in plagam grandinis commēdauit,
populo ſuo cum fruges iam maturę grandine percuſſæ fuiſſent. *Cum Deus*
inquit, *non niſi coactus noſtris peccatis percutiat, quid afferri poteſt quin natiua ſua bo-*
nitate vtens indulgentem ſe nobis præbiturus ſit, modo noſmetipſos noſtri miſereat, iu-
ſtiſque patris viſceribus viā patefaciamus. ac proinde in lacrymis ſeminemus, vt in
exultatione metamus. Niniuitas imitemur, non Sodomitas. peccato medeamur, ne
cum peccato conficiamur. Ionam concionantem audiamus, ne ignis & ſulphuris illuuie Pſal. 125. 5.

obruamur. Et iterum. *In lacrymis animas veſtras poſſidete, iram cohibete, veſtra vi-*
tæ ſtudia meliora facite, ieiuninm ſanctificate, curationem proclamate, quemadmodum
Ioel. 2. 16. *vos mecum beatus Ioel cohortatur, cōgregate ſeniores, infantes vbera lactantes, ætatem*
commiſerandam, Deiq; miſericordia præcipuè dignam.

VIDE. V. *Amor ſui. Auaritia. Deſperatio. Impatientia in morbis. Impa-*
tientia in damnis temporalib. Impat. in morte aliorum. Ira. Maledictio.
Mortis metus. Murmuratio. Obſtinatio. Odium. Puſillanimitas. Ten-
tatio. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ.

IMPATIENTIA IN MORBIS.

Remedia contra impat. in morbis.

I. REMED. Conſidera ſacrarum litterarum teſtimonia. Primum enim
Eccli. 38. 1. docent Medicos non eſſe negligendos. *Honora*, inquit Eccleſiaſticus,
Medicum propter neceſſitatem, etenim illum creauit altiſſimus. A Deo eſt enim omnis
medela. Et. *Altiſſimus creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit ea.*
2. diuinum auxilium implorandum. *Fili* ait idem, *in infirmitate tua ne deſpi-*
Ibid. 9. *cias teipſum, ſed ora Dominum & ipſe curabit te.* 3. Sacerdotum quoq; opem re-
quirendam pro ſacramentorum adminiſtratione. *Infirmatur quis in vobis,*
Iac. 5. 14. ait Apoſtolus Iacobus, *inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes*
eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuabit eum Do-
minus. 4. cauſam morborum eſſe ingluuiem, & alia peccata. Ait enim Sa-
Eccli. 37. 33. piens. *In multis eſcis erit infirmitas.* Et Chriſtus cuidam ſanato dixit. *Noli am-*
Ioan. 5. 14. *plius peccare, ne tibi aliquid deterius contingat.*

Cyp. ſerm. 3. II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. B. CYPRIANVS de bono
Patientiæ. *Ad varia quoque carnis incommoda, & crebros corporis, duroſq; cruciatus,*
quibus humanum genus quotidie fatigatur, & patitur, patientia neceſſaria eſt. Exami-
nandis autem nobis, atq; explorandis diuerſi importantur labores, & multiplex tentatio-
num qualitas irrogatur, de iacturis facultatum, de ardoribus febrium, de cruciatu vul-
nerum, de amiſſione charorum. Nec aliud magis iniuſtos diſcernit & iuſtos, quam quod
in aduerſis per impatientiam queritur & blaſphemat iniuſtus, patientia iuſtus proba-
Eccli. 2. 5. *tur, ſicut ſcriptum eſt. In dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam*
Baſ. hom. 2. *igne probatur aurum atq; argentum.* S. BAS. in Hexameron. *Morbus, paupertas,*
ignobilitas, mors cæteraq; id genus, quæ hominibus ſunt triſtia, non propriè malis ad-
numeranda veniunt: propterea quod neq; ea, quæ iſtis aduerſantur, inter maxima bona
numeramus quæ quidem partim à natura prodeunt, partim verò multis etiam vtili-
Naz. ep. 70. *ter accidiſſe videntur.* S. GREG. NAZIANZ. ad Philagrium. *Honeſtum eſſe*
cenſeo te dolori reſiſtere, atque animo vel nunc maxime expugari, ad morbum nihil
aliud

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

aliud eſſe ducere, quam vtilem quandam inſtitutionem: hoc eſt, vt & corporea omnia, & quicquid fluxum eſt & caducum aſpernans, totum te cœleſti parti addicas, nec præſenti tempori, ſed futuro æuo viuas, mortiſque meditationem, vt Plato ait, hanc vitam Plato. in Phædone.
exiſtimes. IOAN. CHRYSOST. in homilia de Patientia. *Nihil eſt, nihil, inquam, tam horridum, tamque tremendum, quod hi, qui vel morbo, aut pœnis diſcruciantur, non ſuperent, ſi diuino ſint amore incenſi: ita vt neque ignis, neque ferrum, neque inopia, neque languor aliquis, neque mors, neque aliud quippiam huiuſmodi graue aut moleſtum appareat ei, qui hunc ſit erga Deum amorem conſecutus.* SENECA ad Sen. ep. 78.
Lucilium. *Tria hæc,* inquit, *in omni morbo grauia ſunt: metus mortis, dolor corporis, intermiſſio voluptatum.* Contra primum hoc dat antidotum. *Non tantum morbi, ſed totius vitæ remedium eſt, contemnere mortem. Multorum mortem diſtulit morbus, & ſaluti illis fuit videri perire. Morieris, non quia ægrotas, ſed quia viuis.* Contra ſecundum tale. *Magnos cruciatus habet morbus, ſed hos tolerabiles interualla faciunt. Hoc ſolatium vaſti doloris eſt, quod neceſſe eſt deſinas illum ſentire, ſi nimis ſenſeris. Vir magnus ac prudens animum deducit à corpore, & multum cum meliore & diuina parte verſatur: cum hac querula & fragili quantum neceſſe eſt. Leuis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adiecerit. Contra, ſi exhortari te cœperis, ac dicere, nihil eſt, aut certe exiguum eſt. duremus. iam deſinet. leuem illum, dum putas facies. Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt. In ipſis poſitus difficultatibus dicat.* Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit. *Toto contra illum pugnet animo. vincetur, ſi ceſſerit. vincet, ſi ſe contra dolorem ſuum intenderit. Vtrum vis, longum eſſe morbum aut breuem? Si longus eſt, habet intercapedinem, dat refectioni locum. Breuis morbus ac præceps, alterutrum faciet, aut extinguetur, aut extinguet. Quid autem intereſt, non ſit, an non ſim? in vtroque finis dolendi eſt. Illud quoque proderit ad alias cogitationes auertere animum, & à dolore diſcedere. Cogita quid honeſtè, quid fortiter feceris. Tunc tibi fortiſſimus quiſque & victor doloris occurrat. Ille, qui dum varices exſecandas præberet, legere librum perſeuerauit. Ille, qui non deſiit ridere, cum ob hoc ipſum irati tortores omnia inſtrumenta crudelitatis experirentur. Non vincetur dolor ratione, qui victus eſt riſu?* Contra tertium, hoc eſt, intermiſſionem voluptatum tale ſubiicit antidotum. *Duo ſunt genera voluptatum. corporales morbus inhibet, non tamen tollit. imò ſi verum æſtimes, incitat. Magis iuuat bibere ſitientem. gratior eſt eſurienti cibus. Quicquid ex abſtinentia contigit, auidius excipitur. Illas verò animi voluptates, quæ maiores, certioresq́; ſunt, nemo medicus ægro negat. has quiſquis ſequitur, & bene intelligit, omnia ſenſuum blandimenta contemnit. O infelicem ægrum. quare? quia non vinum niue diluit, &c.*

III. REMED. Operam medici, ſi morbus ſit grauior tuus, vel aliorum implora, vt copioſè ſuadet S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis Ba. quæſt 55.
his rationibus. 1. quia diuina ſcriptura medicinam inter dona Dei numerat, medicosq́; iubet propter neceſſitatem honorari. 2. quia aliis artibus Eccli. 38. 1.
ſine noxa vtimur, ad incommoda corporis depellenda, vt agricultura

ad cauendam famem, textrina ad tegendam nuditatem, architectura ad
declinandas cœli iniurias, ergo & arte medicinæ, ad arcendos morbos. 3.
quia Deus idcirco herbis, aliisq; rebus in terra mariq; creatis varias indi-
dit virtutes, vt induſtria humana iis vteretur ad curādos morbos. 4. quia
hæc ars valet etiam ad colendam continentiam. *Siquidem animaduerto,*
inquit Baſilius, *ab ea & delicias amputari, & crapulam damnari, epularum præterea*
varietatem, & exquiſitam nimis condimentorum ſolertiam tanquam inutilem impro-
bari. In ſumma deniq; indigentiam ab ea ſanitatis matrem appellari. Hinc ſequitur
ne religioſos quidem delinquere, ſi medicorum opera in profligandis
morbis vtantur, cum Baſilius religioſus ipſe ad religioſos hæc ſcripſerit.
Aug. ep. 109. Et S. Auguſtinus in regula quam monachis præſcripſit, ita loquitur. *Cuius*
infirmitatis neceſſitas cogit lauandum corpus non longius differatur. Fiat ſine murmu-
re de conſilio medici, ita vt etiamſi nolit, iubente Præpoſita faciat, quod faciendum eſt
pro ſalute. Si autem velit, & forte non expedit, ſuæ cupiditati non obediatur. Aliquan-
do enim, etiamſi noceat, prodeſſe creditur, quod delectat. Deniq; ſi latens eſt dolor in cor-
pore famulæ Dei, dicenti quid ſibi doleat, ſine dubitatione credatur: ſed tamen vtrum ſa-
nando illi dolori, quod delectat expediat, ſi non eſt certum, medicus conſolatur.

IV. REMED. Ita require Medici induſtriam, vt tamen præcipue fi-
duciam colloces in diuino auxilio. *Etenim*, inquit idem BASILIVS loco
citato, *cum illud, incolumitatis ſuæ ſpem omnem habere in manibus Medicorum, planè*
iumentorum ſimile ſit, (quod quidem vſu venire miſeris nonnullis animaduertimus,
qui etiam non verentur apertè liberatores ſuos illos appellare) tum hoc, omnes penitus,
quæ ab ea proficiſcantur, vtilitates fugere, hominum eſt valde in ſua ſententia pertina-
Amb. lib. 1. c. 10. *cium.* Et AMBROSIVS de Cain & Abel. *Ne videamur de humanis artibus, hoc*
eſt medendi peritia, herbarumq; ſuccis ſperaſſe magis remedium, quam de Deo ſubſi-
dium popoſciſſe, ad ipſum prius eſt confugiendum qui noſtræ curare poſſit animæ paſ-
Hier. in c. 26. *ſiones, verum quidam præpoſtero ordine ante ab hominibus ſibi opem arceſſunt.* Et B.
HIERONYMVS ſcribens in Iſaiam. *Nihil*, inquit, *abſque miſericordia Dei ars*
medendi valet. Probat autem S. BASILIVS in miſericordia Dei imprimis fi-
4. Reg. 20. 7. dendum exemplo regis Ezechiæ. Licet enim Iſaias Propheta maſſam fi-
corum vlceri eius applicari iuſſiſſet, tamen ad eum dixit. *Quod erit ſignum*
quia Dominus me ſanabit. Domino nimirum non ficubus tribuens ſanita-
tem. 2. quia Deus vult nos per media etiam naturalia curari, vt clarius
Dei beneficium nobis innoteſcat, quippe cum & ficus & aliæ medicinæ
autorem vendicent Deum. 3. quia non omnes morbi à natura, vel à vi-
tioſa victus ratione ortum ducunt, qui ferè egent arte Medici, ſed ſæpe
Heb. 12. 6. ſunt peccatorum noſtrorum flagella. *Quem enim Dominus diligit, caſtigat.* Et
1. Cor. 11. 30. Apoſtolus ait, *Ideo inter vos* (indignè ſcilicet communicantes) *multi infir-*
Mich. 7. 9. *mi, & imbecilles, & dormiunt multi*, Quales imitari debent eum, qui apud Mi-
Matt. 3. 8. chæam dixit. *Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei.* Et fructus dignos pœ-
nitentiæ

nitentiæ facere: & verborum Domini meminiſſe. *Ecce ſanus factus es, iam no-* Ioan. 5. 14.
li amplius peccare. Deinde quia Deus alios affligit morbis, vt teſtatam red- Iob. 2. 7.
dat eorum virtutem vt B. Iob, alios vt copioſius in altero ſæculo eos re- Luc. 16. 20.
muneret, vt Lazarum; alios vt ne quis aliquid faſtigio humano maius eis Act. 14. 12.
ineſſe putet vt Paulum, cui Lycaones ſacrificare voluerunt. Qui certe o-
pem medicorum non implorarunt. Hæc omnia BASILIVS. 4. quia non-
nulli ſancti, vt oſtenderent, quantam fiduciam haberent in Deo, medi-
cinas neglexere. *Medicinam carnalem*, inquit S. Agatha, *corpori meo nunquam*
exhibui, ſed habeo Dominum Ieſum Chriſtũ, qui ſolo ſermone reſtaurat vniuerſa. Et In eius vita apud Sur.
S. EGIDIVS Athenienſis è ſtirpe regia ad Rhodani oſtia ſolitarius, cum à Sur. in eius vita
venatoribus regis Francorum ſag tta in incertum miſſa ſauciatus eſſet,
non modo medicinam corpori admittere noluit, ſed etiam Deum ora-
uit ne læſa caro ſanitatem reciperet, vt corporis dolor longius ab animo
arceret cogitationes voluptatum. Hæc in Deum fiducia cum maximè
ineſſe debeat hominibus religioſis, vtpote qui maiorem ſanctitatem pro-
fitentur, ita aliquando B. BERNARD. ſcripſit ad fratres de S. Anaſtaſio, Bern. ep. 321.
qui variis afflictabantur morbis. *Compatior vtique, & multum ego compatior*
infirmitati corporum, ſed timenda multo magis ampliuſque cauenda infirmitas ani-
marum. Propterea minimè competit religioni veſtræ medicinas quærere corporales,
ſed nec expedit ſaluti. Nam de vilibus quidem herbis, & quæ pauperes deceant inter-
dum aliquid ſumere tolerabile eſt, & hoc aliquando ſolet fieri. At verò ſpecies emere,
quærere medicos, accipere poti nes religioni indecens eſt, & contrarium puritati; ma- Matth. 6. 31.
ximeque ordinis noſtri, nec honeſtati congruit, nec puritati. Hæc enim omnia gentes Rom. 8. 9.
inquirunt. Scimus autem, quia qui in carne viuunt, Deo placere non poſſunt. Spiri- 1. Cor. 2. 13.
tualia proinde ſpiritualibus comparanda, & quærenda potio humilitatis, & claman- Pſal. 40. 5.
dum in toto corde. Sana animam meam Domine, quia peccaui tibi. Eodem tendunt, Id. ſerm. 30. in Cant.
quæ alibi dixit, in eos qui plus æquo valetudini cõſeruandæ ſtudent. *Qui*
voluerit, inquit Chriſtus, animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Quid hic vos dici-
tis ciborum obſeruatores, morum neglectores? Hyppocrates & ſequaces eius docent a-
nimas ſaluas facere in hoc mundo: Chriſtus & eius diſcipuli perdere. Quemnam vos ex
duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit, qui ſic diſputat. hoc oculis,
hoc capiti, & illud pectori vel ſtomacho nocet. Et infra. *Legumina, inquit, ventoſa*
ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non ſuſtinet pectus, caules
nutriunt melancholiam, cholera m porri accendunt, piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua
meæ penitus complexioni non congruunt. Quale eſt hoc, vt in totis fluuiis, agris, hortis,
cellariiſue reperiri vix poſſit, quod comedas? puta te quæſo, monachum eſſe, non medi-
cum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione. Conuenit cum hoc mo-
nito Bernardino exemplum è cænobio Bernardino, à VINCENTIO Bel- Vinc lib. 7.
louacenſi deſcriptum. Fuit, inquiens, in Claraualle monachus corpore Spec. hiſtor. c.
infirmus, & in obſeruatione medicamentorum curioſus, qui noctu per 104.

viſum, cum fratres omnes ad diuinum officium perſoluendum templum
intrarent, conſpexit B. V. Mariam iuxta Eccleſiæ fores ſingulis fratribus
cochlear ſuauiſſimo antidoto plenum è pixide porrigentem, ſibi autem
dicentem. nunquid tu meo medicamẽto opus habes? nonne ſapiens ip-
ſe medicus es, & tui curam geris? Vade ergo: mihi enim tantũ curæ ſunt,
qui fiduciam ſuam iactant in Dominum & filium meum. Quo facto, cum
ille pudore ſuffuſus, veniam delicti ſupplex petiiſſet, benigna mater illi
idem antidotum obtulit. ſumpſit, conualuit, & deinceps abdicatis me-
dicamentis, communibus cibis contentus fuit.

V. Remedium. Conſidera à Deo immitti morbos, ac proinde non
immitti niſi bono fine, vt tu ſcililet reſipiſcas, & vitam tuam corrigas.
Aug. c. 3. *Tuſſi laboras*, inquit, Augustinus in libro de viſitatione infirmorum,
plumone deficis, cibum ſtomachus reſpuit, phtiſi decoqueris, vinum faſtidis, dyſenteria
ſauciaris, multimodo morborum genere afficeris? ſed & hæc, ſi oculum habes, ſi corda-
Prou. 3. 11. *tus es, Dei tota ſunt. diſciplinam patris ne abijcias fili*, &c. *Vis ſcire, quia infirmitas*
2. Cor. 12. *corporis ſalutem animæ parturit? audi Dominum Apoſtolo reſpondentem. virtus*
in infirmitate perficitur. ac ſi dicat. Complectere, quam pateris infirmitatem, quoniam
Amb. lib. 2. ep. 9. *ita proficies de virtute in virtutem.* Exemplum huius rei habes apud Am-
broſium ad Bellicium ægrum ita ſcribentem. *Iactatum te graui ægritudine*
ſignificaſti mihi te credidiſſe in Dominũ Ieſum, & iam cæpiſſe reualeſcere. Ad ſalutem
igitur ea infirmitas fuit, plus aculei, quam periculi ferens, quia diu promiſſum remor-
Deut. 32. 39. *debas. Hoc eſt, quod ait. Percutiam, & ſanabo. percuſſit infirmitate, & ſanauit fide.*
Hinc fit vt morborũ, aliarumq; afflictionum expertes in ſuis peccatis ob-
Ierem. 48. 11. durati maneant, quod exprobrat B. Ieremias Moabitis docens ideo illos
in ſceleribus perſtitiſſe, quod nunquam, vti filii Iſrahel captiui abducti
ſint, aut cũ aduerſa fortuna conflictati. *Fertilis* inquiens, *fuit Moab ab ado-*
leſcentia ſua & requieuit in fecibus ſuis: nec transfuſus eſt de vaſe in vas, & in trans-
migrationem non abijt, idcirco permanſit guſtus eius in eo, & odor eius non eſt immu-
tatus. Sicut enim vas prauo odore perfuſum, eundem ſemper retinet, niſi
fecibus eiectis aqua calida decoctum vel etiam ambuſtum nouo liquo-
re imbuatur, ſic animus peccatis aſſuetus nouum ſaporem non ante in-
duit, quam noua aliqua afflictione vexatus ſaniora conſilia acceptet. Fa-
cit nimirum Deus in peccatoribus lucrandis, quod peritus piſcator in
capiendis hamo piſcibus. Nam vt ille longa arundine piſcando, vbi e-
ſcam piſcis magnus accepit, non ſtatim illum violenter ex aquis extra-
hit, ſed ſinit altius hamum in ſtomachum demitti. vbi autem infixus fue-
rit paulatim piſcem ad ripam trahit, ne filum abrumpatur: ſic Deus ho-
minem ex peccati limo extracturus ad æternæ vitæ ripam, eſcam qui-
dem illi proponit cœleſte præmium, ſed vt illam arripiat timorem inferni
velut hamum ſubiicit, vt partim præmii deſiderio accenſus, partim
diui

diuino timore tactus, peccata deſerat. ſed quia ex affectionum prauarum aquis, quibus immerſus eſt, ſtatim extrahi non poteſt, vt dicti timoris hamus altius infigatur pectori, graui & periculoſo corporis morbo, aliiſque afflictionibus eum exercet, vt poſtquam totus timore Dei concuſſus fuerit, & deſiderio vitæ æternæ incenſus, facile viam virtutis capeſſat & ſanitati reddatur.

VI. REMED. Conſidera fructus ſpirituales, qui ex morbis oriuntur. Deducuut ſiquidem, vti generatim de omnibus afflictionibus ſupra dictum eſt, hominem, primo in notitiam ſui & Dei. 2. præſeruant à peccatis. 3. augent, ſi patienter tolerentur, gratiam & meritum, ac proinde & gratiorem Deo reddunt. 4. ſimilem Chriſto & ſanctis efficiunt. Chriſt s enim apud Iſaiam, dicitur *vir dolorum*, qui noſtros languores & infirmitates tulit. 5. ſupplent voluntariam ſatiſfactionem pro peccatis. Hos fructus ſpirituales ſpectans S. Petrus Apoſtolus noluit propriam filiam S. Petronillam cum febri conflictantem ſanitati reſtituere, ſciens illi id prodeſſe ad ſeruandam virginitatem. Cum enim quidam valde mirarentur, cur cum alios etiam ſola vmbra curaret, non idem beneficium præſtaret filiæ, curauit quidem illam ad tempus, iuſſitque diſcumbentibus miniſtrare, ſed miniſterio peracto voluit eandem ad lectulum redire. Eadem de cauſa BENIAMIN eremita, cum ſola oratione alios infirmos curaret, noluit tamen ſeipſum intercutis morbo laborantem curare: rogabatque eos qui ſui miſerebantur, vt non tam corporis, quam animæ curam gererent, veniamque à Domino exorarent peccatorum quæ ſanus commiſiſſet. Itaque quod peccator foret angebatur, quod æger nihil. Eodem pertinet, quod in S. THOMAE Cantuarienſis Archiepiſcopi vita proditum eſt, quendam ſcilicet valetudinis recuperandæ cauſa ſepulchrum eius adiiſſe, votique compotem factum. Deinde dubitare ſecum cæpiſſe, num ſanitas æquè ac prior morbus ad animæ ſalutem profutura foret, itaque ad ſepulchrum martyris rediiſſe, petiiſſeque ſi ſanitas non prodeſſet, in morbum priſtinum recideret, atque recidiſſe. De S. ROMIRO quoque eremita legimus, cum quotannis graui morbo tentaretur à Deo, doluiſſe, quod vno anno liber eſſet, atque ſi à Deo tunc deſertus fuiſſet.

Iſa. 53. 3.

Ex S. Marcello de eius vita.

Trip. l. 8. c. 2.

V. pp. 1. p. c. 148.

VII. REMED. Conſidera exempla ſanctorum, qui patienter morbos etiã grauiſſimos ſuſtinuerunt. Primus ſit IOB, toto prſus corpore tabidus & putridus, & a planta pedis vſque ad verticẽ capitis fœdo vlcere confectus, quem *vulnerum vaſtitas*, inquit B. CYPRIANUS *& tabeſcentes ac deſluntes artus, vermium quoque edax pœna conſumpſit*: & ſuper hæc teſta ſaniem radens & ſedens in ſterquilinio, licet amicorum vxoriſque conuiciiſque valde exaſperatus eſſet, nullum impatientiæ ſigni dedit, ſed

Iob. 1.

Cypr. l. de patient.

dixit.

Iob.2.10. dixit. *Si bona ſuſcepimus de manu Dei, mala quare non ſuſtineamus? Affligens me do-*
Iob. 6. 10. *lore non parcat, nec contradicam ſermonibus ſancti.* 2. PAVLA Romana, teſte Hie-
Hier.ep.27. ronymo ad Euſtochium, cum febri laboraret, & ſtomachi cruditate ci-
bum non digereret, vt modico vino vteretur, nec medicorũ placitis, nec
religioſorum ſuaſibus, immò nec S. Epiphanii, (quem Hieronymus ſub-
miſerat) impelli potuit, nolens ab vitæ monaſticæ inſtituto ne in ægritu-
dine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibens magis ex-
pauit vini guſtum, quàm infirmitatis periculum. Immo Epiphanius te-
ſtatus eſt ſe ſenem ferre perſuaſum, ne vinum biberet. 3. SERVVLVS men-
Greg.c.14. & hom.15.in Euang. dicus toto vitæ tempore paralyſi laborans, autore B. GREGORIO in li-
bro 4. dialogorum, ita vt in lectica iacens omnino ſe commouere non
poſſet, ſemper in doloris acceſſionibus Deo gratias agebat, & hymnos
decantabat: quare & moriens angelorum recreatus eſt concẽtu, & mor-
Greg.4.dial.c.13. tuus odore ſuauiſſimo domicilii locum compleuit. 4. GALLA Romana
Symmachi Conſularis viri filia, teſte eodem Gregorio, cum intra annos
puellares marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabificam ſcabredi-
nem verſo, Medicis aientibus morituram, niſi coniugium iteraret, vel
mentum piloſum viri inſtar habituram, neglexit medicorum conſilium,
quiduis pati parata, quam nubere. Mammillam deinde vlceribus plenã
ita tolerauit, vt morti proxima apparente ſibi B. Petro Apoſtolo, non vt
curaretur rogarit, ſed an ſibi dimiſſa eſſent peccata. Quæ dimiſſa audiens,
plus ex hoc conſolationis cæpit, quam ex morbo doloris. 5. S. HILDE-
Sur.17. Sept. GARDIS virgo nobiliſſima Bingenſis, vt eſt in eius vita apud Surium, licet
morbis continenter vexata in lecto decumberet, ipſius mortis imago,
tamen mirandis claruit viſionibus, futurorumque prædictionibus, o-
mneſq; ægrotos tum ad ſe venientes, tum etiam abſentes in ſomnis eis ap-
parens, ſanitati reſtituit. Quo exemplo, aliorumque multorum ſimilium,
vt liquet ex vitis ſanctorum, diſcis ægrè iudicari poſſe, num ægritudo cor-
poris poſthabenda ſit incolumitati.

VIII. REMED. eſt Abſtinere à peccatis; ſcriptura enim ſacra clarè
docet peccata noſtra plerumq; morborum cauſam eſſe, vt annotauit B.
Hieronymus in cap. 9. Matthæi, vbi cum paralyticus iacens in lecto Chri-
Matth. 9. 2. ſto oblatus eſſet ſanandus, Chriſtus reſpondit. *Confide fili, remittuntur tibi*
Ioan.5.14. *peccata tua*, vt tanquam peritiſſimus medicus oſtenderet ſe cauſam & ra-
dicem paralyſis tollere. Vnde cum apud Iohannem, ægrum illum,
qui per triginta octo annos ad piſcinam iacuerat, curaſſet, ait illi. *Vade &*
noli amplius peccare, ne quid tibi deterius contingat. Sic Apoſtolus in priore epi-
ſtola ad Corinthios indicat ob indignam Euchariſtiæ ſacræ perceptio-
nem quoſdam morbis à Deo affligi. *Propter* hoc inquiens, *inter vos multi*
infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Et mox antidotum ſubiiciens, ait. *Si*

nos

nos ipſos diiudicaremus, per examen conſcientiæ, & confeſſionem peccatorum, *non vtique iudicaremur*, id eſt, puniremur à Deo. Hoc ita firmum habuit Eccleſia Catholica, nempe peccata eſſe morborum cauſas, vt INNOCENTIVS III. Papa in Concilio Lateranenſi, vt habetur in Decretalibus, titulo *de Pœnitentijs & remiſſionibus*, legem tulerit, ne medicus ægro ante corporis medicamenta ſubminiſtret, quam ſacerdoti, medico ſpirituali, peccata confeſſus fuerit. c. cum infirmitas.

Antidota pro impatientia in morbo cæcitatis.

I. REMED. Conſidera, ſi cæcus ſis, te occaſionem habere multa peccata cauendi. Omnia enim peccata B. Ioannes, in epiſtola priore, ad 1. Ioan. 2. 16.
tres fontes reuocat. concupiſcentiam carnis, oculorum, & ſuperbiam
vitæ. Quare nec opus habes, aut cum Dauide dicere. *Auerte oculos meos, ne* Pſal. 118. 37.
videant vanitatem. aut conqueri cum Ieremia. *Oculus meus deprædatus eſt ani-* Thren. 3. 51.
mam meam. Certe melius fuiſſet Dauidi eſſe cæco, quam videre Bethſabee. Satis eſt, ſi interim oculi animi tibi non deſint, quibus eſſentia diuina con-
templanda eſt, quam Angeli ſemper contemplantur in cœlo. Hoc anti- Matth. 18. 10.
dotum etiam Ethnici Philoſophi ſuis in ſolatium præſcripſere. *Oculos te*
perdidiſſe ploras? inquit SENECA, *habet & nox ſuas voluptates. Quam multis* In excerptis.
cupiditatibus via inciſa eſt, quam multis rebus carebis, quas ne videres, vel eruendi erant. Non intelligis partem innocentiæ eſſe cæcitatem? Huic oculi adulterium monſtrant, huic inceſtum, huic domum quam concupiſcat, huic vrbem & mala omnia. Cer-
te irritamenta ſunt vitiorum duceſque ſcelerum. Hæc ille. Cum quo congruit Eccl. 31.
illud ſapientis. *Nequius oculo quid creatum eſt?* Vnde Hieronymus. *Quoſdam,* Hieron. lib. 2. in Iouin.
inquit, *philoſophos legimus effodiſſe ſibi oculos, ne à contemplatione philoſophiæ auocarentur.*

II. REMEDIVM. Conſidera exempla eorum qui cæcitatem æquo-
animo tulerunt. TOBIAS ſenior ſtercoribus calidis hyrundinum excæ- Tob. 2. 11.
catus nihil contriſtatus gratias agit Deo: ob quam patientiam anno quar-
to poſt viſum recipere meruit per angelum, rurſuſque gratias Deo agens Tob. 11. 17.
ait. *Benedico te Domine Deus Iſrael, quia tu caſtigaſti me, & tu ſaluaſti me.* PYG- B. in martyrol.
MENIVS presbyter Romanus, teſte BEDA, æquo animo ferebat ſe oculis captum, quod poteſtas adempta eſſet hoſtes Eccleſiæ cernendi. vnde cũ Iulianus apoſtatata Cæſar ei obuiã factus, dixiſſet. Gratias ago Diis, ô Pygmeni, quod te video; contra ille. Gratias ago Deo meo, reſpondit, quod te non video, tam forti animo tyrannũ contemnens, quam cæcitatem.
poſt martyrii corona donatus, cæpit videre, quæ oculus non vidit. DIDY- Hier. in cat. Script. Eccl.
MVS *Alexandrinus*, ait Hieronymus, *captus à parua ætate oculis, & ob id elemen-*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

torum quoque ignarus, tantum miraculum ſui omnibus præbuit, vt dialecticam quoque & geometriam, quæ vel maximè viſu indiget, vſque ad perfectum didicerit, & plura opera, ac nobilia conſcripſit. Et alibi. *Didymus vir eruditiſſimus captus oculis, cum iſſet ad B. Antonium Alexandriæ agentem, inter cæteras ſermocinationes, quas de Scripturis ſanctis habebant, cum Antonius admiraretur eius ingenium, & acumen animi collaudaret, ſciſcitans ait. Num triſtis es, quod oculis carnis careas? Cum ille pudore reticeret, ſecundo tertioque interrogans, tandem elicuit, vt mœrorem animi ſimpliciter fateretur. Cui Antonius. miror, ait, prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ, & muſcæ & culices habent, & non lætari illius poſſeſſione, quam ſancti ſoli & Apoſtoli meruerunt. Ex quo peruides, quod multò melius ſit ſpiritu videre, quam carne, & illos oculos poſſidere, in quos peccati feſtuca non poſſit incidere.*

Ep. ad Caſtrutium. 33.

Greg. c. 10.

S. Gregorivs quoque in quarto dialogorum de venerabili Abbate, nomine Spe, tale refert exemplum. *Hunc omnipotens Deus ab æterno verbere flagellando protexit, & quantum eum diligeret, poſtmodum perfectè ſanando monſtrauit. Eius namq; oculos per 40. annorum ſpacium continuæ cæcitatis tenebris preſſit, &c. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per Spiritus ſancti cuſtodiam conſolationem cordis. Cum vero iam anni quadrageſimi fuiſſet in cæcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, & vicinum ſuum obitum denunciauit, atque vt monaſterijs circumquaque conſtructis verbum vitæ prædicaret admonuit: quatenus corporis recepto lumine, viſitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Quintodecimo autem die ad monaſterium ſuum reuerſus, corpore Chriſti ſuſcepto inter voces pſalmos cantantium fratrum animam Deo reddidit, exeunte eius ex ore columba in conſpectu omnium, in teſtimonium ſimplicitatis, qua Domino ſeruiuit.*

Apud Surium tom. 1.

In S. Vedasti quoque hiſtoria, cum Atrebati corpus eius in alium locum transferretur, legimus Audomarum Epiſcopum cæcum, cum optaret videre ſancti oſſa, ilico viſum recepiſſe. Deinde, cum oraſſet ſi minus animæ conduceret donum videndi, rediret infirmitas, iterato oculis captum fuiſſe.

Apud Sur. tom. 3.

Denique S. Lvtgardis virgo, auctore Thoma Cantipratenſe, cæca facta magis quam ante viſionibus diuinis claruit, eamque monuit per viſum Chriſtus ipſe, vt patienter cæcitatem toleraret; liberam ſiquidem fore à purgatorio, & multa viſuram in cœlis, quæ iam non videret.

III. Remed. Conſidera, ſi forte reformides, te peccatis tuis cauſam dediſſe cæcitati, & ideo in magno mœrore ſis, quæ Hieronymus ſcripſit ad Caſtrutium eadem de cauſa mœrentē. *Obſecro,* inquiens, *ne imbecillitatem corporis, quam ſuſtines, de peccato tibi exiſtimes eueniſſe. Quod quidem & Apoſtoli ſuſpicantes de eo qui natus erat cæcus ex vtero, interrogantesque Dominum Saluatorem: iſte peccauit, an parentes eius, vt cæcus naſceretur? audiunt. Neque hic peccauit, neque parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera Dei.* Et rurſus. *Si cæcitatis cauſam putas eſſe peccatum, & id Dei iram, quod crebro medici remediantur, inſimulabis*

Hier. ep. 33.

Ioan. 9. 2.

bis Iſaac, qui in tantum lucis expers fuit, vt etiam, cui nollet, errore deceptus, benediceret. Referes crimen in Iacob, cuius caligauerat acies: & cum interioribus oculis, & ſpiritu prophetali longè poſt futura proſpiceret, & Chriſtum cerneret de ſtirpe regia eſſe venturum, Ephraim & Manaſſen videre non poterat. Deinde ad Abigaum item cæcum. *Nec doleas,* inquit, *ſi non habeas, quod formiculæ, & muſcæ & ſerpentes habent, id eſt, carnis oculos ſed illum te oculum habere lætare, de quo in cantico dicitur Canticorum. Vulneraſti me ſoror mea ſponſa vno de oculis tuis, quo Deus videtur: de quo à Moyſe dicitur. Tranſiens videbo viſionem hanc magnam. Denique quosdam etiam mundi philoſophos legimus, vt totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem, ſibi oculos eruiſſe.*

Ep. 32. Cant. 4. 9. Exod. 3. 3.

ANTIDOTA

Pro Impatientia in morbo podagræ.

I. Remed. Conſidera hunc morbum tibi cum multis etiam ſanctiſſimis virs eſſe communem, vndecunque tibi acciderit; ac imprimis, cum S. Gregorio Magno Romano Pontifice, qui ſe & alios podagricos non ſemel cõſolatus eſt per epiſtolas. Et primum ad Italicam patritiã & Venantiũ ita ſcribit. *Peccatis meis exigentibus ecce iã vndecim menſes ſunt, quod valde rarum eſt, ſi de lecto ſurgere aliquando potuero. Tantis enim podagræ, tantiſque moleſtiarum doloribus premor, vt vita mea mihi grauiſſima pœna ſit. Quotidie enim in dolore deficio & mortis remedium expectando ſuſpiro.* Et ad Eulogium patriarcham Alexandrinum. *Ecce enim iam biennium pœnè expletur, quo lectulo teneor, tantiſq; podagræ doloribus affligor, vt vix in diebus feſtis vſq; ad horarum trium ſpatium ſurgere valeam Miſſarum ſolemnia celebrare, mox autem compellor cum graui dolore decumbere, vt cruciatum meũ poſſim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor interdũ mihi lentus eſt, interdum nimius. Sed neque ita lentus, vt recedat, neque nimius vt interficiat. Vnde fit, vt qui quotidie in morte ſum, quotidie repellar à morte. Nec mirum, quia peccator grauis talis corruptionis carcere diu teneor incluſus. Vnde compellor clamare. Educ de carcere animam meam,* Et ad Venantium Epiſcopum Syracuſanum antidota præſcribit. *Podagræ doloribus torqueor, qui & mihi & vobis non diſpariliter nociui, dum apud nos vehementer excreſcunt, nos decreſcere à vita fecerunt. Inter quos, quid aliud debemus, niſi ſemper delicta noſtra ad memoriam reuocare, atque omnipotenti Deo gratias agere? Quoniam qui ex carnis blandimento multa peccauimus, ex carnis afflictione purgamur. Sciendum quoque eſt nobis, quia pœna præſens ſi animum afflicti conuertit, finis eſt culpæ præcedentis. Si autem ad timorem Domini minimè conuertit, initium eſt pœnæ ſequentis. Curandum igitur nobis eſt, & in fletibus tota mentis conuerſione vigilandum, ne de tormento ad tormenta tranſeamus. Conſiderandum quoque eſt, quoniam*

Greg. 7. epiſt. 127. Id. l. 8. ep. 35. Pſal. 141. 8. G. lib. 9. ep. [illegible]

erga nos diſpenſatione pietatis agit conditor noſter quod morte dignos aſſiduè percutit,
Heb. 12.6. & tamen adhuc minimè occidit. Nos ergo habemus iudicium, quia derelicti non ſumus,
Greg. c.6. qui aſſiduè flagellamur teſte ſcriptura, quæ dicit. Quem diligit Dominus, caſtigat, fla-
gellat autem omnem filium quem recipit. &c. Idem B. GREGORIVS in libro
primo dialogorum commemorat Marcellini Anconitani Epiſcopi ſan-
ctitati minimè obſtitiſſe podagræ morbum, quo minus miraculis illuſtris
eſſet: quippe manibus licet geſtatus, alienis vrbis incendium ex aduerſo
corpus ſuum flammis obiiciens de repente ceſſare fecit, virtute quam pe-
dibus potentior. Scilicet terra denegata eſt illi calcanda, vt hoc liberius
cœlum mènte conſcenderet.

II. REMED. Conſidera, quid de articulorum doloribus conſtanter fe-
Cic. lib. 3. rendis etiam Ethnici philoſophi ſenſerint, ſcripſerintq́; M. T. Cicero in
Tuſculanarum quæſtionũ libris. Solebat, inquit, narrare Pompeius, ſe cũ Rho-
dum veniſſet, decedens ex Syria, audire voluiſſe Poſsidonium; ſed cum audiuiſſet eum
grauiter eſſe ægrum, quod vehementer eius artus laborarent, voluiſſe tamen nobiliſſi-
mum Philoſophorum viſere. Quem, vt vidiſset, & ſalutauiſſet, honorificiſq́; verbis
proſecutus eſſet, moleſteq́; ſe dixiſſet ferre, quod eum non poſſet audire. At ille. Tu verò,
inquit, potes: nec committam, vt dolor corporis efficiat, vt fruſtra tantus vir ad me ve-
nerit. Itaque narrabat eum grauiter & copioſe de hoc ipſo, nihil eſſe bonum, niſi quod
honeſtum eſſet cubantem, diſputaſſe: cumque quaſi faces ei doloris admouerentur, ſæpe
dixiſſe. Nihil agis dolor: quamuis ſis moleſtus, nunquam te eſſe confitebor malum. E-
andem ſententiam amplectitur Tullius, nam mox ſubiicit. Hoc igitur tibi
proponea, mplitudinem, & quaſi quandam exaggerationem quàm altiſsimam animi
quæ maximè eminet contemnendis & deſpiciendis doloribus, vnam eſſe omnium rem
pulcherrimam, eoque pulchriorem, ſi vacet populo, neque plauſum captans ſe tantum
ipſa delectet, &c. quia nullum theatrũ virtuti conſcientia maius eſt. Idem L. ANN.
Sen. ep. 78. SENECA. nam ages de morborum doloribus fortiter perferendis, inde
probat & podagræ dolores cõtemnendos, quod amantiſſima noſtri na-
tura ita diſpoſuerit, vt dolorẽ aut tolerabilem aut breuẽ faceret. Maximi,
inquiens, dolores conſiſtunt in macerrimis corporis partibus. Nerui, articuliq́ue, &
quicquid aliud exile eſt, acerrimè ſæuit, cum in arcto vitia concepit. Sed cito hæ partes
obſtupeſcunt, & ipſo dolore ſenſum doloris amittunt. Sic podagra, & chiragra, & o-
mnis vertebrarum dolor, neruorumque interquieſcit, cum illa quæ torquebat hebeta-
uit. omnium iſtorum prima verminatio vexat, impetus mora extinguitur, & finis do-
In excerp. lendi eſt, obtorpuiſſe. Et alibi. Dolor imminet, ſi exiguus eſt, feramus: leuis eſt patien-
tia. Si grauis eſt, feramus: non leuis eſt gloria. Dolor clamorem exprimat, dum ſecreta
non exprimat. Non poteſt homo par dolori eſſe, nec rationi dolor. Dura res eſt dolor, im-
mò tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt. Simus ex paucis. Imbecilles natura ſu-
mus. naturam infamare nolite. illa nos fortes genuit. Fugiamus dolorem. Quid, quod il-
le ſequitur fugientes?

ANTIDOTA.

Pro impatientia in morbo lepra.

I. ANTIDOTVM eſt Patientia, quia lepræ morbus opinione homi-
nũ habetur maximus omnium & miſeratione digniſſimus. tum quia
incurabilis eſt, tum quia totum hominis corpus deformat & exedit vſque
ad oſſa, ac omnibus hominib. etiam parentibus, fratribus & amicis abo-
minabile reddit, vt eius conſpectum & ſocietatem ferre non poſſint, vt
latè deſcribit GREGORIVS Nazianzenus in oratione de pauperum amo-
re. Vnde AVGVSTINVS, vel ſi quis alius eſt auctor, in ſermonibus ad fra- Aug. ſerm. 32.
tres in eremo, ſic alloquitur leproſos. *Fratres mei dilectiſſimi, ſcio quod percuſſit
vos Deus, & leproſi facti eſtis vſq; ad diem mortis veſtræ. Ideo obſecro vos in Domino,
vt non deficiatis in tribulationibus, quæ ſunt pro gloria veſtra. Si ſtomachus doleat, ſi
venter inſletur, ſi totius corporis dolor vos inquietat, ſi calamitas vos vndique vexat,
ſemper vos lætificet in omnibus laboribus vitæ huius amor veſter in Deum, & pia pa-
tientia, & certa ſpes supernorum. Deſpiciamus ſanitatem, & æternã quietem & ſani-
tatem recipiemus. Vobis languentibus patientia ſummè neceſſaria eſt. Nullus enim bea-
tus eſſe poterit, nullus cœlorum ciuis efficitur, nullus amicus Dei conſtituitur, qui in-
ter mala patiens non inuentus fuerit.*

II. ANTIDOTVM. Conſiderare patientiam Iob, non ſolum quia D. Iac. 5. 11.
Iacobus nominatim eius patientiam omnibus ſpectandam proponit, ſed
quia S. Patres diſerte teſtantur Iob cum aliis plurimis morbis, tum quo-
que lepra exitiali, quam vocant elephantiaſin, laboraſſe. Vt Chryſoſto-
mus, Apollinaris, Beda, Philippus presbyter, & alii. Auguſtini loco citato
verba ſunt hæc, *Ecce ſanctus Iob, iuſtus, ſapiens, diues, rectus & timens Deum, &
tamen leproſus efficitur, non conqueritur, extra caſtra proiicitur, ab hominibus deſpici-
tur & deſeritur. Ab vxore blaſphematur.* Lex enim lata in Leuitico eſt. *Quicunq;* Leu. 13. 46.
*maculatus fuerit lepra, omni tempore quo leproſus eſt & immundus ſolus habitabit ex-
tra caſtra.* Vnde & in libris Regum legimus regem Azariam, qui & Ozias, 4. Reg. 15. 5. 2. Par. 26. 21.
lepra percuſſum à Deo, vrbe & regno cedere, & in domo libera morari.
Iob autem ſediſſe in ſterquilinio extra ciuitatẽ aperte habet editio LXX. Heb. 13. 12.
interpretum & S. Patres fatentur ideo Iob figuram fuiſſe patientis Chriſti
extra portam paſſi. Deinde, ſicut leproſi abominabiles eſſe ſolent etiam fra-
tribus ſuis & amicis, ita & Iob. *Fratres meos*, inquit, *longe fecit à me, & noti mei* Iob. 19. 13.
*quaſi alieni receſſerunt à me: dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerunt obli-
ti ſunt mei.* Denique ſicut leproſi implacabili pruritu vexari ſolent, ita & Iob. 2.
Iob, ſic vt coactus fuerit *teſta ſaniem radere*; ſolent enim in leproſis digiti in-
tumeſcere & putreſcere, vt vnguibus ſe ſcabere nequeant.

III. Antidotvm eſt coniicere oculos in Chriſtum crucifixum, quem
Iobo coniunxit B. Iacobus. *Vidimus eum*, inquit Propheta Iſaias, *& non erat*
Iac.5.11. Iſa.53.234. *ei ſpecies neq; decor, deſpectũ & nouiſsimum virorum, & quaſi abſconditus vultus eius*
& deſpectus, vnde nec reputauimus eum. Et nos putauimus eum quaſi leproſum & per-
cuſſum à Deo & humiliatum. Verè leproſus apparebat, quia corpus eius ſe-
cundũ varias partes intumuerat, prout magis minuſue flagris, ſpinis, cla-
uiſque erat exulceratum. Varius quoque color erat, nunc pallidus, nunc
ater, nunc rubens, nunc liuidus ex vibicibus flagellorum; capilli, oculi,
facieſq; tota ſanguine & ſputo fœdata, ac ita deformata, vt Pilatus ſolum
eius conſpectum putauerit ſufficere ad obdurata Iudæorum corda mol-
Aug.l.cit. lienda. Vnde Avgvst. ad leproſos. *Nihil tam ſalutiferum eſt, quam quotidie*
1.Pet.2.21. *cogitare, quanta pro nobis pertulit Deus & homo. Ecce enim ſaluator paſſus eſt, lepro-*
ſus in cruce factus eſt, patiens factus eſt, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini ve-
ſtigia eius. Quod ſi feceritis, non ſolum infirmitatem nõ moleſtè portabitis, ſed cum Pro-
Pſal.30.11. *pheta clamare voce & opere non deſiſtetis. Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in ge-*
mitibus. Hinc forte factum eſt, Chriſtum ſæpe dignatum ſanctis ſuis ap-
Gre.hom.39. in Euang. parere in ſpecie leproſi, vt Martyrio Monacho apud B. Gregorivm ita
ſcribentem. *In terra Lycaoniæ Martyrius vitæ valde venerabilis monachus fuit, qui*
pergens ad monaſterium quoddam leproſum quendã inuenit in via, ad hoſpitium ſuum
redire volentem quidem, ſed non valentem. Eum itaq; pallio ſuo conſtrictum ſuper hu-
merum leuauit, & detulit, vicinuſq; monaſterio, ad quod tendebat magna voce clama-
uit. Currite, ianuas monaſterij cito aperite, quia frater Martyrius venit Dominum
portans. Statim verò, vt Martyrius ad monaſterij aditum peruenit, is qui leproſus pu-
tabatur de collo exiliens, & in ſpecie vera Chriſti Dei & hominis apparens ad cœlum
rediit dicens. Martyri tu me non erubuiſti ſuper terram, ego te non erubeſcam ſuper cœ-
los. Narrabat autem poſtea Martyrius, quod cum eum portaſſet, pondus minimè ſenſiſ-
ſet. nec mirum, quia portabat portantem omnia.

ANTIDOTA

Pro Impatientia in Paupertate.

I. Antidotvm. Conſidera Spiritus ſancti oracu la in verbo Dei
complrura. Primó enim monet, ne cor vel ſpem figas in diuitiis, vt in
Pſalmis. *Diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere.* Et in prouerbiis. *Qui confidit in di-*
Pſal.61.11. Prou.11.28. *uitiis ſuis corruet.* Et apud Eccleſiaſticum *Memento paupertatis in tempore abun-*
Eccli.18.25. Eccli.31.8. *dantiæ.* Et. *Beatus diues, qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecunia et theſauris.*
1.Tim.6.17. Et apud Paulum *Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublime ſapere, neq; ſperare in*
incerto diuitiarum. 2. docet diuitias cauſam præbere multis tentationibus,
Eccli.31.6.& 11.10. vt apud Sapientem. *Multi dati ſunt in auro caſus, & facta eſt in ſpecie illius perdi-*

tio illorum. Et. *Si diues fueris, non eris immunis à delicto.* & apud Apoſtolum. *Qui* 1.Tim.6.9.
volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa
inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. 3. docet diui- Bar.3.18.
tes auaros eſſe regno cœlorum excluſos. *Vbi ſunt*, ait Baruch, *qui argentum*
theſaurizant, & aurum, in quo confidunt homines? exterminati ſunt, & ad inferos de-
ſcenderunt. Et apud Lucam Chriſtus. *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolatio-* Luc.6.24. & 18.
nem veſtram. Et. *Facilius eſt camelũ per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare* 25.
in regnum cœlorum. 4. monet ne ſoliciti ſimus de rebus temporalibus. Vt
apud Matthæum. *Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neq; corpori ve-* Matt.6.25.33.
ſtro, quid induamini. Quærite primum regnum Dei & hæc omnia adiicientur vobis. 5.
vt contenti ſimus victu & amictu. Vnde in prouerbiis Salomon. *Mendicita-* Prou.30.8.
tem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria, ne forte ſatiatus il-
liciar ad negandum, & dicam. quis eſt Dominus? Et Apoſtolus. *Habentes alimenta* 1.Tim.6.8.
& quibus tegamur, his contenti ſimus. 6. conſulit omnibus perfectam pauper-
tatem, qua omnia deſerantur. Vt apud Matthæum, adoleſcenti diuiti. *Si* Matt.19.21.
vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. 7. paupertatem Pſal.36.16.
laudat. Vt in Pſalmis. *Melius eſt modicum iuſto.* Et in Prouerbiis. *Melius eſt pa-* Prou.15.16.
rum cum timore Domini, quam theſauri magni & inſatiabiles. 8. pauperibus pro-
mittit regnum cœlorum. Nam Tobias ad filium ſic loquitur. *Noli timere* Tob.4.23.
fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus
Deum. Et rex Dauid. *Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et Chriſtus. *Beati pau-* Pſal.67.11.
peres Spiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Et Lucas. *Factum eſt, vt more-* Matth.5.3.
retur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ 9. denuntiat nos pau- Luc.16.22.
peres in mundũ veniſſe, & pauperes exituros. *Nihil enim intulimus in hunc*
mundum, ait Apoſtolus, *haud dubium, quod nec auferre quid poſſumus.* Et IOB di- 1.Tim.6.7.
tiſſimus, omnib. ſpoliatus. *Nudus*, inquit, *egreſſus ſum de vtero matris meæ, &* Iob.1.21.
nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abſtulit, Sit nomen Domini benedictum.

II. REMED. Conſidera S. Patrum ſententias. CYP. ſermone de Oratio- Cypr. ſerm. 6.
ne Dominica. Paulus in epiſtola ad Timotheum *docet non tantum contemnen-* 1.Tim.6.9.
das, ſed & periculoſas eſſe diuitias, illic eſſe radicem malorum blandientium, cæcitatem
mentis humanæ occulta deprædatione fallentium. Vnde & diuitem ſtultũ ſeculares co-
pias cogitantem, & ſe exuberantium fructuum largitate iactantem redarguit Deus di-
cens. Stulte hac nocte expoſtulatur anima tua, quæ ergo paraſti, cuius erunt? Contra au- Luc.12.20.
tem Dominus perfectũ & conſummatũ docet fieri, qui omnibus ſuis venditis, atq; in v-
ſum pauperum diſtributis theſaurum ſibi cõdit in cœlo. Eum dicit poſſe ſe ſequi, & glo- Matth.19.21.
riam Dominicæ paſſionis imitari. qui expeditus & ſuccinctus nullis laqueis rei fami-
liaris inuoluitur. Si dicas, vnde paup. ille omnib. deſtitutus ſe alet? Reſpon-
det Cypr. Dominum, ideo nos docuiſſe orare, Panẽ quotidianũ da nobis
hodie. *Neq; enim*, inquit, *deeſſe quotidianus cibus poteſt iuſto, cũ ſcriptũ ſit. Non oc-* Prou.10.3.
cidit Dominus fame animã iuſti. Et iterũ. Iunior fui, ſenui, & nõ vidi iuſtum derelictũ, Pſal.36.25.

neq;

Matth.6.31. *neq; ſemen eius quærens panem.* Item Dominus promittat & dicat. *Nolite cogitare di-*
centes, quid edemus, aut quid bibemus, aut quid veſtiemur? hæc enim nationes quæ-
runt. Scit autem Pater veſter, quia horum omnium indigetis. Quærite primum re-
gnum & iuſtitiam Dei, & hæc omnia apponentur vobis. Nam cum ſint Dei omnia, ha-
Dan.14.35. benti Dominum nihil deerit, ſi Deo ipſe non deſit. Sic Danieli in Leonum lacu iuſſu regis
3.Reg.17.6. incluſo, prandium diuinitus procuratur. Sic alitur Elias in fuga & ſolitudine coruis
Baſ.ſerm.2. miniſtrantibus. BASILIVS in Pſalmum decimum quartum. *Nullam pauper-*
tas conciliat homini turpitudinem. Hoc vno pauperes à diuitibus differimus, quod ſe-
curi ſumus, atque eos vigilantes continuo, nos dormientes videmus: præterea in magna
Hom.10. *quiete agentes eos in magna rerum perturbatione conſtitutos ipſi aſpicimus.* Et in ho-
milia de Ira. *Quid miſer angeris pauperis appellatione? Reminiſcere, quod quemadmo-*
dum nudus in mundum veniſti, nudus etiam egreſſurus es. Quid enim nudo pauperius?
Nihil profecto graue audiſti, niſi tibi ipſe, quæ ſunt obiecta, agnoſcas. Quis vnquam ob
paupertatem in carcerem ductus eſt? Nam egere non turpe quidē, aut aliquod probrum
Chryſ. *fuerit, ſed paupertatem generosè non ferre. Memor ſis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui*
cum diues eſſet, noſtri gratia egere voluit. IOAN. CHRYSOST. homilia de aua-
ritia. *Paupertas eſt tutum aſylum, portus tranquillus, perpetua ſecuritas, deliciæ peri-*
culorum expertes, voluptas ſyncera, vita turbationum neſcia, vita fluctuum ignara, co-
pia inexpugnabilis, Philoſophiæ parens, frenum intemperantiæ, ſupplicij ſublatio, radix
modeſtiæ. Et paulo poſt. *Si quando in nauigijs eſt onus iuſto grauius, demergit cym-*
bam; cum verò eſt moderatum, proſpero fertur curſu. Idem vſu venit in noſtris ædibus.
Cum vltra quam vſus poſtulat congeris pecunias, exigui venti procella, & quiuis re-
rum inexpectatarum incurſus demergit cymbam. at ſi tantum reponas, quantum poſtu-
lat neceſſitas, etiamſi vehemens turbo ingruat, facile percurris vndas. Noli igitur plus
concupiſcere, quam exigit neceſſitas, ne totum amittas. An non vides, quod agricolæ vi-
tem putant, ne vim omnem in pampinis & palmitibus, ſed in radice proferat? Idem &
tu facito. Quod ſi facere recuſes rebus proſperis, expectes aduerſas. In tranquillitate tem-
Eccli.18.25. *peſtatem expecta, in ſanitate morbum, in diuitijs paupertatem & mendicitatem. Me-*
mento, inquit, ſcriptura, tempus famis in tempore abundantiæ, egeſtatum in diebus opu-
Amb.lib.6.c.8. *lentiæ.* AMBROSIVS in Hexæmeron. *Attende tibi pauper, quia anima tua pre-*
tioſa eſt, & ſi caro mortalis, diuturna anima: & ſi tibi deeſt pecunia, non deeſt gratia:
& ſi non eſt domus ampla, non diffuſa poſſeſſio, cœlum patet, terra libera eſt. Omnibus
in commune elementa donata ſunt, patent æquè diuitibus, atque pauperibus ornamenta
mundi. Nunquid pulchriora pretioſiſſimarum domorum aurata laquearia, quam cœli
facies ſtellis inſignita fulgentibus. Nunquid lautiora diuitum rura, quam ſpatia ter-
Baruch.3.24. *rarum? Maiorem domum tu habes pauper, in qua clamas, & exaudiris. O Iſrael in-*
quit Propheta, quam magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius: magnus
Matth.19.23. *& non habet finem, altus & immenſus. Domus Dei diuiti eſt communis & pauperi.*
Difficile eſt tamen diuitem intrare regnum Dei. Et rurſus. *Beata eſt ſi bona ſua no-*
Lib.5.c.8. *uerit cum veritate paupertas, & omnibus præ ferenda theſauris: quia melius eſt exi-*
guum

*gumentum Dsi timore, quam theſauri magni ſine timore eius. Quantum eſt enim, quod
hominem alat? aut ſi quæris, quod etiam abundet aliis ad gratiam, id quoq; non multum
eſt.* AVG. de verbis Apoſtoli. *Felicitas magna Chriſtianorum, quibus datum eſt, vt* Aug. ſerm. 29.
*paupertate faciant pretium regni cœlorum. Non tibi diſpliceat paupertas tua, nihil ea
poteſt ditius inueniri. Vis noſſe, quam locuples ſit? Cœlum emit. Quibus theſauris con-
ferri poſſit, quod videmus paupertati indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues,
poſſeſſione ſua obtinere poſſit: nunc obtinet vt contemptu perueniat.* Et in ſermone Aug. ſerm. 7. de temp.
de Natali Domini. *Vobis dico pauperes, q mendicatis, qui de eleemoſyna Chriſtiano-
rum viuitis. Conſolamini, conſolamini, tribulatio veſtra conuertetur in gaudiũ, & do-
lor veſter in lætitiam. Non vobis ſit ingratum, quod mendicatis, nec ideo in corde veſtro
aliquid contra Deum dicatis, quia ille iuſtus & pius eſt in omnibus ſuis. Et te ideo fecit
pauperem, vt ſufferendo breuem inopiam, æternam vitam acquireres. Et ideo patientes
eſtote, & expectate Dominum.* LEO I. ſermone de Quadrageſima. *Semper diues eſt* Leo ſerm. 4.
*Chriſtiana paupertas, quia plus eſt, quod habet quam quod non habet. Nec pauet in iſto
mundo indigentia laborare, cui donatum eſt in omnium rerum Domino omnia poſſidere.
Operantibus ergo quæ bona ſunt non eſt omnino metuendũ, ne eis deſit facultas operan-
di, cum & in duobus nummis Euangeltcæ illius viduæ ſit laudata donatio, & pro calice
aquæ frigidæ præmium habet gratuita largitio. Ex affectib. enim piorum benignitatis* Luc. 21. 2.
menſura taxatur. SENECA ad Lucilium. *Multis ad Philoſophandum obſtitere di-* Sen. ep. 7.
*uitiæ: paupertas expedita eſt, ſecura eſt. Si vis vacare animo, aut pauper ſis oportet, aut
pauperi ſimilis. Non poteſt ſtudiũ ſalutare fieri, ſine frugalitatis cura. frugalitas au em
paupertas voluntaria eſt. At neceſſaria deerunt. Deeſſe non poterunt, quia natura mini-
mum petit. Naturæ autem ſe Sapiens accommodat.* Et rurſum. *Nemo alius eſt Deo* Ep. 18.
*dignus, quam qui opes contempſit: quarum poſſeſſione tibi non interdico, ſed efficere vo-
lo, vt eas intrepide poſſideas: quod vno conſequeris modo, ſi te etiam ſine illis beatè vi-
cturum perſuaſeris tibi, ſi illas tanquam exituras ſemper aſpexeris.* Et. *Huc cogitationes* Ep. 20.
*tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, vt contentus ſis temeti-
pſo, & ex te naſcentibus bonis. Quæ poteſt eſſe felicitas Deo propior? Redige te ad parua,
ex quibus cadere non poſſis Ille ingentis animi eſt, qui diuitias, circumfuſas ſibi multum
diuq; miratus, quod ad ſe venerint, ridet, ſuasq; audit magis eſſe, quam ſentit. Multum
eſt non corrumpi diuitiarum contubernio. Magnus eſt ille qui in diuitiis pauper eſt: ſed
ſecurior, qui caret diuitiis.*

III. ANTIDOTVM. Conſidera paupertatem Chriſti, noſtri Ducis, &
anteſignani, Paſtoris & magiſtri, imò creatoris & redemptoris: *qui propter
vos,* inquit Apoſtolus, *egenus factus eſt cum eſſet diues, vt eius inopia vos diuites eſ-* 2. Cor. 8. 9.
ſetis. Qui cum in forma Dei eſſet ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens in ſimi- Phil. 2. 7.
litudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Diues apud Patrem, inquit Aug. in Pſal. 40.
Auguſtinus, *& pauper apud nos; diues in cœlo, pauper in terra; diues Deus, pauper
homo.* Quam paupertatem, teſte B. Bernardo in ſermone de natali Domi- Bern. ſerm. 4.
ni, ſtatim in ortu in corpore ſuo dedicauit, cum infans in ſtabulo natus

eſt, pannis inuolutus, & poſitus in præſepio: eamque graphicè deſcribit
Cypr.ſerm. de natiu. B. CYPRIANVS. *Nulla domus ambitio, niſi reclinatorium in ſtabulo, mater in fœno, filius in præſepio. Tale elegit fabricator mundi hoſpitium: huiuſmodi habuit delicias ſacræ Virginis puerperium. Panniculi pro purpura, pro byſſo in ornatu regio laciniæ congeruntur. pediſſequas ſubſtantia familiaris non patitur, mancipiorum obſequia ſumptus tenuis, & inops menſa excludit.* Et infra. *Nihil in illa paupertate videbatur diuinum, non his quibus reuelatum eſt deſuper, quorum primi fuere paſtores, quorum innocentia & ſimplicitas electa eſt, vt laus Chriſti perficeretur, qui piſcatores & paſtores ſequentibus temporibus confunderent oratores, & à pauperibus & humilibus prædicatio paupertatis haberet exordium. Chriſtus pauper diſcipulos diuites aſpernatur. pauper mater, pauper filius, inops hoſpitium his, qui in forma huius ſcholæ in Eccleſia militant, præbens efficax documentum.* Hæc ille. Huic pauperi initio re-
Matth.8.20. ſpondit reliquus vitæ progreſſus. Nam dixit. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet*, ac etiam exitus, cum nudus in cruce, expirauit.

IV. ANTIDOTVM. Conſidera exempla innumerabilium ſancto-
Matth.19.27. rum, qui CHRISTI de paupertate conſilium & exemplum ſponte ſunt ſecuti. & primo quidem ſecuti ſunt Apoſtoli, quorum nomine ex-
Act.4.35. clamauit B. Petrus. *Ecce nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus te*. 2. Primi Chriſtiani, qui pecuniam ex agris diuenditis confectam ad pedes Apoſtolorum depoſuerunt, nec amplius quicquam ſuum eſſe dixerunt. 3. Martyres, & alii, qui *rapinam bonorum ſuorum*, vt loquitur Apoſtolus, *cum*
Heb.10.34. *gaudio ſuſceperunt*, ne CHRISTVM desererent. 4. Eremitæ, Paulus, Antonius, Hilarion, Arſenius, Macarii, & alii eorum ſectatores innumeri, qui omnibus opibus deſertis arctiſſimam in victu & amictu paupertatem
Matth.3. & 11. tem profeſſi ſunt, ad exemplum præcurſoris Domini Ioannis Baptiſtæ, cuius paupertas ex Euangelica hiſtoria nota. 5. Ordinum religioſorum fundatores, Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Brunus, Franciſcus, Ignatius, & quotquot eorũ leges vel regulas ſuſceperunt. 6. Qui deſerto regno, principatu, vel magnis opibus extremam paupertatem vel mendicitatem elegerunt, vt S. Alexius, S. Rochus, S. Ioannes Calybita, S. Iudocus, & alii.

V. ANTIDOTVM. Conſidera multos gentilium Philoſophos ſola natura rationeque naturali duce, non ſolum ſermone & ſcriptis, ſed etiam vitæ exemplo diuitias paupertati poſthabuiſſe. Hoc antidoto S.
Baſ.ep.169. BASILIVS egregiè pudefacit quendam Olympium, qui paupertatem *Philoſophiæ altricem* longè finibus ſuis profligarat, eamque inducit illum ſic alloquentem. *Vt quid iſti viro* (Olympio) *cohabitare volui, nunc Zenonem laudanti, qui cum in naufragio omnia abijceret, nihil non virile loquebatur, ſed euge dicebat ô fortuna, conijcis nos in veſtem attritam ac laceram: nunc Cleanthen, qui mercena-
riam*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rũam operam ſuam locauit fontibus hauriendis, vnde & ipſe ſibi victum comparabat. Quin & Diogenem nunquam non celebranti, qui iis tantum rebus viuere conatus, quæ eſſent ex ipſa natura, ita vt & paſtorale poculum abiecerit, cum à puero concauis manibus deflexo capite bibere didiciſſet. Sic HIERONYMVS ad Paulinum de inſtitutione monachi alios. *Crates ille Thebanus*, inquit, *homo quondam ditiſſimus cum ad philoſophandum Athenas pergeret, magnum auripondus abiecit, nec putauit ſe ſimul poſſe virtutes & diuitias poſſidere: nos ſuffarcinati auro CHRISTVM pauperem ſequimur, &c.* Et contra Iouinianum. *Crates ille Thebanus proiecto in mari non paruo auri pondere. Abite, inquit, peſſum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipſe mergar à vobis.* Et paulo ante. *Platonici quoque & Stoici in templorum locis & porticibus verſabantur, vt admoniti anguſtioris habitaculi ſanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & ipſe Plato cum eſſet diues & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt poſſet vacare Philoſophiæ, elegit Academicam villam ab vrbe procul, non ſolum deſertam, ſed & peſtilentem, vt cura & aſſiduitate morborum libidinis impetus frangeretur, diſcipulique ſui nullam aliam ſentirent voluptatem, niſi earum rerum, quas diſcerent.* Similiter pudefacit hoc antidoto B. AVGVSTINVS omnes Chriſtianos. *Quomodo*, inquiens, *ſe audebit extollere de voluntaria paupertate Chriſtianus, vt in huius vitæ peregrinatione expeditior ambulet viam, quæ perducit ad patriam, vbi veræ diuitiæ ipſe DEVS eſt, cum legat L. VALERIVM, qui in ſuo defunctus eſt Conſulatu vſque adeo fuiſſe pauperem, vt nummis à populo collatis eius ſepultura curaretur? Legat Q. Cincinnatum, cum quatuor iugera poſſideret, & eas ſuis manibus coleret, ab aratro eſſe abductum, vt dictator fieret. victiſq; hoſtibus ingentem gloriam conſecutum, in eadem paupertate manſiſſe. Aut quid ſe magnum feciſſe prædicabit, qui nullo præmio mũdi huius fuerit ab æternæ illius patriæ ſocietate ſeductus, cum Fabricium didicerit tantis muneribus Pyrrhi regis Epirotarum, promiſſa etiam quarta parte regni, à Romana ciuitate non potuiſſe diuelli, ibique in ſua paupertate priuatum manere voluiſſe?* Et infra. Hæc *propoſita* ſunt *neceſſariæ commonitionis exempla, vt ſi virtutes, quarum iſtæ vtcumque ſunt ſimiles quas iſti pro ciuitatis terrenæ gloria tenuerunt, pro Dei glorioſiſſima ciuitate non tenuerimus, pudore pungamur: Si tenuerimus, ſuperbia non extollamur. Quoniam ſicut dicit Apoſtolus. Indignæ ſunt paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad humanam vero gloriam, præſentisq; temporis ſatis digna vita exiſtimabatur illorum.*

Hier. ep. 13.
Id. lib. 2.
Aug. l. 5. de ciui. c. 18.
Val. Max. l. 4. c. 4.
Rom. 8. 18

VI. ANTIDOTVM eſt eiuſdem Baſilii homilia in dictum Moyſis. Attende tibiipſi. *Victus quotidiani indigus es? ne tu proinde*, inquit, *deſponderis animum. Contemplare bona, tum quæ iam à Deo tibi collata, tum quæ in futurum promiſſione repoſita. Primum quidem homo es, ſolus Dei conditoris manibus formatus; adde, ad imaginem illius, & qui potes per vitæ probitatem prouehi ad Angelicã dignitatem. Animã ſortitus es intelligentia præditam, cuius ſolertia Deum agnoſcis, omneſque res naturales. Tibi ſeruiunt vni animantia omnia terreſtria, & aquatilia, & quæ*

Baſ. hom. 9.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in aëre circumuolitant. Tuum inuentum ſunt artes vniuerſæ. nonne ciuitates condidiſti? nonne commoda, deliciaſq́ vitæ huius excogitaſti? nonne maria ratione peruia reddidiſti? nonne cœlum ſuum aſtrorum chorum, ordinemq́ tibi oſtentat? Quid igitur puſillo es animo? An quod deſit equus freno argenteo ornatus? at Solem habes aureum toto die, & Lunam argenteam nocte tibi præradiantem. Non dormis in lecto eburneo? At terra ebore pretioſior eſt, in qua requiem dulcem omnis curæ expertem capeſſis. Non ſunt laquearia aurea? At qui cœlo tegeris innumeris ſtellis radiante. Hæc humana ſunt, ſequuntur auguſtiora. Deus propter te inter homines verſatus eſt, Spiritum ſanctum miſit, mortem deleuit, ſpem reſurrectionis dedit. Præcepta promulgauit, quæ vitam perficiant tuam, quorum obſeruatio iter aperiat ad vitam æternam, & coronam paratam illis qui labores pro virtute non defugerint. Interim nec neceſſaria, ad præſentem vitam deerunt; quare cauſa non eſt, vt animo angaris.

VII. ANTIDOTVM. Conſidera quam multis & grauibus curis multæ opes mentem pungant & diſcrucient, vt meritò Dominus apud
Matth. 13. 22. B. Matthæum eas appellet ſpinas & diuitias fallaces. SPINA enim primò & dolorem creat cum infigitur, & cum infixa manet, & cum extrahitur: ſic diuitiæ magno labore acquiruntur, maiore timore conſeruan-
Bern. c. 12. tur, & maximo dolore amittuntur, iuxta illud B. BERNARDI in ſermone de conuerſione ad clericos. *Diuitiarum*, inquit, *amor longè amplius deſiderio torquet animam, quam refrigeret vſu, vtpote quarum acquiſitio quidem laboris, poſſeſſio verò timoris, amiſſio plena doloris inuenitur.* 2. Spinæ ſuffocant ſemen, vt Chriſtus dicit, idq́; propter tria. Primò quia humorem terræ exhauriunt, vt nihil ſuppetat ſemini. 2. ſolem & imbrem excludunt 3. creſcentes è terra ariſtas impediunt. Sic amor diuitiarum primò omnem diuini amo-
1. Ioan. 2. ris pinguedinem exhaurit *Si quis enim diligit mundum*, inquit B. Ioannes, *Patris charitas non eſt in eo.* 2 ſolem diuinæ gratiæ non magis admittit, quam
Ioan. 15. 19. clauſa ſpelunca ſolis radios. *Mundus*, inquit Chriſtus, *quod ſuum eſt diligit.* Sed & imbrem diuini eloquii impedit, quo minus in cor defluat. *Nam vt*
Greg. lib. 2. de Theolog. *vociferantium clamor*, inquit Gregorius Nazianzenus, *obuij flatus impetu frangitur, ſic interna mentis cogitatio, externorum ſolicitudine interpellatur.* Deinde conantem ſe ad cœleſtia cogitanda erigere, & de animæ ſalute ſerio tractare, ita amor ille opum deprimit, vt quod ſanctè propoſuit fortiter exequi
Matth. 6. 21. non valeat. Totus ei rei deditus, cuius amore tenetur. *Vbi enim theſaurus tuus*, ait Chriſtus, *ibi & cor tuum.* Vnde S. Antonius de Padua vir Propheti-coSpiritu plenus in concione funebri pro vſurario habita ait. Mortuus
In vita apud Sur. tom. 3. eſt hic diues, & ſepultus eſt in inferno. Ite ad theſaurum eius & in illius medio inuenietis cor eius corpore iam humato. Abierunt parentes & amici, & cor adhuc calidum inter nummos inuenerunt. 3. Spineta ſunt latibula venenatorum animalium, ſic diuitiæ vitiorum. Vbi enim magnæ opes, ibi faſtus, ambitio, luxus, gula, comeſſationes, ebrietates, & ipſe dia-

bolus. *Diabolus*, inquit Chryſoſtomus, *velutiſerpens ſpinis occultatur, intra di-* Chry.hom.8.
uitiarum impoſturam aſſiduè latitans. radix enim omnium malorum cupiditas. Re- in ep. ad Rom.
ćte ergo apud Laertium Diogenes diuitias vocauit *velamentum malitiæ.* Laert.lib. [illegible]
Quia verò ſecundum huius mundi iudicium paupertas & egeſtas magis
pungere & excruciare mentem videntur, quam opes: eo quod multi de
quotidiano victu ſuo & ſuorum anxii ſint, perpende & ſequens antido-
tum.

VIII. Antidotum. Conſidera etiamſi quidam ob inopiam plus
æquo anxii ſint, id tamen non eſſe probandum, quia Chriſtus apud
Matthæum diſerte vetat, ne de victu & amictu ſoliciti ſimus more gen- Matt.6.25.
tilium, promittitque neceſſaria non de futura, ſicut nec volatilibus cœli, ſi
primum quæramus regnum Dei. *Quærite*, inquiens, *primum regnum Dei, &* V.33.
iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Regnum Dei, eſt gratia Dei in qua
animarum noſtrarum vita conſiſtit, vnde apud Lucam dicitur. *Regnum* Luc.17.21.
Dei intra vos eſt. Iuſtitia verò *eius*, eſt obſeruatio mandatorum. quo ſenſu
Zacharias & Eliſabeth dicuntur *in omnibus iuſtificationibus*, id eſt, mandatis Luc. 1.7.
Dei, *ambulaſſe.* Inter mandata autem Dei computatur, vt homo ex parte
ſua non otietur, ſed primum à Deo in quotidianis precibus *Panem quoti-*
dianum, vt liquet ex oratione Dominica, hoc eſt victum & amictum, po- Luc.11.3.
ſtulet, deinde etiam laboret manibus ſuis. Nam in Adamo protoplaſto Gen. 3. 19.
omnibus à Deo dictum. *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* Quod ſciens Iob.5.7.
Iob. *Homo*, inquit, *ad laborem naſcitur, ſicut auis ad volatum.* Et Salomon pi-
grum laborare nolentem amandat ad formicam æſtate colligentem vn- Prou.6.6.
de viuat in hyeme. Apoſtolus denique pœnam denunciat. *Qui*, inquiens,
non vult operari, non manducet. Conuenit id cum ſimilitudine de auibus cœ- 2.Theſſ.3. 10.
li, quas non ſerentes, neque metentes, Deus paſcit; videmus enim & illas
in victu quotidiano non parcere laboribus. Elegans huius rei exemplum
prodit Ambrosivs in Hexæmeron, de aue verè cœleſti hirundine. *Illud*, Amb.lib.6.c. 17.
inquit, *in ea præclarum, qua gratia domos ſibi ſine vllo adiutore tanquam artis peri-*
ta componat. Legit enim feſtucas ore, eaſque luto illinit, vt conglutinare poſſit, ſed quia
lutum pedibus non poteſt deferre, ſummitatem pennarum aqua infundit, vt facile his
puluis adhæreat, & fiat limus, quo paulatim feſtucas colligat, atque adhærere faciat, eo
genere nidi totius fabricam ſtruit vt quaſi pauimenti ſolo pulli eius intra ædes ſuas ſine
offenſione verſentur. Sed hoc officium induſtriæ prope commune multis auibus: illud ve-
rò ſingulare, in quo eſt præclara cura pietatis, & prudentis cognitionis inſigne, tum
quædam medicæ artis peritia, quod ſi qua pulli eius fuerint cæcitate ſuffuſi oculos, ha-
bet quoddam medendi genus, quo poſſit eorum lumina intercepto vſui reformare. Ne-
mo igitur de inopia queratur, quod vacuas pecuniæ proprias ædes reliquerit. Pauperior
eſt hirundo, quæ vacua æris abundat induſtria. Ædificat, nec impendet: tecta attollit, &
nihil aufert proximi: nec indigentia & paupertate ad nocendum alij compellitur, nec in

grani filiorum imbecillitate deſperat. Nos verò & paupertas afficit, & inopiæ neceſſitas vexat, & pleroſque cogit in flagitium, impellit in crimen, improuidi & inertes iacemus cum de diuina miſeratione tunc ſperandum amplius ſit, cum præſidia humana defecerint.

VIDE. V. *Amor ſui. Auaritia. Impatientia in aduerſis. Triſtitia.*

ANTIDOTA

Pro Impatientia in damno rerum temporalium.

I. ANTIDOTVM. Conſidera exempla eorum qui patienter omnium,
vel quarundam facultatum ſuarum iacturam tulerunt. Primum eſt
Tert. lib. de patientia. patientiſſimi IOB. de quo TERTVLIANVS. *O feliciſſimum illum, qui omnem
patientiæ ſpeciem aduerſus omnem diaboli vim expunxit. Quem non abacti greges, non
illæ in pecore diuitiæ, non filij vno ruinæ impetu adempti, non ipſius deniq; corporis in
vulnere cruciatus, à patientia, fide Domino dedita, excluſit, quē diabolus totis viribus
fruſtra cæcidit. Neq; enim à reſpectu Dei tot dolorib. auocatus ille eſt, ſed conſtitit nobis
in exemplū & teſtimonium, tam ſpiritu, quā carne, tam animo quā corpore, patientia
perpetrandæ, vt neque damnis ſeculariū, nec amiſſione cariſſimorum, nec corporis quidē
conflictationibus ſuccidamus. Quale in illo viro feretrum Deus de diabolo extruxit?
Quale vexillum de inimico gloriæ ſuæ extulit, cum ille homo ad omnem acerbum nun-
4. Reg. 20. 19. cium, nihil ex ore promeret, niſi Deo gratias?* II. eſt EZECHIÆ regis, qui vti eſt
in ſacra regum hiſtoria, cum audiiſſet, Deo puniente, omnes opes ſuas
in Babylonem transferendas, eo quod illas Babylonii Regis legatis nimis
iactanter oſtendiſſet, animo turbatus non eſt, ſed reſpondit. *Bonus ſermo
Domini quem locutus es. Sit tantum pax in diebus meis.* Qua patientiæ humili-
tate meruit vt regiæ gazę direptio ad ſucceſſores eius Ioachim & Sedechi-
am differretur, quando & populus ob ſcelera ſua tractus eſt in captiuita-
tē. III. eſt. Chriſtianorū innumerabilium, qui inde ab exorto Chriſtianiſ-
mo per annos 300. in variis perſecutionibus rapinā omniū facultatum
Hebr. 10. 34. ſuarū libenter ſuſtinuere. E quibus fuere, de quibus D. Paulus ſcribit in
epiſtola ad Hebræos. *Rememoramini priſtinos dies, in quibus illuminati magnum
certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, nam rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſce-
Socr. lib. 1. c. 8. piſti, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam.* IV. eſt SPYRI-
DIONIS in Cypro Trimithuntis Epiſcopi & ouium paſtoris, de quo So-
crates in hiſtoria Eccleſiaſtica. *Fures,* inquit, *quodam tempore nocte concubia,
clam in ouilia eius irrruunt, oues inde ſurripere moliuntur. Sed Deus, qui paſtorem
ſeruauerat, ſeruabat & oues. Nam fures vi quadam, quæ oculis cerni non po-
terat, ad ouilia tenebantur aſtricti. Cum autem dies illuceſceret Spyridion ad oues ve-
nit,*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nit. Vbi manus furum à tergo colligatas offendit, quod factum erat, cognouit, Deumque precatus, eorum manus ſoluit. eoſque hortatur, vt non ex iniquis, ſed ex iuſtis laboribus victum quærere contenderent. Arietem illis dat, & cum hoc facete dicto (vobis iſtum dono, ne fruſtra vigilaſſe videamini) liberos dimiſit. Simile exemplum eſt apud B. GREGORIVM in dialogis, primum de Stephano apud Rea- Greg. 4. c. 19.
tinam vrbem venerabili. *Fuit*, inquiens, *vir nihil in hoc mundo poſſidens, nihil requirens, ſolam cum Deo paupertatem diligens, inter aduerſa ſemper patientiam amplectens. Is namque, cum quadam die meſſem, quam ſua manu ſecuerat deciſam ad aream deduxiſſet: nihilque aliud cum diſcipulis ſuis ad totius anni ſtipendium haberet, quidam peruerſæ voluntatis vir, antiqui hoſtis ſtimulis inſtigatus eandem meſſem ita vt erat igne ſuppoſito in area incendit. Quod factum dum alter conſpiceret, eidem Dei famulo cucurrit & nunciauit. Quod poſtquam indicauit, adiunxit dicens. Væ væ pater Stephane, quid tibi contigit? cui ſtatim vultu ac mente placida ille reſpondit. Væ quid illi contigit, qui mihi hoc fecit? num mihi quid contigit? In quibus eius verbis oſtenditur, in quo virtutis culmine ſedebat, qui vnum quod in ſumptum mundi habuerat, tam ſecura perdebat mente, magiſque illi condolebat, qui peccatũ commiſerat, quam ſibi, qui peccati illius damna tolerabat.* DEINDE de Libertino Id. 1. dial. c. 2.
monaſterii Fundenſis præpoſito. *In prouincia Samnij,* inquit, *idem vir pro vtilitate monaſterij carpebat iter. Dumque Darida Gothorum dux cum exercitu in eodem loco veniſſet, Dei ſeruus ex caballo quo ſedebat ab hominibus eius proiectus eſt. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens etiam flagellum, quod tenebat, diripientibus obtulit dicens. Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare valeatis. Quibus dictis protinus ſe in orationem dedit. Curſu autem rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium, qui vocatur Vulturnus, ibique equos ſuos ceperunt ſinguli haſtis tundere, & calcaribus cruentare, ſed equi moueri non poterant. & vnus eorum intulit, quia ex culpa quam ſeruo Dei in via fecerunt illa ſui itineris diſpendia tolerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe Libertinũ reperiunt in oratione proſtratum. Cui cum dicerẽt. Surge tolle caballum tuũ. ille reſpondit Ite cum bono: ego caballi opus non habeo. Deſcendentes verò inuitũ eum in caballum, de quo depoſuerant, leuauerunt, & protinus abſceſſerunt. Quorum equi tanto curſu illud quod prius non poterant tranſire flumen tranſierunt, ac ſi ille fluminis alueus aquã minime haberet.* Eiuſdẽ generis eſt exemplũ
S. MEDARDI Epiſcopi Nouiomenſis apud Surium. V. exemplũ ſit S. ELI- SVR. 8. IAN.
SABETHÆ Hungarorũ reginæ, Ludouici Landgrauii Cõiugis, q̃ mortuo marito ab Haſſiæ magnatibus arce pulſa cũ liberis, omnibuſq; facultatib. ſpoliata eſt. Philippus Montanus Spirenſis hiſtoriæ ſcriptor, *Magnates*, in- Sur. 19. Nou.
quit, *qui Henrico defuncti Principis fratri per ætatẽ ad regni gubernacula nondum idoneo adhærebãt, poſthabito Dei timore, ac publica honeſtate Chriſti famulã fortunis omnib. exutã ceu ignobilẽ aliquã arce coegerũt excedere; idq; eo modo, vt vix quiſquã hoſpitio eiectã, excipere auderet propter ſæuitiã, qua crudeles illi in eã bacchabantur. Quo tempore ipſa humano ſolatio plane deſtituta ad cænobiũ Fratrum Minorũ veniens, hymnũ,*

quem

quem T E D E V M *laudamus vocant, decantari obnixè rogauit: præclarè ſecum ſta-*
tuens Chriſti nomen multo magis in aduerſis, quam proſperis rebus hymnis & laudi-
bus perſequendum eſſe.

II. R E M E D I V M. Obfirma animum contra omnes calamitates aliquan-
do obuenturas. Iacula enim præuiſa, vt habet vulgare dictum, minus fe-
riunt. Hoc antidotum non ſolum à noſtris, ſed etiam ab Ethnicis diligen-
Eccli.15. 27. ter ſemper inculcatum eſt. Immò à diuino ſpiritu in ſacris litteris, dum a-
Iob.3.24. it. *In die bonorum, ne immemor ſis malorum, & in die malorum, ne immemor ſis bono-*
norum. Et Iob. *Antequam comedam ſuſpiro, & tanquã inũdantes aquæ ſic rugitus*
Iob.7. 4. *meus. Quia timor, quem timebam, euenit mihi, & quod verebar accidit, nonne diſſi-*
mulaui, nonne ſilui, nonne quieui & venit ſuper me indignatio? Et rurſum. *Si dormi-*
ero dicam, quando conſurgam? & rurſum expectabo veſperam, & replebor doloribus
Chry. hom. de auaritia. *vſque ad tenebras.* Vnde C H R Y S O S T O M V S. *Rebus proſperis expectes aduerſas.*
In tranquillitate tempeſtatem expecta, in ſanitate morbum expecta, in diuitijs pauper-
Eccli.18.25. *tatem ac mendicitatem expecta. Memento, inquit, ſcriptura, tempus famis in tempore*
abundantiæ: mendicitatem & egeſtatem in diebus opulentiæ. Ad hunc modum ſi fueris
affectus, tum & diuitias, multa cum ſobrietate adminiſtrabis, & egeſtatem, ſi incidat,
fortiſſimè perferes. Malum enim inexpectatum perturbat animum, ſi incidat. Quod
autem expectabatur, ſi accidat, non multum affert perturbationis. Et paulo poſt
Iob. 3. 6. *Huius rei teſtis Ionas Niniutiis prædicens interitum. Siquidem illi, dum expectant,*
quod propheta prædixerat, eis imminere calamitatem inſanabilem, expectatione malo-
rum venturorum fiegerunt iram numinis. Rurſus Iudæi non credentes prophetæ præ-
dicenti Hieroſolymorum excidium, acerba perpeſſi ſunt. Et infra, exponens cur
I O B tam conſtans perſtiterit in aduerſis. *Nimirum,* inquit, *quia cum diues eſ-*
ſet, expectabat egeſtatem: cum ſanus eſſet, expectabat ægrotationem: cũ tot liberorum eſ-
ſet pater, expectabat, vt ſubito fieret orbus. Et hanc anxietatem ſemper apud ſe alebat,
Iob.3.24. *intelligens rerum humanarum naturam, & volubilitatem, eoque dicebat. Timor, quem*
timebam, euenit mihi, & periculum quod metuebam occurrit mihi. Neque ſilui, in-
quit, neq; quieui, ſed mihi venit indignatio. Non dixit, non ſileo, neque quieſco præſen-
ti tempore, ſed non quieui, præterito tempore. Neque enim rerum proſperitas attulit ar-
rogantiam, ſed expectatio triſtium non ſinebat me quieſcere. Ex Ethnicis, qui hoc
remedium crebrius inculcarunt eſt S E N E C A, ad Marciam ita ſcribens.
Sen.lib.de conſolat. c. 9. *Vnde pertinacia in deploratione? niſi quod nihil nobis mali, antequam eueniat, proponi-*
mus. Quæ multo ante prouiſa ſunt, languidius incurrunt. Non putani futurum quic-
quam. tu putas non futurum, quod multis ſcis poſſe fieri quod multis vides euenisse?
Egregium verſum audi, & dignum Publio. Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam po-
teſt. Aufert vim præſentibus malis, qui futura proſpexit.

III. R E M E D I V M Conſidera, omnia bona fortunæ à Deo nobis
eſſe data commodato, atque aliena potius eſſe quam propria, quod indi-
cauit B. I O B. cum iis ereptis dixit, *Dominus dedit, Dominus abſtulit. Nudus*
egreſſus

egreſſus ſum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Et Eccleſiaſtes. *Sicut* Iob.1.21. Ecc.5.14.
egreſſus eſt nudus de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur & nihil auferet ſecum de labore
ſuo. Et Apoſtolus. *Nihil intulimus in hunc mundum; haud dubium, quod nec au-* 1.Tim.6.7.
ferre quid poſſumus. Omnia autem bona huius mundi propria eſſe Dei, in-
dicant illa pſalmographi. *Domini eſt terra & plenitudo eius orbis terrarum, &*
vniuerſi, qui habitant in eo. Et illud. *Si eſuriero, non dicam tibi: meus eſt enim orbis* Pſal.49.12.
terræ, & plenitudo eius. Deinde in Propheta Aggæo. *Meum eſt argentum, meũ eſt* Agg.2.9.
aurũ, dicit Dominus exercituum. Vnde S. Patres ex parabola de villico iniqui-
tatis, quæ eſt apud B. Lucam, collegerunt, diuites non eſſe opum ſuarum Luc.16.1.
Dominos, ſed diſpenſatores, vt Ambroſius, Beda, Theophylactus, Euty-
mius in eundem locum, ac etiam B. Auguſtinus in quæſtionibus Euan- Aug.l.2.q.34.
gelicis. Certe TERTVLLIANVS in libro de Patientia. *Quod noſtrum*, inquit,
videtur, alienum eſt: nihil enim noſtrum, quoniam Dei omnia, cuius ipſi quoq; nos. Ita-
que ſi damno affecti impatientes erimus, non de noſtro amiſſum dolentes, affines cupidi-
tatis deprehendemur. alienum quærimus, cum alienum amiſſum ægrè ſuſtinemus. Et
B. BASILIVS oratione in verba illa. *Deſtruam horrea mea.* ſic ſcribit. *Tu nonne* Baſil.
ſpoliator es, qui quæ diſpenſanda accepiſti propria reputas? eſt panis famelici, quem tu
tenes: nudi tunica, quam in conclaui conſeruas: diſcalceati calceus, qui apud te marce- Amb.ſer.[illegible]
ſcit. Et AMBROSIVS. *Sed ais, quid iniuſtum eſt, ſi cum aliena non inuadam, propria*
diligentius ſeruem? O impudens dictum, propria dicis? quæ? ex quibus reconditis in
hunc mundum detuliſti? Et CHRYSOSTOMVS ad pop. Antioch. *Tuarum* Chry. hom. 34.
rerum es, ô homo, diſpenſator, non minus, quam qui Eccleſiæ bona diſpenſat. Et S. LEO Leo.ſer.5.
de collectis. *Etiam terrenæ & corporeæ facultates ex Dei largitate proueniunt, vt*
merito rationem earum quæſiturus ſit, quæ non magis poſſidenda, quàm diſpenſanda
commiſit. Hoc antidoto SENECA Marciam ſuam conſolari conatus eſt. ita Sen. de conſol.
loquens. *Quicquid eſt hoc, Marcia, quod circa nos ex aduentitio fulget, liberi, honores,* c.10.
opes, ampla atria, & excluſorum clientium turba, referta veſtibula, clara, nobilis, aut
formoſa coniunx, ceteraq; ex incerta & mobili ſorte pendentia, alieni, commodatiq; appa-
ratus ſunt, nihil horum dono datur: collatitiis & ad Dominos redituris inſtrumentis
ſcæna adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca vſq; ad finem per-
ſeuerabunt. Ita non eſt, quod nos ſuſpicamus, tanquam inter noſtra poſiti; mutuo ac-
cepimus. Vſusfructus noſter eſt, cuius tempus ille arbiter muneris ſui temperat.

IV. REMED. Moderatus amor bonorum fortunæ, iuxta illud Pſal- Pſal.61.
mi, *Diuitiæ, ſi affluant, nolite cor apponere,* quo enim impenſius ea amabis, hoc
eorum amiſſione vehementius percelleris. Vnde B. IOB. *Si putaui aurum* Iob 31.24.
robur meum: & obrizo dixi, fiducia mea? Si lætatus ſum ſuper multis diuitiis meis,
& quia plurima reperit manus mea? Humerus meus à iunctura ſua cadat, & brachiũ
meum cum ſuis oſſibus confringatur. Quod autem B. IOB. hoc remedio men-
tem ſuam contra omnia aduerſa impendentia roborarit docet B. CHRY- Chryſ.
SOSTOMVS in homilia de Auaritia. *Quoniam*, inquit, *B. Iob aduerſa animo*

longè ante præceperat,non eſt perturbatus,cum cerneret illa adeſſe, quoniam ne tum quidem, cum adeſſent læta, vehementer illis adhæſit. Audi quid dicat. Quod ſi delectatus
Iob 31.24. *ſum,cum mihi multæ affluerent diuitiæ,ſi repoſui copioſam auri vim mihi, ſi fiduciam habui in lapidibus pretioſis: ſi ad innumerabilia poſui animam meam. Quid ais homo? non delectatus es delitiis affluentibus tibi? Nequaquam, inquit. Quid ita? Quoniam videbam illarum inſtabilem fluxamque naturam, videbam poſſeſſionem haud durabi-*
Ibid. v. 26. *lem. Aut non video, inquit, quidem ſolem orientem ac deficientem, lunam verò intereuntem? non enim in eodem manet ſtatu. Quod autem dicit, tale eſt. Si ſtellæ, quæ ſunt in cœlis, perpetuoq́ lucent, recipiunt nonnullam mutationem: Sol deficiens, Luna interiens. an non extremæ ſit dementiæ terrena pro ſtabilibus fixisq́ ducere? Eoq́ nec præſentibus magnopere delectabar, nec decentibus vehementer contriſtatus ſum, quoniam probè noueram earum rerum naturam.* Idem remedium loco proximè allegato pro-
Cap. 10. ad Marciam. ponit SENECA. *Sæpè*, inquiens, *admonendus eſt animus, amet vt receſſura, imò tanquam recedentia. Quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplo abiturum poſſideat.*

VIDE. V. *Amor ſui. Auaritia. Deſperatio. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Ingratitudo. Ira. Puſillanimitas. Tentatio. Triſtitia. Veſtium luxus. Voluptas carnalis.*

ANTIDOTA

Pro Impatientia in morte parentum, liberorum fratrum, ſororum, mariti, vxoris, cognatorum, &c.

I. REMEDIVM. Conſidera diuinæ ſcripturæ teſtimonia. Ea imprimis declarat non eſſe illicitum luctum pro mortuis, eo quod ſanctiſ-
Gen. 23.2. ſimi quique exitum ſuorum deplorarunt, vt Abraham mortem Saræ v-
Gen. vlt. 10. xoris, & Ioſeph cum fratribus ſuis mortem patris ſui Iacob. Hebræi item
Deut. vlt. 8. 2. Reg. 1. 17. mortem Moyſis. Dauid mortem Saulis, Ionathæ, & filii Abſolonis. Chri-
2. Reg. 19. 4. Ioan. 11. 35. ſtus quoq; fleuit in morte Lazari. Et in Actorum Apoſtolicorum hiſto-
Act. 8. 2. ria viri timorati dicuntur planxiſſe planctu magno ob mortem B. Ste-
Eccli. 22. 11. phani. 2. docet moderatè eſſe lugendos mortuos. Nam Eccleſiaſticus cum dixiſſet. *Supra mortuum plora, defecit enim lux eius*, mox ſubiicit. *Mo-*
Eccli. 38. 16. *dicum plora ſupra mortuum, quoniam requieuit.* Et paulo poſt. *Luctus mortui ſeptem dies: fatui autem & impij, omnes dies vitæ illorum.* Et rurſus. *Fili in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare, & fac luctum ſecundum meritum*
1. Theſſ. 4. 12. *eius vno die vel duobus propter detractionem*, id eſt, ne alii calumnientur te propter mortem lætari. Et B. PAVLVS, *Nolumus*, inquit. *vos ignorare fratres de dormienti-*

mientibus, vt non contriſtemini (nempe nimium) *ſicut & ceteri, qui ſpem non habent*, alterius vitæ ſcilicet.

II. REMED. Conſidera priſcorum Patrum dicta. CYPRIANVS de mortalitate. *Nobis quoq; ipſis minimis & externis quoties reuelatum eſt, quàm frequenter atq; manifeſtè de Dei dignatione præceptum eſt, vt conteſtarer aßidue, & publicè prædicarem fratres noſtros non eſſe lugendos accerſione Dominica de ſeculo liberatos, cum ſciam non eos amitti, ſed præmitti: recedentes præcedere, vt proficiſcentes & nauigantes deſiderari eos debere, non plangi: nec accipiendas hic eſſe atras veſtes, quando illi ibi indumenta alba iam ſumpſerint.* BASILIVS de gratiarum actione. *Neque mulieribus, neq; viris permittit decori & honeſtatis ratio, vt vel luctũ ſtudio affectent, vel immodicis ſe conficiant lacrymis: tantum ſinuntur, rebus minus lætis eſſe quadantenus mœſti, leneſq; fundere lacrymas, idq; ſilentio, citra vllum eiulatum, veſtium lacerationem, neu puluere caput aſpergant, nec alio quouis pacto indecorè ſe gerant, eorum exemplum imitati, qui humanarum rerum prorſus ſunt rudes. Nonne Iob adamantino corde erat, cum momento temporis plaga vna eademq; ei obtriti ſunt liberi decem?* Et in martyrem Iulittam. *Filij cariſſimi, aut vxoris, quam ex animi ſententia duxeras aut alterius cuiuſdam ex amiciſſimis, obitus mœrore te affligit, nihil profecto graue homini prouido accidit, & ei qui rectam rationem vitæ ducem habet, nec ſecundum vulgi conſuetudinem viuit. Imperitorum certè, & parum à natura informatorum eſt, grauius ob conſuetudinis ſeparationem angi; id quod & animalia rationis expertia faciunt. Vidi etenim ipſe aliquando bouem ad præſepe lacrymantem, cum contubernalem ſuum morte ereptum cerneret.* AMBROSIVS de fide reſurrectionis. *Depone mœrorem, ſi potes: inclu de, ſi non potes. Aut abſorbendus omnis, aut premendus eſt dolor. Cur enim mœſtitiam tuam non ratio potius quam dies leniat? nam quod obliteratura eſt temporis ſeries, melius prudẽtia mitigabit. Quinetiam hoc ipſum irreligioſum puto, erga ipſorum memoriam, quos dolemus amiſſos, vt obliuiſci eorum malimus, quàm conſolatione mulceri: aut cum horrore reminiſci, quàm meminiſſe cum gratia: recordationem timere quorum imago debeat eſſe voluptati.* HIERONYMVS ad Paulam ſuper obitu Bleſillæ filiæ plus æquo plagentem. *Deteſtandæ ſunt iſtæ lacrymæ, plenæ ſacrilegio, incredulitate pleniſſimæ, quæ non habent modum, quæ vſq; ad viciniam mortis accedunt. Vlulas & exclamitas, & quaſi quibuſdam facib. accenſa, quantum in te eſt, tui ſemper homicida es. Sed ad talem clemens ingreditur Ieſus, & dicit. Quid ploras? non eſt mortua puella, ſed dormit. irrideant circumſtantes. Iſta infidelitas Iudæorũ eſt. Te quoq; ſi ad ſepulchrum filiæ volueris volutari Angelus increpabit. Quid quæris viuentẽ cum mortuis?* CHRY. ad populũ Antiochenũ. *Migrantes lugeamus, non prohibeo. Lugeamus, ſed non indecenter, nõ comas vellentes, nõ detegentes brachia, oculos nõ diſſipantes, nõ pullis vtentes veſtibus, ſed tantũ in animo ſilenter amaras fundẽtes lacrymas. Licet n. & abſq; hoc exteriori cultu, amare lugere, nec illudere duntaxat. A ludibriis .n. minime differũt, q̃ gerũtur à nonnullis. Quod .n. nõ ex dolore ſint illi forenſes planctꝰ, ſed ex oſtentatione potius, & inani gloria, inde clarũ eſt, ꝙ multæ ꝑ artem hoc faciunt. Amarè*

Cypr. ſerm. de mortal.
Baſ. hom. de grat.
Id. hom. 5.
Amb. orat. 2. de morte fratris.
Hier. ep. 25.
Chry. hom. 69.

Aug. c. 7. *plora domi, vbi nemo te ſpectet: hoc eſt miſericordiæ, hoc & tibi prodeſſe poteſt.* AVGVSTINVS libro 19. de ciuitate Dei. *Quorum nos vita propter amicitiæ ſolatia delectabat, vnde fieri poteſt, vt eorum mors nullam nobis ingerat mœſtitudinem? Quam qui prohibet, prohibeat, ſi poteſt, amica colloquia, interdicat amicabilem ſocietatem, vel intercidat affectum omnium humanarum neceſſitudinum, vincula mentis immiti ſtupore dirumpat; aut ſic eis vtendum cenſeat, vt nulla ex eis animum dulcedo perfundat. Quod ſi fieri nullo modo poteſt, etiam hoc quo pacto futurum eſt, vt eius nobis amara mors non ſit, cuius dulcis eſt vita?* BERNARDVS in Cantica. *Chriſtus certe ad tumulum Lazari, nec flentes arguit, nec à fletu prohibuit: inſuper & fleuit cum flentibus.*
Bern. ſer. 26. *Et lachrymatus eſt, inquit, IESVS. Fuerunt lachrymæ illæ teſtes profecto naturæ,*
Ioan. 11. 35. *non indices diffidentiæ. Denique & prodiit mox ad vocem eius, qui erat mortuus, ne continuo putes fidei præiudicium dolentis affectum. Sic nec fletus vtique noſter infidelitatis eſt ſignum, ſed conditionis indicium. Nec quia percuſſus* (*morte fratris Gerardi*) *ploro, arguo ferientem, ſed prouoco pietatem, ſeueritatẽ flectere ſatago. Vnde & verba*
Seneca c. 37. *mea dolore ſunt plena, nõ tamẽ & murmure.* SENECA in conſolatatione ad Polybium, cui frater obierat. *Aliquid à nobis natura exigit plus vanitate contrahitur. Nunquam autem ego à te, ne ex toto mœreas, exigam. Et ſcio inueniri quoſdam duræ magis quam fortis prudentiæ viros, qui negent doliturum eſſe ſapientem. Hi verò videntur, nunquam in huiuſmodi caſum incidiſſe. Satis præſtiterit ratio, ſi id vnum ex dolore quod & ſupereſt & abundat, exciderit. Nam vt quidem nullum omnino eſſe eum patiatur, nec ſperandum vlli, nec concupiſcendum eſt. Fluant lachrymæ, ſed eædem deſinant: trahantur ex imo pectore gemitus, ſed iidem & finiantur. Sic rege animum tuum, vt & ſapientibus te approbare poſſis & fratribus.* Et ad Marciam. *Aſpice mu-*
Id. c. 9. *torum animalium, quam ſint concitata deſideria, & tamen quam breuia. Vaccarum vno die, alteróue mugitus auditur. Nec diutius equarum vagus ille, amenſque diſcurſus eſt. Feræ cum veſtigia catulorum conſectatæ ſunt, & ſyluas peruagatæ, cum ſæpè ad cubilia expilata redierint, rabiem intra exiguum tempus extinguunt. Aues cum ſtridore magno inanes nidos circumfremuerunt, intra momentum tamen quietæ volatus ſuos repetunt. Nec vlli animali longum fœtus ſui deſiderium eſt, niſi homini, qui adeſt dolori ſuo: nec tantum, quantum ſentit, ſed quantum conſtituit, afficitur.*

III. REMED. Conſidera eum qui plus æquo indulget luctui in carorum obitu iacturam quodammodo facere fidei in Chriſtum & ſpei, vt
1 Teſſ. 4. 12. Tertull. l. de patient. indicat Apoſtolus, cum ait non contriſtandum de dormientibus inſtar gentilium qui ſpem non habent. Vnde TERTVLLIANVS ita ſcribit. *Nulla quidem impatientiæ ſpecies excuſatur in amiſſione noſtrorum vbi aliqua doloris patrocinatur aſſertio. Præponendus eſt enim reſpectus denunciationis Apoſtoli, qui ait, Ne contriſtemini dormitione cuiuſquam, ſicut nationes quæ ſpe carent. Et merito. Credentes enim reſurrectionem Chriſti, in noſtram quoque credimus, propter quos ille & obiit, & reſurrexit. Ergo cum conſtet de reſurrectione mortuorum vacat dolor*

mortis,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mortis, vacat & impatientia doloris. Et paulo poſt. *Cæterum impatientia in huiuſmodi, & ſpei noſtræ malè ominatur, & fidem præuaricatur.* Et CYPRIANVS. *Nobis reuelatum & præceptum eſt, occaſionem dandam non eſſe gentilibus, vt nos merito ac iure reprehendant, quod quos viuere apud Deum dicimus, vt extinctos & perditos lugeamus, & fidem, quam ſermone & voce depromimus, cordis & pectoris teſtimonio reprobemus. ſpei noſtræ ac fidei præuaricatores ſumus: ſimulata, ficta, fucata videntur eſſe, quæ dicimus. Nihil prodeſt verbis proferre virtutem, & factis deſtruere veritatem. Improbat denique Apoſtolus Paulus & obiurgat & culpat, ſi qui contriſtentur in exceſſu ſuorum. Eos contriſtari dicit in exceſſu ſuorum, qui ſpem non habent.* Et B. GREGORIVS in epiſtola ad Aregium Epiſcopum interitu ſuorum contriſtatum. *Hortor, quieſce dolere, deſine triſtis eſſe. Nam indecens eſt de illis tædio afflictionis addici, quos credendum eſt ad veram vitam moriendo perueniſſe. Nos qui nouimus, qui hoc credimus & docemus contriſtari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc magis nobis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quodammodo genus eſt, contra hoc quod quiſque prædicat, torqueri mæſtitia, dicente Apoſtolo. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus. vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.*

Cypr. de mortalit.

Greg. 7. epiſt. 111.

1. Theſ. 4. 12.

IV. REMEDIVM. Conſidera rationes, tum naturales, tum fide nixas, quibus S. Patres dehortati ſunt alios ab immodico luctu. I. eſt, quia pendere videtur ex mera hominum opinione. *Fuiſſe,* inquit B. AMBROSIVS, de morte fratris Satyri, *feruntur quidam populi qui ortus hominum lugerent, obituſque celebrarent. Nec imprudenter. Eos enim, qui in hoc vitæ ſalum veniſſent, mœrendos putabant: eos verò, qui ex iſtius mundi procellis & fluctibus emerſiſſent, non iniuſto gaudio proſequendos arbitrabantur. Nos quoque ipſi natales dies defunctorum obliuiſcimur, & eum quo obierunt diem celebri ſolennitate renouamus.* Et paulo poſt. *Denique Lyciorum feruntur eſſe præcepta, quæ viros iubeant muliebrem veſtem induere, ſi mærori indulgeant, eo quod mollem & effœminatum iudicauerint in viro luctum. Deforme eſt enim eos, qui pro fide pro religione, pro patria, pro æquitate iudicij atque intentione virtutis obuium morti debent pectus offerre, mærere in alio grauius, quod in ſe, ſi cauſa exegerit, ſit expetendum.* Conſentit Seneca in conſolatione ad Marciam. *Mouet lugentem deſiderium eius, quem dilexit? Id per ſe tolerabile apparet. Abſentes enim, abfuturoſque, dum viuerent, non flemus, quamuis omnis vſus illorum nobis & conſpectus ereptus ſit. opinio eſt ergo, quæ nos cruciat: & tanti quodque malum eſt, quanti illud taxanimus. In noſtra poteſtate remedium habemus. Iuditemus illos abeſſe. & [illegible]et ipſi fallamus Dimiſimus illos: imò conſecuturi præmiſimus.* Hoc dictum Senecæ verum eſſe, cognoſci poteſt ex ſimilitudine allata à B. CHRYSOSTOMO, dum dictum Apoſtoli. *Nolo vos ignorare de dormientibus,* exponit. *At conſuetudinem defuncti deſideras,* inquit, *& propterea lamentaris. Sed hoc vehementer abſurdum eſt. Si enim ſponſo alicui filiam in matrimonium copulaueris, deinde ille eam abducens in longinquam diſceſſerit regionem, atque*

Amb. orat. 2.

Seneca c. 19.

ibi in omnium rerum abundantia viuat; nequaquam hoc moleſtè feres, ſed dolorem, quem ex abſentiæ eius diuturnitate capis, proſperitatis illius communi fama mitiga. Nunc autem non homine, non ſeruo aliquo accipiente, ſed Domino requirente, quem debet, mœres, ac lamentaris. II. RATIO. quia immoderatio luctus multos conicit in graues morbos vel etiam è medio ſuſtulit, licet conarentur illũ ſupprimere.

Baſil. hom. 4.

Ipſi nouimus, inquit B. BASILIVS de gratiarum actione, *non paucos, calamitatibus deploratis vtiq́, nec curabilibus obuallatos, vi, ne diſtillarẽt lacrymis, ſibi temperaſſe. Hi quidem in varios & immedicabiles affectus inciderunt, ceu ſunt, apoplexia, & paralyſis: alij verò in mortem prorſus collapſi ſunt, acſi fulcimento quopiam debiliniterentur, diffractis eorum viribus immodico triſtitiæ pondere. Quod cernere poſsis in flamma, quæ incluſione proprij fumi ſuffocatur: nam cum liberè egredi nequeat, flammam ſuo ambitu opprimit: haud ſecus iſti contingere aiunt in ea facultate, quæ in animali vitalem actionem moderatur, nimirum eam vehementiori doloris acrimonia extingui, nulla illi ad exteriora perſpiratione conceſſa.*

Amb. de morte ſatyri.

Et S. AMBROSIVS loco proxime allegato. *Non mediocre malum eſt immoderatio doloris, aut metus mortis. Quantos ad laqueum impulit, armauit ad gladium, vt in eo ipſo amentiam ſuam proderent, mortem non ferentes, & mortem appetentes, & quod pro malo fugerent, pro remedio adſciſcerent. Qui quoniam conſentaneum naturæ ſhæ ferre ac perpeti nequeunt, contrarium vero incidunt, vt ab his in perpetuum ſeparentur, quos ſequi deſiderauerint. Sed hæc rara quoniam natura reuocat, etſi præcipitet amentia.* Deinde ſubiicit in quam fœdos mores immoderatio eadem coniiciat mulieres. *Illud verò*, inquiens, *frequens in mulieribus vt clamores publicos ferant, quaſi metuant, ne earum ignoretur ærumna: vt illuuiem veſtis affectent, quaſi in ea ſit ſenſus dolendi, vt impexum ſordibus immadident caput, vt poſtremo (quod plerisq́ in locis vulgo fieri ſolet) diſciſſo amictu, diloricata veſte, ſecreti pudoris nuda proſtituant, quaſi ipſum lenocinentur pudorem, quia pudoris ſui præmia perdiderunt.* III. ratio, quia illa immoderatione oſtendimus nos nõ ſolũ diuinæ, ſed etiam propriæ, ꝙ ridiculũ eſt, repugnare voluntati. De diuina liquet, quia ea vnicuiq; ab omni æternitate ille vitæ terminus eſt pręfixus, in quo diſcedit.

Baſ. hom. 5. in Iulittam.

Tecum reputes velim, ait BASILIVS, *quod is qui animam corpori indidit Deus, vnicuique animæ ſuum viuendi ſtatum præſtituit, & alijs quidem alios hinc emigrandi præſcripſit terminos. Hunc enim conſtituit diutius in carne permanere, illum contra corporeis vinculis decreuit ocyus exolui, iuxta ſapientiæ ac iuſtitiæ ſuæ rationes nullè prorſus enarrabiles.*

Tertul. de patientia.

Vnde TERTVLLIANVS. *Chriſtum lædimus, cum euocatos quoſque ab illo quaſi miſerandos non æquanimiter accipimus.* De noſtra voluntate probatur, quia quotidie in oratione Dominica dicimus. *Fiat voluntas tua; ſicut in cælo, & in terra.* Et. *Adueniat regnum tuum.* Hinc

Cypr. de mortalit.

CYPRIANVS. *Quam præpoſterũ eſt, quamque peruerſum, vt cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando euocat nos & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis eius imperio pareamus. Hoc nitimur & reluctamur & peruicatium more ſeruorum*

rum ad conſpectum Domini cum triſtitia & mœrore perducimur, exeuntes iſthinc neceſſitatis vinculo, non obſequio voluntatis. Quid ergo rogamus & petimus vt adueniat regnum cœlorũ, ſi captiuitas terrena delectat? QVOD autem Dei voluntate & prouidentia id fiat, quod non ſolum eſt iuſtiſſimum, ſed etiam quod eſt conſultiſſimnm & optimum, extra controuerſiam eſt, quia Deus æquè eſt ſapiens & bonus ac iuſtus. *Bonus eſt Deus*, inquit B. HIERONYMVS ad Hieron.
Paulam, de obitu Bleſillæ, *& omnia quæ bonus facit, bona ſint neceſſe eſt. Mariti orbitas irrogatur, plango quod occidit. Sed quia ſic placet Domino, æquo animo ſuſtinebo. Vnicus raptus eſt filius, durum quidem, ſed tolerabile, quia ſuſtulit ille qui dederat.* Et Sapiens loquens de iis qui in iuuenili vel puerili ętate moriuntur, quorum exceſſus maximè ſolet parentes affligere. *Raptus eſt*, inquit, *ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.* Et *Conſummatus in breui expleuit tempora multa, placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatũ.* In quæ verba B. CYPRIA- Cypr.
NVS loco citato ita ſcribit. *Per Salomonem docet Spiritus ſanctus, qui Deo placeant maturius hinc eximi, & citius liberari, ne dum in iſto mundo diutius immorantur, mundi contactibus polluantur.* Vnde B. CHRYSOSTOMVS ad populum Chry. hom. 69.
Antiochenum conſolandum dicere non dubitauit, eos qui in peccatis forte diſcedunt, ante pœnitentiam à Deo rapiendos non fuiſſe, ſi eos pœnitentiam acturos prænouiſſet. Verba eius ſunt. *Et ſi peccator quidem abijt, mala repreſſa ſunt.* (hoc eſt non poterit amplius peccare) *nec ſi Deus pœnitentiam acturum nouiſſet, ante pœnitentiam rapuiſſet. Si vero iuſtus vitam finiuit, in tuto bona conſecutus eſt: itaque planum eſt, quod non ex caritate tuæ ſunt lacrymæ, ſed ex irrationali motu.* IV. Ratio ſit quia euocari à Deo ex hac vita, quacunque ætate id fiat, non eſt aliud quam animam noſtram, quæ corpori tanquam carceri, ſecundum ſcripturam & S. Patres, incluſa eſt, liberare è carcere, & ex mſerrima carnis, mundi & diaboli ſeruitute imperfectam libertatem vindicare, non igitur plorandum, ſed gaudendum eſt in obitu piorum ſanguine vel amicitia coniunctorum. Immo magis gaudendum eſt de iis qui in puerili vel alia florenti ætate moriuntur, quam qui in ſenectute, quia citius è carcere vel captiuitate liberantur. Ratio eſt B. BASILII in martyrem Iulittam ita diſſerentis. *Quemadmodum eorum qui in carceres conijciuntur, hi quidem diutius vinculis carceralibus incluſi detinentur: illi verò ab ea calamitate ſubmouentur celerius: ſic & animæ. Etenim hæ diſtinentur in præſenti vita diutius, aliæ minus pro cuiuſque merito, iuxta diuinæ ſapientiæ arcanum, ſic vt mens nulla capere poſſit, quæ de vnoquoque noſtrum creator ipſe præuidit. Non audis dicentem Dauid. Educ de carcere animam meam? multifarium angorem, moleſtiamque indicantem. Non audiſti, vt ſancti eius exoluta anima eſt? Quid Simeon Dominum noſtrum pio vlnarum aſtringens complexu* Pſal 141. 8.
eiuſmodi vocem emiſit? nonne hanc? Nunc dimittis ſeruum tuum Domine. Et Luc. 2. 29.

enim

(Baſ. hom. 5.)

enim qui ad cæleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni carcere grauior eſt hæc inhabitatio corporis. Plures rationes habes in V. *Mortis metus immodicus.*

V. REMED. Conſidera exempla fidelium, qui ſiccis oculis libero-
Baſ. hom. 4. rum, aliorumque funera pertulerunt. Primum eſt B. IOB. de quo S. BA-
SILIVS de gratiarum actione. *Nonne Iob adamantino corde erat, non impaſſi-
pſi erant ex lapide viſcera? memento temporis vna & eadem plaga obtriti liberi decem
conciderunt in perquam amena domo. Non eiulauit, non ſibi diuulſit comam, vocem
in generoſam nullam emiſit, magis verò celebrem illam, & omnium ore decantatam
Iob. 1. 21. gratiarum actionem deprompſit. Dominus dedit, Dominus abſtulit. Sicut Domino pla-
1. Theſ. 4. 12. cuit, ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* Et CHRYSOSTOMVS in dictū
Apoſtoli. *Nolo vos ignorare de dorm.* IOB. *cum vniuerſa liberorum turba periiſſet,
audi quid dicat, Dominus dedit, Dominus abſtulit: quemadmodum Domino placuit, ita
factum eſt. Admirabilia hæc ſunt, cum audiuntur ſolum: ſi verò accuratè inquiras
in illa, tum magis admiraberis.* Enumeratis deinde ſex calamitatibus, quas in
hac re Iob paſſus eſt, concludit. *Hæc cum auditis, conturbamini, & lachrymatis.
Conſiderate igitur quis ille fuerit, qui hæc vidit. Si enim nos tam longo interuallo non
poſſumus ſine lachymis tragediam tam miſerabilem auditione accipere, idque aliena
audientes mala: quiſnam tandem, & quàm adamantinus Iob fuit, qui cum oculis illa
cerneret non in alienis, ſed in ſuis propriis malis tam temperans fuit: non enim indigna-
batur.* ALTERVM eſt Patriarchæ Abraham, qui teſte eodem, *cum vnicum fi-
lium haberet, vel parem vel etiam maiorem animi magnitudinem demonſtrauit; nam
cum illum ſua manu, quod longe funeſtius, miſerabiliuſque erat interficere mandare-
tur, non reſtitit imperanti, non rationem facti popoſcit, ſed tanta cum alacritate pa-
ruit, vt & plura quoque, ſi imperata eſſent facturus fuiſſet.* Et infra. *Interfecit filium
& non interfecit, non manu, ſed voluntate interfecit. Deus autem propterea iuſſit, non
vt ſanguinis effuſionem videret, ſed vt Abrahæ mentem tibi demonſtraret, vt illius
promptitudinem in totius orbis meditullio celebraret, vt omnes ex eo doceret Dei man-
data, tum liberis, tum naturæ, tum rebus omnibus, tum etiam ipſi animæ anteponenda
eſſe.* Et poſt. *Sed dicet aliquis. At illi admirabiles viri erant. Certe admirabiles &
magni erant. A nobis tamen maior requiritur religio, quam ab illis, qui antiquam vi-
Matt. 5. 20. uendi formam ſequebantur. Niſi enim abundauerit iuſtitia veſtra plus quam ſcriba-
rum, aut phariſæorum, non ingrediemini in regnum cœlorum.* TERTIVM eſt Da-
Amb. uidis regis, de quo B. AMBROSIVS in oratione de obitu Valentiniani Im-
2. Reg. 12. 20. & 13. 31. peratoris. *Dauid moriturum filium flebat, mortuum non dolebat. Flebat, ne ſibi eri-
2. Reg. 18. 33. peretur, ſed flere deſinit ereptum, quem ſciebat eſſe cum Chriſto. Et vt ſcias verum eſſe
quod aſſero, inceſtum Ammon filium fleuit occiſum: parricidam Abeſſalon doluit in-
teremptum, dicens Filius meus Abeſſalon, filius meus Abeſſalon. Innocentem filium
non putauit eſſe lugendum, quia illos ſibi periſſe ſciebat pro ſcelere, hunc pro innocentia
Eſt. tom. 1. Ephræm. credidit eſſe victurum.* QVARTVM eſt matris Machabæorum, de qua S. BA-
SILIVS in oratione de morte. *Imitare Machabæorum,* inquit, *matrem, quæ*

quam-

quamuis ſeptem filios morte deletos vidiſſet, non tamen lacrymis ac luctui ſeſe tradidit, neque vocem emiſit muliebrem; ſed Deo egit gratias, quod illos igne, ferro, aliiſque moleſtiſſimis vinculorum ſuppliciis ab hac carne diſſoluiſſet: quam etiam ob cauſam, & à Deo probata eſt, & ab hominibus in hunc vſque diem celebratur. Et S. AMBROSIVS libro primo Officiorum. *Quid de matre Machabæorum loquar? quæ ſpectabat læta filiorum, quot funera, tot trophæa, & morientem vocibus tanquam pſallentium cantibus delectabatur, pulcherrimam ventris ſui citharam in filiis carnens, & pietatis, harmoniam omni lyræ numero dulciorem.* Idem dici poteſt de S. Felicitate ſpectatrice martyrii 7. filiorum, de qua B. GREGORIVS in Euangelia, & de S. Symphoroſa item. 7. filiorum martyrum matre, de qua in vita S. Getulii martyris eius mariti. QVINTVM ſit B. MELANIÆ iunioris, de qua S. HIERONYMVS in epiſtola ad Paulam ſuper obitu Bleſillæ. *Præſentia exempla ſectare. Sancta Melania noſtri temporis inter Chriſtianos vera nobilitas, cum qua tibi Dominus, mihique concedat in die ſua habere partem, calente adhuc mariti corpuſculo, & nec dum humato duos ſimul perdidit filios. Rem ſum dicturus incredibilem, ſed, teſte Chriſto, non falſam. Quis illam tunc non putaret more lymphatico, ſparſis crinibus, veſte conſciſſa, lacerum pectus inuadere? Lachrymæ gutta non fluxit, ſtetit immobilis, & ad pedes aduoluta Chriſti quaſi ipſum teneret, arriſit. Expeditius, inquit, tibi ſeruitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti. Sed forſitan ſuperatur in cæteris. Qui immo, qua illos mente contempſerit in vnico poſtea filio probat, cui omni quam habeat poſſeſſione conceſſa ingruente iam hyeme Hieroſolymam nauigauit.* DICES ſanctos quoſdam videri plus æquo luxiſſe in quorundam exceſſu, vt S. Hieronymum ob obitum Bleſillæ, nam in epiſtola ad Paulam, vbi calamum ſtringit contra impatientiam lachrymantium, ſic exorditur. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo? non quod lugenda ſit illa, quæ abijt, ſed quod nobis impatientius ſit dolendum, qui talem videre deſiuimus.* Et paulo poſt. *Lachrymis ora complentur, ſingultus occupat vocem, & hærentem linguam viſcera commota non laxant.* Et rurſus. *Confiteor affectus meos: totus hic liber fletibus ſcribitur. teſtor ſanctos angelos, quorum conſortio Bleſilla fruitur, eadem me dolorum perpeti tormenta quæ pateris, & interdum dicere, pereat dies illa in qua natus ſum. Hei mihi mater vt quid genuiſti me virum, &c.* Deinde S. BERNARDVS lamentabili & longo ſermone deplorat mortem fratris Gerardi. *Quouſque*, inquit, *diſſimulo, & ignis, quem intra me ipſum abſcondo, triſte pectus adurit, interiora depaſcitur? clauſus latius ſerpit, ſæuit acrius. Quid mihi & cantico huic, qui in amaritudine ſum? vis doloris adducit intenſionem, & indignatio Domini ebibit Spiritum meum, ſubtracto ſiquidem illo, per quem mea in Domino ſtudia vtcumque libera eſſe ſolebant, ſimul & cor meum dereliquit me.* Et multo poſt. *Exite, exite lacrymæ iam pridem cupientes: exite, quia is qui nobis meatum obſtruxerat, commeauit. Aperiantur cata-*

Amb. c. 41.
Greg. hom. 3.
Sur. 18. Iulii.
Hier. ep. 25.
Hier. ep. cit.
Iob. 3. 2.
Bern. ſerm. 26. in Cant.

Gal. c. 1. *racta miſeri capitis, & erumpant fontes aquarũ, ſi forte ſufficiant ſordes diluere culpa-
rũ, quibus iram merui.* Verum mox reſpõdet pius Bernardus pro ſe & Hie-
ronymo in hæc verba. *Condeſcendat mihi omnis ſanctus, & in ſpiritu lenitatis,
qui ſpiritualis eſt; ſuſtineat lamentantẽ. Luctus meus humano quæſo penſetur affectu
non vſu. Videmus nempe mortuos quotidie plangere mortuos ſuos, fletum multum, &
fructũ nullum. Non culpamus affectũ, niſi cum excedit modũ, ſed cauſam. Ille nimirum
naturæ eſt, & eius turbatio pœna peccati, hæc vanitas & peccatum. Etenim ibi ſola, niſi
fallor, plorantur damna gloriæ carnis, vitæ præſentis incõmoda. Et plorandi, qui ita plo-
rant. Nunquid ego ſic? Similis mihi affectus, ſed altera cauſa, diſſimiliſq́ intentio. nul-
la ſane querela mihi de omnibus quæ ſunt mundi. In his profecto quæ ſunt Dei adem-
ptum doleo fidele auxilium, ſalutare conſilium.*

Hier. ep. 3. VI. Remed. Conſidera exempla gentilium, qui ab immoderata
illa ſuorum deploratione abſtinuerunt. Hieronymus ad Heliodorum, de
Epitaphio Nepotiani. *Vbi*, inquit, *Anaxagoræ ac Telamonis ſemper laudata
ſententia. Sciebam me genuiſſe mortalem?* ita reſponderunt, nunciata morte fi-
lii. *Cicero, Plato, Diogenes, Clitomachus, Carneades, Poſſidonius, proponunt innume-
rabiles viros, & maximè Periclem & Xenophontem Socraticum, quorum alter
amiſsis duobus filijs coronatus in concione diſſeruit: alter cum ſacrificans filium
audiſſet occiſum, depoſuiſſe coronam dicitur, & eandem capiti repoſuiſſe poſtquam for-
titer in acie dimicantem reperit concidiſſe. Puluillus capitolium dedicans, mortu-
um vt nunciabatur ſubito filium, ſe iuſſit abſente ſepeliri. L. Paulus ſeptem die-
bus inter duorum exequias filiorum triumphans vrbem ingreſſus eſt. Prætermitto
Maximos, Catones, Gallos, Piſones, Brutos, Scæuolas, Metellos, Scauros, Martios,
Craſsos, Marcellos atque Aufidios, quorum non minor in luctu, quam in bellis vir-
tus fuit, & quorum orbitates in conſolationis libro Tullius explicauit, ne videar
potius aliena, quam noſtra quæſiſſe. Quamquam & hæc in ſuggillationem noſtri bre-*
Sen. c. 24. *uiter dicta ſint, ſi non præſtet fides, quod exhibuit fidelitas.* Seneca in con-
ſolatione ad Marciam. *L. Bibuli*, inquit, *melioris, quàm fortioris viri, duo
ſimul filij interfecti ſunt, Ægyptio quidem militi ludibrio habiti: vt non minus ipſa
orbitate, auctor eius, digna res lacrymis eſſet. Bibulus tamen, qui toto honoris ſui
anno ob inuidiam collegæ domi latuerat, poſtero die quam geminum funus renuncia-
tum eſt, proceſsit ad ſolita in publicum officia. Quid minus poterat, quam vnum diem
duobus filiis dare? C. Cæſar, cum Britanniam peragraret, nec Oceano felicitatem ſuam
continere poſſet, audiuit deceſsiſſe filiam publica ſecum fata ducentem, tamen intra ter-
tium diem imperatoria obijt munia, & tam cito dolorem vicit, quam omnia ſolebat.*
c. 15. Et infra. *Diuus Auguſtus amiſſis liberis, nepotibus, exhauſta Cæſarum turba, ado-
ptione deſertam domum fulſit. Tulit tamen fortiter, tanquam eius iam res ageretur,
cuius cum maximè intererat, de dijs neminem queri. Ti. Cæſar, & quem genuerat, &
quem adoptauerat, amiſit; ipſe tamen pro roſtris laudauit filium, ſtetitque in conſpectu
poſito corpore, interiecto tantum modo velamento, quod Pontificis oculos à funere ar-
ceret.*

teret. & flente populo Romano non flexit vultum : experiendum ſe dedit Serano ad latus ſtanti, quàm patienter poſſet ſuos perdere.

VII. REMEDIVM. Propone, vti debes, apud animum tuum, te, amorem liberorum, vxoris, aliarumque rerum cariſſimarum amori Dei poſthabiturum. Et merito, tum quia primum & maximum mandatum eſt de Deo ex toto corde, anima, viſceribus diligendo: tũ quia diſerte Chriſtus contestatus eſt. *Qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Et qui amat filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Quod remedium quia ſeruabat B. IOB. idcirco liberis omnibus vna clade ſublatis exclamauit. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* quem ſcilicet liberis prætuli. *Sicut Domino placuit, ita factũ eſt.* Vnde CHRYSOSTOMVS in commentario prioris epiſtolæ ad Theſſalonicenſes his verbis alloquitur mulierem lugentem obitũ mariti. *Quamobrem luges maritum? quod ſperabas forte te ſecuriorẽ in vita futuram? At hoc ipſum quantæ eſt incredulitatis te de illo id ſperare, & non de Deo. Quomodo non putas Deum irritari? nam plerunq; ob idipſum eos aufert, ne ſpem in illis colloces. Æmulator enim eſt Deus, & vult à nobis omniũ potiſſimum adamari, idq; ea ratione, quod nos vehementer amet. Propterea & Deus tibi maritum abſtulit. Nam cuius gratia dic quæſo olim non ita immaturæ fiebant viduitates & orbitates? Quamobrem Abrahã & Iſaac multũ temporis viuere permiſit. Eo quod ille viuo etiam filio Deum prætulit. Dicebat enim Deus. Macta filium, & mactauit. Quare Saram in tantam ſenectutem deduxit, quia viuente etiã illa, Abraham Deo magis obediebat, quã illi. Propterea dicebat ei Deus. Audi Saram vxorem tuã. Nunc verò quoniam adeò ad libidinem intemperanter ferimur, & mariti vxores plus amamus, quã Deum, & vxores maritos ſuos Deo præferunt, horum gratia nos & inuitos quoq; ad amorem ſuũ trahit. Ne virũ plus ames, quã Deum, & viduitatem non ſenties vnquam. Imò, etiamſi acciderit viduitas, nullum tamen eius ſenſum capies. Quare? quia habes qui te magis amet, tutorem immortalem.* Et infra. *Propterea & beatus Iob nihil acerbi paſſus eſt, cum intempeſtiuam liberorum ſuorum mortem audiret, eo quod Deum plus amabat, quàm illos.*

Deut. 6. 5. Matt. 22. 37. Matt. 10. 37. Iob 1. 21. Chry. hom. 6. 1. Theſſ. 4. 12. Gen. 22.

VIII. REMED. *Cum cognoueris aliquem tibi coniunctum*, ait idem CHRYSOST. exponens verba. Nolo vos ignorare de dormientibus, *ex hac vita diſceſſiſſe ne moleſtè feras: ſed cum dolore punctus fueris, te collige, in conſcientiam tuã inquire, conſidera quod te idem paulo poſt manebit exitus. Moderare, tibi, & ex alterius morte timorem cape, ſocordiam omnem præcide, facta tua animo repete, errata corrige, quàm optimam facito mutationem. Hoc enim diſcamus ab infidelibus, quod iudicia de rebus alia, quam illi, habeamus. Aſpicit cœlum infidelis, & adorat: Deum enim eſſe putat. Videt terram & colit, & in res mortales inhiat. Nos contra cœlum videmus, & cœli opificem admiramur: non enim Deum eſſe, ſed Dei opus credimus. Ita & in morte facimus. Videt cadauer ille, & putat cadauer eſſe, video cadauer ego, & puto ſomnum eſſe, & partem tantum mortis. Cogita, anima, ad quem abijt, & cape conſolationem. vbi Petrus, vbi Paulus, vbi ſanctorum cœtus omnis eſt. Cogita corpus* Chry. in dicta Apoſt.

quomodo reſurget, quanta cum gloria & ſplendore. Cogita quod lugendo & lamentando, quod lacrhymis nihil proficies, & ad extremum teipſum lædes.

Baſil. hom. 4. IX. REMED. eſt D. BASILII in homilia de gratiarum actione. *Si quid vnquam eorum quæ nolis, & præter animi ſententiam ſint, tibi inciderit, maximè aduigila, ne qua intemperies in mentem illabatur. Sic enim, quæ inſtant vrgentque calamitates placidiore animo ferre poteris, futurorum ſpe bona ſubnixus. Sicut enim qui minus acri ſunt oculorum acie, eos auocant ab intuitu rerum ſplendidarum, defigunt verò in flores, & quæque viridantia, vt refocillentur: haud ſecus anima obtutum auertere debet à rebus moleſtis & mœroris plenis, obuertere verò ad eorum contemplationem quæ bona & iucunda ſunt. Tum autem aſſequeris vt ſemper gaudeas, ſi vitæ quidem tuæ inſtitutum ratione omnis Deum collineet ac ſpectet: ſpes verò retributionis, quæ permoleſta ſunt vitæ iſtius & triſtia leuiora efficiat. Affecit te aliquis ignominia? Quin tu ad eam ſuſpice gloriam, quæ repoſita in cœlis eſt, tibi paranda merito patientiæ. Iacturam rerum tuarum adiiſti? Imò oculos imprime fixius illis cœleſtibus diuitiis, & theſauro incomparabili, quem tibi ipſi pretio bonorum operum repoſuiſti. Patrione ſolo excluſus es? At patriam habes, cœleſtem illam Hieruſalem. periit tibi filius? ſed angelos habes, quibuſcum in circuitu diuini illius throni tripudies lætitia ſempiterna exhilarandus. Ad eum modum animam vtique tuam ſeruabis ab*
Theſſ. 5. 16. *omni turbationis intemperie longiſſimè ſubmotam, ad quod nos inuitat ſanctio legis Apoſtolicæ, ſemper gaudete.*

INCONSTANTIA.

Remedia contra inconſtantiam.

I. REMED. Conſidera quid ſacra ſcriptura de inconſtantia, & con-
Eccl. 2. 16. ſtantia prodiderit. Primò enim reprehendit inconſtantes. *Væ bis,* ait
Eccleſiaſticus, *qui perdiderunt ſuſtinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas &*
Gal. 1. 6. *diuerterunt in vias prauas. Quid facietis cum inſpicere cœperit Deus?* Et Apoſtolus
ad Galatas. *Miror quod ſic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam*
Iſa. 57. 20. *Chriſti, in aliud Euangelium, quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos conturbant.*
Iac. 1. 7. & Iſaias. *Impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt,* & Iacobus. *Vir du-*
Iud. *plex animo inconſtans eſt in omnib. viis ſuis.* Iudas, hæreticos quia inconſtantes
Eccl. 27. 12. ſunt vocat, *ſydera errantia quibus caligo tenebrarũ ſeruata eſt in æternum.* 2. com-
Luc. 9. 62. parat eos Lunæ. *Stultus*, ait ſapiens, *ſicut luna mutatur: homo autem ſanctus in*
Et 14. 30. *ſapientia manet ſicut ſol.* Tum mittenti manum ad aratrũ, & reſpicienti retro.
Matt. 13. 20. Et, incipienti turrim ædificare, & nõ conſumanti apud Lucã. Et ſuper pe-
Iob. 11. 15. troſa ſeminato apud Matthæũ, qui orta perſecutione deficit à bono, pro-
Eccl. 5. 11. ſito. 3. hortatur ſcriptura ad nõ fluctuandum. *Eris ſtabilis,* ait Iob. *& nõ time-*
Eccl. 11. 22. *bis.* Et ſapiens. *Non ventiles te in omnem ventum & non eas in omnem viam. Eſto*

firmus in via Domini. Et. *Confide in Deo & mane in loco tuo.* Et Eccleſiaſtes. *Si Spi-* Eccl.10.4.
ritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris. Et Paulus. 1.Cor.15.58.
Fratres mei dilecti ſtabiles eſtote & immobiles. Et. *Bonum facientes non deficiamus:* Gal.6.9.
tempore enim ſuo metemus non deficientes. Et. *Non ſimus paruuli fluctuantes, & cir-* Eph.4.14. Heb.12.7.
cumferamur omni vento doctrinæ. Et. *In diſciplina perſeuerate.* Et B. Ioannes. *Eſto* Apoc.2.10.
fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. 4. laudat nõ fluctuantes, bea-
tosq; prædicat. Regi enim Dauidi dictum eſt. *Sic eſt Dominus meus rex, ſicut* 2.Reg.14.17.
Angelus Domini, vt nec maledictione nec benedictione moueatur. Et de Ioanne Ba-
ptiſta Chriſtus. *Quid*, inquit, *exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agita-* Matth.11.7.
tam? Et de Apoſtolis. *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis, ideo* Luc.22.28.
diſpono vobis regnum. Et. *Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit.* Et Paulus. Matth.10.22.
Qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium. Sic currite, vt 1.Cor.9.24.
comprehendatis. Et *participes enim Chriſti effecti ſumus, ſi tamen initium ſubſtantiæ* Heb.3.14.
eius vſque ad finem firmum retineamus.

II. REMED. Conſidera ſententias SS. Patrum. B. CYPRIANVS in Cyp.lib.1.ep.5.
Epiſtolis. *Hortamur vos per communem fidem, per pectoris noſtri veram circa vos &*
ſimplicem charitatem, vt gloriam veſtram forti & perſeueranti virtute teneatis. Ad-
huc in ſæculo ſumus, adhuc in acie conſtituti de vita noſtra quotidie dimicamus: danda
opera eſt, vt poſt hæc initia ad incrementa quoque veniatur, & conſummetur in vobis,
quod iam rudimentis felicibus eſſe cepiſtis. Parum eſt adipiſci aliquid potuiſſe, plus eſt,
quod adeptum eſt, poſſe ſeruare. Sicut & fides ipſa & natiuitas ſalutaris, non accepta,
ſed cuſtodita viuificat. Nec ſtatim conſecutio, ſed conſummatio hominem Deo ſeruat.
Dominus hoc magiſterio docuit dicens. Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne quid ti- Ioan.5.14.
bi deterius fiat. Salomon deniq; & Saul, & cæteri multi, quamdiu in viis Domini am-
bulauerunt, datam ſibi gratiam tenere potuerunt: recedente ab his diſciplina dominica,
receſſit & gratia. Et in libro de Exhortatione Martyrii. *Inſiſtendum eſſe & per-*
ſeuerandum in fide & virtute, & cæleſtis & ſpiritualis gratiæ conſummatione, vt ad
palmam & ad coronam poſſit conueniri. In Paralipomenon. Dominus vobiſcum eſt, 2.Par.15.2.
quamdiu & vos eſtis cum ipſo. Si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Item apud Ezech.33.12.
Ezechielem. Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die exorauerit. Item Domi-
nus in Euangelio loquitur. Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Et iterum. Matth.10.22.
Si manſeritis in verbo meo, verè diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatem. S. BA- Ioan.15.7.
SILIVS ad Chilonem anachoreticæ vitæ ſtudioſum. *Id tibi perſpectum ve-* Baſ.ep.ad Chilonem.
lim frater & perſuaſum, non eum qui bene cœpit continuo debere decerni perfectum ex
qualicunq; delineatione pij operis, ſed quiſquis legitimo curſu ſtadium iſtius ſemel ab-
ſoluit vitæ, hic Dei iudicio comprobatur. Ne igitur dederis ſomnum oculis tuis, neque
palpebris tuis dormitationem frater, vt dorcadis in morem libereris è reti, vtq; volucris è
laqueo. Scito te ingredi inter medios quibus vndiq; cingeris, laqueos. S. AMBROSIVS Amb. ep.11. ad
libro tertio epiſtolarum. *Si quis incola eſſe cœperit ciuitatis ſupernæ, incola vide-* Irenæum
licet, conuerſatione & moribus non diſcedat ab ea, non exeat non reflectat veſtigium,

Bb 3 non

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Gen. 19. 17. *non corporis dico, ſed mentis veſtigium. Non reuertatur retro. Retro luxuria, retro impuritas eſt. Denique aſcendens ad montem Loth, retro reliquit Sodomitana flagitia.*
Lib. 4. c. 8. *Quæ autem reſpexit retro, non potuit ad ſuperiora euadere.* Et in Hexæmeron. *Si te lunæ contriſtat occaſus, quæ ſe ſemper reparat ac reformat: multò magis contriſtare te debet, ſi anima profectu virtutis impleta cum fuerit, poſtea per inconſtantiam mentis, atque incuriam à ſuo deflexa propoſito ſtudia ſua ſapè commutet, quod eſt inſipien-*
Eccl. 27. 12. *tiæ, & inſcientiæ. Vnde & ſcriptura ait. Stultus vt luna mutatur. Et ideo ſapiens non*
Hier. ep. 16. *cum luna mutatur, ſed permanebit cum ſole.* Hieronymvs ad Furiam, de viduitate ſeruanda. *Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus male cœpit, ſed bene finiuit. Iudæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur. Lege Ezechielem.*
Ezech. 33. 12. *Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuerſus fuerit ab impietate ſua.*
Hier. ep. 28. Et ad Lucinium. *Obſecro te, & moneo parentis affectu, vt qui Sodomam reliquiſti, ad montana feſtinans poſt tergum ne reſpicias, ne aratri ſtiuam, nec fimbriam Saluatoris, ne cincinnos eius noctis rore madefactos, quos ſemel tenere cœpiſti, aliquando dimittas: ne de tecto virtutum priſtina quæſiturus veſtimenta deſcendas, ne de agro reuertaris domum, ne campeſtria cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de cœlo, vt terra ſancta, ſed de turbido flumine Iordanis poſtquam dulces aquas maris mortui commixtione mutauit.*
1. Cor. 9. 24. *Cœpiſſe multorum eſt, ad culmen perueniſſe paucorum. Qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt ſed vnus accipit brauium. At contra de nobis dicitur. Sic currite, vt apprehendatis. Non eſt inuidus agonotheta noſter, nec alterius palma alteri parat*
Aug. ſerm. 8. *ignominiam, omnes athletas ſuos deſiderat coronari.* Avgvstinvs ad fratres in eremo. *O fratres mei, non tædeat incipere magna, nec faſtidiat tenere inchoata, ſcientes, quod perſeuerantia informat meritum, colorat boni propoſitum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum. Hæc eſt tunica talaris S. Ioſeph vſq; ad finem contingens. Hæc eſt tunica ſacerdotalis vſq; ad pedes perueniens. Hæc eſt cauda hoſtiæ, quam tenemur reddere Deo & offerre. Hæc eſt calcaneum bonæ operationis, quod contra ſerpentis morſum debemus obſeruare. Hæc eſt virtus, quæ Deum ligat. Hæc eſt, quæ omne bonum informat. Hæc eſt perſeuerentia qua laureantur martyres, qua virgines coronantur, qua ſacerdotes ſublimantur & confeſſores.* Et paulo poſt. *Bonum inchoare, & malo fine concludere, quid aliud eſt, quam monſtroſas res conficere? Illa enim actio quaſi chymæra eſt, quæ initium habet à ratione, ſed finem à ſenſualitate. Cum enim ſic agitur, humano capiti ceruicē pictor equinam iungit, & ſuper-*
Bern. ep. 129. *inducit infructuoſas plumas.* Bern. epiſtola ad Ianuenſes. *Prorſus abſq; perſeuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor cōſequitur. Vigor virium virtutum conſummatio eſt, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, Soror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum ſanctitatis. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium*
Matth. 10. 22. *gratiā, nec laudem fortitudo. Denique, non qui cœperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

III. Remed. Coſidera exempla magnorum virorum, qui ob inconſtantiam grauiter lapſi ſunt. Basilivs in epiſtola ſupra citata. *Tot tantiq́; labores à Moſe Dei famulo fortiter exantlati quo abierunt, quãdo illius petitio, qua enixè efflagitarat terram ingredi promiſſionis, per momentaneam contradictionem omni exceptione ſubmota eſt. Ipſi Giezi rurſus quid per hoc accreuit emolumenti, quod domeſtico vſus ſit Eliſæi congreſſu, cum ardor impotens cõgerendæ pecuniæ leprã illi aſciuit? Salomoni quid attulit comodæ frugis tanta ſapientia diuinitùs iuueni infuſa, quando is demum per illices mulierculæ complexus in ſenio vecors factus, in idololatriã lapſus eſt. Quin ne ipſum quidem B. Dauid futilis quædã incogitantia ſui ſiuit hinc emigrare irreprehenſibilem per piaculum in Vriam deſignatum. Et quidem Iudæ vnius execranda prolapſio, à meliore ſtatu ad ſortem deterrimã ſatis eſſe debuerat ad communiendos Dei famulos in ſancto vitæ propoſito. Itaq; non q bene cœpit, dicendus eſt perfectus, &c.* Addi hic poteſt ex eodẽ Baſilio homilia in 40. Martyres, exẽplum vnius qui per inconſtantiã in martyrio defecit. Nam cum omnes nudi hyeme prædura pernoctare cogerentur. *Vnum*, inquit, *erat omnium votũ. Quadraginta in ſtadium intrauimus, totidẽ Domine coronas tribue. Nõ deſit numero nec vnus quidem. Verum vnus ea repertus eſt animi mollitie atq; inconſtantia, vt ſtatim frigoris tolerantiã deſperans ad hoſtes transfugerit, miſerabile prorſus ſpectaculũ, miles transfuga, vir fortiſſimus captus, Chriſti ouis à lupo direpta, & quod miſerabilius à vita perpetua cæleſtiq; excidens, ſed nec præſenti vita diu gaudens. Nã ſimulatq; in lauacrũ aq̃ calidæ ibi iuxta ſitum inſiliit, corpore quod glacie torpebat diſſoluto ſtatim interiit.* S. Bern. quoq; tria commemorat huius generis exempla his verbis. *SAVL, cum eſſet paruulus in oculis ſuis, rex eſt ſuper Iſrael conſtitutus: non perſeuerans in humilitate, & regnum amiſit & vitam. Si cautela Samſon, ſi Salomonis deuotio, perſeuerantiam retinuiſſent, nec is profecto priuaretur ſapientia, nec ille viribus. Hoc ſummæ honeſtatis inſigne, hanc totius probitatis vnicam fidamq́; cuſtodem cuſtodiri à vobis firmiter hortor & precor.*

Baſ. ep. ad Chil.
Baſ. hom. 20.
Bern. ep. 129.
1. Reg. 15.

IV. Remed. Conſidera exempla virorum conſtantiæ laude illuſtrium vt Ioſeph & Iob, de quibus B. Hieronym. in cõmentariis epiſtolæ Pauli ad Epheſios. *Ioſeph vnum habebat propoſitum placere Deo, hoc nulla varietate temporis immutatũ eſt, nec fratrũ inuidia, nec conditione ſeruitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ repromiſſis, nec ſqualore carceris, nec poſtea tumore Ægyptiæ poteſtatis, ſed ſemper vnus fuit & varietatem temporum redimens malos dies vertit in bonos. Hoc idem & de Iob ſentiendum eſt, quod per varia tentamenta vexatus, nec diuitiis, nec damnis, nec orbitate, nec vulnere, nec exprobratione amicorum, nec ſolitudine, nec poſtea bonorum omnium reſtitutione mutatus eſt.* Deinde exemplũ Moyſis de quo B. Cyprianvs. *Exemplum perſeuerandi deſignatur in Exodo, vbi Moyſes ad ſuperandum Amalech, qui figuram portat diaboli in ſigno, ſacramento crucis alleuat ſupinas manus. Nec vincere aduerſarium potuit, niſi poſtquam ſtabilis in ſigno alleuatis iugiter manib. perſeuerauerit. Et factũ eſt, inquit, cũ leuabat Moyſes manus præualebat Iſrael. Vbi autẽ ſubmiſerat manus, inualeſcebat Amalech. Et accepto lapide ſuppo-*

Hier. lib. 3. c. 5.
Cyp. de exhort. mart.
Exod. 17. 11.

ſuppoſuerunt ſub eo, & ſedebat ſuper eum, & Aaron. & vt ſuſtentabant manus eius
hinc & inde, & factæ ſunt manus Moyſi ſtabiles vſque in occaſum ſolis. Et fugauit Ie-
ſus Amelech, & omnem populum eius. Eandem perſeuerantiam notauit B.
Greg.lib.27. mor.c.7. GREGORIVS in Ioſue. *Cum contra*, inquit, *aduerſa mundi firmare mentē*
per conſtantiam nitimur, præcedentium conſideratione fulcimur. Quid enim Ioſue con-
ſtantius, qui ad explorandam gentium qualitatem miſſus, nec proceritatis magnitu-
dinem, nec numeroſitatis multitudinem expauit. Vnde & eaſdem gentes, quas exploran-
Amb. exhort. ad Virg. *do non timuit, etiam præliando proſtrauit.* Et S. AMBROSIVS in Apoſtolo Pau-
Matth.10 & 24. lo. *Donec vita eſt iſta*, inquit, *certamen non deerit, non erit corona. Nullus probatur,*
niſi qui perſeuerauerit vſque in finem, vt poſtea poſſit, qui legitimè certauerit, coronari.
Quis fortior Paulo? quis beatior? Ille tamen vas electionis Dominicæ non ante ſibi co-
2.Tim.4.7. *ronam vindicauit, quàm certamen omne conſummaretur: ideoq; ait, Certamen bonum*
certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: quod reliquum, repoſita eſt mihi corona
iuſtitiæ: quam non ſolum ſibi, ſed etiam omnibus diligentibus aduentum Domini di-
cit eſſe reddendam. Pulchrè dixit, aduentum Chriſti diligentibus. Nemo enim feſtinat
ad iudicium, niſi de innocentia ſecurus, aut qui de labore præſumit, cui aut gratia Domi-
ni, aut pia pro Chriſto, certamina, ſuffragantur. Eodem pertinent conſtantiæ ex-
empla martyrum pœne innumerabilium vtriuſque ſexus, & cuiuſuis
ætatis, conditionis & ſtatus, de quibus in Hiſtoria Eccleſiaſtica, & vitis
ſanctorum.

V. REMED. eſt fortitudo animi, qua decernas nunquam, ſiue pro-
ſpera, ſiue aduerſa eueniant, à propoſito deflectere, ſed nec actu deflectas.
Loquor autem, non tam de fortitudine ſpeciali, quæ numeratur inter 4.
Ariſt.2.Eth.c.4. virtutes cardinales, quam de generali in omni virtute requiſita. Docet li-
quidem Ariſtoteles ad virtutem requiri *firmiter & immobiliter operari.* Qua-
re non ſolum qua Chriſtiani, ſed etiam qua homines ea virtute muniti eſ-
ſe debemus. Quia Chriſtiani quidem, quia profeſſio noſtra conſiſtit in ad-
Matth.11.12. verſis fortiter ferendis. *Regnum cælorum vim patitur*, ait ſaluator; *& violenti*
Math.16.24. *rapiunt illud.* Et. *Qui vult venire poſt me, tollat crucem ſuā.* Et. *Omnes qui piè viue-*
2.Tim.3.12. *re volunt in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur.* Et *Contendite intrare per anguſtam*
Luc.13.24. *portam.* Quæ verba exponens B. GREGORIVS libro 32. moralium.
Greg.c.28. *Dicturus*, inquit, *anguſtæ portæ introitum, præmiſit, contendite, quia niſi mentis con-*
Hier.lib.3 *tentio ferueat, vnda mundi non vincitur, per quam animus ſemper ad ima reuocatur.*
Eodem ſpectant illa B. HIERONYMI contra Pelagianos. *Si paululum ſe*
quis remiſerit, quomodo qui aduerſo flumine lembum trahit, ſi remiſerit manus, ſtatim
retrolabitur, & fluentibus aquis, quo non vult, ducitur; ſic humana conditio, ſi paulu-
lum ſe remiſerit, diſcit fragilitatem ſuam, & multa ſe non poſſe cognoſcit. Qua ho-
mines verò ſumus, hoc robore animi quoq; deſtituti eſſe non debemus,
quia & Philoſophi naturam ducem ſecuti, illud in virtutum exercitatio-
ne poſtularunt, imò omnibus animantibus, etiam brutis duplicem ap-
petitum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

petitum ineſſe docuerunt, alterum concupiſcibilem quo ferrentur in
bonum naturæ ſuæ congruens; alterum iraſcibilem, quo contra hoſtem
viillata ſe tuerentur: quanto magis homini rationis compoti congruit
tale robur adeſſe cum periclitatur de ſalute. *Auida eſt periculi virtus*, in-
quit SENECA, *& quo tendat, non quid paſſura ſit cogitat, quoniam & quod paſ-* Sen. lib. de pro-
ſura eſt gloriæ pars eſt. Militares viri gloriantur vulneribus. Calamitas virtu- uidentia.
tis occaſio eſt. Ignis aurum probat, miſeria fortes viros. Quod ſi in omni virtute
fortitudo hæc animi neceſſaria eſt, quanto magis inconſtantia, quæ no-
men ſuum à fortitudine habet, & perſeuerantia, cum, teſte Ambroſio in Amb. orat. de
oratione funebri fratris, & Proſpero in libro de vocatione gentium pri- Satyro.
mo, nihil aliud ſit *perſeuerare, quam tentatione non vinci.* Proſ. lib. 1. c. 24.

VI. REMED. Studium progrediendi de virtute in virtutem ſecun-
dum cuiuſque ſtatum. Hoc tradit BASILIVS diſcipulo ſuo ita ſcribens. Baſ. epiſt. ad
Neceſſe eſt vt in percurrendo vitæ iſtius ſingularis (anachoreticæ) *ſtadio, quod tan-* Chilon.
ta alacritate ingreſſus es, acriores tibi ipſi quotidie addas aculeos. quo te inuitat exem-
plo Paulus agoniſtes eximius, ita loquens. Eorum quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea Phil. 3. 13.
quæ priora ſunt me extendens ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocatio-
nis. Sane ea eſt humanæ vitæ conditio, nunquam acceptis contentam ſpe ali continen-
ti, & ſecurum præteritorum inhiare futuris. Quid enim animæ proſit, heſterum diem
exegiſſe in actione virtutis, ſi hodie velut deſertor deſciueris ab opere iuſtitiæ? Qua-
lem enim te inuenero, ait ſcriptura, talem te iudicabo. Et GREGORIVS expla- Iob 28.
nans verba Iob. *Et ſicut palma multiplicabo dies. Palma*, inquit, *vaſtior in ſum-* Greg. 19. mor. c. 26.
mitate eſt, quam eſſe cœperit ex radice, quia ſæpe electorum conuerſio plus finiendo pera-
git, quam proponit inchoando, & ſi tepidius prima inchoat, feruentius extrema con-
ſummat: videlicet ſemper ſe inchoare æſtimat, & idcirco infatigabilis in nouitate per-
durat. Hanc ſcilicet iuſtorum conſtantiam Propheta intuens, ait. Qui confidunt in Do-
mino mutabunt fortitudinem ſuam, aſſument pennas vt aquilæ: current, & non labo-
rabunt, ambulabunt, & non deficient. Mutant quippe fortitudinem, quia fortes eſſe Iſa. 40. 31.
ſtudent in ſpiritali opere, qui dudum fuerant fortes in carne. Aſſumunt autem pen-
nas vt aquilæ, quia contemplando volant; currunt, & non laborant, quia velocibus
magna celeritate prædicant: ambulant, & non deficiunt, quia intellectus ſui velocita-
tem retinent, vt tardioribus condeſcendant. In cunctis verò bona, quæ accipiunt, quanto
aliis libenter accommodant, tanto ipſi incommutabiles in nouitate perdurant. & qui te-
nues à radice inchoationis exeunt, fortes in culminis perfectione conualeſcunt.

VII. REMEDIVM, ſit pro iis, qui ex puſillanimitate, vel ob cre-
bros lapſus plus æquo timent, ne in cœpto ſemel piæ vitæ inſtituto perſe-
uerent. Hi enim primo conſiderare debent perſeuerentiam inter dona
DEI numerari, vt B. Proſper fusè ex diuinis litteris in libro primo de
vocatione gentium, & ante eum Auguſtinus in libro ſecundo de bono Proſ. lib. 1. c. 24
perſeuerantiæ, probant: imò Auguſtinus ex libello B. Cypriani de ora-

tione Dominica oſtendit ſingulis fere eius petitionibus à Deo poſtulari perſeuerantiam. Vnde colligimus nihil frequentius ardentiùsue eſſe petendum, quàm donum conſtantiæ & perſeuerantiæ. Nec mirum,
Bleſ. ep. 22. quia vt ſapienter ſcripſit Petrus Bleſenſis. *Omnes quidem virtutes currunt ad brauium, ſed vna perſeuerantia coronatur.* 2. in mentem reuocare debent exempla plurimorum, qui licet fragiles & imbecilles, tamen in piæ vitæ
Aug. 8. confeſſ. cap. 11. inſtituto vſque ad mortem perſtiterunt, dicereq́ quod S. AVGVSTINVS eodem timore perculſus olim ſibi dixit. *Tu non poteris quod iſti & iſtæ? an verò iſti & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo?* 3. debent ſcire etiam ab Ethnicis Philoſophis irriſas fuiſſe trepidationes de futu-
In Enchir. c. 10. ris prorſus incertis. Epicteti dictum eſt, *homines perturbari non rebus. ſed iis,*
Sen. ep. 13. *quas de rebus habent, opinionibus.* Et SENECÆ ad Lucilium. *Tibi præcipio, ne ſis miſer ante tempus, cum illa, quæ velut imminentia expauiſti fortaſſe nunquam ventura ſint: certè nondum venerunt. Quædam enim nos magis torquent, quàm debeant. Infirmi & imbecillis animi eſt timere id, quod nondum accidit vel longinquum eſt.*

VIDE. V. *Acedia. Adulatio. Hypocriſis. Immortificatio paſſionum. Puſillanimitas. Timor humanus.*

INDISCRETIO

Remedia contra Indiſcretionem.

I. REMED. Conſidera dicta S. ſcripturæ de indiſcretione, vel imprudentia, qua delinquis, quoties exceſſum vel defectum in exercitio boni operis committis. Nam vt ſcribit Poeta.

Hor. ſat. 1. lib. 1. *Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,*
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Eccl. 7. 17. Primo ergò dehortatur nos ſcriptura ab hoc vitio. Nam Eccleſiaſtes
Eccl. 19. 24. dicit. *Noli eſſe iuſtus multum, neq́ plus ſapias, quàm neceſſe eſt.* Et Eccleſiaſticus.
Eph. 5. 15. *Eſt, qui ſe nimium ſubmittit à multa humilitate.* Et Paulus. *Videte fratres, quomodo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes. Propterea nolite fieri impru-*
Rom. 12. 3. *dentes.* Et. *Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Nolite pru-*
Prou. 23. 4. *dentes eſſe apud vosmetipſos.* 2. hortatur nos ad diſcretionem. Nam Salomon
Prou. 4. 25. monet. *Prudentiæ tuæ pone modum.* Et. *Palpebræ tuæ*, id eſt, diſcretio, *præcedant*
Matth. 25. 27. *greſſus tuos.* Et Chriſtus apud Matthæum. *Oportuit te committere pecuniam me-*
Caſ. coll. 1. c. 20. *am nummulariis*, ſeu trapezitis, quorum, teſte Caſſiano, eſt probare quod
Rom. 12. 1. ſit aurum purum, & diſcernere verum ab adulterino. Et Apoſtolus. *Ratio-*

nabile

nabile ſit obſequium veſtrum. Qui & inter dona Spiritus ſancti numerat donum *diſcretionis ſpirituum.* Et B. Ioannes. *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint.* 1. Cor. 12. 10. 1. Ioan. 4. 1.

II. REMED. Conſidera ſententias SS. Patrum. S. CYPRIANVS, vt probaret mulieres non eſſe arcendas ab Eccleſia, licet arceantur à cohabitatione clericorum, ita loquitur. *Abſit abſit, vt vbiq; fœminæ proſcribantur. Habent loca ſua circa maritum, circa filios, circa parentes, circa fratres, circa ſeruos, & in domo orationis tantummodo iuxta cunctos clericos. In manſione autẽ vna ſine cognatione competentes non habent ſocios. Hæc eſt libra, quæ ſtat. Stare verò non poteſt quicquid inclinauerit libra, dicente ſcriptura. Non declinabis in dexteram, neq; in ſiniſtram. Et Dominus in Euangelio. Quod amplius à malo eſt. Diſce nunc temperantiæ modum, qui per licentiam quæris exceſſum. Ama fœminas inter Sacra ſolennia, & odio habe in communione priuata, ſi vis Salomonis tenere doctrinam. Tempus, inquit, amandi & tempus odiendi.* S. BASILIVS in principium Prouerbiorum. *Vera prudentia eorum quæ agenda & non agenda ſunt cognitio eſt: quàm ſi quis ritè ſectatus fuerit, nunquam ab officio, virtuteq; abſcedet, nunquam vitiorũ peſtem incurret. Igitur, qui prudentiæ ſermones cognoſcit, &c. vt bonus trapezita, quod bonum fuerit, retinebit, & ab omni ſpecie mala abſtinebit.* Et in Conſtitutionibus monaſticis. *In omni quæ ſuſcipitur actione antecedere prudentia debet. Nam ea remota, nihil cuiuſuis generis eſt, quod licet bonum videatur, non in vitium recidat, ſi aut alieno tempore, aut non adhibita moderatione fiat. Ratio verò & prudentia, vbi rebus bonis idoneum tempus ac modum definiunt, mirabile eſt, quantus ex earum vſu cum in dantes, tum in accipientes fructus redundet.* S. AMB. lib. 1. officiorum. *Decorum in noſtris ſcripturis primo conſtitui loco, quod græcè πρέπον dicitur, inſtruimur & docemur legẽtes. Te decet hymnus Deus in Sion. Et Apoſtolus ait. Loquere quæ docent ſanam doctrinam.* Et infra. *Sapiens, vt loquatur, multa prius conſiderat: quid dicat, aut cui dicat, quo in loco quo tempore. Eſt ergo & tacendi & loquendi modus, eſt etiã in factis modus. Pulchrum eſt igitur tenere menſurã officij.* Et libro de pœnitentia. *Si virtutũ finis ille eſt maximus quę plurimorũ ſpectat prouectũ, moderatio prope omnium pulcherrima eſt, &c. Nam Salomon ait. Noli iuſtus eſſe nimiũ. Debet enim iuſtitiã temperare moderatio. Nam quemadmodum ſe tibi curandũ præbeat, quem faſtidio dedas, qui contemptui ſe, non compaſſioni medico ſuo putet futurũ? Ideo Dominus Ieſus compaſſus nobis eſt, vt ad ſe vocaret, non deterreret.* S. G. NAZIANZ. de moderatione in diſputando, vt probet in cauſa fidei diſcretione vtendum. *Id probè,* inquit, *exploratũ habens. Salomon. Ne declines, ait, ad dexterã neq; ad ſiniſtrã, ne per contraria in æquale malum incidas, &c. Quod etiã ſpectans alio loco inquit. Ne magnopere iuſtus ſis, neq; ſupra modũ ſapiens. Par n. iuſtitiæ ſapientiæq; detrimentũ affert acris hæc tam circa actionem, quam circa ſermonem animi affectio virtutis nomen propter exceſſum amittens. Hanc enim exceſſus & defectus peræquè labefactant, non ſecus ac regulam aliquam additio aliqua aut ſubtractio. Nemo igitur ſapientior ſit, quam conueniat, nec luce ſplendidior, nec amuſſi rectior, neq;*

Cypr. de ſingularit. cleric. — Prou. 4. 27. — Matth. 5. 37. — Eccl. 3. 1. — Baſ. hom. 12. — Cap. 15. — Amb. c. 10. — Pſal. 64. 2. — Tit. 2. 1. — Id. lib. 1. c. 1. — Eccl. 7. 17. — Naz. orat. — Prou. 4. 27. — Eccl. 7. 17. — Rom. 12. 3.

præcepto diuino ſublimior. Et in oratione de laudibus S. Baſilii. *Equidem*, inquit, *mihi verendum eſſe video ne in immodicæ prolixitatis crimen apud eos incidam,*
Cleobuli ſent. ex 7. Sapient. vnius. *qui mediocritatem laudibus efferunt, quam nec ille contemnebat, ſententiam hanc. Modus omnis optimus, inprimis laudans, ac toto vitæ curriculo ſeruans.* S. HIERONYMVS ad Demetriadem.
Hier.ep.8. *Neque immoderata tibi imperamus ieiunia, & enormem ciborum abſtinentiam, quibus ſtatim corpora delicata franguntur. Philoſophorum quoque ſententia eſt, μεσότητας ἀρετὰς, ὑπερβολὰς κακίας εἶναι. quod latinus ita poteſt ſermo reſonare. moderatas eſſe virtutes: excedentes modum atque menſuram inter vitia reputari. Vnde & vnus de ſeptem ſapientibus, μηδὲν ἄγαν id eſt, ne quid, ait, nimis. Quod tàm celebre factum eſt, vt comico quoque verſu expreſſum ſit. Sic debes ieiunare, vt non palpites, & reſpirare vix poſſis, & comitum tuarum, vel porteris, vel traharis manibus: ſed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in Pſalmis, nec in*
Caſ.coll.2. ca. 1. *vigiliis ſolito quid minus facias.* IOAN. CASSIAN. *Eſt diſcretio non mediocris quædam virtus, nec quæ humana paſſim valeat induſtria comprehendi, niſi diuina fuerit largitate collata.* Et iterum. *Quam niſi monachus omni intentione fuerit aſſecutus, neceſſe eſt eum velut in nocte cæca oberrantem, non ſolum perníciosis foueis præruptisq;*
Cap. 4. *incidere, ſed etiam in planis ac directis frequenter offendere.* Et rurſus. *Tam B. Anto-*
V. patrũ. p. 3. c. 42. *nij, quam vniuerſorum ſententia definitum eſt, diſcretionem eſſe, quæ fixo gradu intrepidum hominem perducat ad Deum, prædictasque virtutes iugiter conſeruet illæſas, cum qua ad conſummationis excelſa faſtigia minore poſſit fatigatione conſcendi, &c.*
Greg. c. 9. & 10. *Omnium namque virtutum generatrix, cuſtos, moderatrixque diſcretio eſt.* S. GREGORIVS, libro Moralium tertio. *Bona quidem intentione amici Iob ad conſolandum venerant, ſed hoc quod pia mens Deo mundum obtulit, locutio præcipitata vi-*
Gẽ. 4. iuxta 70. *tiauit. Scriptum quippe eſt, Si recte offeras, non recte autem diuidas, peccaſti. Recte namque offertur, cum recta intentione quid agitur: ſed recte non diuiditur, ſi non hoc, quod piè agitur, etiam ſubtiliter diſcernatur. Oblata enim rectè diuidere, eſt quælibet bona noſtra ſtudia ſolicitè diſcernendo penſare. Sæpe ergo & quod bono ſtudio gerimus, dum diſcernere cautè negligimus, quo iudicetur fine neſcimus & nonnunquam hoc fit reatus*
Greg. c. 12. *criminis, quod putatur cauſa virtutis.* Et libro 28. *Plerumque virtus cum indiſcretè tenetur amittitur: cumque diſcrete intermittitur, plus tenetur. Nec mirum, ſi in incorporeis id intelligimus, quod agi & in corporeis rebus videmus. Ex ſtudio namq; arcus diſtenditur, vt in ſuo tempore cum vtilitate tendatur. Qui ſi otium relaxationis non accipit feriendi virtutem ipſo vſu tentionis perdit. Sic aliquando in exercitatione virtus cum per diſcretionem prætermittitur reſeruatur, vt tanto poſt vitia valenter feriat,*
Bern. ſerm. 49. *quanto à percuſſione interim prudenter ceſſat.* B. BERNARDVS in Cantica, *Diſcretio omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit & decorem etiam & perpetuitatem, &c. Eſt ergo diſcretio non tam virtus, quàm quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixq; affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc & virtus vitiũ erit, ipſaq; affectio naturalis in perturbationem magis conuertetur, exterminiumq; naturæ.*

• III. REMED. Rationem in omnibus actionibus tuis, maximè cum

dubitas

dubitas, quid conſideratis circumſtantiis expediat, ducem ſequare.
Ita GREG. NAZIANZENVS. *Id verò* (nempe moderationem in o- Naz. in orat. de
nibus rebus) inquit, *Ita demum aſſequemur, ſi modeſti & compoſiti eſſe curemus,* moderat. diſpu.
naturæ leges comprobemus, rationem ducem ſequamur, ordinem diſciplinamque non Greg. 18. mor.
aſpernemur. Et alter GREG. Romanus. *Bene in Euangelio veritas dicit. Matth.* c. 13. Caſſ. coll. 2. c. 2.
6. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus ſimplex fuerit totum corpus
tuum lucidum erit, &c. Quid enim per oculum exprimitur, niſi opus ſuum præueniens
cordis intentio? quæ priuſquam ſe in actione exerceat, hoc iam quod appetit contem-
platur. Et quid appellatione corporis deſignatur, niſi vnaquæque actio quæ intentionem
ſuam quaſi intuentem oculum ſequitur? Lucerna itaque corporis eſt oculus, quia per
bonæ intentionis radicem merita illuſtrãtur actionis. Et ſic oculus tuus ſimplex fuerit,
totum corpus tuum lucidum erit, quaſi rectè intendimus per ſimplicitatem cogitatio-
nis, bonum opus efficitur, etiamſi minus bonum eſſe videatur. Eodem ſpectant illa
B. BERNARDI. *Deus vult ſe amari non ſolum dulciter, ſed & ſapienter. Vnde Apo-* Bern. ſer. 19. in
ſtolus rationabile, inquit, obſequium veſtrum. alioquin facillimè zelo tuo Spiritus Cant.
illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum effica- Rom. 12. 1.
cius, ad tollendum de corde dilectionem, quam ſi efficere poſſit, vt in ea incautè, & non
cum ratione ambuletur.

IV. REMED. Maiorum & ſeniorum conſilia ſedulo requirere. *Ne in-*
nitaris, inquit ſapiens, *prudentiæ tuæ.* Et. *Qui ſapiens eſt, audit conſilia.* Et. *Fili ſine* Pro. 3. 5. & 12. 15.
conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis. Hoc remedium tradit Abbas Eccl. 32. 24. Caſſ. coll. 2. c. 10.
Moyſes apud Caſſianum his verbis. *Vera, inquit, diſcretio non niſi vera humi-*
litate acquiritur. Cuius humilitatis hæc erit prima prcbatio, ſi vniuerſa non ſolum
quæ agenda ſunt, ſed etiam quæ cogitantur ſeniorum reſeruentur examini. Quæ in-
ſtitutio non ſolum per veram diſcretionis viam iuuenem recto tramite docebit incedere,
verumetiam cunctis fraudibus & inſidiis inimici ſeruabit illæſum. Nullatenus enim
decipi poterit quiſque, ſi non ſuo iudicio, ſed maiorum viuit exemplo. Et S. BASI- Baſ. orat. 21.
LIVS in oratione de felicitate. *Profectò, inquit, diuina quædam res eſt conſilium,*
eſt namq; animi coniunctio, caritatis fructus, mentis demiſſæ demonſtratio. Superbia e-
nim magna habetur, exiſtimare nullius ſe egere auxilio, ac ſibiipſi penitus acquieſcere,
quaſi vel ſolus ſapiat, vel quam optima in medium conſulere valeat. Quare nequaquam
cunctemur iis non ſubmittere, qui nobis ea quæ decora ſunt conſulunt; nec vnquam tur-
pe eſſe ducamus, confidere, alios quoad vitam inſtituendam nobis longè eſſe prudentio-
res. Magnam profecto affert hominibus vtilitatem conſilium, eo, quod nemo ſibi ſuffici-
at ad electionem rerum vtilium honeſtarumue, ſed pluribus ſane ſociis iiſque ſolertibus
opus habet.

V. REMED. Conſidera exempla eorum qui neglecto aliorum con-
ſilio per indiſcretionem miſerè perierunt. Ea commemorat accuratè idē Caſſ. cap. 5.
CASSIANVS collatione ſecunda. Primum eſt Heronis, qui 50. annos in e-
remo ſolus commoratus, tandem à Satana transfigurante ſe in angelum

lucis deceptus, ſe in puteum profundiſsimum præcipitem egit, ex eoque
magno labore extractus, ne ſic quidem à ſenioribus ſibi perſuaderi paſ-
Cap. 6. ſus eſt peruerſum angelum huius conſilii auctorem fuiſſe. Alterum eſt
monachorum duorum, qui nullo aſſumpto cibo vaſtiſsimam ſolitudiné
penetrare voluerunt, cogitantes ſe à Deo non deſerendos, cumque Ma-
zices, homines ceteroquin feri, obuii facti illis panes obtuliſſent, vnus
7 Cap. tantum accepit, alter noluit & fame periit, exiſtimabat enim non poſſe
dinino inſtinctu fieri, vt homines tam barbari panem offerrent. Terti-
um eſt cuiuſdam, qui angeli praui conſilio in fraudem inductus pro-
prium filiolum, quem ſecum in cella alebat, & erudiebat, exemplo A-
braham, Deo immolare voluit, ſed puer, vt aduertit patrem exacuere
Cap. 8. cultrum, aufugit. Quartum eſt monachi Meſopotameni, cui ſimilis ſpi-
ritus perſuaſerat, vt circumciſionem Iudaicam reciperet; ſpectandum e-
nim illi præbuerat populum Iudæorum cum Patriarchis candidum &
fulgentem, Chriſtianum cum Apoſtolis & Martyribus tetrum & maci-
Coll. 1. c. 21. lentum. Alibi item narrat CASSIANVS, cum Abbas Ioannes Lyci habi-
tans poſt biduanum ieiunium refectionem ſumeret, Zabulum in tetri Æ-
thiopis ſpecie ad genua eius aduolutum dixiſſe. Indulge mihi, quia ego
tibi laborem tam diuturni ieiunii indixi. Vnde ille cognouit ſe ad tan-
tam ſeueritatem à malo ſpiritu inductum.

VI. REMED. Conſidera exempla antiquorum Patrum, qui diſcre-
Greg. c. 11. tionis laude excelluerunt. Hoc remedium tradit. B. GREGORIVS li-
Iob. 38. 5. bro 28. moralium in illa verba Iob. *Vel quis tetendit ſuper eam lineam? ſuper*
hanc terram, inquiens, *linea tenditur, quando electæ cuique animæ ad ſumendam vi-*
uendi regulam Patrum præcedentium exempla monſtrantur: vt ex illorum vita conſi-
deret, quid in ſuis actibus ſeruet, quatenus reſpecto iuſti limitis tramite, nec infra mi-
nima negligens deficiat, nec vltra maxima ſuperbiens tendat, nec minus conetur exple-
re, quam ſufficit: nec plus arripiat, quam accepit, ne aut ad menſuram, quam debet,
Matth. 7. 14. *non perueniat, aut eandem menſuram deſerens extra limitem cadat. Anguſta quip-*
pe porta eſt, quæ ducit ad vitam: & ille hanc ingreditur, qui in cunctis quæ agit
diſcretionis ſubtilitate propter hanc ſolicite coarctatur. Nam qui per voluntates
proprias ſecura mente ſe dilatat, anguſtæ ſibi portæ aditum damnat. Ac mox duo
diſcretionis exempla ſubiicit: alterum B. Petri Apoſtoli, alterum B. Pau-
li. Petri quidem, pro eo qui ex indiſcretione ſua magis conſilia, quam
ſeniorum, eligeret, & ſibi potius quam aliis crederet. *Hunc*, inquit, *Pe-*
Act. 5. 29. *trus intra menſuræ lineam reuocat, qui poſtquam libertate vocis autoritatem Princi-*
pum preſsit, (dicens, oportet Deo magis obedire quam hominibus) *per*
Act. 15. 10. *humilitatem cordis de non circumcidendis gentibus Pauli conſilium audiuit. Sic enim*
ſemetipſum contra aduerſarios ex authoritate curabat erigere, vt tamen ſibimetipſi
non crederet in his quæ non rectè ſentiret, & humilitate manſuetudinis obedientiam in

recto conſilio etiam minoribus fratribus exhiberet. Pauli pro eo, qui per indiſcretionem vnum eundemque tenorem in agendo teneret, cum tamen *per momenta temporum ſæpe mutentur,* inquit Gregorius, *merita actionum. Quam diſcretionis lineam,* inquit idem, *bene ante oculos Paulus tetendit: qui & gentiles ad libertatem fidei venientes circumcidi prohibuit, & tamen Lyſtris, atque Iconium tranſiens ipſe Timotheum qui gentili patre editus fuerat circumcidit. Fecit quod fieri fidei amore prohibuit, ſed ad fidei retorſit miniſterium, quod quaſi non fideliter fecit. plærunque enim virtus, cum indiſcretè tenetur, amittitur, &c.* Act.16. 3.

VIII. Remedivm. Conſidera geminas eſſe virtutum actiones, externas, & internas. Externæ ſunt, ieiunia, vigiliæ, cilicia, flagellationes, humicubationes, meditationes, orationes, lectiones, &c. in quibus propriè indiſcretio, vel exceſſus & defectus committitur. Aliæ ſunt internæ in animo, vt humilitas, caritas, patientia, mortificatio paſſionum, mutatio morum, in quibus propriè non committitur exceſſus. Nemo enim in interna humiltiate, caritate, patientia, &c. facile excedit. Hoc autem intereſt inter vtraſque, quod in internis conſiſtat perfectio Chriſtianæ religionis, & vitæ religioſæ, non item in externis, quæ ſunt tantum inſtrumenta ad perfectionem obtinendam: illæ finis, hæ mediorum rationem vendicant, illæ difficilius & non niſi longo vſu & exercitatione, hæ facilius acquiruntur. De quo diſcrimine eleganter ſane diſſerit auctor epiſtolæ ad Demetriadem ſumpto exemplo à lectione rerum ſacrarum, in qua minus periculum exceſſus videtur. *Sit,* inquiẽs, *ipſa lectio, cui finem conſilium, non laſſitudo imponat. Nam vt immoderata ieiunia, & ardor abſtinentiæ, & enormes inordinatæque vigiliæ intemperantiæ coarguuntur; idq; nimietate pariunt, vt hæc ipſa poſtea quidem nec mediocriter fieri poſſint, ita ſtudium lectionis intemperans in reprehenſionem cadit, quodque laudabile eſt in genere ſuo, fit de nimietate ſui culpabile. Generaliter quidem ſtrictimque, ſed breuiter dicendum eſt. In bonis quoque rebus, quicquid modum exceſſerit, vitium eſt. Magna eſt, magna, inquam, & quæ grandi ſtudio conſtat perfectæ vitæ ratio; conſummataque ſapientiæ eſt ſcire, quid quo inſequaris modo, & ad omnem actum præferendo conſilium, nihil facere, quod feciſſe pœniteat.* Eodem tendit illud Hieronymi ad Demetriadem de virginitate ſeruanda. *Ieiuniũ non perfecta virtus, ſed cæterarum virtutum fundamentũ eſt: gradus præbet ad ſumma ſcandentibus.* Et Basilii de vera virginitate. *Si ipſam per ſe ciborũ abſtinentiã ſpectemus (ſecundũ Apoſtolum Paulum, dicentẽ, Eſca nos non commendat Deo) neque ſi non comedamus deficimus, neq; ſi comedamus abundamus: Neque enim, qui non comedunt ob id duntaxat plus aliquid comedentibus de virtute habent: neque qui comedunt, ex eo minus aliquid comedentibus habere putandi ſunt, ſi modo illorum virtus interior æqualis ſit. Oportet igitur ad animæ virtutem intentione directa cuncta exercitia corporis aggredi, quæ cum per ſe bona non ſint, eius tamen boni, cuius gratia arripiuntur ornata miniſterio bona & honeſta fiunt.*

In append. t. 2. August.

Hier. ep. 8.

1. Cor. 8. 8.

Caſſ.coll.1.c.7.

His conſentit apud Caſſianum Abbas Moyſes. *Ieiunia*, inquit, *vigiliæ, meditatio ſcripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt, quia in ipſis non conſiſtit diſciplinæ illius finis, ſed per illa peruenitur ad finem*. Finem autem dicit eſſe, conſeruare cor ab omnibus noxiis paſſionibus illæſum, & ad perfectionem caritatis conſcendere. Ex hac doctrina diſcis ſeueriora ieiunia, aliaſque grauiores pœnitentias non eſſe probandas, quando communia pietatis exercitia impediunt, 2. mortificationem internorum affectuum anteponendam in genere ſuo caſtigationibus corporis. 3. virtutes internas plus ſectandas & exercendas, quam externas.

Caſſ.cap. 24.25. 26.

Theodor.c.3.

Aug. c.33.

VIII. REMED. Conſidera exempla eorum, qui virtutes in quibus conſiſtit perfectio, ſuo tempore antepoſuerunt virtutibus, quæ ſunt inſtrumenta perfectionis; vt caritatem ieiuniis. Io. CASSIANVS monaſticarum inſtitutionum libro quinto imprimis tradit in prouincia Ægypti in aduentu fratrum peregrinorum indifferenter quotidiana ſolui ieiunia, eo quod ieiunium voluntarium muneris ſit oblatio, opus autem caritatis implere præcepti exigat neceſſitas; moxque duorum ſeniorum exempla ſubiungit. Vnius quidem, qui ſexies diuerſis aduenientibus menſam poſuerit, & cum iis comederit. Alterius verò, qui nunquam ſine peregrino, etiamſi in triduum ieiunium differendum eſſet, cibum ſumpſerit. THEODORETVS quoque in hiſtoria religioſa narrat Martianum monachum è regia ſtirpe oriundum panis libra in quartum vſque diem contentum, in aduentu tamen Auiti monachi ieiunium laxaſſe: cumq; Auitus affirmaret ſe à more ſuo in veſperã ieiunãdi non diſceſſurum, ingemuiſſe, & dixiſſe ſe caritatem præferre ieiunio. Et B. AVGVSTINVS in libro de moribus Eccleſiæ, cum fuſe egiſſet de ſeuerioribus ieiuniis quorundam vtriuſque ſexus religioſorum cœtuum, quos Mediolani, Romæque vidiſſet, tandem ſubiicit. *Caritas præcipuè cuſtoditur, caritati victus, caritati ſermo, caritati habitus, caritati vultus aptatur: coitur in vnam, conſpiraturque caritatem. Hanc violare tanquam Deum nefas ducitur. huic ſi quis reſiſtit, eiicitur atque vitatur: hanc ſi quis offendit, vno die durare non ſinitur. Sciunt hanc ita commendatam eſſe à Chriſto & Apoſtolis, vt ſi hæc vna abſit, inania: ſi hæc adſit, plena ſint omnia.* Concludam hoc antidotum exemplo B. Ioannis Euangeliſtæ, ex quo intelliges diſcretionis virtutem etiam à religioſis hominibus expoſcere vt aliquando aliquid de conſueta vitæ ſeueritate remittant. *Fertur*, inquit CASSIANVS *B. Euangeliſta Ioannes cum perdicem manibus molliter demulceret, quendam ad ſe habitu venatorio venientem dixiſſe. Tune es ille Ioannes cuius fama celeberrima me quoque ſummo deſiderio tuæ agnitionis illexit? cur ergo obbectamentis tam vilibus occuparis? Cui B. Ioannes. Quid eſt, quod manu tua geſtas? Ait ille. Arcus Et cur, inquit, non eum vbique cenſum circumfers? Cui ille reſpondit. Ne iugi curuamine rigoris fortitudo le-*

Caſſ coll.24.c. 21.

do laxata molleſcat atque depereat. Nec noſtri animi tam parua breuiſque laxatio te offendat ô iuuenis, inquit B. Ioannes, nam niſi rigor intentionis remiſſione aliqua relaxetur, virtuti Spiritus cum neceſſitas poſcit, obſecundare non poterit.

VIDE. V. *Conſcientia ſcrupuloſa. Deſperatio. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſſionum. Inobedientia. Iudicium proprium. Iudicium temerarium. Præſumptio. Voluntas propria.*

INGRATITVDO IN DEVM, ET alios benefactores.

Remedia contra ingratitudinem.

I. REMED. Conſidera oracula diuini verbi, in quo primo ingrati arguuntur, dignique pœnæ pronunciantur. nam apud Iſaiam prophe- Iſa.1.2.
tam de Iudæis ob ingratitudinem Deus queritur his verbis. *Filios enutri-*
ui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Apud Lucam verò Saluator ſimiliter Luc.17.17.
queritur de nouem leproſis à ſe mundatis, dicens. *Decem mundati ſunt, &*
nouem vbi ſunt? non eſt inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.
B. Paulus in altera ad Timotheum epiſtola ingratos inſerit catalogo im- 2. Tim.3.2.
proborum. *Erunt,* inquit, *nouiſſimis temporibus homines ſeipſos amantes, cupidi,*
ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati ſceleſti, &c. Et ſapiens. *Ingrati* Sap.16.29.
ſpes tanquam hybernalis glacies tabeſcet, & diſperiet, tanquam aqua ſuperuacua. Et. Prou.17.13.
Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. 2 gratiarum actionem 1.Theſ.5.18.
nobis commendat. Vnde Apoſtolus. *In omnibus gratias agite.* Et. *Grati eſto-* Col.3.15.16.
te. Et. *Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere; omnia in nomine domini noſtri*
Ieſu Chriſti, gratias agentes Deo & Patri per ipſum. Et. *Gratias ſemper agentes pro o-* Eph.5.20.
mnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo & Patri Ita fecit pſaltes regius Pſal.102.2.
dicens. *Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius.*

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta de ingratitudine & gratitudine. S. BERNADVS in Cantica. *Ingratitudo inimica eſt animæ, exinani-* Bern. ſerm.51.
tio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio. ingratitudo ventus vrens,
ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ. Et de Euangelio Id.ſerm.2.
ſeptem panum. *Ingratitudinem prorſus odit anima mea. Peremptoria ſiquidem*
res eſt ingratitudo, hoſtis gratiæ, inimica ſalutis. Dico ego vobis, quoniam pro meo ſa-
pere nihil ita diſplicet Deo, præſertim in filiis gratiæ, in hominibus conuerſionis, quem-
admodum ingratitudo, Vias enim obſtruit gratiæ. S. AVGVSTINVS in ſolilo- Aug. c.18.
quiis. *Recolam ad mentem meam omnia bona Domine, quæ feciſti mihi à iuuentu-*
te mea in omni vita mea. Scio namque quod ingratitudo multum tibi diſpliceat, quæ
eſt radix totius mali ſpiritalis, & ventus quidam deſiccans & vrens omne bonum,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obſtruens fontem miſericordiæ tuæ ſuper hominem, qua & mala iam mortua oriuntur, & viua iam opera moriuntur. Et libro de ſpiritu & littera. (Id. cap. 11.) *Cultus Dei in hoc maximè conſtitutus eſt, vt anima ei non ſit ingrata: vnde in ipſo veriſſimo, & ſingulari ſacrificio Domino Deo noſtro gratias agere admonemur. Deus enim bonorum noſtrorum non indiget*, ait Dauid. (Pſal. 15. 2.) Cum quo conuenit illud in libro primo contra aduerſarium legis, & prophetarum, dum exponit verba pſalmi 49. (Id. c. 18.) *Sacrificium laudis honorificabit me. Quod eſt autem*, inquit, *ſacratius laudis ſacrificium, quam in actione gratiarum? Et vnde maiores agendæ ſunt Deo gratiæ, quàm pro ipſius gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum? Quod totum fideles in Eccleſiæ ſacrificio ſciunt, cuius vmbræ fuerunt omnia priorum genera ſacrificiorum.* IOAN. CHRYSOSTOMVS ad populum Antiochenum. (Chryſ. hom. 1.) *Nullum gratiarum actioni par bonum, quemadmodum blaſphemia peius nihil.* Et rurſum. *Magnus theſaurus gratiarum actio, magnæ diuitiæ, inconſumptum bonum, armatura fortis: ſicut blaſphemia ingruentem iacturam intendit ijs, qui peierare ſolent, plura inſuper perire facit. Perdidiſti pecunias? Si gratias quidem egeris, animam lucratus es, & maiores nactus es diuitias, quia Dei beneuolentiam hauſiſti amplius: ſi verò blaſphemaueris, inſuper & ſalutem tuam amiſiſti, & quam habuiſti animam.* S. AMBROSIVS libro primo officiorum. (Amb. c. 31.) *Conferre gratiam bonum eſt; at qui referre neſcit duriſſimus. Humanitatis exempla ipſa terra ſuggerit. ſpontaneos fructus miniſtrat, quos non ſeueris: multiplicatum quoque reddit, quod acceperit. In prouerbiis quoque habes, quod ita plurimum redhibitio iſta gratia apud Deum conſueuit valere, vt etiam in die ruinæ inueniat gratiam, quando poſſunt præponderare peccata. Et quid aliis vtar exemplis, cum Dominus remunerationem vberiorem ſanctorum meritis in Euangelio polliceatur, atque exhortetur, vt operemur bonum opus dicens, Date, & dabitur vobis; menſuram bonam, commotam, ſuperfluentem dabunt in ſinum veſtrum.* (Luc. 6. 38.) Et alibi in ſermonibus. (Id. ſerm. 42.) *Dic mihi, num ſi aliquid de tuo cuicunque largiris, expectas vt tibi gratias agat, vt benedicat domum, de qua ei humanitas ſit tributa? Qui ſi fortè gratias non agit, quemadmodum à te denotatur ingratus? Ita ergo & à nobis expectat, qui nos paſcit Deus vt pro præſtitis ab eo eſcis illi gratias referamus, & ſaturi, donis ipſius laudes ei dicamus. Cæterum, ſi accipientes diuina munera taciti & immemores fuerimus tanquam ingrati & indigni eorum ſubminiſtratione fraudabimur.* SENECA in libris de beneficiis. (Sen. lib. 1. c. 1. Lib. 4. c. 18. Lib. 3. 1.) *Inter plurima, maximaque vitia nullum eſt frequentius, quam ingrati animi.* Et. *Per ſe fugienda res eſt ingratum eſſe quoniam nihil æque concordiam humani generis diſſociat, ac diſtrahit quàm hoc vitium.* Et. *Non referre beneficiis gratiam & eſt turpe, & apud omnes habetur. Ingratus eſt, qui beneficium accepiſſe ſe negat, quod accepit. Ingratus eſt, qui diſſimulat. Ingratus, qui non reddit. Ingratiſſimus omnium, qui oblitus eſt.*

III. REMED. Conſidera beneficiorum diuinorum tam generalium, quam ſpecialium in te omneſque homines collatorum, conferen-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dorum magnitudinem & multitudinem, & intelliges *ingratis nihil eſſe iniquius*, vt loquitur alicubi Ambroſius. Ea conſiderans B. Baſilius homilia in martyrem Iulittam. *Si quando*, inquit, *lætius arridet vitæ inſtitutum, illam depromamus Dauidis vocem. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Ex nihilo effecit vt eſſemus, ac produxit, dono rationis ornauit, inuentum artium ad vitam tuendam gratuito contulit. Et terræ viſceribus alimenta eduxit. In miniſterium dedit omnigenum pecus. Propter nos imbres, ſol montana, campeſtriſque regio pulchrè exculta. Propter nos amnes fluunt, promanant fontium ſcatebræ, mare ad negotiandum naues admittit, è fodinis effudiuntur opes. At quid opus eſt hæc perſequi? Deus ipſe ſalutis noſtræ cauſa inter homines conuerſatus eſt, verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, Sol ipſe iuſtitiæ medius eorum factus eſt, qui ſedent in tenebris. vita ipſa venit ad mortem, mortem autem crucis: ob mortuos reſurrexit, Spiritus ſancti chariſmata diſtribuit, multiplices coronas promiſit, delicias paradiſi, regni cœleſtis gloriam, & cætera, quæ numerari non queant, merito vt exclamemus. Quid retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Rectè dicis, retribuit. Quam enim rependis pro accepta gratia gratiarum actionem, in numerum refert, & habet beneficij loco; qui licet aliud nil accipiat, quam quod ſuum eſt, ſolidam tamen retribuit gratiam, ac ſi propria dediſſes.* Hoc idem antidotum ad euellendam ingratitudinem vberius dilatat Chryſoſtomus homilia 27. in Geneſin. & Ambroſius libro primo de Iacob & vita beata cap. 6. Vide meditationes de beneficiis diuinis in Enchiridio noſtro.

Amb. in præfa. Pſal. 35.
Baſil. hom. 5.
Pſal. 115. 12.

IV. Remed. Certa tempora tibi quotidie deſcribe, quibus Deo gratias agere conſueſcas, maximè cum nulla hora ſit, nullum momentum, quo non beneficio Dei vtamur, vt docet in Soliloquiis Auguſtinus. *In Deo enim viuimus*, inquit Apoſtolus, *mouemur & ſumus*; Ea tempora his verbis deſcripſit Ambrosius in ſermonibus. *Qui eſt vtilis Chriſtianus ſemper debet Domino ſuo laudes dicere, & in eius gloriam omnia procurare, ſicut ait Apoſtolus. Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei. Ergo cum in diluculo ſurgimus, debemus priuſquam procedamus è cubiculo gratias agere ſaluatori, & ante omnes actus ſæculi actus habere pietatis, qui nos quieſcentes & dormientes in lectulis cuſtodiuit. Vt enim ego ſecurus dormiam, ille peruigilat. Sed & cum veſpera diem claudit ipſi debemus per pſalterium laudem dicere, & gloriam eius modulata ſuauitate concinere. Hoc enim non ſolum docemur ratione, ſed etiam admonemur exemplis. Nonne enim videmus minutiſſimas aues, cum diem aurora producit in quibuſdam nidorum cubiculis varia dulcedine perſonare, vt creatorem ſuum, quia loquela non poſſunt, ſuauitate demulceant? Aues propter viliſſimas eſcas gratias agunt, tu pretioſiſſimis epulis paſceris, & ingratus es? Imitare ergo frater*

Aug. c. 18.
Act. 17.
Amb. ſerm. 43.
1. Cor. 10. 31.

Baſ. hom. 5. 1. Cor. 10. 31. *aues mane & veſperi creatori gratias referendo. Et ſi es duotior imitare luſciniam, quæ & nocturna ſpacia peruigli cantilena decurrit.* B. BASILIVS loco ſupra citato, cum eadem Apoſtoli verba. *Siue comeditis, ſiue bibitis,* &c. percenſuiſſet, plura tempora gratiarum actioni deputauit. *Accumbens,* inquit, *menſæ ora, edens panem largiori gratiam repende. Tunicam indueris? gratias age, benigno donatori, qui commodum tibi æſtate, hyemeque tribuit veſtimentum. Diem peregiſti? referto gratiam illi qui ſolem immeritis in miniſterium indulſit. Si in cœlum, & eximiam ſyderum pulchritudinem aciem oculorum defixeris, ſupplica Domino, qui cuncta hæc in ſapientia condidit, &c.*

V. REMED. Coneris ad ſummam perfectionem virtutis gratitudinis aſpirare, vt Deo gratias agas æquè in aduerſis, atque proſperis, 1. Theſ. 5. 18. ſecundum illud Apoſtoli. *Gratias agite in omnibus,* nam mox ſubiicit. *Hæc eſt enim voluntas Dei in Chriſto Ieſu in omnibus vobis.* Quis verò tergiuerſetur obſequi diuinæ voluntati? Deinde exemplo ſanctiſſimi Iob qui tantum non calamitatibus obrutus tamen accinuit. *Sicut Do-* Iob. 1. 21. *mino placuit, ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* Certe, quemadmodum diligere amicos, qui nobis benefaciunt, & gratias agere in Matth. 5. 44. proſperis nobis commune eſt cum Ethnicis, ſic diligere inimicos, qui Hier. li. 3. in c. 5. Eph 5. 20. nobis malè volunt, & gratias agere in aduerſis proprium eſt Chriſtianorum, ſecundum doctrinam omnium SS. Patrum. HIERONYMVS commentario epiſtolæ ad Epheſios; exponens verba Apoſtoli, *Gratias agentes ſemper pro omnibus,* ita ſcribit: *Dupliciter intuendum, vt & in tempore & pro omnibus quæ nobis accidunt Deo gratias referamus: vt non tantum pro his, quæ bona putamus, ſed etiam quæ nos coarctant, & contra noſtram veniunt voluptatem in Dei preconium mens læta prorumpat, & dicamus.* Iob. 1. 21. *Nudus exiui de vtero matris meæ, nudus & redeo: Sicut placuit Domino,* &c. *Hæc actio gratiarum apud prudentes viros, & generaliter & ſpecialiter obſeruatur. Generaliter, vt gratias agamus Deo, quod nobis Sol oritur, dies currit, nox mutatur in requiem,* &c. *Specialiter verò, quando in Dei beneficijs quæ nobis accidunt gratulamur. Sed hoc & gentilis facit, & Iudæus, & publicanus, & Ethnicus. Chriſtianorum propria virtus eſt etiam in his, quæ aduerſa putantur, referre gratias creatori. Qui ſibi ſanctiores videntur, ſolent Deo referre gratias, quod de periculis vel miſeriis liberati ſunt. Sed iuxta Apoſtolum hæc virtus eſt maxima, vt in ipſis periculis atq; miſeriis Deo gratiæ referantur, & ſemper dicamus. Benedictus Deus, minora me ſcio ſuſtinere, quam mereor, hæc ad mea peccata parua ſunt, nihil mihi dignũ redditur. Hic animus Chriſtiani eſt, hic crucem ſuã tollens ſequitur Saluatorem quem nec orbitas, nec damna debilitant. Quẽ, vt Flaccus in Lyrico carmine ait. Si fractus illabatur orbis impauidũ ferient ruinæ.* Idẽ argumentũ fusè perſequitur. Chryſoſt. homilia prima ad populum Antiochenũ, & homilia

milía oćtau a in epiſtolam ad Coloſſenſes. Baſilius loco allegato tractans verba Pauli. *In omnibus gratias agite.* Auguſtinus concione prima in Pſalmum 32. Et in Pſalmi 48. partem ſecundam concione ſecunda. Col. 3. 1. Theſſ. 5. 18.

VI. REMEDIVM. Conſidera quam grata ſint pro exiguo beneficio bruta animantia, non domeſtica ſolum, ſed etiam ferociſſima. *Officia*, inquit Seneca libro primo de beneficiis, *etiam feræ ſentiunt. Nec vllum tam immanſuetum animal eſt, quod non cura mitiget, & in amorem ſui vertat. Leonum ora à magiſtris impunè tractantur.* Piger à Salomone ad formicam ablegatur, vt ab ea diſcat induſtriam, quanto magis ingratus ad ſimiles beſtias. Publii Mimi dictum eſt. *Dixeris maledicta cuncta, ſi ingratum dixeris.* Et M. Tullii. *In ingratitudinis vitio nihil mali non ineſt.* B. AMBROSIVS in Hexæmeron ablegat ingratos ad canes. *Quid*, inquit, *de canibus loquar, quibus inſitum eſt natura quadam referre gratiam, & ſolicitas excubias pro dominorum ſalute prætendere. Quis non erubeſcat gratiam bene de ſe merentibus non referre, cum videat etiam beſtias refugere crimen ingrati? Et illæ, imperitiæ alimoniæ ſeruant memoriam, tu non ſeruas ſalutis acceptæ?* Idem facit BASILIVS. *Memoria*, inquiens, *beneficiorum animantis huius, quem beneficiorum immemorem non pudore aſperſerit. Iam quidem & interfectis à latronibus in ſolitudine domitis complures à cadaueribus canes non receſſiſſe, ſed ibidem expiraſſe memoriæ traditur. Nonnullos etiam cæde adhuc recente duces illis fuiſſe, qui latrones inquiſierunt, & ad pœnam maleficos rapi fecerunt? Quid hic dicent, qui nullo ſuum opificem, altoremq; Deum proſequuntur amore?* De Leonum in gratitudine erga benefactores mira extant exempla apud Eccleſiaſticos & profanos ſcriptores. Vt apud Sophronium in prato ſpiritali, de Leone, qui ob ſpinam à B. Geraſimo Abbate è pede euulſam, recedere à cænobio noluit, ipſoq; mortuo magno rugitu edito & ipſe ſepulcro eius incumbens expirauit. Quod vulgo putatur. S. Hieronymo, ob ſimilitudinem nominis, accidiſſe. Deinde apud A. Gellium in noctibus Atticis de alio, qui paſſus eſt ſe ob ſimile beneficium ab Androdo ſeruo fugitiuo per vrbem Romam inſtar canis deduci acclamante populo. *Ecce leo hoſpes hominis: ecce homo medicus leonis.* Ac deniq; aqud Matthæum Paris in hiſtoria Anglicana de alio, cum ingenti ſerpente, & Ioanne Vitali ciue Veneto ingratiſſimo in foſſam altiſſimam delapſis, ex qua hiſtoria liquet, quanta hominis ingratitudo, ambarum verò illarum ferarum gratitudo in liberatorem ſuum extiterit. Eam, quia multis forte ignota, hic ſubiiciam, *VITALIS*, inquit, *Venetus ciuis, diues & auarus, cum daturus eſſet filiam ſuam nuptui, vt menſam præpararet lautiorem, venatum iuit in quandam foreſtam vaſtiſſimam & deſertam, mari conterminam. Et cum per deuia eremi ſolus vagaretur, arcum extentum baiulans cum ſagittis, cupiditate ferinæ ductus, incidit forte in foueam & pedicam, leonibus, vrſis, & lupis ſubtiliter præparatam. A qua, cum os ſtrictum eſſet, & pauimentum profundum & amplum, nullo modo potuit aſcendere, vel euadere. Inuenit*

Sen. c. 3.

Prou. 6. 6.

Ad Atticum 8.

Amb. lib. 6. c. 4.

Baſ. hom. 9. in Hexæm:

Pratum Spir. c. 107.

A. Gell. lib. 5.

Paris. pag. 241.

autem in ea, quæ eodem caſu in ipſam inciderant, duo crudelia animalia, leonem & ma-
gnum ſerpentem: ſed ipſum Vitalem, qui ſe ſigno crucis præmuniuit, nequaquam in-
uaſerunt, licet famelici nimis & proterui. Morabatur ergo illic tota illa nocte, & die
ſequenti clamans & eiulans, & mortem ſuam tam probroſam lamentando deplorans.
Accidit autem, vt quidam pauperculus carbonatorum ſyluicola, dum pergeret, quiſ-
quilias ibidem lignorum colligendo, audiret clamorẽ & planctum quaſi ſubterraneum,
& vocem ſequens peruenit ad os putei & introſpiciens ait. Quis es, quem audio? Et Vi-
talis gauiſus ſupra id quod dici poteſt, reſpondit alacriter. Ego ſum miſer, VITALIS
cognomento, Venetus, qui ignarus muſcipularum harum in foueam iſtã incidi, feris no-
ciuis deuorandus, qui fame & timore contabeſco. Sunt.n. hic duo, quæ nimium pertime-
ſco animalia, leo, ſcil. quidã & anguis: ſed adhuc Domino protegente, cuius ſigno me cõ-
muniui, me non inuaſerunt: tibi reſeruatus ſum, vt tibi benefaciam, erue me & bene ti-
bi erit: ecce tibi dimidium bonorum meorũ concedo, videlicet quingenta talenta: ſunt
enim mihi mille, At pauper. Si dictis facta compenſes faciam quod deſideras & hortaris.
At Vitalis dicta ſua multis & magnis iuramentis, Domino interpoſito pro fideiuſſore,
& fide media cõfirmauit. Et cum colloquerentur, Leo motu caudæ ſaltuq́; iucundo, & ſi-
militer anguis blando ſibilo, & totius corporis volubilitate eidẽ pauperi applauſerunt,
quaſi liberationem ſuam cum Vitale poſtulantes. Et ſtatim pauper domum ſuã feſtinus
abijt, ſcalamq́; cum funiculis, quos nouerat neceſſarios cũ ſumma feſtinatione præpara-
uit, & rediens dimiſit eã in puteũ ſolus. Et ſtatim, imò raptim & certatim Leo & An-
guis per gradus ſcalæ aſcendentes ipſi pauperi applauſerunt, & circumeuntes pedes eius
volutabantur coram eo lætabundi, quaſi gratiarũ actiones pro liberatione ſua referentes
eidem. Poſtea verò pauper ipſius Vitalis aſcendentis manum apprehendit, & deoſculans
ei dixit. Viuat manus hæc, eia eia gaudeo planè, quia voti compos effici merui, & duxit
eum, donec ad notitiam itineris perueniret, Et Vitali recedẽti ait Syluanus pauperculus.
Quando, & vbi perſolues mihi debita? Et Vitalis intra diem quartum in Venetia, vi-
delicet in palatio meo; ꝙ quidem famoſum eſt, & reperire nõ eſt difficile. Rediјt Sylua-
nus ad domunculam ſuam vt pranderet. Quo ſedente ad menſam, ecce Leo, quẽ libera-
uerat, apportans hinnulũ intrauit, & appoſuit menſæ prãdentis blandus & manſuetus,
quaſi offerens illum pro præmio beneficij liberationis, & applaudens mitiſſimus ſine ru-
gitu, & ira, aut alicuius læſione receſſit. Et ſequebatur eum Syluanus ludentẽ corã eo,
& lingentẽ pedes eius, vt ſciret vbinã fuerit cubile eius (admirabatur enim vehemen-
ter tantã Leonis manſuetudinem) & poſtea rediit, vt pranderet. Et cũ cibũ ſumeret, ecce
& ſerpens liberatus adfuit, gemmã pretioſam in ore deferens, appoſuitq́; eidẽ Syluano,
tanquã liberatori ſuo, & illã in diſco ſuo repoſuit, ſeſeq́; ſpiris volubilib. ante ipſum vo-
lutans & ludens applauſit, quaſi grates referens ei pro impenſo ſibi beneficio, & blando
emiſſo ſibilo nullũ lædens receſſit; quẽ ſimiliter ſequebatur Syluanus, ꝑ admiratione,
vt de cauerna eius certificaretur. Elapſis igitur duob. vel trib. dieb. Syluanus ſecũ defe-
rens gemmã ſuã pretioſam, quam ſerpens ſuus attulerat, Venetiã adiit, vt à Vitali pro-
miſſa reciperet. Et inuenit eum cum conciuib. & vicinis, ꝑ gaudio liberationis, conuiuan-
tem. Quem Syluanus ſeorſim euocans, & ſecretius alloquẽs, (quia ignotũ ſe ſimulauit)
dixit

dixit, Amice, ꝙ debes. At ipſe toruo vultu reſpondit. Quis tu? quid exigis? At ille Quingenta talenta mihi à te ꝓ beneficio tibi facto, ex pacto ꝓmiſſa. At Vitalis. Ita tā leuiter velles lucrari, q̃ ego ꝑ longa tempora laborioſè acquiſiui? & ꝓcepit familæ ſuæ, vt caperetur quaſi delirans, ꝓ tanta temeritate incarcerādus. Quod Syluanus intelligens repētino ſaltu à Domino exiliuit: & veniens ad Prætoriū, hæc omnia ſeriatim iudicib: ciuitatis intimauit. Qui cū nō planè crederēt, oſtendit gemmā ſibi à ſerpēte gratiarū loco datā, & illico vnus ciuiū, quē virtus lapidis nō latebat, ipſum magno pretio cōparauit. Vt antē oēs inde redderet certiores Syluan⁹, aliquos de ciuib. duxit ad latibula Leonis et ſerpētis, q adhuc Syluano tanquā liberatori applauſerūt. Certificati igitur Iudices de rei veritate, cōpulerūt Vitalē reddere, q̃ ꝓmiſit, & ſatisfacere ꝓ iniuria. Hæc referebat rex RICHARDVS munific⁹, ingratos redarguēdo. Hucuſq; Matthæus Paris. Richardus iſte rex Anglorū fuit primus eius nominis circa annum Dom. 1195.

VII. R. E. M. Cōſidera exēpla eorū, q ob ingratitudinē à Deo puniti ſunt. Primū ſit primi hominū parantis Adæ. De quo B. Aug. lib. 21. de ciuitate D.Aug.12
Dei. *Quanto magis homo fruebatur Deo, tanto maiore impietate dereliquit Deū; & factus eſt malo dignus æterno, q hoc in ſe peremit bonū, ꝙ eſſe poſſet æternū. Hinc eſt vniuerſa generis humani maſſa damnata, quoniā q hoc primitus admiſit cū ea, q̃ in illo fuerat radicata, ſua ſtirpe punitus eſt, vt nullus ab hoc debito, iuſtoq; ſupplicio, niſi miſericordia & indebita gratia liberetur.* Alterum eſt filiorū Iſrael, vel Iudæorū, de quib. Chryſoſt. in ſermone cōtra Iudæos, gētiles & hæreticos. *Vultis cognoſcere quāta Iudæis fecit Deus, & ꝑmanſerūt ſemꝑ in grati? Septuaginta & quinq; animæ Ægyptū ingreſſæ fuerūt, & factæ ſunt ſexcenta millia. Mortuus eſt Ioſeph, & ſurrexit alius rex, q immemor Ioſeph afflixit eos valde. Clamauerunt ad Dominū, & Domin⁹ miſit eos ad Moſen. Is eduxit eos ex terra Ægypti, & duxit in deſertū. Et queruntur Moſi. Eduxiſti nos in deſertū, vt occideres quaſi nō ſint ſepulchra in Ægypto, Cognoſce ingratitudinē. Sed rē maiorē vide. Quadraginta annis fuerunt in deſerto, capillusq; ipſorū nō creuit, neq; vnguis, nō veſtis ſordidata, nec calceus attritus, nō ſeminauerunt, nec meſſuerunt, nō pinſuerunt nec coxerunt panes, ſed panē de cœlo comederūt, & poſt tot beneficia dixerunt Aaroni. Da nobis Deos, q nos ꝓcedant, &c.* Tertiū eſt Ezechę regis, de quo B. Hier. lib. 11 cōmentariorū in Iſaiā. *Tradunt Hebræi ideo ægrotaſſe Iſaiā, quoniā poſt inauditā victoriā Iudæorū, & Aſſyrij regis interitū nō cecinerit laudes Domino, quas cecinit Moſes Pharaone ſubmerſo, & Debbora interfecto Syſara, & Anna genito Samuele; vnde commonitum eſſe fragilitatis ſuæ.* Quartum Iudæ proditoris qui ſuſpenſus crepuit medius, de quo S. Ambroſius de Virginibus. *In proditore Dominus hoc grauiſſimum inuenit, quo eius condemnaret perfidiem, quod gratiæ vicem non repræſentauerit, & conuitiis, & amicitiæ venenū malitiæ miſcuerit. Itaq; ſic ait. Tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui ſemper mecū dulces capiebas cibos, hoc eſt, nō poteſt ſuſtineri iſtud, quia vnanimis appetiſti eū qui tibi donauerit gratiam. Nam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique, & ab eo qui oderat abſconderem me. Inimicus vitari poteſt; amicus non poteſt, ſi inſidiari velit. Itaq; ad aceruandam peccati inuidiam, non dixit. Tu verò ſeruus meus,*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Apoſtolus meus, ſed vnanimis meus, hoc eſt, non meus, ſed etiam tuus proditor es, qui
[Amb. in c. 22. Lucæ] *vnanimum prodidiſti.* Et libro 10. in Lucam ad verba Chriſti. *Iuda oſculo filium*
hominis tradis? Oſtendiſti Domine, quem traderet, dum dicis. filium hominis, quia ca-
ro non diuinitas comprehenditur. Illud tamen plus confutat ingratum, quod eum tradi-
derit, qui cum eſſet Dei filius, propter nos tamen filius hominis eſſe voluiſſet. Quaſi di-
cat. Propter te ſuſcepi ingrate, quod tradis in hypocriſi.

VIDE. V. *Amor ſui Immortificatio paſſionum. Superbia. Tepiditas.*

INOBEDIENTIA

Remedia contra Inobedieniam.

I. REMEDIVM. Conſidera verbi diuini teſtimonia. Primo enim te-
[1. Reg. 15. 23.] ſtatur graue eſſe crimē. *Quaſi peccatū ariolandi* inquit Propheta Samuel,
[Rom. 5. 19.] *eſt repuguare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Et Apoſtolus. *Per inobe-*
dientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi. 2. pœna mortis corpora-
[Deut. 17. 12.] lis vel ſpiritualis dignum. *Qui ſuperbierit,* ait in Deuteronomio, *nolens obedire*
[Deut. 21. 18.] *ſacerdotis imperio ex decreto iudicis morietur homo ille.* Et. *Si genuerit homo filiū con-*
[2. Theſſ. 3. 14.] *tumacem, qui non audiat patris aut matris imperium, & coercitus obedire contempſe-*
rit, lapidibus eum obruet populus. Et B. Paulus. *Si quis non obedit verbo noſtro, per*
[Heb. 2. 2.] *epiſtolam hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, vt confundatur.* Et. *Omnis præ-*
[1. Reg. 8. 7.] *uaricatio & inobedientia accepit iuſtam retributionem mercedis.* 3. docet per inobe-
dientiam non hominem, ſed Deum abiici. Vnde Dominus ad Samue-
[Rom. 13. 2.] lem. *Non te abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Et Apoſtolus. *Qui poteſtati re-*
[1. Reg. 15. 22.] *ſiſtit, Dei Ordinationi reſiſtit.* 4. collaudat virtutem obedientiæ. *Melior eſt obe-*
[Prou. 15. 28.] *dientia,* ait Samuel ad Saul, *quam victimæ, & auſcultare magis, quàm offerre adi-*
[Deut. 17. 10.] *pem arietum.* Et Salomon. *Mens iuſti meditatur obedientiam.* 5. hortatur ad
illam. Vt in Deuteronomio. *Facies, quodcunque dixerint qui præſunt loco, quem*
[Matth. 23. 3.] *elegerit Dominus.* & apud Matthæum. *Omnia quæcunque dixerint vobis ſeruate*
[Rom. 3. 1.] *& facite.* Et Paulum. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.* Et. *Obe-*
[Hebr. 13. 17.] *dite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.* Et. *Admone illos principibus & poteſtatibus*
[Tit. 3. 1.] [1. Pet. 2. 13.] [Deut. 11. 27.] *ſubditos eſſe.* Et apud B. Petrum. *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter*
Deum. 6. promittit obedientibus mercedem. Vt in Deuteronomio. *En*
propono in conſpectu veſtro hodie benedictionem & maledictionem. Benedictionem, ſi
[Prou. 3. 22.] *obedieritis mandatis Dei veſtri.* Et in Prouerbiis. *Cuſtodi legem meam, atque conſi-*
[Iſa. 1. 19.] *lium, & erit vita animæ tuæ.* Et apud Iſaiam. *Si volueritis & audieritis me, bona*
terræ comedetis.

II. REMED. Conſidera SS. Patrum dicta. S. BASILIVS in princi-
pium

pium prouerbiorum. *Præclara eſt obedientiæ merces. Obediamus igitur bono Patri*
certaminum præmia nobis ex Spiritus oraculis proponenti, qui nos inſtar viatorum in
locis inuiis, quaſi catuli cuiuſdam venatici iudicio curſus noſtri experimentum vult ca-
pere. Et in ſermone de inſtitutione monachorum. *Vera perfectaq́ ſubiectorum* Baſil. orat. 20. de
erga moderatorem. Ordinis obedientia in eo cernitur, ſi ex eius conſilio, nõ modo à rebus principatu.
flagitioſis abſtineat, ſed ſi ne ea quidẽ q̃ laudabilia ſunt ſine ſententia eius faciat. Nã ab
ſtinentia, & corporis incommodorũ perpeſſio vtiliter quidẽ vſurpantur, at ſi quis ſpre-
tis antiſtitis cõſiliis facere voluerit, quicq̃d collibitũ ſit, plus mali q̃ boni faciet. Qui.n.
poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, & præmiũ maius debetur obedientiæ, quam re-
ctè facto cum continentia. B. EPHRÆM parænesi decimaſexta. *Ipſe chariſſime,* Ephr. tom. 2.
vide ne reiicias Patrum qui te genuerunt in Domino adhortationes. Ait enim Apoſto- Heb. 13. 17.
lus. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, &c. Ideo in Pſalmo ait propheta. Corri- Pſalm. 140. 5.
piet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet
caput meum. Si enim qui ſecundum carnem ægrotant, ſuæ vim inferunt naturæ, vt
ſeruent, quæcunque ipſis præſcripſerint medici: nonne multo magis decet morem iis gere-
re, quibus cura animarum noſtrarum eſt credita? S. HIERONYMVS ad Ruſticum Hier. ep. 4.
monachum. *Nulla ars abſq; magiſtro diſcitur. Etiam muta animalia, & ferarum*
greges ductores ſequuntur ſuos. In apibus principes ſunt. Grues vnam ſequuntur ordi-
ne litterato. Imperator vnus. Iudex vnus prouinciæ. Omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis re-
ctoribus nititur. In naui vnus gubernator. In domo vnus Dominus. In quamuis grandi
exercitu vnius ſignum expectatur, & ne plura replicando faſtidium legenti faciam: per
hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam te non tuo arbitrio dimittendum, ſed viuere
debere in monaſterio ſub vnius diſciplina patris, &c. præpoſitum monaſterij timeas vt
Dominum, diligas vt parentem. Credas tibi ſalutare, quicquid ille præceperit. B. AV- Aug. lib. 8. c. 6.
GVSTINVS de Geneſi ad litteram. *Mihi etiam atque etiam conſideranti dici*
non poteſt, quantum placeat illa ſententia, non fuiſſe arborem (in paradiſo) cibo noxiam:
neq; enim qui fecerat omnia bona valde, in paradiſo inſtituerat aliquid mali: ſed malum
fuiſſe homini tranſgreſſionem præcepti. Oportebat autem, vt homo ſub Domino Deo po-
ſitus alicunde prohiberetur, vt ei promerendi Dominum ſuum virtus eſſet ipſa obedien-
tia: quam poſſum veriſſimè dicere ſolam eſſe virtutem omni creaturæ rationali agenti
ſub Dei poteſtate: primumq; eſſe & maximum vitium tumoris, ad ruinam ſua poteſta- Id. parte 2.
te velle vti, cuius vitij nomen eſt, inobedientia. Et concione ſecunda in Pſalmum
70. *Si Deus tibi,* ô homo, *debuit aliquid iubere, vt te, quod tibi expedit, ſentires eſſe*
ſub Domino, ab aliqua re prohibendus eras, non propter illius arboris malitiam, ſed pro-
pter tuam inobedientiam. Non potuit Deus perfectius demonſtrare, quantum ſit bonum
obedientiæ, niſi cum prohibuit ab ea re, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia tenet pal-
mam: ſola ibi inobedientia inuenit pœnam. Et infra. *Dicatur mihi, quid illi deerat*
in paradiſo conſtituto in media opulentia mediisq́; deliciis? cui magnæ deliciæ erant ipſa
viſio Dei, cuius faciem quaſi inimici timuit poſt peccatum. Quid illi deerat vt tangeret
arborem, niſi quia ſua poteſtate vti voluit, præceptum rumpere delectauit: vt nullo ſibi

l.I.cap.12. *dominante fieret ſicut Deus, quia Deo nullus vtiq; dominatur.* Et lib.14.de ciuitate
Dei. *Obedientia cōmēdata eſt in præcepto, quæ virtus in creatura rationali mater quo-*
dammodo eſt omnium, cuſtosq; virtutum: quandoquidem ſic facta eſt, vt ei ſubditam eſſe
Greg.c.12. 1.Reg.15.22. *ſit vtile: pernicioſum autē ſuam, non eius, à quo creata eſt, facere volūtatem.* S. GREG.
lib.35.moralium. *Sola virtus eſt obedientia, quæ virtutes cæteras menti inſerit, in-*
ſertasque cuſtodit. Hinc Samuel ait. Melior eſt obedientia, quam victimæ, & auſcultare
magis, quam offerre adipem arietū: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, &
Prou.21.28. *quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. Obedientia quippe victimis iure præponitur,*
quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò volūtas propria mactatur. Et pau-
lo poſt. *Hinc per Salomonē in oſtenſione obedientiæ dicitur. Vir obediēs loquitur victo-*
Bern. *rias. quia dum alienæ voci humiliter ſubdimur, noſmetipſos in corde ſuperamus.* B.
BERN. in tractatu de præcepto & diſpenſatione. *In quo inobedientiæ crimen*
1.Reg.15.23. *abſq; dubio ſit, apud Samuelem aduertite Quaſi, inquit, peccatum ariolādi eſt repugnare,*
& quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere: vt nō iuſſionis ſimplex ipſa tranſgreſſio, ſed
voluntatis ſuperba contemptio ſcelus idololatriæ reputetur. Non eſt. n. idipſum nolle ob-
edire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris eſt: nonnunquam & infirmitatis: illud
Climac.grad.4. *vero aut odioſæ pertinaciæ, aut contumaciæ non ferendæ.* B. IOANNES CLIMACVS
in ſcala paradiſi, in gradu de obedientia. *Obedientia eſt animæ propriæ perfecta*
abnegatio, ſpontanea mors, ſecurum periculum, tuta nauigatio, iter dormiēdo confectum,
ſepulcrum voluntatis, & excitatio humilitatis.

III. REM. Conſidera exempla eorum qui ob inobedientiā à Deo gra-
Gen.3. uiter puniti ſunt: quorum complura ſola ſcriptura diuina ſuppeditat. Pri-
Aug.c.15. Phil.2.8. mū eſt primi parentis ADÆ, de quo ita B. AVG. lib 14. de ciuitate Dei. *Sicut*
obedientia ſecundi hominis (Chriſti) *eo prædicabilior, quia factus eſt obediens vſque ad*
mortem: ita inobedientia primi hominis eo deteſtabilior, quo factus eſt inobediens vſq; ad
mortem. Vbi. n. magna eſt inobedientiæ pœna propoſita, & res à creatore facilis imperata,
quisnam ſatis explicet, quantum malum ſit non obedire in re facili, & tantæ poteſtatis
Gen.19.26. *imperio, & tanto terrenti ſupplicio?* II. eſt vxoris Loth, quæ ob inobediētiā con-
Aug.c.30. uerſa eſt in ſtatuā ſalis, nēpe quia contra mandatū angelicū reſpexit retro.
Ad quid pertinet, inquit idē Aug. lib.16. de ciuitate Dei, *quod prohibiti ſunt qui*
liberabantur ab Angelis retro reſpicere, niſi quia non eſt animo redeundū ad veterē vitā,
qua per gratiā renouationis exuimur, ſi vltimū iudiciū euadere cogitamus? Denique vxor
Loth, vbi reſpexit, remanſit, & in ſalē conuerſa hominib. fidelib. quoddā præſtitit condi-
Num.16.22. *mentum, quo ſapiant aliquid, vnde illud caueatur exemplum.* III. eſt Chore, Dathan
1.Reg.15.23. & Abiron, quos, quia Moyſi non obtemperarunt, terra viuos abſorpſit.
IV. Saulis regis, qui ob inobedientiā regno exutus eſt. *Pro eo, quod abieciſti*
ſermonē Domini, inquit ad eū Propheta Samuel, *Proiecit te Dominus, ne ſis rex.*
V. eſt Prophetæ de Iuda veniētis in Bethel, qui quoniā cōtra mandatū Do-
mini in Bethel cū alio Propheta panē comedit & bibit aquā, à leone occi-
3.Reg.13.24. ſus eſt. VI. alterius Prophetæ itē à leone occiſi, quod filio Prophetarū dicēti,
Percute

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Percute me, non obtemperarit. VII. Ionæ Prophetæ, quẽ fugientẽ in Thar- Ib.c.20.36.
ſis nec aer, nec aqua, nec nauis ferre potuit ob inobedientiam, & tandẽ in Ion.1.15.
mare proiectus eſt. VIII. eſt populi Iſraelitici, qui ob inobedientiã capti-
uus abductus eſt in Babylonẽ, vt liquet ex Ieremia. *Benedixit.n.ibi Deus filios* Hier.34.18.
Ionadab, inquit Aug. *propter obedientiam eoſq; obiecit inobedienti populo ſuo, expro-* Aug.in Pſal.70.
brans, quia cum filij Ionadab obedientes eſſent patri ſuo, illi non obedirent Deo ſuo.

IV. REM. Conſidera quanta mala ex inobedientia profluxerint, & in dies profluant. Nam primo ob vnã Adæ inobedientiã, quotquot homines à condito orbe extiterunt, excepto Chriſto & B. Virgine Maria, peccato originali obnoxii, reiq; æternæ damnationis concepti vel nati ſunt, & ſi vitã in eodẽ peccato clauſerint, regno cœlorum in perpetuũ excluſi. Clare.n. docet Apoſtolus in epiſtola ad Romanos. Oẽs homines in Adã peccauiſſe. Rom.5.12. *In quo*, inquit, *omnes peccauerunt*, & per inobedientiam eius peccatores factos. *Per inobedientiam vnius hominis*, inquit, *peccatores conſtituti ſunt multi.* Et ad Epheſios *Eramus natura filij iræ, ſicut & cæteri.* Eph.2.3. 2. ad expiandum hoc Adæ, noſtrumq; peccatum neceſſe fuit filium Dei humanam naturam aſſumere, & in ea mortẽ oppetere. Vnde B. BERN. in natali Domini. Bern.ſerm.3. *Ex conſideratione remedij periculi mei æſtimo quantitatem. Neſciebam, ſanus mihi videbar, & ecce mittitur Virginis filius, filius Dei altiſſimi, & iubetur occidi, vt vulneribus meis pretioſo ſanguinis illius balſamo medeatur, Agnoſce ô homo, quam grauia ſunt vulnera, pro quibus neceſſe eſt Dominum Chriſtum vulnerari. Si non eſſent hæc ad mortẽ & mortẽ ſempiternam, nunquã pro eorum remedio Dei filius moreretur.* 3. Omnia mala pœnæ; vt labores, morbi, fames, ſitis, bella, & mors ipſa, atq; adeo inobedientia carnis & Spiritus, Rom.7.19. quæ dicitur concupiſcentia carnis, tota vita nobis inhærens, omnium peccatorum actualium fons & radix, ex vna inobedientia Adæ manarunt. Aug.14. de ciuit.c.15. Vnde AVGVSTINVS. *In illius peccati Adæ pœna, quid inobedientiæ, niſi inobedientia retributa eſt? Nam quæ hominis eſt alia miſeria, niſi aduerſus eum ipſum inobedientia eius ipſius, vt quoniam noluit, quod potuit, quod non poteſt, velit? In paradiſo enim, etiamſi non omnia poterat ante peccatum, quicquid tamen non poterat, non volebat, & ideo poterat omnia quæ volebat. Nunc verò, ſicut in eius ſtirpe cognoſcimus, & diuina ſcriptura teſtatur, homo vanitati ſimilis factus eſt.* Pſalm.143.4. *Quis enim enumeret, quam multa quæ non poteſt velit, dum ſibi ipſi, id eſt, voluntati eius ipſe animus eius, eoque inferior caro eius non obtemperat? Ipſo namque inuito, & animus plerumque turbatur, & caro dolet, & veteraſcit, & moritur.* 4. Deus in Scripturis atrociſſima quæque legis præuaricatoribus, id eſt, inobedientibus minatur. *Maledictus*, inquit in Deuteronomio, *qui non permanent in ſermonibus legis huius, nec eos opere perficit.* Deut.27.26. Et. *Si nolueris audire vocem Domini Dei tui, vt cuſtodias, & facias omnia mandata eius, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & apprehendent te.* c.28.15. *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledictum horreũ tuũ,* &c. Et in Pſal. *Maledicti, qui declinant à mandatis tuis* Et apud Eccleſ. *Væ vobis viri impij, qui dereliquiſtis legẽ Domini altiſſimi.* Pſal.118.21. Deniq; quotquot à Magiſtratu

Ephr.c.2.tō.1. politico vel Eccleſiaſtico *in ciuitatibus puniuntur, fere propter inobedientiam,* vt bene animaduertit B. EPHRAEM in Tractatu de virtute, *atque contumaciam, duramq́ ceruicem plectuntur.*

V. REMED. Condſiera exempla eorum qui virtute obedientiæ excelluerunt. Primus eſt Abraham Patriarcha, quem obedientiæ ſtudioſis
Baſi.c.23. primo loco proponit B. BASILIVS in Conſtitutionibus monaſticis. *Conſidera,* inquit, *mihi Abraham, qui iubetur relinquere domum, patriam, poſſeſſiones, cognatos, amicos, & omnia quæ contraria his ſunt conſectari, peregrinationem, obſcuritatem nominis, paupertatem, pericula: & tamen in his omnibus dicto audientem. Venit ille in Paleſtinam primum, ſed victus inopia coactus pergit in Ægyptū, ibiq́ adempta licet vxore, non animo deiicitur, nō queritur de Dei conſilio; Qui enim ſemel animū obfirmarat ſuum, vt obediret Deo, totus in eo erat, vt perfectiſſimā illi præſtaret obedientiā, ideoq́ cum eo ipſo tenpore filium ſuum poſteritatis ſpem, in ætate florida iuberetur Deo in excelſo monte immolare, nihil mente conſternatus eſt, ſed perinde vt ſi agnum eſſet aliquem mactaturus, nihil neq́ curioſè iudicium Dei perueſtigans, neq́ ſecum obmurmu-*
Gen.22.1. *rans mandatum diuinum exequi tentauit, luculentamq́ obedientiæ coronam reportauit, nempe qui cunctis deinceps mortalibus fidei, obedientiæq́ veluti columna quædam e-*
Bern.hom.1. *rectus ſit.* SECVNDVS eſt Chriſtus Dominus. De quo B. BERN. ſuper Miſſus
Luc.2.51. eſt. *Diſce homo obedire, diſce terra ſubdi, diſce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens Euangeliſta. Et erat, inquit, ſubditus illis, haud dubium, quin Mariæ & Ioſeph. Erubeſce ſuperbe cinis, Deus ſe humiliat, & tu te exaltas? Deus ſe hominibus ſubdit, & tu dominari geſtiens hominibus tuo te præponis auctori? Si hominis, ô homo, imitari dedignaris exemplum, certe non erit tibi indignum ſequi auctorem tuum. Si non poteris forſitan ſequi eum quocunq́ ierit, dignare vel ſequi, quo tibi condeſcendit.* TERTII ſunt Apoſtoli, de quibus loco ſupra allegato BASILIVS. *Dixit eis Ieſus, cum*
Matth.10.16. *rudes adhuc in eius diſciplina eſſent, ac tantum nō iam iam regnaturum illum putarent, ſeq́ conſortes regni eius nullo labore futuros. Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Qua re audita illi nequaquam dixerunt. Nos requietē ſperauimus, & tu nos in pericula protrudis; honores expectauimus, & tu ingeris ignominias. Imo cum grauiora audiſſent, ſe odio futuros omnibus hominibus, ad præſides & reges trahendos & occidendos, ſubmiſſa mentis ceruice obedientiæ iugum ſubierunt, alacriq́ animo in pericula, in fora, in contumelias, in lapidationes, in cruces variasq́ neces proceſſere; tantaq́*
Act.5.41. *alacritate hæc ſuſtinebant vt mirificè exultarent ſe dignos habitos pro nomine Ieſu contumeliam pati. Hanc obedientiam is qui ſecundum Deum verè eſt monachus antiſtiti ſuo præſtet oportet. Siquidem diſcipulos Chriſtus in hoc elegit, qui hoc vitæ inſtitutum æmularentur, vt per eos formam relinqueret eandem ſecuturæ poſteritati.*

VI. REMED. Conſidera quæ ſint conditiones obedientiæ veræ & perfectæ: hoc ſiquidem longius à vitio inobedientiæ receſſeris, quo propius ad illas acceſſeris.

Condi-

Conditiones perfectæ obedientiæ.

PRIMA Conditio eſt, vt ſuperiori obedias tanquam Chriſti vicario,
imò vt Chriſto & Deo. Nam apud Lucam Chriſtus ait. *Qui vos audit,
me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Et Apoſtolus ad Romanos ſic ratioci- Luc. 10. 16.
natur, vt probet obtemperandum eſſe ſuperioribus etiam politicis, (qui
id temporis erant infideles) *Non eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo
ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit.* Et paulo poſt Rom. 13. 1.
poteſtatem illam, vel ſuperiorem vocat *Dei miniſtrum.* Et in epiſtola ad
Epheſios. *Serui,* inquit, *obedite Dominis carnalibus, cum timore & tremore, in* Eph. 6. 5.
*ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto, non ad oculum ſeruientes, ſed vt ſerui Chriſti
facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate ſeruientes ſicut Domino.* Et Col. 3. 23.
ad Coloſſenſes, cum iterum ad obtemperandum Præpoſitis ſubditos
hortatus eſſet, ait. *Quodcunque facitis ex animo operamini, ſicut Domino, & non ho-
minibus, ſcientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis. Domino Chri-
ſto ſeruite.* Vnde B. BERNARDVS in tractatu de præcepto & diſpenſatio- Bern.
ne. *Deus,* inquit, *Prælatos ſibi quodammodo æquare dignatus, ſibimet imputat illo-
rum & reuerentiam & contemptum, ſpecialiter conteſtans eis. Qui vos audit, me audit:* Luc. 10. 16.
& qui vos ſpernit, me ſpernit. An non hoc ipſum & regula noſtra perhibet, vbi ait. O- Reg. S. Bened. c. 68. de obed.
*bedientia, quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur. Quamobrem quicquid vice Dei
præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipien-
dum eſt, quaſi præcipiat Deus.* Et PETRVS Bleſſenſis ad Priorem de Monaſterio Bleſ. ep. 131.
lo. *Quicquid tibi Prælatus iniunxerit, quod animæ ſaluti non obuiet, ſic illud ample-
cti debes, ac ſi Deus ipſe præceperit. Beatuſque Benedictus proteſtatur Deo impendi obe-
dientiam quæ maioribus exhibetur.* Et ante illos IOAN. CASSIANVS, agens de Caſſ. l. 4. inſt. c. 10.
perfecta obedientia Tabenenſiotarum monachorum in Thebaide, ſcri-
bit *eos ſic vniuerſa complere quæcunque à ſuperiore fuerint præcepta, tanquam ſi à Deo
cælitus ſint edita.* Illuſtre eius rei exemplum commemorat IOAN. CLIMA- Clim. grad. 4.
CVS. *Cum in menſa,* inquiens, *ego & ſuperior in quodam cænobio conſediſſemus ad-
uocat is quendam nomine Laurentium, qui fere 48. annos in monaſterio degerat; cum
adueniſſet, nihil illi penitus dixit, ſed ſic ante menſam ſine cibo per duas horas, cum
tamen initium eſſet prandij, ſtare permiſit, adeo vt ipſe quoque erubeſcerem, nec intue-
rieum auderem. Erat enim canus totus iam octogenarius. Non omiſi ego poſtea à ſene
percunctari, quid aſtans cogitaſſet. Chriſti, inquit, imaginem Superiori impoſui: ne-
que enim ab illo hoc præceptum exiſſe, ſed à Deo penitus exiſtimaui. Quare, ô pater Io-
annes, non coram menſa hominum, ſed coram altari diuino aſtare me putans orabam, nul-
lamque penitus malignam cogitationem contra Superiorem admittebam, pro ſyncera me-* 1. Cor. 13. 5.
in eum fide & caritate, caritas enim non cogitat malum.

Matt 16.24. ALTERA Conditio eſt, vt abneges propriam voluntatem, eamque
1. Reg. 15.22. Greg. 35. mor. c. 10. conformes ſuperiorum & Dei voluntati, iuxta illud Chriſti. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſequatur me.* nam à Samuele propheta in hiſtoria Regum ideo, teſte B. Gregorio, antefertur obedientia victimæ, quia *per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur.* Et habes in hac re perfectiſſimum exemplum Chriſti Domini, non ſuam, ſed Patris in omnibus perficientis voluntatem: Nam apud Ioannem ita
Ioan. 6.38. loquitur. *Deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius; qui miſit me.* Et. *Non poſſum ego à me ipſo facere quicquam: quia non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me.* Et iterum. *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Quod verò illud
Io. 5.19.
Io. 4.34.
Iſa. 53.7. fuit opus? opus certè noſtræ redemptionis per voluntariam oblationem
Ioan. 14.31. in cruce, *oblatus eſt enim, quia ipſe voluit.* ait Iſaias. voluit autem non ſua, ſed patris voluntate, cui ſuam conformauit. Nam in extremo ſermone poſt
Luc. 22.42. cœnam ad diſcipulos dixit. *Sicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio.* Et pau-
Phil. 2.8. lo poſt in horto. *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum à me. Veruntamen non mea*
Bern. c. 13. *voluntas, ſed tua fiat.* Immó hoc opus Chriſtus voluit ſibi à Patre mandari, vt fieret *obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* Qua de cauſa B. Bernardus in ſermone exhortatorio ad milites templi ſcripſit Chriſtum *maluiſ-*
Baſil. quæſt. 123. *ſe perdere vitam, quam obedientiam.* Hanc conditionem in obedientia perfecta Patres omnes requirunt. S. BASILII verba ſunt in regulis breuiori-
Id. cap. 28. bus. *In vniuerſum vti propria voluntate alienum eſt à recta ratione.* Et in conſtitutionibus monaſticis. *Monachus ne ad punctum temporis poteſtatem ſui habere debet, vt faciat priuata negotia. nam & inſtrumentum ſine artifice, & manus reſecta*
Caſſian. c. 32. *à corpore ſua ſponte non mouentur.* CASSIANVS libro 12. inſtitutionum ſic
Clim. gradu. 4. loquitur. *Obedientiæ iugum & ſubiectio ſimplici corde, ac ſine vlla ſimulatione à*
Bern. ſerm. 19. *monacho ſuſcipi debet, ita vt præter Abbatis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.* vnde IOAN. CLIMACVS ſupra vocauit obedientiam *ſepulchrum voluntatis.* BERNARD. in Cantica obiurgans fratres ob inobedientiam. *Illam,* inquit, *quæ toties Deum conſcientijs veſtris teſtibus offendiſtis, propriam ſcilicet voluntatem veſtram, ecce nunc iterum magiſtram habetis, non me. Illa vos naturæ docet non parcere, rationi non acquieſcere, non obtemperare ſeniorum conſilio vel exemplo, non obedire nobis. Non legiſtis in regula veſtra, quicquid ſine voluntate, vel conſenſu Patris ſpiritualis fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi?* Hinc ſequitur longè à perfectione obedientiæ diſcedere eos, qui voluntatem Superioris ad ſuam detorquere conantur, vt idem Bernardus alibi obſer-
Id. in ſerm. de tribus ordin. uauit. *Quisquis,* inquiens, *vel apertè, vel occultè ſatagit, vt quod habet in voluntate, hoc ei ſpiritualis pater iniungat, ipſe ſe ſeducit, ſi forte ſibi quaſi de obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipſe Prælato, ſed magis ei Prælatus obe-*
Id ſerm. I. *dit.* Et in ſermone de conuerſione S. Pauli, agens de eius verbis. *Domine quid me vis facere. Sic profecto,* inquit, *ſic multorum vſque hodie ſtu-*

ſtu-

ſillanimitas & peruerſitas exigit, vt ab eis quæri oporteat. Quid vis vt faciam tibi? non ipſi quærant, Domine quid me vis facere? Conſiderare neceſſe habet miniſter & vicarius Chriſti, quid ſibi præcipi velint, non ipſi conſiderant, quæ voluntas ſit præceptoris. Non eſt obedientia eorum plena, non in omnibus parati ſunt obſequi, non per omnia ſequi propoſuerunt eum, qui non ſuam, ſed Patris venit facere voluntatem. Deinde conſequens eſt, delinquere quoque contra hanc conditionem eos, qui arbitrantur ſe in pietatis operibus exercendis, vt ieiuniis, vigiliis, & precationibus poſſe à voluntate Superioris nonnunquam diſcedere, vt notauit benè IOAN. Caſſianus in collatione Danielis Abbatis. *Vnum* Collat. 4. c. 10. *ſanè, ait, atque idem obedientiæ genus eſt, vel propter operationis inſtantiam, vel propter otij deſiderium Senioris violare mandatum, tamque diſpendioſum eſt pro ſomno, quam pro vigilantia Monaſterij ſtatuta conuellere: tantum denique eſt Abbatis tranſire præceptum, vt legas, quantum ſi contemnas, vt dormias.* Vna tantum cautio hic notanda eſt, quam ſolers ille morum cenſor Gregorius fuſius Greg. 35. mor. c. proſequitur. Nempe obedientiam tuam maioris meriti fore, ſi cum ar- 13. dua & carni aduerſa iubentur, propriæ voluntatis votum adiungas & libentius pareas: ſecus ſi proſpera & carni iucunda. Primi exemplum eſt Paulus Apoſtolus, qui iuſſus à Deo aſcendere Hieroſolymam, licet in via Gal. 2. 2. ex Agabo propheta intelligeret ſe ibi ligandum, reſpondit. Act. 21. 13. *Ego non ſolum alligari, ſed & mori in Hieruſalem paratus ſum pro nomine Ieſu.* Secundi eſt Moyſes qui per angelum à caulis ouium vocatus ad honores, vt eſſet dux populi, Exod. 4. 13. ex humilitate terguerſatus eſt, dicens. *Obſecro Domine, non ſum eloquens. Mitte, quem miſſurus es. Moyſes itaque,* concludit Gregorius, *ad proſpera de ſuo nihil habet, quia precibus renititur. Paulus verò ad aduerſa etiam ex ſuo voto ducitur. Præeunte ergo vtrorumque Ducum infracta virtute inſtituimur, vt ſi obedientiæ palmam apprehendere veraciter nitimur proſperis huius ſeculi ex ſola iuſſione, aduerſis autem etiam ex deuotione militemus.*

TERTIA Conditio perfectæ obedientiæ eſt, vt abneges quoque proprium iudicium, vel vt Apoſtolus loquitur, captiues intellectum, ac con- 2. Cor. 10. formes cum iudicio Superioris. Id enim *per ſimplicitatẽ cordis* qua ſerui in e- Eph. 6. 5. Col. 3. 23. piſtola ad Epheſios & Coloſſenſes, *ſicut Domino* obedire iubentur *Dominis carnalibus*, etiam Ethnicis, intelligi videtur. Deinde ſacræ literæ, non ſemel monent ne *nitamur prudentiæ noſtræ* & iudicio, imò damnant *ſapientes in ocu-* Prou. 3. 5. Iſa. 5. 21. *lis ſuis*, & ſuadent vt ſemper conſilium à ſapientibus perquiramus: quanto Rom. 12. 3. magis ſtandũ eſt conſilio iudicioq; ſuperiorũ, quos tanquam Dei vicarios, Tob. 4. 19. & diuinæ voluntatis interpretes venerari iubemur. 3. hæc conditio fuit in Eccli. 32. 24. omnib. qui perfectè Deo obedierunt. Vt in Abraham, de quo Paulus *Fide qui vocatur Abraham obediuit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatẽ, &* Heb. 11. 8. *exiit neſciens quo iret.* Et rurſus. *Nõ infirmatus eſt fide, nec conſiderauit corpus ſuum emortuum, cum ferè centum eſſet annorum, & emortuam vuluam Saræ.* Vt in Iſaia Rom. 4. 19.

qui

Iſa.20.2. qui licet nobilitate & autoritate in vrbe Ieroſolymitana clarus, ex man-
Orig. 7.contra Celſum. dato Dei, nudus, & quidem per triênium teſte Origene inceſſit. Vt in ip-
ſo Chriſto Domino, quem non dubium eſt, vt voluntatem, ita iudicium
quoque Patri cœleſti perfectiſſimè in obſequendo ſubieciſſe. vnde apud
Ioan.5.30. B. Ioannem. *Non poſſum*, inquit, *à me facere quicquam. Sicut audio, iudico, & iudicium meum iuſtum eſt.* Sicut audio, nempe à Patre cœleſti. Vt denique
in Apoſtolis, qui ſimulatque ad ſequendum Chriſtum vocati ſunt illico
Matth.4.2. relictis omnibus paruerunt: De iis certe B. BERNARDVS ſermone 2. de S.
Andræa ita ſcribit. *Vis audire perfectæ obedientiæ formam? vidit Dominus, ait Euangeliſta, Petrum & Andream mittentes rete in mare, & ait illis. venite poſt me, faciã vos fieri piſcatores hominum. At illi continuo nihil diiudicantes, aut hæſitantes, non ſoliciti vnde viuerent, non conſiderantes, quonã modo rudes homines, & ſine literis prædicatores fieri poſſent, nihil denique interrogantes ſine omni mora relictis retibus & naui ſecuti ſunt eum. Agnoſcite fratres, quoniam propter vos ſcripta ſint hæc, vt diſcentes veræ obedientiæ formam caſtigetis corda veſtra in obedientia caritatis.* Ita docue-
Baſ.conſt.mon. c.20.& 23. runt & alii SS. Patres. BASILIVS. *Monachi libentiſſimè obtemperent ſuo Præpoſito, nec ab eo eorum, quæ ſibi imponuntur rationem repoſcant, &c. nihil omnino ipſorum iuſſa curioſius perſcrutando.* Addit monachos non ſecus obedire debere, quam oues paſtoribus, & inſtrumenta artificibus, quæ ad quemcunque vſum tractanda ſe præbẽt. vt ergo inſtrumentũ non deligit, quid faciat, ita nec monachum debere. Illud verò firmiſſimum tenendum illi eſſe, difficile eſſe ſe cognoſcere & curare, eo quod quiſque naturaliter ſe amet, & ideo iudicio fallatur. Ab alio autem cognoſci facile eſſe, eo quod illi in iudicando non obſtet amor ſui. HIERONYMVS epiſtola ad
Hier.ep.4. Ruſticum. *Credas tibi ſalutare, quicquid monaſterij præpoſitus præceperit, nec de maiorum ſententia iudices, cuius officij eſt obedire, & implere quæ iuſſa ſunt dicente*
Deut. 6.3. Caſſ.l.4. c.10.&41. *Moyſe. Audi Iſrahel & tace.* CASSIANVS. *Ægyptij monachi vniuerſa complere, quæcunque fuerint à Præpoſito ſuo præcepta, tanquam ſi à Deo cœlitus ſint edita ſine*
Id.cap.11. *vlla diſcuſſione feſtinant.* Et infra. *nihil diſcernens, nihil diiudicans ex ijs quæ tibi fue-*
Id.cap.3. *rint imperata.* Et alibi. *Nullo alio vitio*, ait Abbas Moyſes, *tam præcipitem diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis conſiliis*
Cap.11. coll.2. *ſeniorum, ſuo iudicio perſuaſerit, definitionique confidere.* Et collatione 18. Piamon Abbas cauſam reddit cur iuniores ſeniorum præcepta diſcutere non debeant, quia videlicet dæmon tales iudicio ſuo plus æquo fidentes facile in id vſque propellit, vt etiam ſaluberrima iudicent eſſe ſuperflua
Greg.c.2. & noxia. GREGORIVS libro 2. in primum Regum. *Neſcit iudicare, quiſquis*
Clim.grad.4. *perfectè didicit obedire.* IO. CLIMACVS. *Cum obedientiæ ſtudium fuerimus ingreſſi, minime in aliquo diiudicare licebit inſtitutorem noſtrum, etiamſi in illo, homo enim eſt, modica aliqua delicta animaduertamus: ſi verò fecerimus, nihil nobis obedientia proderit.* Et infra. *Cum tibi cogitatio ſuggeſſerit, vt prælatum, aut diiudices, aut damnes,*

abea

ab ea non ſecus quam fornicatione reſili. BERNARDVS de præcepto & diſpenſatione. *Imperfecti cordis, & infirmæ prorſus voluntatis indicium eſt ſtatuta ſeniorũ ſtudioſius diſcutere, hærere ad ſingula, quæ iniunguntur, exigere de quibusq́; rationem, & malè ſuſpicari de omni præcepto, cuius cauſa latuerit, nec vnquam libenter obedire, niſi cum audire contigerit quod forte libuerit, aut quod non aliter licere, ſeu expedire mõſtrauerit, vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas. Delicata ſatis, imò nimis moleſta eſt huiuſcemodi obedientia.* Et in ſermone de cõuerſione S. Pauli deplorat eos, qui nolunt quaſi cæci ad manum trahi cum Saulo. Immò ad fratres de monte Dei vocat *obedientiam indiſcretam*, eo quod non diſcernat; quid vel quale præcipiatur. 5. Conditionẽ hanc in obedientia eſſe neceſſariam demonſtrat & Ratio ipſa *Niſi hæc obedientia iudicii exiſtat*, inquit, B.P.N. IGNATIVS in aurea ſua epiſtola de obedientiæ virtute conſcripta, *fieri non poteſt, vt vel conſenſus voluntatis, vel executio talis ſit, qualem eſſe oportet: natura enim ita comparatum eſt, vt animi noſtri vires, quæ appetitiuæ dicuntur ſequantur apprehenſiuas, & niſi adhibita vi voluntas iudicio repugnante diu obtemperare non poterit. Quod ſi forte quis aliquo temporis ſpatio obediat per communem illam apprehenſionem, qua cenſetur perperam etiam præcipienti parendum eſſe, certe id ſtabile ac fixum eſſe non poteſt, atque ita perſeuerantia deficit, vel ſaltem obedientiæ perfectio, quæ in prompte & alacriter obediendo conſiſtit. Non enim ibi poteſt eſſe alacritas ac diligentia, vbi eſt animorum ſentiarumq́; diſſenſio: perit etiam exequendi ſtudium & celeritas, cum ambigitur, expediat nec ne facere quod iubemur, perit humilitas, quoniam etſi ex altera parte paremus, ex altera tamen noſmetipſos ſuperiori præferimus: perit in rebus arduis fortitudo: perit deniq́; vt ſummatim complectar, virtutis huius vis omnis ac dignitas: ſuccedunt autem in eorum locum dolor, moleſtia, tarditas, laſſitudo, obmurmurationes, excuſationes, aliaque vitia non ſane leuia, quibus Obedientiæ pretium ac meritum prorſus extinguitur.* Bern.

Si grauia & aſpera iubeantur?

DICES. Quid ſi grauia & aſpera à ſuperiore imperentur? reſpondet tibi B. LEO in ſermone de Epiphania Domini. *Nihil dilectiſſimi arduum eſt humilibus, & nihil aſperum mitibus, & facile omnia præcepta veniunt ad effectum, quando & gratia prætendit auxiliũ, & obedientia mollit imperium.* Et BERNARDVS in ſermone de circumciſione Domini. *Sed iam tibi in ipſa obedientiæ via aliqua fortaſſis dura & aſpera occurrere poſſunt, vt accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet ſalubria ſint, minus tamen ſuauia videantur. Hæc ſi moleſtè coeperis ſuſtinere, ſi diiudicare, Prælatum, ſi murmurare in corde, etiamſi exterius impleas quod iubetur, nõ eſt hæc virtus patientiæ, ſed velamentũ malitiæ. Neceſſe eſt ergo vt illuceſcat dies patientiæ per quam omnia dura & aſpera tacita amplectaris conſcientia, te magis diiudicãs & durius arguens, cui nimirum diſplicẽt, quæ ad ſalutẽ ſunt, & in cogitatione tua ſem-*

Leo. ſerm. 5. Bern. ſerm. 3.

per partem Magiſtri quoad potes, aduerſus temetipſum iuuans, teq; in omnibus accuſare; ipſum verò magis excuſare laborans. Si verò etiam ſupra vires tuas, & plus

Baſ. quæſt. 28. æquo aſpera tibi videantur imperata: reſpondet tibi B. BASILIVS in Regulis fuſius diſputatis. *VBI quis ſemel ſe in reliquum fratrum corpus cooptandum tradiderit, is ſi membrum poſtea adminiſtrandū aptum iudicatum fuerit, eſto quod ipſi impoſitum ſit, vires ipſius videatur ſuperare, de iudicij periculo prorſus illum eſſe ſolicitum*

Phil. 2. 8. *ſinito, qui ea imperet, quibus vires ſuæ pares eſſe non poſſint: ipſe autem parentis alacritatem pro viribus declaret ſtudij ſui vſq; ad mortem, memor Domini, qui factus fuit obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis. Illud autem antiſtitis imperium detrectare, & verbis aduerſum iuſſa ipſius litigare magno indicio eſt eum, qui id faciat, multis vitiis laborare, fidei debilitate, ſpei ambiguitate, & morum arrogantia. Neque enim alterius dicto audiens quiſquam eſſe recuſat, niſi prius ipſum apud ſe ipſum deſpexerit. Neq; qui ſibi certa fide perſuaſit, vera eſſe promiſſa Dei, etiamſi laborioſa imperentur,*

Rom. 8. 18. *grauatè illa faciet, vt qui certo norit, non eſſe condignas paſſiones huius temporis ad futuram*

Luc. 14. 11.

2. Cor. 4. 17. *gloriam. Deinde verum eſſe illud, quod qui ſe humiliat, exaltabitur. Et. Quod eſt in præſenti momentaneum, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari.*

Si Impoſſibilia.

1. Cor. 3. 18.

Caſſ. c. 10. AT porrò vrgebis, quid ſi prorſus impoſſibilia imperentur, ita vt fatuus videri poſſit, qui illa vel conetur perficere. Reſpondeo cum Apoſtolo. *Si quis inter vos Sapiens videtur in hoc ſeculo, fiat ſtultus vt ſit Sapiens.* CASSIANVS certe libro 4. inſtitutionum de hac ſtultitia laudat monachos Tabenenſiotas, ita ſcribens. *Sic vniuerſa complere quæcunq; fuerint à Præpoſito, tanquam ſi à Deo ſint cælitus edita, ſine vlla diſcuſſione feſtinant, vt nonnunquam etiam impoſſibilia ſibimet imperata ea fide ac deuotione ſuſcipiant, vt tota virtute, ac ſine vlla cordis hæſitatione perficere ea, aut conſummare nitantur, & ne impoſſibilitatē quidem*

Bened. c. 5. *præcepti pro ſenioris ſui reuerentia metiātur.* Et S. BENEDICTI regula expreſsè monet vt obedientia præſtetur ex caritate Superiori etiā impoſſi-

Bern. de Præcep. & diſpenſ. bilia imperanti. Cuius meminit & B. BERNARDVS ita ſcribens. *Perfecta obedientia legem neſcit, terminis non arctatur, neq; contenta anguſtiis profeſſionis, largiori voluntate fertur in latitudinem caritatis, & ad omne quod iniungitur ſpontanea,*

1. Pet. 1. 22. *vigore liberalis alacrisq; animi modum non conſiderans in infinitam libertatem extenditur. Hæc eſt illa de qua ſignanter Apoſtolus Petrus, caſtificantes, inquit, corda veſtra in obedientia caritatis, pulchrè ipſam per hoc ſequæſtrans ab illa inerti & ſeruili obedientia, quodāmodo nec caritati prompta, ſed obnoxia neceſſitati. Hæc iuſti illius, cui lex poſita non eſt, propria eſt &c. Quanquam nec iſtam Regula ipſa* (Benedicti) *tacuerit,*

vbi

vbi monet, ſi fratri impoſſibilia iniungantur vt, confidens de adiutorio Dei obediant ex caritate. NEQVE deſunt ſanctiſſimi viri, qui exemplo ſuo hoc genere obedientiæ religioſis omnibus præierunt. Vt Abbas Ioannes in Thebaide, *qui*, vt habet CASSIANVS, *propter obedientiæ virtutem vſq; ad Prophetiæ* (Caſſ. 4. inſtit. c. 23. & 24.) *gratiam ſublimatus ſic vniuerſo claruit orbi, vt etiam Regibus mundi huius merito ſuo redderetur illuſtris, vt Theodoſio Imperatori qui non ante præſumebat ad præpotentium bella tyrannorum procedere, quam oraculis illius animaretur atque reſponſis. Hic ergo ab adoleſcentia ſua vſque ad virilem ætatē Seniori ſuo deſeruiens, cum hic virgultum quoddam olim exciſum non modo aridum, ſed prope putre in terram defixum quotidie bis rigari iuſſiſſet, præceptum veneratione ſolita ſine vlla impoſſibilitatis conſideratione, quod in priſtinam arborem reuiuiſceret, ſuſcepit, & per totum anni ſpacium aqua per duo ferme milia, apportata bis quotidie rigauit. Cumq; eius ſedulitatem tacitus ſenex diebus ſingulis exploraret, & videret eum ſimplici cordis affectu mandatum ſuū velut diuinitus emiſſum ſine vlla permutatione vultus, vel rationis diſcuſſione ſeruare, tandem ait: Ioannes, miſitnè radices hæc arbor, an non? Cumq; ille ſe neſcire dixiſſet, Senex quaſi tentans an ſuis radicibus niteretur, euulſit coram illo virgultū, ſicq; proiiciens* (Cap. 24.) *illud, præcepit, vt deinceps rigare deſineret.* Et paulo poſt ſubiungit. *Aliis rurſum ædificari cupientibus huius exemplo, vocans eum Senior. Curre, inquit, Ioannes. Saxum illud huc admoue quantocyus. Qui confeſtim ſaxum immane, quod turbæ multæ hominum, vel mouere non poſſent, applicata nunc ceruice, nunc toto pectore, tanto niſu atque conatu prouoluere contendebat, vt ſudore omnium membrorum ſuorum, non ſolum totum infunderet veſtimentum, ſed etiam ſaxum ipſum ſuis ceruicibus humectaret, in hoc quoque parum metiens impoſſibilitatem præcepti vel facti pro reuerentia Senioris, & obſequii ſimplicitate ſincera, qua credebat Senem tota fide nihil poſſe incaſſum, ac ſine ratione percipere.* Similia exempla reperies apud Sulpitium Seuerum dialogo primo de virtutibus orientalium monachorum, etiam miraculis comprobata.

Si pugnantia cum lege diuina.

RVRSVS inſtabis, quid ſi, quæ imperantur, pugnent cum lege diuina. Reſpondet S. BASILIVS in regulis breuioribus. *Si quid ſit, quod à Superiore ex mandato domini dicatur, aut cum mandato conueniat, in eo licet mortē cum minis intentatā habeat, nihilominus obedientiā ſeruari conuenire. Sin contra aliquid pter mandatū eſt, aut aliqua ex parte mandato aduerſatur, id licet Angelus de cœlo, aut de Apoſtolis aliquis imperet, licet vitā pmittat, aut mortē minetur, nullo pacto admittendū eſſe: cum Apoſtolus dixerit. Licet nos ipſi, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis pter* (Gal. 1. 8.) *id quod euangelizauimus vobis, anathema ſit.* Verū quia aliquādo certū eſſe poteſt ſubdito mandatū aliquod pugnare cū lege diuina, aliquando incer- (Bern. de præcepto.)

tum, cum diſtinctione reſpondet B. BERNARD. *Quicquid,* inquiens, *vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendũ eſt, quam ſi præcipiat Deus.* Et infra. *Ipſum quem pro Deo habemus, tanquam Deum, in his quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus.* Vnde ſequitur quoties certum eſt diſplicere Deo mandatum ſuperioris, non eſſe obediendum,
Act.5.29. quia *Deo,* iuxta dictum B. Petri, *magis obedire oportet quam hominibus:* quoties autem dubium & incertum manet, eſſe obtemperandum, quia vt dixit
Hier.ep.41. Bern. ſuperius B. Hieronymus, *ſubditi eſt obedire, non iudicare,* maximè de dubiis. Et B. Bernardus in ſermone de ſubiectione noſtræ voluntatis. *Si quis facere cogitat, vnde mandatum certum non habet, ſi voluntatem ſuam ſuſpenſam tenuerit, donec Prælatũ interroget, & ab eo q̃rat Domini voluntatẽ, cui vice ipſius obedit, non turbabitur quicquid ei p̃cipiatur.* Et loco ante citato.
De præc. & diſp. *Sed homines, inquis, facile falli in Dei voluntate de reb. dubiis percipiẽda & in p̃cipiẽda fallere poſſunt. Sed enim, quid hoc refert tua, qui conſcius non es, præſertim cum teneas de ſcripturis, quia labia ſacerdotis*
Mal.2.7. *cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia angelus Domini exercituum eſt. Requirunt dixerim legem: non quam aut authentica vlla ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probauerit: de huiuſmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt; ſed quod ita latere, aut obſcurum eſſe cognoſcitur, vt in dubium venire poßit: vtrumnam Deus ſic aut aliter forte velit, ſi non de labiis cuſtodienti-*
Sulp.dial.1. *bus ſcientiam, & ex ore angeli Domini exercituum certum reddatur.* Quod ſi inueniantur exempla quorundam, qui etiam mandatis cum diuina lege pugnantibus ardore quodam obtemperandi in omnibus paruerunt, ea ſuſpicienda magis, quam imitanda ſunt, & peculiaris inſtinctus diuini nomine excuſanda, vt eſt illius tyronis apud SEVERVM Sulpitium, qui ab Abbate iuſſus ingredi clibanum multo igne ad coquendos panes ſuccenſum, mox in eum inſiliit; & illæſus more Hebræorum puerorum ex eodem egreſſus eſt. *Sed quid mirum,* inquit Sulpitius, *ſi tuum Chriſte tyronem ignis ille non attigit, vt nec Abbatem pigeret dura mandaſſe, nec diſcipulum pœniteret imperio paruiſſe, qui eo die quo aduenerat perfectus inuentus eſt: merito felix, merito glorioſus, probatus obedientia, glorificatus paſſione.*
Caſſ.l.4.c.27.& 28. Deinde Abbatis Mutii apud CASSIANVM, qui ex mandato ſui ſenioris proprium filium octennem in profluentem abiicere voluit. *Cuius fides & deuotio,* inquit ille, *in tantum Deo fuit accepta, vt diuino ſtatim teſtimonio comprobata ſit. Reuelatum namque eſt continuo ſeniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleſſe.* NEQ. fabuloſa tibi videri debent hæc exempla, cum ſimilia exſtent apud Ethnicos. SCIPIO ſiquidem maior, teſte
Plut. in Rom. apopht. Plutarcho, aliquando in Sicilia milites ſuos oſtendens dixit. Nullus horum eſt, qui non conſcenſa turri ſemet in mare præcipitaturus ſit, ſi iuſſero. Cuius obedientiæ reipſa præſtitæ exemplum commemorat Bap-
Fulg.lib.1.cap.1. tiſta Fulgoſius. Aſſaſinorum, inquit, in Syria princeps, Vetus dictus præ-

ſente

ſente Henrico Campaniæ Comite, qui ad eum Legatus venerat, vt quanta ſubditorum ſuorum eſſet obedientia oſtenderet monſtratis in altæ turris ſummitate aliquot hominibus vnũ nominatim euocauit, qui nulla mora facta in ipſorum conſpectu ſe demiſit, caſuque obtritus vitam finiuit. Et cum alios etiam vocare vellet, Comitis precibus vix retentus fuit.

VIDE V. *Ambitio. Amor ſui. Immortificatio paſſionum. Iudicium proprium. Murmuratio. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria.*

INVIDIA.

Remedia contra Inuidiam.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus in diuinis literis contra
inuidiam pronunciet. Primo enim prohibet illam, & inter grauia pec-
cata numerat. Chriſtus enim inuidenti dixit. *An oculus tuus nequam eſt,* Matth.20.15.
quia ego bonus ſum? Et Apoſtolus. *Cum ſit inter vos zelus & contentio, nonne car-* 1.Cor.3.3.
nales eſtis? Et. *Non in contentione, & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum*
Chriſtum. Et. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inui-* Rom.13.13. Gal.5.26.
dentes. Et ibidem numerat inuidiam inter opera carnis à regno cœlorum
excludentia. Et B. Iacobus. *Vbi zelus, & contentio, ibi inconſtantia, & omne opus* Iac.3.16.
prauum. 2. docet eam noxiam eſſe inuido & aliis. *Paruulum,* inquit Iob, *occi-* Iob.5.2.
dit inuidia. Et Salomon. *Vita carnium, ſanitas cordis; putredo oſſium inuidia.* Et Prou.14.30.
Eccleſiaſticus. *Qui ſibi inuidet, nihil illo nequius, & hæc redditio eſt malitiæ illius.* Eccli.14.6.
Et Sapiens. *Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum.* Et B. Ioannes. *Pro-* Sap.2.24.
pter quid Cain occidit Abel? quia opera eius erant maligna, fratris autem eius iuſta. 3. 1.Ioan.3.12.
tradit eam apud Deum non eſſe impunitam. Vnde Salomon. *Qui in* Prou.17.5.
ruina lætatur alterius, non erit impunitus. Et. *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas,*
& in ruina eius non exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, & diſpliceat ei, & au- c.24.17.
ferat ab eo iram ſuam. Et. *Vir qui feſtinat ditari, & aliis inuidet, ignorat quod egeſtas* c.28.22.
ſuperueniet ei. Et ſapiens. *Neq; cum inuidia tabeſcente iter habebo, quoniam talis ho-* Sap.6.25.
mo non erit particeps ſapientiæ.

II. REMED. Conſidera SS. Patrum teſtimonia. S. CYPRIANVS Cypr. ſerm. de zelo & liuore.
Nihil magis Chriſtiano cauendum, nihil cautius prouidendum, quam ne quis inuidia &
liuore capiatur, ne quis dum zelo in fratris odia conuertitur, gladio ſuo neſcius ipſe pe-
rimatur. Et infra. *Inuidia radix eſt malorum omnium, fons cladium, ſeminarium de-*
lictorum. S. BASILIVS. *Inuidia eſt interitus vitæ, peſtis naturæ, aduerſa omnibus bo-* Baſ. hom.11.
nis ex Deo venientibus, demum ipſi Deo contraria. Et infra. *Fugiamus intolerabile*
malum, Serpentis id eſt præceptum, diaboli inuentum, inimici ſatio, punitionis arrhabo,

pietatis impedimentum, via ad gehennam, regni cælorum priuatio. Nam & ipſo faten-
tur ore hoc vitiū inuidi. Aſpectus illis eſt aridus & obſcurus, gena ſubtriſtis, ſupercitiū
Nyſſ. in vita Moyſis. demiſſum, anima ipſa morbo ſuffuſa, prudentia deſtituta. B. GREG. NYSS. Inuidia
malorū princeps, mortis mater, prima peccati ianua, vitiorū radix, doloris initiū, cala-
mitatis parens, inobedientiæ cauſa, ignominiæ principium, mortifer ſtimulus, mucro in-
conditus, naturæ morbus, bilis venenoſa, tabes ſponte adhibita, telū amarū, figens ani-
mam clauus, flamma cordis, inteſtinorū ignis. Hanc qui habet, non ſuis malis, ſed alienis
bonis infelix eſt. Miluis ſimilis, quos cadauerib. paſci & pretioſo vnguēto emoriatur.
Hier. in c. 5. ad Galat. HIER. Inuidia alienæ felicitate torquetur, & in duplicem ſcinditur paſſionē, cum aut
ipſe eſt aliquid in eo, in quo aliū eſſe non vult: aut aliū eſſe videns meliorem, dolet ſe ei nō
eſſe conſimilem. Pulchrè quidā de inuidia luſit, dicens. Iuſtius inuidia nihil eſt, quæ pro-
Chryſ. hom. 44. ad pop. Ant. tinus ipſum Auctorem rodit, diſcruciatq́; animum. IO. CHRYS. Inuidi peiores ſunt
feris, dæmonib. autem pares & forte deteriores: nam feræ eſcæ indigentes, vel à nobis ir-
ritatæ aduerſus nos armantur: inuidi verò etiam beneficiis allecti bene meritos maleficiis
proſecuti ſunt. Dæmones quoque, licet contra nos bellum exerceant impacatum, conſor-
Matth. 12. 26. tib. tamen generis non inſidiantur. Vnde Iudæis Chriſtus os occluſit cum eum in Beel-
zebub eiicere dæmonia calumniarentur. Inuidi verò neque naturæ communionem reue-
riti ſunt, neque ſibi pepercerunt. Et paulo poſt. Omni venia caret hoc peccatum. nam
fornicator quidem concupiſcentiam prætendere poteſt, fur paupertatem, homicida fu-
rorem. Tu verò quam dices cauſam rogo? nullam penitus, niſi tantum intenſam nequi-
tiam, &c. Hoc vitium & fornicatione peius eſt, & adulterio. Hoc enim in operato tan-
Gen. 4. 27. & 37. tum ſiſtit, inuidiæ verò vis totam ſubuertit Eccleſiam, & toti nocet terrarum orbi. Hæc
Aug. l. 11. c. 14. homicidij mater eſt, ita fratrem Cain occidit, ita Iacob Eſau, ita Ioſeph fratres, ita cun-
ctos homines diabolus. AVGVSTINVS de Geneſi ad litteram. Cum ſuperbia ſit
amor excellentiæ propriæ, inuidia verò ſit odium felicitatis alienæ, quid inde naſcatur
ſatis in promptu eſt. Amando enim quiſque excellentiā ſuam vel paribus inuidet, quod
ei coæquantur, vel inferioribus, ne ſibi coæquentur, vel ſuperioribus, quod eis non coæ-
Proſp. c. 9. quentur. B. PROSPER libro tertio de vita contemplatiua. Inuidi de bono-
rum malis gaudent, de profectibus lugent, de inimicitiis gratuitis ardent, deprehendi pe-
ctoris ſui malitiam timent, ſemper amari, nunquam certi. amici diaboli, inimici etiam
ſui, omnibus odioſi, ad gaudenda anxii, ad plangenda læti, vtrobique peruerſi. Inter ami-
cos diſcordias ſeminant, diſcordantes ad tempus, ſi poſſunt, in diſſenſione confirmant. O-
pinionem bonorum mendaciis decolorant, in ſpiritualibus carnalia laudant, vt ſpiritua-
lia bona eis deeſſe perſuadeant. Amicitias ſimulant, vt eos, qui ſe incautè ſibi commiſe-
Greg. cap. 34. runt, qua poſſunt arte decipiant, &c. GREG. 5. Moral. Quamuis per omne vitium,
quod perpetratur, humano cordi antiqui hoſtis virus infunditur, in hac tamen nequitia
tota ſua viſcera ſerpens concutit, & imprimendæ malitiæ peſtem monet. De quo nimi-
Sap. 2. 24. rum ſcriptum eſt, Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Nam cū deuictum
cor liuoris putredo corruperit, ipſa quoq; exteriora indicant, quàm grauiter animū veſa-
nia inſtigat. Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, & mem-
bra

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bra frigeſcant: ſit in cogitatione rabies, in dentibus ſtridor, cumq́; in latebris cordis creſcens abſconditur odium, dolore cæco tenebrat conſcientiam vulnus incluſum, &c.

III. Remed. Conſidera, vt inter morbos corporales, quidam ſunt incurabiles, ita inter ſpirituales morbum inuidiæ quaſi eſſe incurabilem, atq; idcirco diligentior ſis in quærendo efficaci contra eum antidoto. Incurabilem quaſi eſſe notarunt plurimi Patres. Cyprianvs. *Facilior cura eſt, vbi plaga perſpicua, & cito ad ſanitatem medela ſubueniente perducitur vulnus, quod videtur. Zeli vulnera obſtruſa ſunt & occulta, nec remedium curæ medentis admittunt, qui ſe intra conſcientiæ latebras cæco dolore clauſerunt.* Et infra. *Calamitas ſine remedio eſt odiſſe felicem.* Basilivs. *Inuidus rogatus vt morbum ſuum manifeſtet ſe accuſare omnino veretur, morbum in imo cordis receſſu rodentem atq; abſumentem viſcera retinens. Itaque nec medicum, nec medicinam ad eum fugandum aptam inuenire poteſt, quanquam curandorum ægrorum tot referti ſint libri.* Chrys. ad populum Antioch. *Tam inſanabilis eſt iſte morbus, vt & innumeris medicaminibus ſuperpoſitis propriam ſcaturiat tabem.* B. Prosper de vita contemplatiua, *Inuidioſum facit excellentia meriti, inuidum pœna peccati: nec ei ab homine poteſt remedium adhiberi cuius eſt vulnus occultum.* Cassianvs. *Sciendum ſane eſt inuidiæ morbum difficilius ad medelam, quam cetera vitia peruenire. Nam eum quem ſemel veneni ſui peſte corruperit, pœne dixerim carere remedio.* Et poſt. *Vſq; adeo incurabilis eſt iſta pernicies, vt blandimentis exaſperetur, inſletur obſequiis, muneribus irritetur, quia vt Salomon ait. Nihil ſuſtinet zelus. Quanto enim amplius alius aut humilitatis ſubiectione, aut patientiæ virtute, aut munificentiæ laude profecerit, tanto ille maiorib. inuidiæ ſtimulis incitatur, qui non niſi ruinam, aut mortem eius cui inuidet concupiſcit.*

Cypr. de zelo & liuore.
Baſ. hom. 11.
Chry. hom. 53.
Proſp. l. 3. c. 5.
Caſſ. coll. 18. 17
prou. 6. 35.

IV. Remed. Conſidera, quàm multa mala oriantur ex inuidia. Ea deſcribit B. Cyprianvs. *Non eſt,* inquiens, *quod aliquis exiſtimet malum iſtud vna ſpecie contineri, aut breuib. terminis, & anguſto fine concludi. Latè patet zeli multiplex & fœcunda pernicies, radix eſt omniũ malorũ, &c. Inde odium ſurgit, animoſitas inde procedit, auaritiam zelus inflammat, dum quis non poteſt ſuo eſſe contentus, videns alterũ ditiorem. Ambitionẽ zelus excitat, Dei timor ſpernitur, magiſterium Chriſti negligitur, iudicij dies non prouidetur. Inflat ſuperbia, exacerbat ſæuitia, perfidia præuaricatur, impatientia concutit, furit diſcordia, ira ferueſcit. Nec ſe poteſt iam cohibere, nec regere, qui factus eſt poteſtatis alienæ. Hinc Dominicæ vinculũ pacis rumpitur, hinc caritas fraterna violatur, hinc adulteratur veritas, vnitas ſcinditur, ad hæreſes atq; ſchiſmata proſilitur, dum obtrectatur ſacerdotibus, dum Epiſcopis inuidetur, &c.* multa. Et Chry. *Graue quid inuidia, graue & ſimulatione plenum. Hoc mundũ innumeris repleuit malis. Ex hoc morbo litib. plena ſunt tribunalia, ex hoc pecuniarũ amor, ambitio, & inanis gloria. hinc vrbes obſidentur, & mare piratas habet. hinc per orbẽ cædes, hinc genus noſtrũ diſſipatũ eſt. Quodcunq; malũ videris ex hac radice producitur. Iam n. & in Eccleſias debachata eſt, & prius innumera patrauit mala. Hoc auaritiã parit, vitũ omnia cõfundẽs, & iuſtitiã corrumpens.* S. Greg. lib. 31. moral. hos numerat

Cyp. l. cit.
Chry. hom 44. ad p. Ant.
Greg. c. 17.

inuidiæ effectus. *Odium, ſuſurratio, detractio, exultatio in aduerſis proximi, afflictio*
autem in proſperis.

Baſ.l.cit. V. Remed. Conſidera, quo plus ab hoc morbo abhorreas, quam
tetris beſtiis hoc vitium S. Patres comparent. S. Basilivs confert cum
Aug.ſerm.83.de Temp. viperis. *Sicut enim,* inquit, *viperas dicunt abrupto ventre matris naſci, ſic inuidia*
concipientem ſe animam corrodit & tabefacit. Idem Auguſtinus. Deinde cum
vulturibus & muſcis. *Sicut enim vultures pratis amœnis & odoratis deſertis ad tabida & fæculenta loca feruntur: muſcæ quoque, præteritis ſalubribus membris ad vlcera properant; ſic inuidi neglecto vitæ ſplendore & rebus magnificè geſtis, errata tantum obſeruant & diuulgant. Et ſupra. Quam beſtiā morum immanitate non ſuperant?*
Chryſ.hom.41. in Matth. *Canes namq; educatione manſueſcunt, leones obſequio tractabiles fiunt, inuidi tamen officio agreſtiores euadunt.* Chryſoſtomus verò cum ſcarabæis, & canibus
rabidis, & ſuibus. *Quemadmodum ſues,* inquit, *lutoſa immunditia, & dæmones noſtris damnis lætantur, ſic inuidi calamitate proximorum exultant, alienas iacturas ſuos quæſtus exiſtimant. Nonne igitur tales homines lapidibus petendi? nonne omni cruciatu torquendi? Non aliter profectò quam rabidi canes, dæmonisq; atroces furiæ. Nam velut ſcarabæi alieno ſtercore, ſic inuidi aduerſa aliorum fortuna nutriuntur. Inuidia peſtiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immaniſſimum conuertit.*
Hom.44.ad pop.antioch. Immò alibi, vt diximus, facit inuidos pares feris & dæmonibus, imò deteriores.

VI. Rem. Conſidera primam huius vitii originem. *Facilius enim malum,* inquit B. Cypr. *tam pernicioſum à nobis vitabitur, ſi eiusdem origo & magnitudo noſcatur. Hinc diabolus,* addit, *inter initia ſtatim mundi, & periit primus & perdidit. Ille Angelica maieſtate ſubnixus, ille Deo acceptus & carus, poſtquam hominem ad imaginem Dei factum conſpexit, in Zelum maleuolo liuore prorupit, non prius alterum deiiciens inſtinctu zeli, quā ipſe zelo ante deiectus, captiuus antequā capiens, perditus antequam perdens, dum ſtimulante liuore homini gratiam datæ immortalitatis eripit, ipſe quoq; id quod prius fuerat amiſit. Hinc nouæ fraternitatis prima odia, hinc parricidia cœperunt.* Basilivs in aliquot ſcripturæ locos. *Ad maiorem mali inuidiæ cuſtodiam, hoc addimus, ipſum eſſe proprium diaboli vitium. Non enim diabolus ſtatim creatus eſt diabolus ſed cum Angelicam poteſtatem accepiſſet, in dæmonis naturam conuerſus eſt; & à Dei familiaritate alienatus poſtquam vidit hominem, paruum quidem animal ſupra omnes creaturas honoratum, cum eſſet antiquior homine, hunc ei honorem inuidit; maximè cum videret eum à Deo tanquam delicias in paradiſo collocatum &*
Aug.ep.48. Chry.h.44.ad pop. *Angelos ei adhibitos pædagogos, & Deum cum eo conuerſantem.* Cæteri quoque Patres vocant *vitium diaboli,* vt Auguſtinus in epiſtola ad Vincentium, & *diaboli filiam,* vt Chryſoſtomus.

VII. Remed. eſt Humilitas, inuidia enim comes eſt ſuperbiæ. *Quo-*
Aug.in Pſal.58. *niam ſuperbiæ comes eſt inuidentia,* inquit Avgvstinvs, *fieri non poteſt, vt ſuperbus non inuideat.* Alii faciunt ſuperbiæ filiam. *Quæ in tantum,* vt habet

Pro-

Proſper, *de ſuperbiæ fonte manauit, vt diabolus, qui per ſuperbiam periit, hominẽ* Proſp.3. de vita cont.c.9.
primum ſtatim, ſuccenſus inuidiæ felle, perdiderit. Greg. addit, ſemper eam ſole- Greg.18.mor.c.
re naſci ex ſupbia. Quare nullo antidoto efficacius tollitur inuidia, quam 20.& 31. c.31.
quo ſupbia. Superbia n. cedit humilitatis imperio, vt idẽ affirmat Proſper.
Hoc remedio Chriſtꝰ ſanauit inuidiam exortam inter ſuos diſcipulos, vt Proſ.l.cit.c.3.
obſeruauit B. Cypr. *Huic periculo,* inquiẽs, *conſulens Dominꝰ, ne quis zelo fratris* Cyp.l.cit.
in laqueum zabuli incurreret, cum eum diſcipuli interrogaſſent, quis inter illos maior Matth. 20.26.
eſſet; Qui fuerit, inquit, minimus in omnibus vobis, hic erit magnus. Amputauit o-
mnem æmulationem reſponſo ſuo, omnẽ cauſam & materiam mordacis inuidiæ eruit & Hier.ep.146. ad Damaſ.
abſcidit. Exaltationis apud nos non poteſt eſſe contentio, de humilitate ad ſumma creſci-
mus. Et B. Hier. *Vt doceamur in ſanctos quoque cadere poſſe inuidiam & ſoli Deo*
puram clementiam derelinqui, filiorum zebedæi conſideremus exemplum, pro quibus cũ
mater mota pietatis affectu nimis grandia poſtulaſſet, reliqui decem diſcipuli indignati Matth.20.26.
ſunt. Et Ieſus aduocans eos dixit. Quicunque inter vos voluerit eſſe primus, ſit veſter
ſeruus: quoniam filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.

VIII. Remed. fraterna Caritas, quod ſedulo quoque inculcat libro Cypr.l.cit.
ſæpe citato, (quem B. Hieronymus alicubi appellat *valde optimum*) Cy- Hier.in c.5.ad Gal.
prianus dicens. *Quid inter ſalutaria monita & præcepta cœleſtia cuſtodienda ſer-*
uandaq; magis mandauit diſcipulis Dominus, quam vt eadem dilectione, qua diſcipulos
ipſe dilexit, nos quoq; inuicem diligamus? Quomodo autem vel pacem domini vel carita- Ioan. 13&15.
tem tenet, qui intercedente zelo, nec pacificus poteſt eſſe, nec carus? Ideo & Apoſtolus Pau-
lus cum pacis & caritatis merita depromeret, adiecit. & dixit. Caritas magnanima eſt, 1.Cor.13.4.
caritas benigna eſt, caritas non Zelat. docens ſcil. & oſtendens eum poſſe caritatem te-
nere quiſquis magnanimꝰ, & benignꝰ, & à Zelo & liuore alienꝰ eſt. Et Chrysost. Chry.hom.53.
ad pop. Ant. *Fugiamus inuidiæ peſtem. Non enim licet euadere ignem diabolo paratũ*
ab hoc malo non liberatos. Liberabimur autem, ſi cogitemus, quomodo Chriſtus & nos
dilexit, & alterutrum amare præcepit. At quomodo nos dilexit? Pretioſum ſanguinem
dedit pro nobis, qui eramus inimici, & modo peccaueramus: hoc etiam fac pro fratre. Nã Ioan.13.34.
propterea dicit. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut ego dilexi vos.
imò verò nec ita menſuram ſtatuit. Nam ipſe pro inimicis hoc fecit, at non vis tuum pro
fratre ſanguinem effundere. Quid igitur illius ſanguinem fundis ex oppoſito mandatum
impugnans.

IX. Remed. Rerum humanarum, hoc eſt, opum, honorum & vo- Baſ.l.cit.
luptatum contemptus. Eſt S. Basilii. *Quid faciendum,* inquiens, *vt hac peſte*
affecti facile liberemur? Si nihil rerum humanarum magni æſtimemus: non enim in re-
bus fluxis bonum conſtituimus, ſed ad æternorum bonorum participationem vocati ſu-
mus. Opes, honores, voluptates, eloquentia, inſtrumenta ſunt virtutis recte vtentibus,
nihil per ſe veræ felicitatis habentia. Qui ergo ita fuerit animatus vt nihil vſquam huma-
num admiretur, huic proculdubio inuidia dominari non poterit.

X Remed. Amor æternæ beatitudinis. Eſt B. Gregorii libro Greg.c.34.

quinto Moralium. *Qui*, inquit, *liuoris peſte plenè carere deſiderat, illam hæreditatem diligat, quam cohæredum numerus non anguſtat, quæ & omnibus vna eſt, & ſingulis tota: quæ tanto largior eſſe oſtenditur, quanto ad hanc percipientium multitudo dilatatur. Imminutio ergo liuoris eſt affectus ſurgens internæ dulcedinis, & plena mortius eſt perfectus amor æternitatis. Nam cum mens ab eius rei appetitu retrahitur, quæ accipientium numero partitur, tanto magis proximum diligit, quanto minus ex profectu illius ſua damna pertimeſcit.*

Cyp. l.cit. XI. REMED. Conſidera exempla eorum qui per inuidiam perierunt, vel certe ob illam male audierunt. Præcipua perſtringit B. CYPRIANVS his verbis. *Quale malum eſt, quo Angelus cecidit, quo circumuenīri, & ſubuerti alta illa & præclara ſublimitas potuit, quo deceptus eſt, qui decipit? Exinde inuidia graſſatur in terris, ſicut ſcriptum eſt.* Sap. 2.24. *Inuidia zabuli mors introiuit in orbem terrarum. Imitantur ergo illum, qui ſunt ex parte eius.* Gen. 4.8. *Hinc nouæ fraternitatis odia, dum Abel iuſtum Cain zelat iniuſtus, dum bonum malus inuidia & liuore perſequitur. Iniuſtè oppreſſus eſt, qui iuſtitiam primus oſtenderat: occiſus eſt impiè, qui moriens non repugnabat.* Gen. 27.41. Gen. 37.28. *Et quod Eſau fratri ſuo Iacob inimicus extitit Zelus fuit. Nam quia ille benedictionem patris acceperat, hic in odium perſecutionis facibus liuoris exarſit. Et quod Ioſeph fratres ſui vendiderunt, cauſa vendendi de æmulatione deſcendit, poſtquam id quod ſibi in viſionibus proſperum fuerat oſtenſum ſimpliciter vt frater fratribus expoſuit, in inuidiam maleuolus animus erupit.* 1. Reg. 18.11. *Saul quoque rex vt Dauid odiſſet, vt perſecutionibus ſæpe repetis innocentem, miſericordem, mitem, lenitate patientem necare cuperet, quid aliud, quam zeli ſtimulus prouocauit? quia Goliath interfecto & opere ac dignatione diuina tanto hoſte deleto populus admirans in laudes Dauid prædicationis ſuffragio proſiliit. Saul ſimultatis atque inſectationis furias de liuore concepit. Et ne longum faciam, pereuntis ſimul populi attendamus interitum. Iudæi nonne inde perierunt, dum Chriſto malunt inuidere, quam credere? obtrectantes magnalibus quæ ille faciebat, zelo excæcante decepti ſunt, nec ad diuina noſcenda cordis oculos aperire potuerūt. Quæ nos conſiderantes, fratres chariſſimi, contra tantam mali perniciem vigilanter & fortiter dicata Deo & vegetata pectora noſtra muniamus. Aliorum mors proficiat ad noſtram ſalutem; imprudentium pœna prouidentibus confert ſanitatem.*

ANTIDOTVM

Pro inuidioſo.

Hier. in c. 5. INTER *inuidum & inuidioſum*, auctore B. HIERONYMO libro tertio commentariorum in epiſtolam ad Galatas, *hoc inter eſt, quod inuidus feliciori inuidet. Inuidioſus autem is eſt, qui ab alio patitur inuidiam.* Illud vitii, hoc

virtutis

virtutis nomen eſt. Inuidus enim in inuidioſo non inuidet, niſi bonum, felicitatem, virtutem. *Proſperitatem* inquit Ambroſius, *cito ſequitur inuidia.* Amb. lib. 1. de Abraham. c. 7.
Et HIERONYMVS ad Euſtochium. *Semper virtutes ſequitur inuidia, feriuntq́ ſummos fulgura montes. Nemo ſiquidem*, vt bene dixit Auguſtinus *inuidet miſero.* Hieron. ep. 27. Aug. in pſ. 44.
ANTIDOTVM ergo pro inuidioſo ſuppeditat duplex B. HIERONYMVS in Epitaphio S. Paulæ Romanæ: alterum ſuo, alterum B. Paulæ nomine in hæc verba. Hier. ibid. 1. Rem. fuga. Gen. 28. 5.
Ego aiebam liuori eſſe cedendum & dandum inſaniæ locum, quod feciſſet Iacob in fratre ſuo Eſau, & Dauid in pertinaciſſimo inimicorum Saul: quorum alter in Meſopotamiam fugerit, alter ſe Allophylis tradiderit, malens hoſtibus, quàm inuidis ſubiacere. At illa reſpondebat. Iuſte hæc diceres, ſi diabolus contra ſeruos Dei & ancillas non vbique pugnaret, & ad omnia loca fugientes non præcederet, ſi nō ſanctorū locorum amore retinerer, & Bethlehē meam in alia reperire poſſem parte terræ. Cur. n. non patientia liuorē ſuperē: cur non humilitate frangam ſuperbiam, & percutienti maxillam offeram alteram, dicente Apoſtolo Paulo. Vincite in bono malum? Nonne Apoſtoli gloriabantur quando pro Domino ſunt paſſi contumeliam? Nonne ipſe Saluator humiliauit ſe formā ſerui accipiens & factus eſt obediens patri vſq; ad mortem, & mortē crucis, vt nos ſua paſſione ſaluaret? Iob niſi certaſſet, & viciſſet in prælio, non accepiſſet coronā iuſtitiæ, &c. 2. patientia & humilias. Rom. 12. 21. Act. 5. 41. Phil. 2. 8.
Et poſt multa. *His & talibus teſtimoniis quaſi armatura Dei, & aduerſus omnia quidem vitia, ſed præcipuè inſtruebat ſe contra inuidiam ſæuientem, & patiendo iniurias furorem rabidi pectoris mitigabat. Denique vſque ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus patuit: qui ſuum rodit auctorem, & dum æmulum lædere nititur, in ſemetipſum proprio furore bacchatur.*

VIDE. V. Amor ſui. *Auaritia, Immortificatio paſſionum. Superbia. Triſtitia.*

I R A

Remedia contra Iram.

I. REMED. Conſidera ſententias diuinæ ſcripturæ quæ damnant illam tanquā valde noxiam animæ & corpori. Nam Iob ait. *Verè ſtultū interficit iracundia.* Job 5. 2.
Et. *Qui perdis animam tuam in furore tuo.* Iob 18. 4.
Et Salomon. *Vir iracundus prouocat rixas, & qui patiens eſt mitigat ſuſcitatas.* Prou. 15. 18.
Et. *graue eſt ſaxum, & onerosa arena, ſed ira ſtulti vtroque grauior.* Prou. 27. 4.
Et. *Ira non habet miſericordiam.* Et. Eccleſ. *Ira & furor, vtraq; execrabilia ſunt.* Et. *zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſenectutem adducunt cogitatus.* Eccli. 27. 33. & 30. 26.
Et Chriſtus apud Matthæum. *Omnis qui iraſcitur* Matth. 5. 22.

Iac.1.20. *fratri ſuo, reus erit iudicio.* Et. B. Iacobus. *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur.* 2. de-
Iob.36.18. hortatur ab ira. Nam Iob ait. *Non te ſuperet ira, vt aliquem opprimas.* Et Salo-
Prou. 22. 24. mon. *Noli eſſe amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioſo.* Et Eccleſia-
Eccl.7.10. & 11. 10. ſtes. *Ne ſis velox ad iraſcendum, quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.* Et. *Aufer iram à*
Rom.12.19. *corde tuo.* Et B. Paulus. *Non voſmetipſos defendentes, ſed date locum iræ.* Et. *Omnis*
Eph.4.31. *amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cum omni*
malitia. Et. *Iraſcimini, & nolite peccare. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.*
Iac. 1. 19. *Nolite dare locum diabolo.* Et Iacobus. *Sit omnis homo tardus ad iram.* 3. com-
Pſal. 36.11. mendat manſuetudinem. *Manſueti,* inquit Dauid, *hæreditabunt terram, & de-*
Prou. 3. 34. *lectabuntur in multitudine pacis.* Et Salomon. *Manſuetis* (Deus) *dabit gratiam.* Et
Matth. 5. 4. Chriſtus. *Beati mites, quoniam ipſi poſsidebunt terram.* Et *Diſcite à me, quia mitis*
ſum & humilis corde. Et Apoſtolus. *Omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes*
homines.

Naz. II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. S. GREG. Nazianzenus in deploratione calamitatum animæ ſuæ. *Ira,* inquit, *ſi vehementius inflammetur, hominem de mentis gradu deiicit, atq; exturbat. quod ſi in apertam iram non prorumpit, verſutam certe ac ſubdolam cogitationem in imo pectore occultat, atque interim*
Baſ. hom. 11. *molles & ſuaues ore ſermones fundit.* S. BASILIVS in homilia de Ira. *Sicut diſcrepantia nomina ſunt Indignationis & Iræ, ſic diuerſa eorundem ſignificatio eſt. Indignatio enim eſt ſtimulus quidam breuis ac ſubitus, acutusq; paſsionis vapor. Ira verò per-*
Aug. l. 4. de ciu. Dei c.16. *manens ac diuturna triſtitia, & veluti libido quædam ſe vindicandi. Animaduertite itaque, quod vtroq; affectu homines delinquant, vel furore ſubito contra irritantes commoti, vel per dolos eos à quibus patiuntur iniuriam, circumuenientes, quæ ambo nobis omnino cauenda.* Et rurſus. *Dolus & ſuſpicio, & infidelitas, & malignitas, & inſidiæ, & audacia, & omnia his ſimilia huius vitij germina ſunt atq; appendices. Itaq; fratres amantiſſimi ne obſecro tantum malum nobis inducamus, animæ morbum, rationis tenebras, à Deo alienationem, obliuionem familiaritatis, principium bellorum, plenitudinē calamitatum, dæmonem peſſimum noſtris animis innatum, incolam impudentem, noſtra interiora poſſidentem, & ſancti Spiritus iter ad nos impedientem. Vbi enim inimicitiæ ſunt, contentiones, indignationes, ſectæ, noſtris animis perpetuos gignentes tu-*
Amb. precat. 2. *multus, ibi Spiritus manſuetudinis non requieſcit.* S. AMBROSIVS in precatione ad Miſſam. *Ira inuidiam ſequitur, quæ inter cætera vitia nihil aſperius, nihil inuenitur amarius: quæ dum vltra modum efferbuerit, atrociter mentem exulcerat, ſenſum hebetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat. Hinc*
In Pſal. 36. *protinus rixæ, contumeliæ, clamor, indignatio, tumor mentis & blaſphemiæ ſuſcitantur.* Et in Pſalmos. *Ira grauis paſſio eſt: plerunque accendit inuitum, & volentem mitius vindicare in furorem rapit, vt perimat quem putauerit coercendum. Commotus gladio ſæpè tranſuerberat innocentem. Amicos & fratres per indignationem plurimi*
Prou. 15. iuxta 70. *peremerunt. Ideo Sapiens dicit. Ira perdit etiam ſapientes. Et Dauid ſapientem monet.*
Pſal. 36. 8. *Deſine ab ira & relinque indignationem. Relinque eam, finem impone, ne te in peccatum trahat.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

trabat. Hoc eſt, quod ſupra dixit. Iraſcimini & nolite peccare. Non enim hortatur vt Pſal. 45.
iraſcaris, ſed ad tempus cedit affectui. Dat tamen medicamentum, ne diutius vis vlceris
ſerpat. Medicus non ſtatim adhibet medicamenta languenti. Et in epiſtola ad Ver- Id. epiſt. 82. li. 10
cellenſem Eccleſiam. Eſto ſit naturæ iraſci, aut plerumque cauſæ, hominis eſt
tamen temperare iracundiam, non leonino raptari furore, non aſueſcere clamori, non
ſerere, nec acerbare familiare iurgium. Scriptum eſt enim. Vir iracundus effodit pec- Prou. 15.
catum. S. CHRYSOSTOMVS ad populum Anthioch. Nihil iracundo ho- Chryſ. hom. 29.
mine inſuauius, nihil grauius, nihil infeſtius, turpius nihil, ſicut contra nihil neſcio ira-
ſci iucundius. Feræ potius quam iracundo homini cohabitandum eſt. Nam illa, cum
ſemel manſuefacta fuerit ſuam ſeruat legem: hunc autem quoties mitigaueris, rurſum
efferatur. Et infra. Noui multos ex ira morbos incurriſſe. multi oculos amiſerunt.
Frequenter ex ira verbum aliquis emiſit, ad cuius remedium totius indiget vitæ. Ignis
eſt vehemens ira, omnia deuorans, nam & corpus perdit & animam corrumpit. Et Idem hom. 30.
iterum. Eſt & alia furoris ſpecies difficilior, cum nec iram dimittere ſuſtinent, ſed
proprium malum apud ſe nutriunt, mali memoriam quaſi tortorem. Quantum eſſe pu- Caſſ. l. 8. c. 10.
tas tormentum homini præcordia percuſſo, quotidie qualiter inimicum vlciſcatur con-
ſiderante? Quam verò tuis viſceribus feram includis? Satius eſt viperam in corde tuo
latere, quam iram & rancorem. HIERONYMVS in commentariis ad Gala- Hier. l. 3. c. 5. 11.
tas. Ira, quæ iuſtitiam Dei non operatur, ſpecies eſt furoris. Inter iracundiam autem & cap. 1. ad. Titum
iram hoc intereſt, quod iracundus ſemper iraſcitur: iratus pro tempore concitatur. Et
neſcio quis poſſit regnum Dei poſſidere, cum is qui iraſcitur ſeparetur à regno. Et in Id. l. 3. c. 29.
prouerbia. Ianua vitiorum omnium iracundia eſt; qua clauſa virtutibus intrinſecus
dabitur quies: aperta verò ad omne facinus armabitur animus. Et epiſtola ad Salui- Id. ep. 9. & ep. 8.
nam de viduitate ſeruanda. Iraſci hominis eſt, & iram non perficere Chriſtiani. S. ad Demetr.
AVGVSTINVS ad Nebridium. Ira eſt, quantum mea fert opinio, turbulentus ap- Aug. ep. 115 & 4. de ciuit. c. 16.
petitus auferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt. Itaque plerunque non homi-
nibus tantum, ſed calamo iraſcimur in ſcribendo, eumque collidimus atque frangimus:
& aleatores teſſeris, & pictores penicillo, & cuique inſtrumento quilibet, ex quo diffi-
cultatem ſe pati arbitratur. Hac autem aſſiduitate fel creſcere etiam medici affirmant.
Incremento autem fellis rurſus & facile, ac prope nullis cauſis exiſtentibus iraſcimur.
S. GREGORIVS ad Leontium exconſulem. Ira quæ animum perturbat, Greg. lib. 8. reg.
quanta conſideratione cauenda eſt monſtratur in ſcripturis. De qua ſcriptum eſt. Sit c. 51.
omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum & tardus ad iram. Ira I
enim viri iuſtitiam Dei non operatur. Hinc rurſum ſcriptum eſt. Quis poteſt habitare ac. 1. 19.
cum homine, cuius ſpiritus facilis eſt ad iraſcendum? Hinc iterum dicitur. Noli eſſe Prou. 18. 14.
cum homine iracundo, neque ambules cum viro furioſo. Contra hanc in laude patientiæ
dictum eſt. Melior eſt qui vincit iram, quam qui capit ciuitatem magnam. Hinc Dauid Prou. 22. 24.
perſonam in ſe infirmorum ſumens, ait: Turbatus eſt præ ira oculus meus. Atque ex
ipſa perturbatione quid ſequatur adiunxit dicens. Inueteraui inter omnes inimicos me- Pſal. 30. 10.
os. Ex ira quippe cum turbatus fuerit oculus cordis inter inimicos noſtros ad vetuſta-

tem reducimur, quia inter malignos Spiritus ad vetuſti hominis ſimilitudinem redigamur. Cum igitur iram, quæ cor permouet ſacra eloquia tot teſtimoniis teſtentur, perpendamus qua intentione debeamus hoc vitium fugere.

Amb.l.1. c.21. III. REM. Firmiter in animo decerne, te temperaturum ab omni ira illicita, hoc eſt q̃ preueniat rationẽ. Eſt B. AMB. in libris officiorum. *Cauere debemus ne in perturbationes,* inquit, *prius incidamus, q̃ animos noſtros ratio componat. Exanimat.n. mentẽ plerunq; aut ira, aut dolor, & improuiſo percellit ictu. Ideo præuenire pulchrũ eſt cogitatione, q̃ voluendo mentẽ exerceat, ne repentinis excitetur commotionibus, ſed iugo quodã rationis & habenis conſtricta miteſcat.* Et B. GREG. in 5. Moral. *Solerter animus ante actionis ſuæ primordia cuncta debet aduerſa meditari, vt ſemper hæc cogitans, ſemper cõtra hæc thorace patientiæ munitus & quicquid acciderit prouidus ſuperet, & quicquid nõ acceſſerit, lucrũ putet.* Et in epiſtola ad regẽ Viſigothorũ. *Curandũ quoq; eſt, ne ira ſubrepat. Ira quippe cum etiã delinquentiũ culpas exequitur, nõ debet menti quaſi domina pire, ſed poſt rationis tergũ velut ancilla famulari, vt ad faciẽ iuſſa veniat. Nã ſi ſemel mentẽ poſſidẽs cœperit, iuſtũ eſſe deputat etiã q̃ crudeliter facit. Hinc.n. ſcriptũ eſt. Ira viri iuſtitiã Dei non operatur.* Vnde B. EPHR. in doctrina de perfectione monachi, ſuadet monacho, vt *optet potius inuadi gladio q̃ iracũdia corripi.* Et apud Caſſ. Abbas Pyamon tradit *patientẽ pnunciari neminẽ poſſe, niſi eũ qui vniuerſa q̃ ſibi fuerint irrogata abſq; indignatione tolerauerit.*

Greg.c.33

Lib.7. c.26.

Iac.1.20.

Ephr.tom. 2.

Caſſ.coll.18. c.1.

Baſ.hom.11.

IV. REM. Iram ſimulatq; in animo orta fuerit, compeſce ſecundum illud Poetæ. *Principiis obſta ſerò Medicina paratur.* Etſi enim *naturæ ſit iraſci,* inq̃t Amb. *hominis tamen eſt temperare irã.* Vel vt ſupra Hier. *Iraſci hominis eſt, ſed iram non perficere Chriſtiani.* Hoc remediũ tradit B. BAS. *Quomodo,* inquiens, *iræ incõmoda fugiemus? Si eam nullo modo rationẽ occupare ſinamus: ſi forte animo oborta ſit, eam quaſi equũ iugalẽ freno ita ratione & cõſilio cohibeamus. Eſt.n. pars animi iraſcibilis nobis ad multa virtutũ opera neceſſaria.* Et AMB. *Si prius occupatus fuerit animus ab indignatione, q̃ cõſilio pſpici ac puideri poterit, ne occuparetur, meditare quomodo motũ animi tui vincas, iracundiã temperes. Reſiſte iræ ſi potes; cede ſi non potes, quia ſcripũ eſt. Date locũ iræ.* Et poſt. *Ergo ſi præuenerit mentem tuã iracundia, non relinquas locũ tuũ. Locus tuus Sapientia eſt, locus tuus ratio eſt, locus tuus ſedatio indignationis eſt. Non mediocre eſt mitigare iracundiã, non inferius, q̃ omnino non cõmoueri.*

Amb.l.10.ep.82.

Amb.1.offic.c. 21

Rom.12.19.

V. REM. Quod ſi non ſtatim irã compreſſeris, ſaltẽ caue diutius eam fouere & retinere. Hoc remediũ eſt Apoſtoli in epiſtola ad Epheſios, dũ ait. *Sol nõ occidat ſup iracundiã veſtrã. Nolite locũ dare diabolo.* Et B. AVG. in epiſtola ad Profuturũ. *Subrepit autẽ dum nulli iraſcenti ira ſua videtur iniuſta: ita.n. inueteraſcens ira fit odiũ, dum quaſi iuſti doloris admixta dulcedo diutius eam in vaſe detinet, donec totũ aceſcat, vasq; corrumpat. Quapropter multo melius nec iuſtè cuiquã iraſcimur, quàm velut iuſtè iraſcendo in alicuius odiũ iræ occulta facilitate dilabimur. in recipiendis.n. hoſpitib. ignotis iſta ſolemus dicere, multo eſſe melius malũ hominẽ perpeti, q̃ forſitan per ignorantiam excludi bonum, dum canemus ne recipiatur malus. Sed*

Eph.4.26.

Aug.ep.100.

in aſſe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in affectibus animi contra eſt. Nam incomparabiliter ſalubrius eſt etiam iræ iuſtè pulſanti nõ aperire penetrale cordis, q̃ admittere nõ facile receſſurã, & puenturã de ſuſculo ad trabẽ. Audet quippe impudẽter etiã creſcere citius, q̃ putatur. Non.n. erubeſcit in tenebris, cũ ſuper eã ſol occiderit. Conſentit AMB. in Pſalmos ita ſcribens. *Ai⁹ medicus dicit. ſol nõ occidat ſuper iracundiã veſtrã: ne dum diu differs, veniat ille qui calefactũ corporis ſomno excitare cõſueuit, & ſtimulet te, inſerat tibi cogitationes, & in ſecreta pectoris tui immergat dicens. Vindica iniuriã tuã. Virum te eſſe cognoſce. fœmineæ infirmitatis eſt, nõ capere vindictã. Ergo contemnere te debuit ſeruus? frater decipere? amicus illudere? &c. His ſtimulis plus accenditur, plus mouetur, vt compleatur q̃ ſcriptũ eſt. Ira perdit etiã ſapientes.* Idẽ B. HIER. in eadẽ Apoſtoli verba. *Nolite, ait Paulus, dare locũ diabolo, qui tanq̃ leo rugiens, quærit aditũ per quẽ poſſit irrumpere. Quomodo n. pater & filius ſtant ante oſtiũ & pulſant, vt introeant & cœnent cũ eo, qui ſuſceperit: ita & aduerſarius ſemp in nos eſt paratus irrumpere, & cũ locum dederimus, ingreditur. Solet autẽ, anteq̃ veniat, q̃dã iacula pmittere, & pcurſorẽ aduentus ſui facere cogitationẽ. Hanc ſi nos in corde noſtro ſuſceptã nutrierimus intrinſecus, & creſcere fecerim⁹, cum in nobis prolẽ ſuã auctam viderit, & ipſe audebit intrare. Deniq; in Iudæ Iſcariot cor, primã iecit ſagittam, vt traderet ſaluatorẽ: q̃ ſi exceptam ille miſerabilis non fouiſſet, nunq̃ poſt intinctũ panẽ in paropſide intraſſet in illum Satanas.* Hoc antidoto ad litteram vſus eſt Abbas Peſi⁹ de quo Caſſ. *Apud ſenẽ Peſiũ*, inquit, *in eremo vaſtiſſima cõmorantem, cũ ſenex Ioannes magno cœnobio ac multitudini fratrũ pręſitus aduenisſet, & ab eodem velut antiquiſſimo ſodale perquireret, quid nam p oẽs quadraginta annos, quibus ab eodem ſeparatus in ſolitudine minimè à fratribus interpellatus egiſſet. Nunquam, ait, me ſol reficientem vidit. Et ille, nec me, inquit, iratum.*

Amb. in Pſal. 36. Eph. 4. 26. Prou. 15. Hier. l. 2. comm. in ep. ad Eph. Eph. 4. 27. Ioan. 13. 27. Caſſ. 5. inſt. c. 27.

VI. REMED. Nihil ſtatue vel decerne de vindicatione alicuius noxæ, niſi cum ira deferbuerit: nihil enim æquè obſcurat rationis vſum ac paſſio iracundiæ ſecundum B. Gregorium, congruenter illi dicto Pſalmi. *Conturbatus eſt in ira oculus meus.* Nec diffitentur Ethnici Philoſophi. *Iratos*, inqt, Cicero in 4. Tuſculana *pprìè dicimus exiſſe de poteſtate, id eſt, de conſilio, de ratione, de mente.* Huius remedii meminit HIER. epiſtola ad Saluina ita ſcribens. *Hoc eſt, q̃ aliis verbis Propheta ſignificat. Turbat⁹ ſum, & non ſum locutus. Et in eodẽ volumine. Iraſcimini, & nolite peccare. Et illud Architæ Tarentini ad villicũ negligentem. Iam te verberibus enecaſſem, niſi iratus eſſem. Ira enim viri iuſtitiam Dei non operatur.* Itẽ AMB. lib. 1. officiorũ. *Ferunt gentiles, vt in maius omnia verbis extollere ſolẽt, Architæ Tarentini dictũ Philoſophi, q̃ ad villicũ ſuũ dixerit. O te infelicẽ q̃ te afflictarẽ, niſi irat⁹ eſſem. Sed etiã Dauid & armatã dexteram in indignatione cõpſſerat. Et quanto pl⁹ eſt nõ remaledicere q̃ nõ vindicare?* Quod hi duo patres Architæ, Seneca Platoni attribuit, qui à verberatione ſerui eadẽ de cauſa abſtinuerit. Idẽ antidotũ Leontio exconſuli pſcripſit Gregorius magnus *Quoties*, inquiẽs, *ira animum inuadit, mẽtẽ edoma, vice teiſũ. Differ tẽp⁹ furoris, & cum tranquilla mẽs fuerit, q̃ placet vindica. Ira. n. in vindicta malorum ſeq; debet rationem*

Greg. 5. mor. c. 31. Pſal. 30. 10. Hier. ep. 9. Pſal. 4. 5. Iac. 1. 20. Amb. c. 21. 1. Reg. 25. 32. Ser. 3. de ira c. 12. Greg. l. 8. reg. c. 5.

animi

animi, non præire, vt quaſi ancilla iuſtitiæ poſt tergum veniat, & non laſciua ante fa-
ciem prorumpat. Qua de cauſa Ambroſius Mediolanenſis Archiepiſcopus
Ioan. Coſterius in Amb. vita. quondam ab Imperatore Theodoſio, cum præcipiti ira ſe vltus eſſet con-
tra Theſſalonicenſes, voluit condi legem, vt ſi qui ob maleficium Cæſaris
edicto iuberentur occidi, id non niſi poſt trigeſimum diem fieret: vt inte-
rea temporis maturo ſedatoque animo, ac rebus omnibus rationis libra
perpenſis, aut parcendum eſſe videretur, aut vindicandum. Et apud Eth-
Plut. in vita Auguſti. nicos Athenodorus Philoſophus, teſte Plutarcho, ex aula Auguſti diſce-
dens monimenti loco id ei ita poſtulanti reliquit documentum, vt ira in-
flammatus nihil ante ſtatueret vel imperaret, quam viginti quinq; alpha-
beti græci litteras pronunciaſſet. Quod documentum Cæſar tanti fecit,
vt illum ab aula dimittere noluerit.

Baſ. hom. 21. VII. Remedivm. Conſidera fœdos motus & geſtus iracundorum,
quos deſcribit S. Basilivs. *Scriptura, inquit, tibi dicit: Vir iracundus turpis*
eſt. Quomodo turpis eſt? quia humanam quaſi figuram amittit, feræ ſpeciem induit.
Conſidera parumper iratum. Furit, debacchatur, immutantur oculi turbidi, ſanguinei
fiunt, cor accenditur, ſanguis commouetur. Hunc videas vt aprum dentes acuentem,
qui ſæpè incipientem, ac verba imperfecta relinquentem. O quam malum cum tali com-
Chry. hom. 3. *miſceri, qui continuo lateat.* Et Chrysostomvs in Ioannem. *Videas ira-*
tos non ſecus atque inſanos turpiter in medium præcipites ferri. Cum enim circa præcor-
dia efferbuit ira, ignem emittit, tota inflatur facies, incompoſitè manus mouentur, ridi-
culè proſiliunt pedes, rixam dirimere conantib. inſultant, in eosq; nulla ab infantibus
Greg. 5. mor. c. 31. *differentia irruunt.* Et Gregorivs. *Iræ ſtimulis accenſum cor palpitat, corpus*
tremit, lingua ſe præpedit, facies igneſcit, exaſperantur oculi & nequaquam recogno-
ſcuntur noti. Lingua quidem clamorem format, ſed ſenſus quid loquatur ignorat. In
quo itaq; iſte ab arreptitiis longè eſt, qui actionis ſuæ conſcius non eſt? Similia habet
Sen. 2. de ira c. 3 & 36. Seneca & tandem concludit. *Qualem putas eſſe animum, cuius externa ima-*
go tam fœda eſt? Et infra, ait profuiſſe aſpicere ſpeculum ob deformitatem
Cic. 4. Tuſ. vultus. Et M. T. Cicero. *An, inquit, eſt quicquam ſimilius inſaniæ, quam ira?*
quam bene Ennius initium dixit inſaniæ.

IIX. Remmed. Conſidera teterrimos effectus iracũdorum, quos latè
Baſ. hom. 10. de ira. proſequitur Basilivs: *Effrenes linguæ, ait, ora incuſtodita, contumelia, probra,*
verbera & alia eiuſmodi ſunt iræ fructus. Ob iram enſis acuitur, mors homini ex homi-
ne venit, non eis ſenectus venerabilis, non vitæ virtus, non generis propinquitas, non
parentes. Quin & maximum ſe in malum ſæpius conîiciunt, & ſtudio vindicandi ſeip-
ſos negligunt. Nam & omni fera venenata impudentius ruit, nec prius deſiſtunt quàm
magno & intolerabili malo animum exatiarint. Membrorum mutilationes, vulnera,
Greg. l. cit. prou. 22. 24. *mortis præmium pugnæ ferunt.* Et B. Gregorivs. *Per iram, inquit, ſapien-*
tia perditur, vt quid quoue ordine agendum ſit omnino neſciatur. Ira, ait Salomon, in ſi-
nu ſtulti requieſcit. Per iram, vita mittitur, etiãſi ſapientia teneri videatur, ſicut ſcri-
ptum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ptum eſt. Ira perdit etiam prudentes. Per iram iuſtitia relinquitur, ſicut ſcriptum. Ira Iac.1.20. Prou. 21. 24.
viri iuſtitiam Dei non operatur, per iram gratia vitæ ſocialis amittitur. Noli, inquit Prou.16. 28.
Sapiens, eſſe aſſiduus cum homine iracundo. Per iram concordia rumpitur, ſicut ſcriptum
eſt. Vir animoſus ſuſcitat rixas. Per iram lux veritatis amittitur, ſicut ſcriptum eſt. Eph.4.31.
Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Per iram ſancti Spiritus ſplendor excutitur:
quo contra ſcriptum eſt. Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & Iſa.66. 2.
quietum? &c.

X. REM. Conſidera exempla manſuetudinis eorum, qui occaſione Baſ.hom. 10,
iræ data patientes fuere. Talia, inquit B. BASILIVS, tibi ſuccurrant, men-
tiſque tuæ impetum ac iram compeſcant. Similes namque præparationes & animi di-
ſpoſitiones morſus cordis & impulſus facile delebunt, & animi cogitationes in tran-
quillum ſtatum deducent. Hoc enim eſt quod Dauid ait. Paratus ſum & non ſum tur- Pſal. 118. 60.
batus, oportet itaque motus animi inſanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beato-
rum præceptorum memoria cohibere, quomodo magnus Dauid, & qua manſuetudine
iniquitatem Semei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum cauſam transferens.
Quoniam Dominus, inquit Semei mandauit vt maledicat Dauid. Eiuſdem exem- 2.Reg.16.11.
plum proponit CHRYSOSTOMVS in homilia de Dauid & Saule. Si ima- Chry.hom.3.
ginem Dauidis, inquiens, præ oculis habeas & in hanc aſſidue defigas oculos, etiamſi
millies obtundet ira, mentis oculum perturbans, ad hoc virtutis exemplar reſpiciens per-
fectam conſequeris ſanitatem. Ne quis igitur mihi dicat. Inimicum habeo ſceleſtum, im-
probum, incorrigibilem: quicquid dixerit, non eſt tamen Saule deterior, qui ſemel &
iterum, imò ſæpius ſeruatus à Dauide, cum ipſe mille modis illi ſtruxiſſet inſidias, ta-
men pro tot beneficiis acceptis, perſeuerauit in ſua malitia. Neque deſunt plura ex- Exod.15. 19.
empla alia, vt Moyſis, qui pro populo contra ſe murmurantē etiam Do-
minum exorauit, de quo Sapiens. In fide & lenitate ipſius ſanctū fecit illum, & Eccli.45.4.
elegit eum ex omni carne. Vt Ioſeph, qui fratribus ſuis non ſuccenſuit, ſed
bonum pro malo rependit. Vt deniq; CHRISTI Domini, qui ad op-
probria & calumnias grauiſsimas, tanquam agnus coram tondente ſe, vt Iſa.53.7.
loquitur Iſaias obmutuit. Qui cum malediceretur, inquit B. Petrus, non maledi- 1.Pet.2.23.
cebat; cum pateretur non comminabatur. Quare & merito Apoſtolus eum in Heb. 12.3.
exemplum omnibus propoſuit, dicens. Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à
peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem. Alapa cæſus es? inquit BASI- Baſ.l .cit.
LIVS, expuit aliquis in faciem? Eadem & Dominus eſt paſſus. Calumniam pate-
ris? & Dominus. Tua laceratur veſtis? Et Domino extracta per vim eſt veſtis, & ſu-
per eā miſſæ ſortes. Nondum condemnatus es, nondum cruci affixus.
Multa tibi toleranda, vt ad eius imaginatio-
nem peruenias.

ANTIDOTA

Pro mitiganda vel auertenda aliena ira, vt patris in filios, Domini in ſeruos, & aliorum etiam æqualium.

Chry. hom. 18. I. ANTIDOTVM. Commiſeratio. Eſt CHRYSOSTOMI in Matthæum. *Medici*, inquit, *quando iniuriis & calcibus cæduntur furentum, tunc illorum magis miſerentur, ſcientes magnitudinem morbi hac iniuria ſignificari. Hoc nos & in ira percitis ſeruemus, illorum enim ſimiles ſunt iracundi, imò longe miſeriores, quia ſenſibus adhuc integris inſaniunt. Et ſi videamus aliquem horribiliter à bile vexatum, quiq; etiam malignum humorem vrgeatur euomere porrigimus manum, & huc illucq; iactatum ſupportamus. Et ſi veſtes ille noſtras polluat non abiicimus, ſed illud tantum requirimus, quemadmodum eum à tanta anguſtia liberemus. Hoc & erga iracundos faciamus, vt & foueamus ægros, & vomẽtes ſupportemus, nec prius eos deſeramus, quàm amaritudinem totam poſuerint, & tunc tibi maximas exoluent gratias. Vbi enim conualuerit, recognoſcet liquido, à quanta conturbatione illum liberaueris, & te vt Dominum venerabitur, Deus verò innumeris remunerabit te donis.* Et

Baſ. hom. 10. BASILII homilia de ira. *Tu enim fratri tuo ſine cauſa iraſceris. Quomodo autem ſine cauſa? Cum ſit alius, qui inſtigat dæmon, & alius qui inſtigatur homo, cuius maledicis, ſimile quiddam canibus admittens, qui ſaxa mordere ſolent, quando iactantes attingere non valent. Inſtigatus enim miſericordia profectò dignus eſt: qui verò incitat maximo odio inſectandus. In hunc igitur iram transfer, hominum interfectorem, mendacii patrem, peccati miniſtrum, fratrem verò in te peccantem miſerabere.*

Prou. 15. 18. II. ANTIDOTVM Fuga. *Vir enim iracundus, teſte Salomone prouocat rixas.*
Prou. 21. 19. Et. *Melius eſt habitare in terra deſerta, quam cum muliere rixoſa & iracunda.* Et.
Prou. 22. 24. *Noli eſſe amicus homini iracundo, neq; ambules cum viro furioſo, ne forte diſcas ſemitas eius.*

Baſ. orat. 9. Vnde BASILIVS in oratone de ira & inimicitiis. *Cum viro iracundo ne habites, inquit Salomon, mala enim res eſt cum cane colligari, perpetuoque eius latratu frui. Fuge igitur conſuetudinem ipſius: nam niſi hoc feceris, neceſſe erit te aliquid de moribus eius haurire.*

Chryſ. hom. 29. Et CHRYSOST. ad populum Antiochenum. *Feræ potius, quam iracundo homini cohabitandum eſt. Nam illa cum ſemel manſuefacta fuerit ſuam ſeruat legem: hunc autem quotieſcunq; mitigaueris, rurſum efferatur niſi quis in talem habitum ipſum induceret.*

Amb. c. 21. Et AMBROS. in primo officiorum. *Reſiſte iræ ſi potes: cede, ſi non potes, quia ſcriptum eſt.*
Rom. 12. 19. *Date locum iræ.*
Gen. 27. *Iacob fratri indignanti piè ceſſit, & Rebeccæ, id eſt, patientiæ inſtructus conſilio abeſſe maluit peregrinari, quàm excitare fratris indignationem, & tunc redire, cum fratrem mitiga-*

tam putaret. Sic SENECA libro tertio de Ira. *Primam iram non audebimus oratione mulcere: ſurda eſt & amens. dabimus illi ſpacium. remedia in remiſſionibus morborum proſunt.* QVOD ſi fugere, vel non licet, vel non expedit, tace. *Contumeliam intulit iratus,* inquit BASILIVS, *vince am oueq; ſilentio malum, & cogita periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhæreas, ſeu per iram in aduerſarii partes inclines, Audi Dauid dicentem. Dum conſiſteret peccator aduerſum me, non irritatus ſum aut vltus ſed ſurdus factus & humiliatus ſum, & ſilui à bonis.* Sen. c. 39. Hom. 10. Pſal. 38. 3.

III. ANTIDOTVM. Humilitas & manſuetudo, cum ira non nihil deferbuit. *Reſponſio enim mollis,* inquit Salomon, *frangit iram.* Hoc antidotum Angelus Domini ſuggeſſit ancillæ Agar, vt Dominæ ſuæ Saræ ſeueritatem mitigaret. *Reuertere,* inquiẽs, *ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius.* Imó ſuggeſſit Chriſtus ſuis diſcipulis. nam cum docuiſſet qua pœna digni eſſent iracundi, mox ſubiecit. *Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Quæ reconciliatio ordinariè fieri ſolet humili & manſueta petitione veniæ. Hinc B. EPHRÆM in doctrina varia habet hoc documentum. *Quod ſi alius frater dicta tua refellerit, ne mouearis mente ſed voluntatem tuam caritatis pacisq; gratia reprime. Si enim iram excandeſcentis dæmonis per manſuetudinem reſpuis, nihil aduerſum te poterit. Vnde ſic tibi repugnantem alloquere. Ego quidem benedicte tanquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, da veniam ignorantiæ meæ. Sit autem quemadmodum ipſe dixiſti, & in hoc retrocedet à te re infecta, atque confuſus turbarum excitator diabolus.* Sic BASILIVS, cum dixiſſet iram eſſe libidinem quandam ſe vindicandi & quæſiuiſſet quomodo illa caueri poſſet, reſpondet. *Quomodo inquis? ſi te demiſſum, humilemq; omnino gerere poteris,* cum irritaris ab aliis, *& edoctus fueris, quod Dominus Ieſus & verbo præcepit & re oſtendit inquiens. Qui voluerit inter vos primus eſſe ſit omniũ poſtremus. Item verberatus manſueto animo cædentem tulit, mitiq; reſponſo docuit, quales eſſe oporteat, laceſſitos. Si male locutus ſum, ait, teſtimonium perhibe de malo, ſi autẽ bene, cur me cædis?* Et in regulis fuſiꝰ diſputatis. *Iracundia aliquis elatus eſt aduerſus æquauũ fratrẽ? hunc ille pro magnitudine delicti ſibi conciliare cogitur, ac miniſtrare. Siquidem hæc huiuſcemodi ad humilitatẽ exercitatio iracundiæ veluti neruos elidit, quãdo animi elatio illa eſt, q̃ iracundiã plerũq; in nobis ingenerat.* Et AMB. in precatione ante Miſsá. *Quod ſi forte in immenſum ira ſucceſſa ad horã patientia ſuccubuerit, nullum ne Domine remediũ erit? Erit certe. nam cum huius mali damnationẽ denunciat dicens. Qui iraſcitur fratri ſuo, &c. protinus recuperationẽ ſubiungit, cum dicit. Si offers munus tuum ad altare, &c. & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offers munus tuũ. Et illud. Cum ſtatis ad orandũ, remittite ſi quid habetis aduerſus alterum in cordib. veſtris. Hanc mihi Domine Deus ſecundam tribue victoriã, ſi furore cæcatus amiſero primã, cum non tuo zelo ſed meo vitio cuiuslibet animum offendo.* Hoc

Prou. 15. 1. Gen. 16. 9. Matt. 5. 23. Caſſ. coll. 8. c. 10. & 13. Ephr. cap. 93. tom. 2. Baſ. hom. 10. Ioan. 18. 23. Id. quæſt. 15. Matth. 5. 24. Marc. 11. 25.

Ariſt.lib.2.c.3.
antidotum non ignorarunt & Ethnici. Nam ARISTOTELES in Rhetori-
Plutarchus.
cis ſuis ita ſcribit. *Quod ſubmiſſione animi ira ſedetur & canes oſtendũt, qui ſedentes
non mordent.* Et PLVTARCHVS in lib. de cohibenda ira, docet omnem *ſu-
ſpicionem contemptus amouendã in facto, ſi velimus alienam iram mitigare.*

IV. ANTIDOTVM. Caritas & beneficentia. Quod tradit Apoſto-
Rom.12.20.
lus in epiſtola ad Romanos. Nam cum dixiſſet. *Cum omnibus hominibus pa-
cem habete: non voſmetipſos defendentes cariſſimi, ſed date locum iræ,* ſubdidit. *Sed
ſi eſurierit inimicus tuus ciba illum: ſi ſitit potum da illi: hoc enim faciens carbones
ignis congeres ſuper caput eius,* hoc eſt, beneficiis ita obrue inimicum tibi ex-
candeſcentem, vt inflammetur non ira vel odio, ſed caritate, ignisq; in eo
Orig.& c. in c. 12. ad Rom.
accendatur, qui pro commiſſis conſcientiã eius torqueat & adurat, vt ex-
Aug.c.16.
ponit Origenes, Theodoret. & Amb. *Carbones,* ait quoq; Aug. lib. 3. de do-
ctrina Chriſtiana, *ſignificant vrentes pœnitẽtiæ gemitus, quib. ſuperbia ſanatur eius,
qui dolet ſe inimicum fuiſſe hominis, à quo eius miſeriæ ſubuenitur.* Eiuſmodi
carbones congeſſit rex Dauid, ſuper caput Saulis capitalis ſui inimici,
quãdo egreſſo è ſpelunca orã chlamydis, quam occultè abſciderat, oſten-
1.Reg.24.18.
dit. incredibili enim caritate illa commotus Saul, *leuauit vocẽ ſuam,* ait Re-
gum hiſtoria, *& fleuit dixitq; ad Dauid. Iuſtior tu es, quàm ego, tu enim tribuiſti mi-
hi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicaſti hodie, quæ feceris mihi bona, quo-
modo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. Quis enim cum in-
uenerit inimicum ſuum, dimittet eum in via bona?* Quod factum coprosè per-
Chryſ.hom. 1. de Dau.& Saul.
tractans D. CHRYSOSTOMVS. *Quid,* inquit, *eſſe poſſit hoc Propheta beatius, qui
breui temporis momento ſic hoſtem è furore ad ſobrietatem compoſuit? & animum na-
Exod.17.6.
ctus cædis ac ſanguinis ſitientem, repente ad lamenta & eiulatus compulit? Non perin-
de miror Moyſen, quod è ſaxo prærupto fontes eliciut aquarum, vt admiror Dauidem,
quod ex oculis lapideis fontes eduxerit lachrymarum. Siquidem ille quidem vicit natu-
ram, at hic vicit animi decretum: ille virga percuſſit lapidem, hic ſermone pepulit cor,
non vt contriſtaret, ſed manſuetum redderet.* HAVD ſecus Iacob Patriarcha
Amb. 1. offic. c. 21.
quondam congeſſit carbones ardentes in caput infeſtiſſimi ſibi fratris
Gen. 32.
Eſau. *Quibus obſequiis,* ait AMBROSIVS, *quantis muneribus fratrem ipſum re-
1.Reg. c.25. 32.
conciliauit ſibi, vt ille præreptæ benedictionis non meminiſſet, meminiſſet delatæ ſatiſ-
factionis?* Et Abigail vxor Nabal in caput Dauidis, quem contra virum
grauiter exacerbatum, quem humilitate, caritate, multorumque *munerum
oblatione ita commouit, vt diceret. Benedictus Dominus Deus Iſrahel, qui miſit hodie
te in occurſum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuiſti
me hodie, ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu mea, &c. Suſcepit ergo Dauid de
manu eius omnia, quæ attulerat ei, dixitq; ei. Vade pacifice in domum tuam. VNDE*
Amb. l. cit.
aduertimus, inquit Ambroſius, *tempeſtiuis quoq; interceſſionibus non ſolum cedere
nos, ſed etiam delectari oportere. Eouſq; autem delectatus eſt Dauid, vt benediceret in-
teruenientem, quod ab ſtudio vindictæ reuocatus foret.*

V. Antidotvm *Patientia. Pro quo* B. Ambrosivs his verbis implorat Dominum. *Obiice Domine cōtra tam amariſſimum iracundiæ malū ſuauiſſimum ſapientiæ bonum, in quo ſpecialiter animarum noſtrarū ſalus collocatur, cum nobis per Euangelium dicitur. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Quæ nimirum dum arcem & principatum in mente ſuſceperit, omnes mox perturbationes compeſcit. Rixas & contumelias in exhortationem conuertit, confuſum clamorem ſub ordinato ſilentio premit, indignationem, tumoremque mentis māſuetudine vincit, blaſphemias gratiarum actione repellit.* Et Greg. quinto moralium. *Secundus ſeruandæ manſuetudinis modus eſt (contra iracundos) vt cum alienos exceſſus aſpicimus noſtra, quibus in aliis exceſſimus delicta cogitemus. Conſiderata quippe infirmitas propria, mala nobis excuſat aliena. Patienter namque illatam iniuriam tolerat, qui piè meminit quod fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari. Et quaſi aqua ignis extinguitur, cum ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa reuocatur, quia erubeſcit ſibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe.*

Amb. precat. 2. ante Miſſam.
Luc. 21. 19.
Greg. c. 22.

Vide V. *Ambitio. Amor ſui. Blaſphemia. Conſuetudo praua. Detractio Diſcordia. Immodeſtia. Immortificatio paſſionum. Impatientia in aduerſis. Inuidia. Iuramentum. Linguæ abuſus. Maledictio. Murmuratio. Odium. Præſumptio. Superbia. Tentatio. Triſtitia. Vindicatio iniuriæ.*

IVDICIVM PROPRIVM

Remedia contra Iudicium proprium.

I. Remed. Conſidera diuinas ſcripturas, quæ monent ne nitamur iudicio proprio. vt in Prouerbiis Salomonis *Ne innitaris prudentiæ tuæ. Ne ſis ſapiens apud temetipſum*, Et. *Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in ſtultitia ſua.* Et. *Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt.* Et apud Iſaiam *Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris.* Et apud Apoſtolum. *Non plus ſapere, quā oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Nolite eſſe prudentes apud vosmetipſos.* 2. monent, vt requiramus conſilia aliorum. Vt in Prouerbiis. *Salus, vbi multa conſilia.* Et. *Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.* Et. *Aſtutus omnia agit cum conſilio*, Et in Eccleſiaſtico. *Fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebit.* 3. monet vt nitamur conſilo maiorum, ſapientiorū & ſanctorum. Vt in Deut. *Interroga patrem tuum & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Et in Eccleſiaſtico. *Iudicium patris audite filii, & ſic facite, vt ſalui ſitis.* Et. *Stola ſancta auro, & hyacintho, & purpura, opus textile viri ſapientis iudicio & veritate præditi.* Et. *Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate & cum iniuſto de iuſtitia &c. Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcunque cognoueris obſeruantem timorem*

Prou. 3. 5.
Prou. 17. 13.
Prou. 28. 26.
Iſa. 5. 21.
Rom. 12. 16.
Prou. 11. 14. 12. 15. 13. 16.
Eccli. 32. 24.
Deut. 32. 7.
Eccli. 3. 2.
Eccli. 4.
Eccli. 37. 12. v. 15.

morem Dei. *Anima viri ſancti enunciat aliquando vera, quam ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.*

Cypr. ſerm. de natiu.

II. REMED. Conſidera iudicium SS. Patrum. S. CYP. de natiuitate Chriſti. *Hic eſt primus religionis introitus: ſicut in mundum primus Chriſti ingreſſus, vt quicunque piè vult viuere, humiliter de ſe ſentiat, neq; ſupra ſe in mirabilibus ambulare præſumat. Fundamentum ſanctitatis ſemper fuit humilitas, nec in cœlo*

G. Nazianz.

ſtare potuit ſuperba ſublimitas. B. GREG. Nazianzenus de moderatione in diſputationibus. *Sapientiæ genus eſt ſeipſum noſſe, ac non immodicè efferri. eodemque modo quo voces affici, quæ ſi vehementius contendantur, propter immoderationem penitus deficiunt. Præſtat cum doctrina inſtructus ſis, propter animi æquitatem facilitatemque conſulto cedere, quam cum eruditione careas per inſolentiam ac temeritatem*

Baſil. in c. 1. Iſa.

altius efferri. B. BASILIVS in verba Iſaiæ. Et conſiliarios tuos, ſicut ab initio. *Sacra quædam res eſt conſilium, voluntatum vnio, fructus dilectionis, humilitatis inſigne. E diuerſo intolerabilis eſt ſuperbiæ argumentum, exiſtimare ſe nullius egere conſilio: ſed ſibi vni attentum eſſe, quaſi ſolus poßit ſibi conſilio decernere quæ opti-*

Orat. 21.

ma ſunt. Et oratione de felicitate. *Magnam meherclè affert hominibus vtilitatem conſilium, eo quod nemo ſibi ſufficiat ad electionem rerum vtilium honeſtarumue. Vnde haud abſurdè homo conſilii expers ſimilis cenſetur nauigio rectore carente, quod ventorum impetu huc illucque impellitur. Qui verò habens conſilium bonum ſuam potius*

3. Reg. 12. 13.

prauam ſequitur ſententiam, ſimilis profectò eſt regi Roboam, qui ſpreto ſalutari conſilio ſenum, adoleſcentum, qui ſecum educati erant, opinionem ſecutus decem tribus Iſra-

Baſ. q. 123.

hel ab imperio ſuo abſcidit. Et in regibus breuioribus. *Non eſt rationi conſonum ſi quis in omnibus ſuo ſtare velit iudicio, nec periculo, aut contumaciæ ſuſpicione caret in congregatione multorum nolle maioris partis ſententiæ acquieſcere.* Et in Epiſtola ad Chilonem Anachoreten. *Ne primo mox aditu oculis in ſublime porrectis velis irſcendere ſuperciliosum apicem religioſæ exercitationis maximè omnium caue, ne tuo vnius conſilio imprudenter innixus, tibi vni permittas plus æquo fiduciæ: ne quando per rudem rerum inexperientiam è ſublimi faſtigio religionis, quam ex profeſſo per-*

Amb. lib. 1. c. 47

colendam accepiſti, deturbere. B. AMBROSIVS in libris officiorum. *Non deſpiciat, quid de ſe vnuſquiſque & maximè vir optimus ſentiat. Hoc enim modo di-*

Id. cap. 43.

ſcit bonis deferre reuerentiam. Nam negligere bonorum iudicia, vel arrogantiæ vel diſſolutionis eſt: quorum alterum ſuperbiæ aſcribitur, alterum negligentiæ. Et ruſus. *Sequatur conuerſationis electio, vt adiungamur probatiſſimis quibuſque ſenioribus. Namq; vt æqualiũ vſus dulcior, ita ſenum tutior eſt. Nam ſibi qui ſunt ignari locorum cum ſolertibus viarum iter adoriri geſtiunt, quanto magis adoleſcentes cum ſenibus debẽt nouum ſibi iter vitæ aggredi, quo minus errare poßint, & à vero tramite virtutis deflectere? Nihil enim pulchrius, quam eoſdem & magiſtros vitæ & teſtes*

Hier. ep. 4.

habere. HIERONYMVS in epiſtola ad Ruſticum monachum. *Credas tibi ſalutare quicquid monaſterii Præpoſitus præceperit, nec de maiorum ſententia iu-*

Caſſ. cap. 11.

dices, cuius officii eſt obedire. CASSIANVS collatione ſecunda. *Nullo alio vitio*

tam

tam præcipitem diabol⁹ monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quàm cum negle-
ctis conſiliis ſeniorum ſuo iudicio perſuaſerit, definitioniq́ confidere. B. BERN. ſermo- Bern. ſerm. 1. & 3.
ne de reſurrectione. *Quæ maior ſuperbia eſſe poteſt, quam ſi vnus ſuum iudicium*
præferat vniuerſæ congregationis iudicio, quaſi ſolus haberet Spiritum Dei? Et ite-
rum. *In corde duplex eſt lepra, propria voluntas & proprium conſilium. Lepra vtra-* Ep. 87.
que nimis peſſima, eoque pernici ſior, quo magis interior. Et in Epiſtola ad Oge- Serm. 13.
rium. *Qui ſe ſibi magiſtrum conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit.* Et in Pſalmum
Qui habitat. *Non piget quoties datur occaſio, ab hac tam graui peſte (obſtinationis)*
præmunire vos, vt eam omnimodis fugiatis, quod hæc quidem ſit ſumma quædam
religionis ſubuerſio, & verè iuxta teſtimonium legiſlatoris venenum aſpidum inſana-
bile, &c.

III. REMED. Ne facile iudicio proprio delinquas in vitæ tuæ inſti-
tutione, vnius vel plurium conſilio ac iudicio, iuxta diuinæ ſcripturæ Pa-
trumq́ue monita iam citata vtare. Nec enim deſunt exempla eorum, qui
id fecerint. S. BASILIVS in Iſaiam ex ſacris litteris depromit duo. *Quan-* Baſ. in c. 3.
tum, inquit, *emolumenti obueniat ex accepto conſilio declarat vel maximè Moyſes,*
qui omni ſapientia Ægyptiorum eruditus, qui familiari colloquio cum Deo congredie-
batur, perinde atque ſi amicus loquatur cum ſuo amico. Hic tantus conſilium ſibi red- Exod. 18. 24.
ditum à Iethro ſocero ſuo accepit, &c. Dauid inſuper conſiliaris eſt vſus Chuſi, per quē 2. Reg. 15. 33.
diſſipauit militare conſilium Achitophel. Alia duo CASSIANVS. Alterum Pro- Caſſ. coll. 2. c. 14. & 15.
phetæ Samuelis, quē *cum Dominus nollet*, inquit ille, *per ſemetipſum diuini collo-* 1. Reg. 3. 5.
quii diſciplina erudire, recurrere ſemel & iterum paſſus eſt ad ſenem, indicans ſe etiam
illius qui offenderat Deum, dummodo ſenioris, doctrina eum velle inſtitui, vt & il-
lius, qui ad diuinum miniſterium vocabatur, probaretur humilitas, & iunioribus for-
ma ſubiectionis huius proponeretur exemplo. Alterum Apoſtoli Pauli. *Quem,* Act. 9. 7.
ait, *per ſemetipſum vocans & alloquens Chriſtus, cum poſſet ei perfectionis viam reſe-*
rare confeſtim, dirigere ad Ananiam mauult, & ab eo iubet viam veritatis agnoſce-
re, &c. ne poſteris malum præſumptionis præberet exemplum, dum vnuſquiſque ſi-
bimet perſuaderet, ſimili modo ſe quoque debere DEI ſolius magiſterio atque do-
ctrina potius quam ſeniorum inſtitutione formari. Quam præſumptionem omnimo-
dis deteſtandam etiam ipſe Apoſtolus non ſolum litteris, ſed etiam opere atque exem-
plo docet, ob hoc ſolummodo ſe aſſerens Ieroſolymam aſcendiſſe, vt Euangelium, quod
comitante gratia Spiritus S. cum poteſtate ſignorum & prodigiorum gentibus prædica-
bat, cū ſuis coapoſtolis & anteceſſorib. priuata quodāmodo ac domeſtica examinatione
conferret. Et contuli, inquiens, cum illis Euāgelium, quod prædico inter gentes, ne forte Gal. 2. 2.
in vacuum currerem, aut cucurriſſem. Qui ergo tam præſumptor & cæcus ſit, qui ſe au-
deat ſuo iudicio ac diſcretioni cōmittere cum vas electionis indiguiſſe coapoſtolorū ſuo-
rum ſe collatione teſtetur? Hoc admirandæ ſubmiſsionis exemplum ſecutus
B. HIER. licet ad miraculū eruditus, tum ita de ſe ſcribit ad Pammachium
& Oceanum. *Cano*, inquiens, *iam capite iui Alexandriam, vt audirem Dydimum* Hier. ep. 65.

Ep.4. tum alios inſtruxit, vt Ruſticum monachum his verbis. *Mihi quidem placet,*
vt habeas ſanctorum contubernium, nec ipſe te doceas, & abſque doctore ingredi ariis
viam quam nunquam ingreſſus es, ſtatimq; in partem alteram tibi declinandum ſit, &
Ep.27. *errori pateas.* Et Paulam Romanam. *De ſcripturis,* ſcribit ad Euſtochium, *do-*
cui eam, quod didiceram non á meipſo, id eſt, à præſumptione peſſimo præceptore, ſed ab
Bern. in vita eius. *illuſtribus Eccleſiæ viris.* S. BERN. in S. Malachia Hyberniæ antiſtite, hoc ma-
xime laudat, quod cum ab ineunte pueritia daclaraſſet ſe Doctorem ha-
bere Deum, inſtitutioni tamen cuiuſdam ſolitarii, nomine Ymari, qui in
vrbe Ardinacha iuxta Eccleſiam commorabatur ieiuniis & obſecratio-
nibus ſeruiens die ac nocte, humiliter ſe ſubiecerit. *Legant,* inquit, *hoc qui*
docere, quæ non didicere conantur, diſcipulos ſibi coaceruantes, qui nunquam diſcipu-
Gal.2.2. *li extitere cæci duces cæcorum. Si Malachiæ exemplum eis pro minimo eſt, Pauli opus*
attendant Nonn: Euangelium ſuum, quod non ab homine acceperat, ſed à Chriſto, cum
Metaph. in eius vita. *hominibus tamen cenſuit conferendum, ne forte in vacuum curreret, aut cucurriſſet?*
Vbi ille ſecurus non eſt, nec ego. SIMEON Metaphraſtes ſcribit B. ARSENIVM
eremitam, licet doctiſsimum, tamen maioris humilitatis exercendæ cau-
ſa, conſueſſe etiam in rebus leuioribus iuniorum conſilia ſciſcitari, & ſe-
Sen. ep.11. qui. Verum & SENECA homo gentilis hoc antidotum ſuis diſcipulis
præſcripſit. *Accipe,* inquit ad Lucilium, *& quidem vtilem & ſalutarem epiſto-*
læ clauſulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac
ſemper ante oculos habendus, vt ſic tanquam illo ſpectante viuamus, & omnia tanquam
illo vidente faciamus. Hoc, mi Lucili, Epicurus præcepit, cuſtodem nobis & pædagogum
Sen. lib.6. de benef. c.32. *dedit. Opus eſt, inquam, aliquo, ad quem mores noſtri ſe ipſi exigant. Niſi ad regulam,*
praua non corriges. Et alibi refert Auguſtum Cæſarem, cum quidpiam feciſ-
ſet, cuius poſtea pœniteret, ſæpe exclamaſſe. *Horum mihi nihil accidiſſet, ſi aut*
Agrippa, aut Mecœnas vixiſſet.

IV. REMEDIVM. Conſidera, quales eſſe debeant, quorum vti con-
ſilio, & iudicio niti decreueris, nempe ſapientia & pietate conſpicui, vi-
Amb. c.8. tæque probatiſſimæ, vt congruenter ſcripturis citatis tradunt iidem SS.
Patres. Nam B. AMB. ita ſcribit in officiorum libro altero. *Huiuſmodi vi-*
ro ſalutem noſtram & exiſtimationem committimus, qui ſit iuſtus & prudens. Facit
enim iuſtitia, vt nullus ſit fraudis metus: facit etiam prudentia, vt nulla ſit erroris ſu-
ſpicio. Promptius tamen nos iuſto viro quam prudenti committimus, vt ſecundum v-
Cap.17. *ſum vulgi loquar. Cæterum ſapientum definitione, in quo vna virtus eſt, concurrunt*
cæteræ, nec poteſt ſine iuſtitia eſſe prudentia. Et rurſum. *Talis eſſe debet, qui conſilium*
alteri det, vt ſeipſum formã aliis præbeat ad exemplum bonorũ operũ in doctrina, in in-
tegritate, in grauitate: vt ſit eius ſermo ſalubris atq; irreprehenſibilis, conſiliũ vtile, vi-
1.Cor.7.27. *ta honeſta, ſententia decora. Talis erat Paulus, qui conſilium dabat virginibus, magiſte-*
riũ ſacerdotibus, vt primũ ſeipſum præberet nobis formã ad imitandũ. Et paulo poſt.
Talis igitur debet eſſe conſiliarius, qui nihil nebuloſum habeat, nihil fallax, nihil fabu-
loſum

loſum, nihil ſimulatum, quod vitam eius ac mores refellat, nihil improbum, ac maleuolum quod auertat conſulentes. His addit B. BASIL. in tractatu de renunciatione. *debere eſſe ab auaritia abhorrentem, quietum, egentium ſtudioſum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propenſum ad eos docendos, qui ad ipſum accedunt, quem gloria inanis non inflet, adulatio non frangat, ſeuerũ & conſtantem, cui denique nihil ſit præſtantius honore Dei.* CASSIANVS verò ita ſcribit. *NON omnium ſeniorum, quorũ capita canities tegit, quosque vitæ longeuitas ſola commendat nobis, ſunt imitanda veſtigia ſeu traditiones ac monita ſuſcipienda, ſed eorum, quos laudabiliter vitam ſuam, ac probatiſsimè, comperimus in iuuentute ſignaſſe, nec præſumptionibus propriis, ſed maiorum traditionib. inſtitutos.* Ac deinde ſubiicit exemplum monachi in ſummam deſperationẽ ex ſeueriore cuiuſdam ſenioris reſponſo coniecti, cum ei tentationem quandam grauem patefeciſſet. Meliorem ſe conſiliarium quondam præbuit GREG. magnus Venantio Italiæ Cancellario, qui conſilio quorundam fautorum mortis, (ita ipſe vocat eius conſiliarios) habitum monaſticum excuſſerat. *Qui fautores*, inquit, *non te ſed res tuas diligunt, nulla tibi niſi quæ ad tempus placeant loquuntur. Tales enim fuerũt dudum conſiliarii qui te ad tanti facinus perduxerunt delicti. Vt tibi aliquid ſecularis authoris loquar. Cum amicis omnia tractanda ſunt, ſed prius de ipſis. Si verò in cauſa tua hominẽ conſiliariũ quæris, conſiliarium rogo me ſuſcipe. Nullus tibi fidelior eſſe ad conſilium poteſt, quàm qui non tua, ſed te diligit. Omnipotens Deus cordi tuo indicet cor meum, quanto te amore, quantaque caritate amplectitur, in quantum tamen diuina gratia non offendatur. Nam ſic culpam tuam inſequor, vt te diligam: ſic perſonam diligo, vt culpæ vitium non amplectar, &c.*

Baſil.

Caſſ. coll. 2. c. 13.

Greg. lib. 1. c. 33.

V. REMED. Conſidera cauſas, cur in vitæ totius, maximè ſpiritualis inſtitutione potius alieno, quã proprio iudicio nitendum ſit. Prima cauſa eſt, ſumma noſtra ignorantia earum rerum quæ ad vitam piè ſanctèq; inſtituendam pertinent. Pauca enim ſunt, quorum certam & firmam notitiam conſecuti ſumus. Excipio quæ vel fidei Catholicæ autoritatè, vel ex communi SS. Patrum ſententia, vel euidenti ratione credimus, vel vera eſſe cognoſcimus. Deinde complura ex iis, quæ nobis quondã certiſſima veriſsimaque viſa ſunt, nunc accuratius ad veritatis trutinam expenſa, aut falſa aut parum videntur probabilia. Ad hæc in vna eademque quæſtione, ſiue theorica, ſiue practica, quanta eſt opinionum etiam inter eruditiſsimos varietas? quid autem facies, ſi diiudicare nequeas, quæ verior ſit, niſi ducem aliquem ſequare? Quare meritò B. GREGORIVS in libros Regum ſcribens, dixit, *magnum eſſe ignorantiæ humanæ pelagus*: & in Iob ait, *à luce veritatis in tantas nos ignorantiæ tenebras corruiſſe, vt nos ipſos ignoremus.* 2. Cauſa, ſunt ingenitæ omnibus paſsiones amoris ſui, iræ, & ſimilium, quæ, dici nequit quam obſcurent rationem, [illegible] ſumus rectè iudicare poſsit. *Nã ſæpe*, inquit idem Gregorius, *recto ſtudio contra delinquentium*

Greg. in 1. Reg. l. 5. c. 14.

Et 11. mor. c. 22.

Id. 9. mor. c. 18.

culpas

culpas accendimur, & cum vltra æquitatis metas per iram rapimur, hoc zelũ iuſtæ diſtrictionis æſtimamus. Sæpe officium prædicationis aſſumimus, vt per hoc fraternæ vtilitati ſeruiamus: ſed niſi placeamus, cui loquimur, nequaquam libenter accipitur quod prædicamus. Cumq́ placere mens vtiliter ſtudet, ad amorem laudis propriæ turpiter defluit, &c. Quaſi latrunculus quippe eſt appetitus laudis humanæ, qui recto itinere gradientibus ex latere iungitur, vt ex occultis educto gladio gradientium vita trucidetur.

Dor. ſerm. 19.

Vnde S. DOROT. *Cum ſubiecti ſimus multis paſſionibus, prauisq́ affectibus, noſtro iudicio non debemus omnino fidere. Quando enim norma, vel regula curua eſt & inflexa, nunquam quod ſecundum eam dirigitur, rectum efficitur, ſed diſtortũ.* Quocirca humanis quoque legibus cautum eſt, ne quis judicem in cauſa propinquorum, vel amicorum agat, propterea quod in eiuſmodi cauſis Iudices affectu potius quam ratione duci ſoleant. *Quod ſi* autem *culpam amici*, inquit B. BERN. *in tuo iudicio amor illius aut minuit, aut prorſus abſcondit, quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallet?*

Bern. tract. de grad. humil.

VI. REMED. Conſidera hanc doctrinam de iudicio proprio non ſectando, inprimis religioſi inſtituti cultoribus debere eſſe commendatam. Et ratio eſt manifeſta. Quia illorum vocatio poſtulat, vt ſeipſos abnegent, & non modo iudicium ſuum & voluntatem, verumetiam totos ſe anima & corpore Deo offerant, & ſuperioribus tanquam DEI Vicariis, vt fecère quondam illi, de quibus ſcribit Apoſtolus. *Semetipſos dederunt, primùm Domino, deinde nobis per voluntatem Dei.* Et omnes Apoſtoli, qui in perſona Petri exclamarunt. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Quia enim non ſufficiebat relinquere omnia; (hoc enim & Crates fecit Philoſophus & alij multi qui diuitias contempſerunt) iunxere quod perfectum eſt*, inquit B. Hieronymus: *Et ſecuti ſumus te: fecimus quod iuſſiſti.* Ita S. BASILIVS in regulis fuſius diſputatis. *Qui ſeipſum*, inquit, *abnegauit, ſeſeq́; voluntatib. omnibus ſpoliauit, is non quod vult faciet, ſed quod docetur. Neque verò ratio permittit eum ſibi ipſi quod expediat, eligere, qui gubernationem ſui aliis tradiderit.* Et iterum. *Etenim cui animas noſtras gubernandas commiſimus tanquam Deo de iis rationẽ reddituro, prorſus abſurdiſſimè facimus, ſi huic fidem in rebus contemptiſſimis abrogamus.* Et S. BERN. inuehẽs in quoſdã religioſos, q plus æquo ſuo fidebãt iudicio. *Qui veſtri*, ait, *curã ſemel nobis crediſtis, qd rurſum de vobis vos intromittitis?*

2. Cor. 8. 5.
Matth. 19. 27.
Hier. lib. 3. in Matth.
Baſil. q. 41.
Id. q. 48.
Bern. ſerm. 19. in Cant.

VII. REMED. Conſidera exempla eorum, quibus malè ceſſit, quod in ſuo iudicio pertinaciores fuerint. Primum eſt apud B. GREGORIVM in quarto dialogorum. Cum adhuc eſſem iuuenculus, inquit, narrari à maioribus audiui, quod Paſchaſius huius Apoſtolicæ ſedis diaconus miræ ſanctitatis vir fuerit, cultor pauperũ, & contemptor ſui. Sed hic in ea contentione, quæ in ardeſcente zelo fideliũ inter Symmachũ atque Laurentium facta eſt, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium poſt vnanimitate ſuperatus in ſua tamen ſententia vſque ad

Greg. c. 40.

diem

diem ſui exitus perſtitit illum amando atque præferendo, quem Epiſcoporum iudicio præeſſe ſibi Eccleſia refutauit. Hic itaq; cùm temporibus Symmachi Apoſtolicæ ſedis præſulis eſſet defunctus, eius dalmaticam feretro ſuperpoſitam dæmoniacus tetigit, ſtatimq; ſanatus eſt. Poſt multum verò temporis Germano Capuano Epiſcopo medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in angularibus thermis lauari debuiſſet. Qui ingreſſus eaſdem thermas prædictum Paſchaſium ſtantem & obſequentem in caloribus inuenit. Quo viſo vehementer extimuit, & quid ille vir tantus faceret, inquiſiuit. Cui ille reſpōdit. Pro nulla alia cauſa in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in parte Laurentii contra Symmachum ſenſi: Sed quæſo te, pro me dominum deprecare. Atq; in hoc cognoſces quod exauditus ſis ſi huc rediens me nō inueneris. Qua de re vir Domini Germanus ſe in precibus ſtrinxit, & poſt paucos dies rediens Paſchaſium in eodem loco minimè inuenit. ALTERVM eſt apud Io. CASS. collatione ſecunda ita ſcribentē. Recolite id quod nuper geſtum oculorum veſtrorū vidiſtis obtutibus, ſenem videlicet Heronem ante paucos admodum dies illuſione diabolica à ſummis ad ima deiectum, quē quinquaginta annis in hac eremo commoratum ſingulari diſtrictione continentiæ rigorē tenuiſſe meminimus. Hic igitur quo pacto poſt tantos labores grauiſſimo corruens lapſu cunctos in hac eremo conſtitutos luctuoſo dolore perculit? Nonne quia minus diſcretione poſſeſſa, ſuis definitionib. regi, quā conſiliis, vel collationib. fratrum, atq; inſtitutis maiorū, maluit obedire? Qua præſumptione deceptus Angelum Satanæ velut Angelū lucis cum ſumma veneratione ſuſcipiens, eiuſq; pceptis prono obediens famulatu, ſemetipſum in puteū, cuius profunditatem oculorū non attingit intuitus, præcipitē dedit, de Angeli videlicet ſui ſponſione non dubitans, qui cum p merito virtutum, ac laborum ſuorum nequaquā poſſe firmauerat vlli iam diſcrimini ſubiacere. De quo ingenti fratum labore extractus vitam die tertia finiturus, in deceptionis ſuæ obſtinatione permanſit, non credens, quod dæmonum calliditate fuiſſet deluſus. Idem Caſſ. collatione decimaſexta, non dubitat affirmare, *impoſſibile eſſe quenquam qui proprio fidit iudicio diaboli illuſione non decipi.* Sicut contra Abbas Moyſes apud eundem, *Nullatenus, fraudibus & inſidiis inimici decipi poſſe, qui non ſuo iudicio, ſed maiorum viuit exemplo.* TERTIVM eſt apud B. Dorotheum, qui commemorat MACARIVM abbatem, cum aliquando dæmonem vidiſſet multis onuſtum ollis, rogaſſe illum, quis ollarum foret vſus ac reſpondiſſe, ſe ſolere monachos variis illecebris à virtutis cultu abducere, & iam vnum eorum in naſſam pellexiſſe, cuius & nomen prodidit. Quem monachum mox Macarius conuenit, cognouitq; eū tentationes ſuas Patri ſpirituali nō pateſeciſſe, atque ideo monuit, ne deinceps ſuo iudicio fideret,

Caſſ. c. 5.
Id. c. 11.
Coll. 2. c. 10.
Doroth. ſerm. 8.

quod & fecit. Cum verò poſtea dæmon iterum ſe ſpectandum præbuiſ-
ſet, percunctatus ab eo eſt, num dictus monachus adhuc inter amicos eſ-
ſet. Ille furioſè reſpondit, ex amico factum hoſtem.

VIDE V. *Amor ſui. Curioſitas. Illuſiones ſpirituales. Immortificatio paſ-
ſionum. Inobedientia. Præſumptio. Superbia. Voluntas propria.*

IVDICIVM TEMERARIVM

Remedia contra Iudicium temerarium.

I. REMED. Conſidera Spiritus ſancti oracula contra Iudicium intem-
Iob. 13. 7. peſtiuum & temerarium. *Nunquid Deus,* ait Iob, *veſtro indiget mendacio,
vt pro illo loquamini dolos? Nunquid faciem eius accipitis, & pro Deo iudicare niti-*
Pſal. 57. 1. Iſa. 5. 20. *mini?* Et Dauid. *Si verè vtique iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum.* Et
Iſaias. *Væ qui dicitis bonum malum, & malum bonum, ponentes tenebras lucem, & lu-*
Matth. 7. 1. *cem tenebras:* Et Chriſtus apud Matthæum. *Nolite iudicare, vt non iudicemini.*
Ioan. 7. 24. *In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.* Et apud Ioannem. *Nolite iudicare*
Rom. 2. 1. Rom. 14. 4. *ſecundum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate.* Et Paulus ad Romanos. *Propter
quod inexcuſabilis es ô homo omnis qui iudicas. In quo. n. iudicas alteꝝ, teipſum conde-
mnas: eadem enim agis, quæ iudicas.* Et. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? Do-
mino ſuo ſtat, aut cadit.* Et. *Non ergo amplius inuicem iudicemus: ſed hoc iudicate ma-*
1. Cor. 4. 3. *gis, ne ponatis offendiculum vel ſcandalum fratri.* Et ad Corinthios. *Mihi au-
tem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. ſed neq; meipſum iudico. Qui
me iudicat Dominus eſt.* 2. Cor. 11. 3. *Itaque nolite ante tempus iudicare, donec veniat Dominus*
1. Cor. 4. 5. *&c.* Et. *Quod ſi noſmetipſos diiudicaremꝰ, non vtiq; iudicaremur.* Et. *Nolite ante tem-*
1. Cor. 5. *pus iudicare.* Et. *Quid mihi de his, qui foris ſunt, iudicare?* Et B. Iacobus. *Tu autem*
Iac. 4. 13. *quis es, qui iudicas proximum?*

Ephr. paræn. 4. II. REMED. Conſidera SS. Patrum ſententias. B. EPHRAEM. *Non
iudicemus quenquam, quia non nouimus eius pœnitentiam: neq; ſi quid ridentem, aut
loquentem aſpexerimus, cum nobis exploratum non ſit, quomodo in ſua cella vitã degat,
aut cuiuſmodi erga Deum laborem ſubeat. Ideo vnumquemque noſtrum oportet ſibi*
Amb. ſerm. 20. *ipſi attendere, quia ſinguli noſtrum Deo rationem reddituri ſunt.* AMBROSIVS in
Luc. 6. 37. pſalmum 118. *Graue eſt de alio iudicare. Vnde etiam ſcriptum eſt. Nolite iudicare &
non iudicabimini. cum enim vnuſquiſq; ſit ſuorum conſcius peccatorum, quomodo po-
teſt de alterius iudicare peccato? Iudicet de alterius errore, qui non habet, quod in ſeipſo
condemnet. Iudicet ille, qui non agat eadem, quæ in alio putauerit punienda, ne cum de a-
lio iudicat, in ſe ferat ipſe ſententiam. Iudicet ille, qui ad pronunciandum nullo odio, nulla*
Baſ. q. 164. *offenſione, nulla leuitate ducatur.* BASILIVS in regulis breuioribus. *Cum Do-*
Matth. 7. 1. Ioan. 7. 24. *minus aliàs dicat. Nolite iudicare, & non iudicabimini: aliàs verò iuſtum iudicium iu-*

dicandum

dicandum eſſe præcipiat, nequaquã in vniuerſum interdicitur nobis, quo minus iudi-
cemus, ſed in iudicio faciendo iubemur delectum habere, quem dilucide monſtrauit nobis
Apoſtolus; qui de his quidem, quæ poſita ſunt in libera cuiuſq; poteſtate ſunt dixerit. Rom.14.4.3.
Tu autem quid iudicas fratrem tuum? Et iterum. Non ergo amplius inuicem iudice-
mus. In his verò quæ diſplicent Deo, eos reprehendat qui non iudicant, HIER. contra Hieron.
Luciferianos. *Nemo poteſt Chriſti palmam ſibi aſſumere, nemo ante diem iudicij de*
hominibus iudicare. Si iam mundata eſt Eccleſia, quid Domino reſeruamus? Eſt via Prou.14.12.
quæ videtur eſſe apud homines recta, nouiſſima autẽ eius veniunt ad profundum infer- Hier.ep.39.
ni. In hoc errore iudicii quæ poteſt eſſe certa ſententia? Et ad virgines Hermonen- Rom.14.4.
ſes, *Apoſtolus ait. Nolite iudicare ante tempus. Tu enim quis es, qui alienum ſeruum*
iudices? ſuo Domino ſtat, aut cadit. Et qui ſtat, videat, ne cadat. Et inuicem onera ve- Gal.6.2.
ſtra portate. Aliter ſorores cariſſimæ hominum liuor, aliter Chriſtus iudicat. Non ea-
dem eſt ſententia tribunalis eius, & anguli ſuſurronum. Multæ hominibus viæ viden-
tur iuſtæ, quæ poſtea reperientur prauæ. Et in teſtaceis vaſis aurum ſæpe reconditur. Pe-
trum ter negantem amaræ in ſuum locum reſtituere lacrymæ. Cui plus dimittitur
plus amat. AVGVSTINVS de ſermone Domini in monte. *Duo ſunt, in qui-* Aug. lib.2. c.28.
bus temerarium iudicium cauere debemus: cum incertum eſt quo animo quidque fa-
ctum fuerit: vel cum incertum ſit qualis futurus ſit, qui nunc vel bonus, vel malus ap-
paret. Si ergo quiſpiam, verbi gratia, conqueſtus de ſtomacho ieiunare noluit, & tu id
non credens edacitatis vitio tribueris, temere iudicabis. Item ſi manifeſtam edacitatem
ebrioſitatemq́; cognoueris, & ita reprehenderis, quaſi nunquam illa poſſit corrigi atque
mutari, nihilominus temerè iudicabis. Non ergo reprehendamus ea quæ neſcimus quo
animo fiant, neq; ita reprehendamus, quæ manifeſta ſunt, vt deſperemus ſanitatem. Eui- Caſſ.l.5.c.30.
tabimus iudiciũ, de quo nunc dicitur. Nolite iudicare, ne iudicetur de vobis. IO. CAS-
SIANVS in inſtitution. monaſticis. *Oportet vnumquemque ſeipſum iudicare*
tantummodo, non aliorum conuerſationem vitamq́; diſcutere, ſecundum illud Apoſtoli Rom.14.
præceptum. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? ſuo Domino ſtat, aut cadit. Et il- Matth.7.
lud. Nolite iudicare, vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.
Ob hoc enim iudicare de aliis periculoſum eſt, quod ignorantes vel neceſſitatem, vel ra-
tionem, qua illi hæc, in quibus offendimus, aut rectè coram Deo, aut venialiter agunt,
inuenimur eos temerè iudicaſſe & per hoc admittimus non leue peccatum. B. PRO- Profp.c.21.
SPER libro Epigrammaton.

Culpare in quoquam, quæ non ſunt nota, malignum eſt,
Præſertim, quæ ſunt cognita, ſi bona ſunt.
Non pateant faciles ſæuis rumoribus aures:
Quæ neſcire iuuat, credere non libeat.
Linquantur ſecreta Deo, qui, ſi quid opertum eſt,
Inſpicit, & nullis indiget indiciis.

III. REMED. Conſidera, quàm graue peccatum ſit, temere iudica-
rẽ de aliis. Solus enim Deus ſcrutatur corda & renes, ſolus illuminat ab-

ſcondita tenèbrarum. Qui ergo de corde alterius, id eſt, de intentione & Aug.l.9.c.5.
fine, quo hoc vel illud facit, iudicat, Dei partes & iudiciũ vſurpat. *In diſci-
plina Chriſtiana*, inquit Aug in libris de Ciuitate Dei, *non tam quæritur, vtrum
quis iraſcatur, quam quare iraſcatur: nec vtrum ſit triſtis ſed vnde ſit triſtis, nec vtrum
timeat, ſed cur timeat.* Qui ergo affectus iræ, triſtitiæ, timoris, & ſimiles iudicat
Iac.4.11. vitioſos, cũ ſint interni & occulti, Dei ſibi partes vſurpat. Hoc ſenſu & B.
Iac. ſcripſit. *Qui iudicat fratrẽ, iudicat legem.* Legis. n. ſibi partes vſurpat, ſe-
cundũ quam debet iudicari. *Si autem iudicas legẽ*, addit, *non iam legis factores,
ſed iudex.* At lex Dei nobis data eſt vt eã faceremus, non vt quoslibet ſecũ- Aug. hom.50. ex 50.
dum eam iudicaremus. Vnde Auguſtinus. *Noluit Deus hominem ab homine
iudicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario vſurpato iudicio, ſed potius
ex lege Dei ſecundum ordinem Eccleſiæ. ſiue vltro confeſſum, ſiue accuſatum atque con-
uictum.* 2. qui temere iudicat de alio, apertè delinquit, contra præceptum
caritatis de diligendo proximo; poſtulat enim caritas vt bonam opinio-
nem habeamus de proximo, & bonam eius famam tueamur, quam iu-
Matth.7.12. dicii temeritate, violamus. Deinde peccat contra illud Christi
Aug. in Pſal.118. Edictum, legi naturæ conſentaneum, & à gentili Cæſare Alexandro lau-
datum. *Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines & vos facite illis.* Vn-
de Avgvstinvs exponens verba Pſaltis regii. Amputa opprobrium
meum, quod ſuſpicatus ſum. *Profecto*, inquit, *contra hoc malum, quo quiſq́
libenter de homine malum, quod non proſpicit ſuſpicatur, caritas habenda eſt, quæ non
Ioan.13.34. æmulatur, quam Dominus præcipue commendat dicens. Mandatum nouum do vobis,
Id. ſerm.202. vt vos inuicem diligatis.* Et in ſermone de tempore. *Maxima enim pars generis
humani indiſcreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata eſſe probatur, cum
Eccli.11.7. tamen non ita ſe velit ab aliis iudicari, quo modo vult alios iudicare. Propter hoc ſcri-
ptura diuina admonet dicens. Priuſquam interroges, ne vituperes quenquam. & cum
interrogaueris, corripe iuſtè. Omnis homo prius ſe vult interrogari, & poſtea ſi reus
Matth.7.12. eſt, patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis oẽs volumus ab aliis fieri, iuſſũ eſt
vt hoc in aliis ſtudeamꝰ implere, propter illud quod ſcriptũ eſt. Oĩa quæcunq́ vultis, &c.*

IV. Remed. Occcupa te potius in propriis vitiis, vtpote certis &
notis, cenſendis & iudicandis, quàm in alienis, vtpote incertis & occultis.
Hoc antidotum non obſcurè Christvs dedit Phariſæis & Scribis
apud B. Ioannem, temere accuſantibus adulteram, cum ipſi pleni eſſent
Ioã.8.6. peccatis. Scripſit enim in terra, nempè eorum ſcelera, vt quidam expo-
Matth.7.3. nunt, & dixit. *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat*, & ilico
dilapſi ſunt. Deinde apud Matthæum, cum poſt verba illa. *Nolite iudicare
vt non iudicemini*, ſubiecit; *Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in
Aug.c.30. oculo tuo non vides? Hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo.* In quæ verba B.
Avgvst. lib. 2. de ſermone Domini in monte. *Quantum* ait, *inter feſtu-
cam & trabem, quaſi tantum inter iram diſtat & odium. Odium enim eſt ira inuetera-*

ta, quaſi

ta, quaſi quæ vetuſtate ipſa tantum robur acceperit, vt merito appelletur trabes. Et infra. *Piè cauteq; vigilandum eſt, vt cum aliquē reprehendere vel obiurgare nos neceſſitas coegerit, primum cogitemus, vtrum tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus. Et ſi nunquam habuimus, cogitemus, & nos homines eſſe & habere potuiſſe, &c. Si autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eo vitio, in quo eſt ille quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neq; obiurgemus ſed tamen congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus.* B. GREG. vero idē antidotum eruit ex verbis de adultera. *Qui ſemetipſum,* inquit, *prius non iudicat, quid in alio rectum iudicet ignorat. Et ſi nouit forte per auditum, quod rectè iudicare debeat, rectè tamen iudicare aliena merita non valet, cui conſcientia innocentiæ propriæ nullam iudicii regulam præbet. Hinc eſt enim, quod inſidiantibus quibuſdam, & puniendam adulterā deducentibꝰ dicitur. Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. Ad aliena quippe peccata punienda ibant, & ſua reliquerant.* Nec exempla huius remedii deſunt. *Senex quidam,* vt eſt in Prato Spirituali, *à fratre rogatus, quid cauſæ eſſet, cur aſſiduè iudicaret fratres monachos, reſpondit. Quia nec dum teipſum cognouiſti. Nam qui ſeipſum nouit, fratrum vitia non aſpicit.* Et Abbas Moyſes vt eſt in Vitis Patrum, in libro. *Quod non oportet iudicare quenquam.* in deſerto Scethi celebris, accerſitus vt ſententiam diceret in fratrem lapſum, aduenit ſacco arena pleno onuſtus, rogatusq; quid ferret, reſpondit. Peccata ſua, quæ quoniam vix ferre valeret, multo minus aliena iudicare poſſet. Sic præpoſiti memores ſe quoq; eſſe peccatores, noxam fratri condonauere. Et iterum. Cum Ioſeph quidam percunctatus eſſet Abbatem Paſtorem, qua ratione requiem in hoc ſeculo & futuro obtinere poſſet, reſpondit. Si in omni cauſa diceret. Quis ſum ego? & ne iudices quenquam.

Greg. 14. mor. c. 15.
Ioan. 8. 7.
Pratum: c. 134.
Vitæ PP.
Ibid.

V. REM. Facta aliorum dubia & incerta, hoc eſt, de quibus non conſtat quo animo fiant, ſi tamen in ſpeciem ſint bona, ſemper interpretare in bonam partem. Ita B. Auguſtinus loco citato in verba. *Nolite iudicare. Hoc loco,* inquiens, *nihil aliud nobis præcipi exiſtimo, niſi vt ea facta, quæ dubium eſt quo animo fiant: in meliorem partem interpretemur. Quod enim ſcriptum eſt: Ex fructib eorum cognoſcetis eos, de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri, ſicut ſunt ſtupra, vel blaſphemiæ, vel furta, vel ebrioſitas, & ſi qua ſunt alia, de quibus nobis iudicare permittitur, dicente Apoſtolo. Nunne de iis qui intus ſunt vos iudicatis?* Quod ſi verò facta aliorū certò conſtet eſſe mala, etiamſi ea iudicare poſſimus & corrigere, tamē conueniens eſt caritati Chriſtianæ vt conſiliū S. BERN. ſequamur ita ſcribētis in Cātica. *Caue alienæ cōuerſationis eſſe aut curioſus explorator, aut temerarius iudex, etiam ſi perperā actū quid deprehēdas, nec ſic iudices proximū, magis autē excuſa. Excuſa intentionē, ſi opus nō potes, puta ignorantiā, puta ſubreptionē, puta caſū. Quod ſi omnem omnino diſſimulationē rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus ipſi tibi, & dicito apud temetipſum. Vehemens fuit nimis tentatio;*

Aug. c. 30. Matth. 7. 1.
Ibid. 20.
1. Cor. 5. 12.
Bern. ſerm. 4.
Gal. 6. 1.

Quid

Id. ſerm.12. *Quid de me illa feciſſet, ſi in me accepiſſet ſimiliter poteſtatem?* Et iterum. *Si is qui in clauſtro eſt, eum qui verſatur in populo interdum minus diſtrictè, minus ve circumſpectè ſeſe agere deprehenderit, verbi gratia in verbo, in cibo, in ſomno, in riſu, in ira, in iu-*
Eccli.42.14. *dicio, non ad iudicandum confeſtim proſiliat, ſed meminerit ſcriptum. Melior eſt iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui cuſtodia vigilans bene*
Iac.5.20. *facis, ſed qui iuuat multos, & melius facit & virilius. Quod ſi implere non ſufficis, abſq; aliqua iniquitate, id eſt, abſque aliqua inæqualitate vitæ & conuerſationis ſuæ, memento, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta ſint contra geminam tentationem, qua ſæpe viri religioſi Epiſcoporum vel ambire gloriam, vel exceſſus*
Luc.23. 34. *temere iudicare diabolicis inſtigationibus incitantur.* NEC deſunt huius antidoti exempla illuſtria. CHRISTVS enim Dominus crucifixorum ſuorum facinus execrandum leniuit excuſatione ignorantiæ, cum ita oraret. *Pater*
Dor. doct. 6. *dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt.* Et apud Dorothæum Anachoretam quidam, vt cognouit fratris ſui lapſum, dixit. Hei mihi, quia ille hodie, cras
Bern.ſerm.3.de reſurr. ego. Quàm cito, inquit, ille inuenit, ne fratrem ſuum iudicaret? Hoc enim verbo ego cras, iniecit ſibi metum, vt caueret à lapſu ſimili. Sic BERN. de eodem. *Quia exemplum efficacius perſuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad ſanctum illum ſenem, qui cum audiſſet peccaſſe vnum ex fratribus, amariſſimè flebat, inquiens. Ille hodie, & ego cras. Qui ſic flebat ſuper ſe, putas, quia non compaſſus ſit fratri?*

VI. REMED. Conſidera multis, perperam illam iudicii temeritatem
Num.12.10. ceſsiſſe. Nam inprimis MARIA ſoror Moyſis, quia temerè iudicauit de Moyſe propter vxorem eius Æthiopiſſam, percuſſa eſt lepra. Deinde Heli
1.Reg.1.13. Sacerdos, quia Helcane coniugem Annam Dominum toto pectore deprecantem ex motu labiorum temerè cenſuit temulentam, è ſella deorſum lapſus fractis ceruicibus expirauit. Ad hæc Michol vxor Dauid,
2.Reg.6.20. quia leuitati non humiliati attribuit, cum Dauid ephod lineo accinctus ante arcam Domini ſaltauit, perpetuam ſterilitatis contumeliam incur-
2.Reg.10.4. rit. Et Hanon Rex filiorum Ammon, cum ex vana ſuſpicione, quaſi exploratum terram ſuam veniſſent, legatis regis Dauidis partem barbæ ab-
V. PP. p.2 de non iudicando. radi iuſsiſſet, & veſtes vſque ad nates ſuccidi, pro barbis raſis capitis ſui diadema, pro ſuccisis verò veſtibus regnum amiſit. In Vitis Patrum, Iſaac Abbas è Thebaide ad congregationem fratrum venerat, & in ea fratrem quendam temere iudicarat. Hunc ad eremum egreſſum Angelus aditu cellæ prohibuit, dicens. Non permitto te intrare. Quare? inquit ille. Tum Angelus. Quo ergo iubes ire quem iudicaſti fratrem? Tum Abbas ſupplex Angelo factus, Peccaui, inquit, ignoſce mihi. Et Angel9. Surge, ignoſcit tibi Deus: ſed deinceps ne iudices fratrem, antequam ſit iudicatus à Deo. Addo aliud. *VITALI monacho* de proſtibulo egredienti, quidam, qui temere indicabat eum libidinis exercendæ cauſa in illo fuiſſe, cola-

phum

phum infregit, & illico à dæmone obſeſſus eſt. Adibat enim Vitalis proſtibula, vt meretrices à turpi corporis quæſtu auocaret, pecuniaque paciſcebatur vel vnius noctis continentiam. Quæ res clarius patuit, cum percuſſorem ſuum à dæmone liberauit. Deniq; hoc remedium conuenit
cum comminatione Chriſti apud Matthæum. *Nolite iudicare vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.* Nam credibile eſt Chri- Matth. 7. B
ſtum hic iudicium, non hominum, ſed Dei temerariis iudicibus comminari voluiſſe, multò enim eſt terribilius, vti exponunt multi patres. Atq; Chryſ. hom. 14.
id poſtulat antitheſis. Nolite de hominib. iudicare, ne à Deo iudicemini. Aug. l. 2. de ſer. in monte.
Qua enim ſeueritate de aliis iudicauerimus, eadem de nobis iudicabit. Beda.
Eadem, inquam, non re, ſed quadam proportione, vt ſenſus ſit, quo ſeueriores nos fuerimus erga alios, hoc ſeueriorem Deum nobis fore.

Antidota contra temerarium iudicium aliorum de nobis.

I. ANTIDOTVM. Conſidera à condito orbe omnes bonos & ſanctos obnoxios fuiſſe temerario iudicio aliorum, maximè improborum, & imperfectorum. Sic temere iudicauit de Abele Cain, de Iacob Eſau, de Ioſepho fratres. De Moyſe ſoror & alii. de matre Samuelis Heli, de Dauide Saul, de Mardocheo Aman, de prophetis Iudæi. Et in nouo
iidem de S. Ioanne Baptiſta, & maximè de Chriſto Saluatore, qui apud Luc. 7. 33.
Lucam ea de re queritur, dicens. *Venit Ioannes Baptiſta, neque manducans panem neque bibens vinum, & dicitis. Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis. Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus publicanorum & pec-*
catorum. Ibidem Simon Phariſæus, iudicauit Chriſtum non eſſe prophe- v. 39.
tam, eo quod permiſiſſet ſe attingi à muliere peccatrice. Denique Apo-
ſtoli ipſi cum Iuda fractionem alabaſtri in caput Chriſti malè interpretati Matth. 26. 8.
ſunt, eorumq; iudicium temerarium Chriſtus multis verbis redarguit. Mar. 14. 8.
Itaque quotieſcunque idem tibi euenerit, hoc eſt, vt homines facta tua
etiam optima interpretentur in deterrimam partem, dic cum ELIA 3. Reg. 19. 4.
propheta. *Non ſum melior quam partes mei.* Et cum Chriſto. *Non eſt diſcipulus* Matth. 10. 25.
ſuper magiſtrum. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?

II. ANTIDOTVM. Contemne aliorum iudicia, ſi ſint temeraria.
Sic enim docuit Apoſtolos Dominus. Nam cum illi renunciaſſent Do- Matth. 15.
mino, Phariſæos eius ſermone fuiſſe ſcandalizatos, reſpondit. *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* Et B. Paulus ſeruauit. *Mihi*, inquiens ad Corin- 1. Cor. 4.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

thios, *pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Docent etiam SS. Pa-
Naz. orat. de ſeipſo. tres GREG. NAZIANZENVS in oratione de affectatione Cathedræ
Conſtantinopolitanæ. *Quid mea intereſt* (nempe quod homnes calumnié-
tur de mea affectatione) *qui rei veritatem magis curo, imò ſolum curo: hoc enim*
vel me condemnauerit, vel abſoluerit: hoc miſerum vel beatũ reddiderit. At quid aliis
videatur, nihil ad nos, quemadmodum nec alienum ſomnium. Non ita aliis videtur, ais.
Quid verò? an iis qui vertigine correpti ſunt, terra fixa & ſtabilis eſſe videtur? Qui-
circa fac prius fidem, ſanos eos eſſe, qui de nobis ita ſentiunt, ac tum nos admone, vt meli-
orem mentem induamus. HIERONYMVS in Iſaiam. *Spernentes hominum iudi-*
Hier. l. 1. c. 3. *cia, nec laudibus eorum extollamur, nec obtrectationibus contriſtemur, ſed ingrediamur*
rectam viã, & tritas à ſanctis prophetis ſemitas. Et ad Pammachiũ ſuper obitu
Id. ep. 26. vxoris. *Prima virtus eſt monachi contemnere hominum iudicia, & ſemper Apoſtoli*
recordari dicentis. Si adhuc hominibus placere vellem, Chriſti ſeruus non eſſem. Cau-
ſam autem cur contemnere debeamus humana iudicia, reddit Auguſti-
nus in ſermone Domini in monte, *quia temerarium iudicium plerumq; nihil no-*
cet ei, de quo temere iudicatur: ei autem qui temere iudicat ipſa temeritas neceſſe eſt vt
Aug. l. 2. c. 19. *noceat.* 2. quia ſi conſcii nobis nõ ſimus mali de quo iudicamur, Deum ha-
1. Reg. 16. 7. bemus Patronum, qui, vt eſt in regum hiſtoria, non vt homines iudicat
ſecundum faciem, ſed intuetur cor. *Cuius iudicium*, ait dicto loco Nazian-
zenus. *cordatis hominibus pluris faciendum, magisq; curandum eſt, quam omnium*
hominum in vnum coactorum.

III. ANTIDOTVM. Conſidera innocentium hominum exiſtima-
Pſal. 7. 10. tionem ſæpenumero etiam per miraculum contra iudiciorum temerita-
tem defenſam. *DANIEL Abbas Ægyptius*, vt eſt in PP. Vitis, ruſtici do-
mum ingreſſus vxori eius ſterili ſobolem à Deo impetrauit; cuius tume-
ſcente vtero rumor ſparſus eſt eam ex Abbate concepiſſe. Quo cognito
Daniel, conuocato toto populo infantẽ natum percunctatus eſt, eſſetne
ipſius parens? Qui reſpondit. Non. Atq; ita ſupicio criminis in admira-
S. Daniel. tionem ſanctitatis erupit. Simile exemplum eſt de S. *Goare confeſſore*, qui
Apud Surium in eius vita. S. Goar. cùm falſò à duobus clericis excuſatus eſſet apud Ruſticum Treuirenſem
Epiſcopum de gulæ crimine, multis miraculis ſanctitatem ſuam conte-
ſtatus eſt, tum apud ipſos clericos quos ſiti in itinere pene enectos lacte
trium ceruarum precibus in loco deſerto aduocatarum, fugitiuiq; fontis
aquis recreauit: tũ apud Epiſcopum, qui cum Goari mandaret, vt pro
ſuæ innocentiæ patrocinio ediceret quis infantuli expoſititii tum forte
ad Epiſcopum allati parens foret, ille inuocata diuina ope infantulum
in nomine S. Trinitatis adiurauit vt genitorem ſuum proderet, & mox
infans protenta in antiſtitem Ruſticum manu clarè dixit, iſte eſt pater
meus. Qui hoc reſponſo obſtupefactus, ad pedes S. Goaris ſe abiecit, &
noxam temerarii iudicii ſibi condonari, & pœnam iniungi pro expiando

lapſu

lapſu poſtulauit. Haud ſecus diuinitus defenſus eſt *S. Brictius Turonicus* S. Brictius Sur. in eius vita
Epiſcopus, nam cum à furente populo reus ageretur ſtupri, infantulo publicè in conſpectum allato dixit. Adiuro te per IESVM Chriſtum Dei filium, vt palam edicas, num ego genitor tuus ſim? Et mox reſpondit. Non es. Cum vero populus acclamaret prodendum eſſe genitorem, reſpondit, ſatis ei eſſe debere, quod famam ſuam vindicaſſet at quia nec ſic quieuit, prunas ardentes in veſte illæſa detulit, ad S. Martini ſepulchrum dicens. vt veſtis hæc ab igne illæſa eſt, ſic corpus meum impollutum eſt à tactu mulieris. Verum ille magicis artibus omnia tribuens Epiſcopatu eum & vrbe eiecit. Sic poſt ſeptennium, duobus eius ſucceſſoribus iam defunctis, ſedi ſuæ diuino nutu reſtitutus eſt.

VIDE V. *Immortificatio paſſionum. Indiſcretio. Iudicium proprium. Præſumptio. Superbia.*

IVRAMENTVM.

Remedia contra iurandi conſuetudinem.

I. REMED. Conſidera quid Spiritus ſanctus de iuramentis & periuriis in verbo diuino patefecerit. Primò enim declarat iuramentum Deu. 6.13.
aliquando eſſe licitum: vt in Deuteronomio. *Dominum Deum tuum timebis,* Iſa. 65.16.
& illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis. Et apud Iſaiam. *Qui iurat in terra, iurabit in Deo Amen.* Et apud Ierem. *Et iurabis. Viuit Dominus, in veritate & iu-* Ierem. 4. 2.
ſtitia, & iudicio. Et in epiſtola ad Hebræos. *Homines enim per maiorẽ ſui iurant,* Heb. 6.16.
& omnis controuerſiæ eorum finis, ad confirmationem, eſt iuramentum. 2. prohibet Exod. 20.
iuramentum, maximè vanum & falſum. vt in Exod. *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra.* Et. *Per nomen Deorum externorũ nõ iurabitis.* Et in Exod. 23.13.
Leuit. *Anima quæ iurauerit, & protulerit labiis ſuis, vt vel male quid faceret vel bene* Leu. 5. 4.
& ipſum iuramento & ſermone firmauerit, oblitaq; poſtea intellexerit delictum ſuum, Leu. 19.12.
agat pœnitentiam pro peccato. Et. *Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus.* Et in Deuteron. *Non vſurpabis nomen Dei tui fruſtra: quia* Deut. 5.11.
non erit impunitus, qui ſuper re vana nomẽ eius aſſumpſerit. Et apud Zachariam. Zach. 8.17.
Iuramentum mendax ne diligatis: Et apud Matthæum. *Audiſtis quia dictum eſt* Matth. 5.33.
antiquis. Non periurabis, reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neq; p cœlũ, quia thronus Dei eſt: neq; per terrã, quia ſcabellũ eſt pedũ eius, &c. Sit ſermo autẽ veſter, eſt, eſt: non, non: q autẽ his abundantius eſt, à malo Iac. 5.12.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

eſt. Et in epiſtola Iacobi. *Ante omnia fratres mei nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non: vt non ſub iudicio decidatis.* 3. dehortatur à iurandi conſuetudine, vt
Eccli. 23. 9. in Eccleſiaſtico. *Iurationi non aſſueſcat os tuum. Multi enim caſus in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus ſanctorum non admiſcearis; quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim ſeruus interrogatus aſſiduè, à liuore non minuitur: Sic omnis iurans & nominans in toto à peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo ipſius plaga. Et ſi fruſtrauerit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulauerit, delinquit dupliciter, & ſi in vacuum iurauerit, non iuſtificabitur. Replebitur enim retributione domus illius. Indiſci-*
Eccli. 27. 15. *plinatæ loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum peccati.* Et rurſus. *Loquela multum iurans, horripilationem capiti ſtatuet, & irreuerentia ipſius obturatio aurium,*

Baſ. hom. in Pſal. 14. II. REMED. Conſidera dicta SS. Patrum. BASILIVS in verba Pſalmi. *Qui iurat proximo ſuo & non decipit. Quid hoc tandem eſt? Hic iuramentum homini perfecto inter eas virtutes, quæ illum decent, concedi videtur: in Euangelio verò prorſus prohibetur. Quid igitur dicemus? Quod vbique Dominus, tam in veteri, quàm in noua lege eandem habet præceptionis conſiderationem. Cupit enim peccatorum effectibus occurrere, & à primis initiis malignitatem excindere. Vt enim vetus lex ait. Non mœchaberis. Dominus verò. Non concupiſces. Illa item, Non occides. Dominus perfectiora inſtituens. Non iraſcaris. Sic itaque in hoc loco contentus abit Propheta iuramento, quod iuſtum ſit ac rectum. Dominus verò vel occaſionem ipſam reſecat periurii. Qui enim vel rectè iurat, forte & is poſſit interdum falli: qui verò non iurat, periculum vi-*
Greg. Neocæſ. ca. 8. *tauit periurij.* GREG. in Eccleſiaſten. *Regis ſermonibus diligenter aduertere conuenit, ac iusiurandũ omni ratione refugere, idq́; præſertim quod in Dei nomen concipi-*
Ephræm. tom. 1. *tur. Interim tamen æquum fuerit ſermoni malo imminere: verum cauere, ne blaſphemiam vllam in Dominum effundamus.* EPHRÆM de morbo linguæ. *Si iuriſiurandi vis tanta fuit, vt ab Eſau potuerit auferre primogenita: cum enim iuraſſet ſolum, noluit periurii notam incurrere: quibus tradentur ſuppliciis, qui non ſolum iureiurando ſe obſtringunt, ſed & periuriis iusiurandum violant. Si Eſau ab iis, quæ cum*
Ambr. *damno ſuo pepigerat recedere noluit, quomodo tu pacta, quæ pro ſalute tua feciſti rumpere audebis?* AMBROSIVS in exhortatione ad Virgines. *Non iurandum,* in-
Pſal. 215. 11. quit ſcriptura, *facile, quia plerunque multi caſus accidunt, vt non poſſimus implere quod iurauerimus. Qui autem non iurat, vtique non peierat: qui autem iurat, aliquan-*
Hieron. ep. 14. *do neceſſe eſt incidat periurium, quia omnis homo mendax. Noli ergo iurare, ne incipias peierare.* HIERONYMVS ad Celantiam, de inſtitutione matrisfamilias.
Matth. 5. 34. *Mentiri & iurare lingua tua prorſus ignoret. tantusq́; in te ſit veri amor, vt quicquid dixeris iuratum putes. De quo Saluator ad diſcipulos ait. Ego autem dico vobis. Non*
d. lib. 1. commentar. *iurate omnino. Et paulo poſt. Sit autem ſermo veſter. Eſt, eſt, non, non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.* Et in caput quintum Matthæi *Cõſidera quod hic Sal-*
uator

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

uator non per Deum iurare prohibuerit, ſed per cœlum & terram, & Hieroſolymam &
per caput tuum. Et hoc quaſi paruulis fuerat lege cōceſſum, vt quo modo victimas im-
molabant Deo, ne eas idolis immolarent: ſic iurare permitterentur in Deum: non quod
recte hoc facerent, ſed quod melius eſſet Deo id exhibere, quam dæmonibus. Euāgelica
autem veritas non recipit iuramentum, cum omnis ſermo fidelis pro iureiurando ſit.
CHRYSOSTOMVS in Acta Apoſtolica. *Age dic, ob quā cauſam introductum* Chry. hom. 9.
eſt iuramentum? &c. Fecit olim pacta Abraham & immolauit victimas & nondum
erat iuramentum. Vnde igitur ingreſſum eſt? quando mala creuerant, quando omnia ſi-
mul ſurſum ac deorſum confuſa ſunt, quando ad idololatriam inclinarunt, tunc ſane,
quando infideles apparuerunt, Deum vocabant teſtem quaſi fideiuſſorem dantes dictis
ſatisfacturum. Iuramentum enim eſt fideiuſſio, vbi mores fidem non habent. Vnde pri-
mum taxatur is qui iurat, ſi ei fides non habeatur abſq; fideiuſſore, eoq; maximo, & quia
tam parum homines ſibi mutuo credunt, non hominem quærunt fideiuſſorem, ſed Deum:
Secundo idem crimen eſt eius, qui iuramentum recipit, ſi pro contractibus Deum ad fide-
iuſſionem trahat, & dicat ſe non crediturum, niſi illum accipiat. O excellentem ſtupo- Aug. lib. 2. c. 30.
rem, ô contumeliam. AVG. de ſermone Domini in monte. *Ita intelligitur præce-*
piſſe Dominum ne iuretur, ne quiſquam ſicut bonum appetat iusiurandum, & aſſidui-
tate iurandi ad periurium per conſuetudinem delabatur. Quapropter qui intelligit, non
in bonis, ſed in neceſſariis iurationem habendam, refrenet ſe, quantum poteſt, vt non ea Matth. 5.
vtatur, niſi neceſſitate: cum videt pigros eſſe homines ad credendum quod eis vtile eſt
credere, niſi iuratione firmentur. Ad hoc itaq; pertinet, quod ſic dicitur. Sit autem ſermo
veſter. Eſt, eſt: non, non. Hoc bonum eſt & appetendum. Quod autem amplius eſt, à ma-
lo eſt: id eſt ſi iurare cogeris, ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eorum, quibus ali-
quid ſuades. Quæ infirmitas vtiq; malum, vnde nos quotidie liberari deprecamur, cum
dicimus. Libera nos à malo. Sed nemo nouit, niſi qui expertus eſt, quam difficile ſit; &
conſuetudinem iurandi extinguere, & nunquam temere facere, quod nonnunquam fa-
cere neceſſitas cogit.

III. REMED. Conſidera, etiamſi difficile ſit conſuetudinem iurandi
expugnare, & nunquam temere iurare, vt iam dixit Auguſtinus, non ta-
men idcirco tibi deſpondendum animum: quia vtrumq; poſſumus diui-
na adiuuante gratia. *Omnia poſſum in eo,* dicebat gratiæ prædicator, *qui me* Phil. 4. 13.
confortat. Et ipſe Auguſtinus in ſermone de decollatione Ioannis Baptiſtæ Aug. ſerm. 10.
fatetur ſe adiutorio Domini ita conſuetudinem quotidie iurandi extin- Chryſ.
xiſſe, vt nihil ſibi facilius ſit, quàm non iurare. CHRYSOST. verò crebrius
docet facile eſſe vincere conſuetudinem, ſi in meliorem commutetur.
vt in homilia ad baptizandos. *Sicut te praua,* inquit, *conſuetudo poſſidet, ita po-*
terit melior obtinere, vt & volentem iurisiurandi lapſibus non permittat euinci. Nam
reuera multum conſuetudo præualet, & iura didicit immutare naturæ. Vt igitur non Hom. 27.
aſſiduè doleamus, ad aliam conſuetudinem demigremus. Et ad populum Antio- Eccleſ. 23. 9.
chenum. *Eia ex veteri hodie, loquamur teſtamento. Quod vero dicit. Iurationi non*

aſſuefacias os tuum: nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo. Non dixit non aſſuefacias mentem, ſed os tuum: totum enim eſt oris, nam facile corrigi poteſt. Conſuetudo enim eſt, quæ iam ſine voluntate patratur. Verbi gratia, multi thermas ingreſſi, cum primum fores tranſcenderint, conſignant ſe ſigno crucis. Hoc nouit manus, vel nullo iubente ex conſuetudine facere. Ita quidem & os, non cum anima loquitur, ſed ex conſuetudine. In lingua totum eſt poſitum. Et iterum. *Quis quæſo labor iuramentum fugere? nunquid opus eſt pecuniis? num ſudore & ærumna? Satis eſt tantum velle, & actum eſt. Si verò mihi conſuetudinem obiicis, propter hoc ipſum maxime facile meritum eſſe dico. Si te namque in aliam tranſtuleris conſuetudinem, totum præſtitiſti. Cogita ſaltem quod apud gentiles multi balbutientes multa meditatione linguam ſibi claudentem correxere. Alii autem humeros ineptè ſe motantes iugiter apponentes enſem reſtituerunt.* Et rurſum. *Ne mihi aliquis conſuetudinē prætendat. Propter hoc enim indignor & iraſcor, quoniam conſuetudinē vincere non poſſumus. Niſi conſuetudinem vincamus, quomodo concupiſcentiā vincemus, cuius radix habet à natura principium? Concupiſcere enim naturale: malè verò concupiſcere iam eſt voluntatis. Iurare verò non cœpit à voluntate principium, ſed ex negligentia ſola. Quod enim non ex difficultate, ſed ex neglectu hoc peccatū proceſſerit, cogitemus multo difficiliora ab hominib. ſine vlla mercede tentari. Quid enim difficilius eſt, quam rotæ more totum flectere corpus, & in pauimento verſari, quod multi iuuenes faciunt? gladios alternatim in aëra iaculantes, & omnes rurſum per manubrium capientes, quem nō confundant, nullū pro virtute laborem ſuſcipere volentium? Vel quid de illis dicas viris, qui contum in fronte geſtantes, velut arborem in terra radicatam, ſic immotum conſeruant. quid quod puer ſuper funem anguſtiſſimum tanta ambulet ſecuritate, cum quanta ſupinos percurrentes campos. Hæc quæ & mentib⁹ impoſſibilia videntur facta ſunt arte poſſibilia. Quid horum in iuramentis prætendere poſſumus? quam difficultatem, quem ſudorem? quod periculū? exiguo tantū ſtudio opus eſt.* Adde cum Aug. magno animo & zelo aggrediendum certamē. *Quis n. tantos labores,* inquit, *inire audeat, niſi qui ſic flagrat amore iuſtitiæ, vt tanquā fame & ſiti vehementiſſimè accenſus, & nullam ſibi vitam, donec ſatietur exiſtimās, vim faciat in regnū cœlorum. Non enim aliter poterit eſſe fortis ad tolerandā omnia, quæ in præſcindendis conſuetudinibus laborioſa, & ardua, & omnino difficilia ſæculi huius amatores putant.*

Hom. 28.

Hom. 19.

Aug. l. 1. ſerm. dom. in monte c. 32.

IV. REM. eſt timor Dei. Vnde idem AVG. de verbis Apoſtoli, *Iurauimus & nos, paſſim habuimus iſtam teterrimam conſuetudinem & mortiferam. Dico caritati veſtræ: ex quo Deo ſeruire cœpimus, & quantum mali ſit in periurio vidimus, timuimus vehemēter & veternoſiſſimā conſuetudinē timore frænauimus: Frænata reſtringitur, reſtricta langueſcit, langueſcens emoritur, & malæ conſuetudini bona ſuccedit. Deniq. nō vobis dicimus nos non iurare. Si. n. hoc dicimus, mentimur. Quantū ad me pertinet, iuro; ſed quantū mihi videtur, magna neceſſitate cōpulſus.* Et ſermone de ſanctis. *Timendo Deū abſtulimus iurationē de ore noſtro. Ecce vobiſcū viuim⁹. Quis nos audiuit aliquando iurantes? Numquid nō conſueuerā quotidie iurare? At vbi legi, & timui,*

Aug. ſerm. 30.

Id. ſerm. 10.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

timui, luctatus ſum contra conſuetudinē meā, in ipſa luctatione inuocaui Dominū adiutorē. Præſtitit mihi Dominus adiutoriū non iurandi. Nihil mihi facilius eſt, q̄ non iurare. Hoc ideo admonui caritatē veſtrā, ne dicatis: quis poteſt? O ſi Deus timeatur, ô ſi piuri expaueſcant, lingua frænatur, veritas tenetur, iuratio tollitur. Confirmat hoc antidotum B. CHRY. appoſita ſimilitudine his verbis. *Ciuitatis balnea rex obſtruxit, & lauari iuſſit neminē, & legē transgredi auſus eſt nemo, aut factū incuſare, aut conſuetudinē ꝓtendere, verū & ægri pueri & ſenes, & mulieres partꝰ dolorib. ſolutæ volūtarii & inuiti mandatū hoc ſufferunt, & neq; morbū, neq; conſuetudinis tyrannidē, nec aliud quicquā prætendunt, ſed contenti ſunt hac vltione, quia maiora timebant mala. Vides, quod vbi eſt timor, facile ſoluitur conſuetudo, etiamſi valde diuturna ſit & neceſſaria? Atqui non lauari graue, non iurare verò valde facile, & nullum affert nocumentum, nec corpori, nec animæ. Quomodo igitur non abſurdū rege iubente difficillima ſuſtinere, Deo verò ſtatuente etiam facilia deridere? Non exhortor, ne in tantum ſalutem noſtram contemnamus, ſed timeamus Deum, ſicut hominem timemus.* Chry. hom. 14. ad pop.

V. REMED. Cenſura aliorum, vel comminatione pœnæ ſubeundæ teipſum, vel alios à iurandi conſuetudine cohibeas. Hoc antidotū nō ſemel ꝓ cōcione præſcripſit idē Chry. *Ab omnib.* inquiens, *coniunctis hoc poſtula, hoc pete beneficiū, vt te iurantē arguant, & confundant. Nā & q alterū ne iuret arguit, non facilè ſe ꝑcipitari patietur in periuriū.* Et infra. *Vt igitur hoc crimine liberemur inuicē admoneamur, certū tēpus conſtituamus, & tēpus dierū decē. Volentibus & vigilantib. tot ſufficiūt, quo penitus à conſuetudine liberemur. Si autē poſt 10 dies illaqueati reperiamur, pœnā nobis cōſtituamus. Sed inquis, dic pœnā, ꝓpone vindictā. Hoc iam nō meū ſed veſtrum eſt.* Et alibi. *Vis diſcere, quomodo ab impia conſuetudine liberari liceat? Ego te quendā docebo modū, quē ſi tenueris, ſupabis omninò. Cum videris teipſum, vel alium quemq; vel ſeruorū, vel filiorū, vel vxorē hoc malo captos, & continuè commonefactos, neq; correctos, iube non pranſos cubare, & hanc tibi illisq; damnationem impone, damnationē non damnum, ſed lucrum ferentem. Talia enim ſpiritualia, & lucrum ferunt & celerrimam correctionem: lingua enim, vel nemine commonente ſufficientem capit admonitionem, ſi fame vel ſiti vexetur. Laudaſtis dicta, verū & factis laudē demonſtrate.* Chry. hom. ad baptizandos. Hom. 5. ad pop.

VI. REMED. Conſidera ſummum periculum huius prauæ conſuetudinis, & timorem Dei magis in te augebis. Quod intelligi poteſt ex eo, q̄ B. Iacobus diſerte dicat. *ANTE omnia nolite iurare.* Quæ verba ponderans AVG. in ſerm. de verbis Apoſtoli. *Iſto verbo*, inquit, *q̄ ait, Ante omnia, cautos nos fecit aduerſus linguam noſtram. Ante omnia ait, vt attendatis præ cæteris, vt vigiletis, ne ſurrepat vobis conſuetudo iurandi. Tanq̄ in ſpecula ita te poſuit contra te. Conſidera enim te iurare per Deum, per Chriſtum occidi illum, & hæc quoties per diē, quoties per horam? Non aperis os, niſi à tali iuratione. Nolles vt diceret tibi ante omnia, vt te aduerſus conſuetudinem intentiſſimum redderet, vt omnia tua inſpiceres omnes motus linguæ tuæ diligentiſſimè cuſtodires, eſſes cuſtos malæ conſuetudinis tuæ. Ad iam conſtringendam, audi ante omnia.* Et rurſus in epiſtola ad Hilarium. *Iu-* Iac. 5. 12. Aug. ſerm. 30. Id. ep. 89.

rationem

rationem caue quantum potes. Melius quippe nec verum iuratur, quam iurandi conſue-tudine, & in periurium ſæpe caditur, & ſemper periurio propinquatur. Et paulo poſt. *Multo tutius nunquam iuratur, non quia peccatum eſt verum iurare, ſed quia grauiſ-*
Amb. ſerm. 14. *ſimum peccatum eſt falſum iurare, quo citius cadit qui conſueuit iurare.* HINC duo
Pſal. 118. colligit B. AMBROSIVS ſcribens in verba Dauidis. *Iuraui & ſtatui cu-ſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ*, documenta. Alterum eſt, nullũ iuramentũ etiam licitum & ſanctum à quoquam debere fieri, qui non firmiter ſtatuat & & confidat ſe illud ſeruaturum. *Stat*, inquiens, *Dauid mentis ſtatione fundatus, nec timet ne in his mundi tenebris poſſit errare. Si enim metueret, non iuraret: ſi trepi-daret, vtrum diuina poſſet cuſtodire iudicia, non cum iurisiurandi ſtatueret ſacramento. Nemo bene iurat, niſi qui poteſt ſcire quod iurat. Iurare igitur, iudicium ſcientiæ, teſti-monium conſcientiæ eſt. Lux tibi præeat ſi iurare diſponis, id eſt, cognitio veritatis præ-cedat, vt vinculum ſacramenti tibi non poſſit nocere.* Alterum eſt hinc intelligi, cur Deus tam ſerio omne iuramentum nobis vetuerit, cum tamen ipſe in diuinis literis iuraſſe inueniatur. *Ideo*, inquit, *Dominus qui venit docere paruu-los, imbuere nouos, firmare perfectos, ait in Euangelio, non iurandum omninò, quia im-*
Pſal. 109. 4. *perfectis loquebatur. Voluit enim te non iurare, ne periures. Iurauit autem Dominus nec pœnitebit eum. Iuret ergo ille, quem ſacramenti ſui pœnitere non poterit. Et quid iu-rauit Dominus? quia Chriſtus in æternum ſacerdos eſt. Nunquid incertum, nunquid impoſſibile erat quod iurauit Dominus? nunquid poterat eſſe mutabile. Noli ergo vſurpare exemplum Sacramenti, qui implendi Sacramenti non habes poteſtatem.* Cla-
Aug. p. 1. con. 1. rius B. AVG. in pſalmum 88. *Bene prohibetur homo iurare, ne conſuetudine iu-randi, quia poteſt homo falli, etiam in periurium prolabatur. Deus ſolus ſecurus iurat, quia falli non poteſt.* Et ſermone 10. de ſanctis, *Cum Dominus iurauerit, quare ſuos iurare prohibuit? Dico quare. Non eſt peccatũ verum iurare. Sed quia graue pec-catum eſt falſum iurare, longè eſt à peccato falſum iurandi, qui omnino non iurat. Pro-pinquat falſæ iurationi qui vel verum iurat. Dominus ergo, qui prohibuit iurare, ſu-per ripam fluminis te noluit ambulare, ne pes tuus in anguſto labatur, & cadas.*

VII. REMED. Conſidera exempla eorum, qui ex iurandi temerita-te, vel conſuetudine in grauiſſima incommoda ſe coniecere. PRIMVM
1. Reg. 14. 24. ſit Regis Saulis, qui temerè *adiurauit populum dicens. Maledictus vir, qui come-derit panem vſque ad veſperam, donec vlciſcar de inimicis meis.* Cuius iurisiurandi inſcius filius eius Ionathas cum fauum mellis delibaſſet, Saul ſecundo & tertio iurauit Ionatham moriturum. Contra populus iurauit, nequa-quam ſe id paſſuros & Ionathan liberauit. Quam hiſtoriam fuſe populo
Chry. hom. 14. Anthiocheno exponens Chryſoſtomus, mirè exaggerat, quot periuria ex vno iuramẽto Saulis ſint ſecuta, & quot cædes & clades ſecuturæ fuiſ-ſent, ſi populus Sauli non reſtitiſſet, deinde addit illis eueniſſe, quod pue-ris funem vetuſtum trahentibus accidere ſolet. *Sicut enim*, inquit, *pueri fu-niculum longum & corruptum ex contrario inter ſe trahentes cum multo impetu ſupini*

omnes

omnes cadunt funiculo per medium diſrupto, & hi quidem capite, illi verò alia corporis parte feriuntur, ſic & inter ſe contraria iurantes, iuramento pro rerum neceſſitate diſrupto in periurii baratrum vtriq; cadunt, hi quidem peierando, vt Saul: *alij verò* vt populus, *periurij cauſam præbendo.* ALTERVM exemplum eſt IEPHTE in hiſtoria Iudicum, qui pugnaturus aduerſus filios Ammon temere iurauit & vouit, ſe ſi victor euaſerit, oblaturum Deo quicquid de prælio redeunti primum è domo ſua occurrerit, occurrit autem vnigenita filia. Vnde hæc incommoda mox conſecuta. Primo enim pœnituit eum voti, nam conſpecta filia *ſcidit*, teſte ſcriptura, *veſtimenta ſua, & ait. Hei me, filia mi, decepiſti me, & ipſa decepta es.* 2. filia approbante Patre cum ſodalibus ad duos menſes infauſtum hunc caſum planxit in montibus. 3. oblata eſt Deo & mactata 4. homicidii reus factus Iephte. nec enim ſolum ſtultè iurauit, ſed etiam impiè impleuit iuramentum. 5. perpetuus luctus quotannis per quatuor dies repetitus. *Vt ſempiternæ memoriæ calamitas eſſet*, inquit CHRYSOST. *neu malum obliuioni traderetur, apud Iudæos lex eſt lata, vt virgines illo tempore conuenientes 40. dies commiſſam cædem deplorarent, vt luctu cædis memoriam renouantes poſteros omnes prudentiores faciant, & diſcant quod de mente Dei non erat, vt hoc fieret: neque enim lugere & plorare virgines permiſiſſet. Poſt illud enim ſacrificium nemo tale Deo votum vouit.* TERTIVM exemplum eſt HERODIS regis apud Matthæum, qui recreatus ſaltatione filiæ Herodiadis, *cum iuramento pollicitus eſt ei dare, quodcunque poſtulaſſet ab eo. At illa præmonita à matre ſua, da mihi, inquit, hic in diſco caput Ioannis Baptiſtæ.* Ex quo temerario iuramento longè maiora, quam ex antegreſſo, incommoda ſunt inſecuta. Primò enim doluit rex de facto iuramento, diſertè enim ait Matthæus contriſtatum fuiſſe regem. 2. ex eo ſecuta eſt mors innocentiſſimi & ſanctiſſimi Prophetæ, quo teſtimonio Chriſti inter natos mulierum maior non ſurrexerat. 3. Herodes reus factus eſt atrociſſimi homicidii: Satius enim erat hic peierare, quàm iuramentum cuſtodire. *Eſt contra officium*, inquit B. Ambroſius, *nonnunquam, ſoluere promiſſum, ſacramentum cuſtodire, vt Herodes qui iurauit, quoniam quicquid petitus eſſet, daret filiæ Herodiadis, & necem Ioannis præſtitit, ne promiſſum negaret. Sic Iephte melius fuerat nihil tale promittere, quàm promiſſum parricidio ſoluere.* Et Auguſtinus. *Herodes, ne Deum offenderet peierando, Deum offendit ſæuiendo.* Et paulo poſt ſubiicit exemplum Dauidis regis, qui cum temerè iuraſſet ſe occiſurum Nabal, exorari ſe ab Abigail vxore Nabal paſſus eſt, ne iuramentum præſtaret *Iurauit*, inquiens, *temere, ſed non impleuit iurationem maiore pietate.* imò gratias Deo de ea re egit dicens. *Benedictus Dominus Deus Iſrahel, qui miſit hodie te in occurſum meum, & benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer me manu mea* 4. rea homicidii quoq; facta eſt Herodias mater cum filia, quia per hanc petiit dari caput: imò & omnes conuiuæ, quia *propter eos qui pariter diſcumbebant*, inquit,

Iud. 11. 30.
Chry. hom. 14. ad pop.
Matth. 14. 7.
Matth. 11. 11.
Amb. 1. offic. c. 50.
Iud. 11. 31.
Aug. ſerm. 11. de ſanctis.
1. Reg. 25. 12.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hier. lib. 1. c. 14.
Amb. l. 3. de virgin.

inquit Matthæus, voluit iuramentum ſeruari. Voluit ergo vt bene notat Hieronymus in cõmentariis, *omnes conuiuas ſceleris ſui eſſe conſortes.* 5. ſpectaculum exhibitum eſt *quod etiam*, inquit AMBROSIVS, *omnes barbari horrere conſueuerunt. Inter epulas atq; conuiuia conſummandæ crudelitatis profertur edictum. Et à conuiuio ad carcerem, de carcere ad conuiuium feralis flagitii circumfertur obſequium. Quanta in vno facinore ſunt crimina?* Hieronymus, loco citato commemorat. *Flaminium ducem Romanum, quod accumbenti iuxta meretriculæ, quæ nunquam ſe vidiſſe diceret hominem decollatum, aſſenſſus ſit vt reus quidam capitalis criminis in conuiuio truncaretur, à Cenſoribus pulſum curia quod epulas ſanguine miſcuerit.*

Cic. de ſeneɛt.
Pltar. in T. Q. Flamin.

VIII. REMED. Conſidera exempla tam infidelium, quàm fidelium, qui vel nunquam iurare voluerunt, vel ſi iurarunt, nullis incommodis adduci potuerunt, vt fidem fallerent. Nam S. BASILIVS in homilia de legendis gentilium libris. *Illud quoque*, inquit, *Cliniæ vnius è ſecta Pytagoræ difficile eſt credere, quod caſu non de induſtria noſtros imitatur. Nam ille dum per iuramentum mulctam trium talentorum vitare liceret, iniuriam pati maluit, quàm iurare, idque cum non eſſet falſo iuraturus, atq; ita iam tum quaſi illud de iuramento nobis interdicto præceptum audiuiſſe videtur* Et S. AVGVSTINVS de verbis Apoſtoli. *Tantum mali habet iuratio, vt* (Ethnici) *qui lapides colunt, timeant falſum iurare per lapides: tu non times Deum præſentem, Deum viuentem, Deum ſcientem, Deum manentem, Deum in contemptores vindicantem?* Et mox. *Et ecce dico caritati veſtræ, & qui per lapidem falſum iurat periurus eſt. Vnde hoc dico? Quia multi & in hoc falluntur, & putant, quia nihil eſt, per quod iurant, non ſe crimine teneri periurii. Prorſus periurus es, quia per id quod ſanctum putas, falſum iuras.* Deinde ex Ethnicis Philoſophis PLATO in libris de Legibus grauiter reprehendit iurantes, ratione naturali edoctus. Nec mirum quia non modo exponunt ſe periculo fidem fallendi & peierandi, verumetiam qodammodo ſe & alios infamant. Se quidem, quia indicant ſe eſſe mendaces, nec dignos quibus credatur, niſi teſte Deo. Alios vero, quia iudicãt alios quibus iurant, vt Hieronymus rectè obſeruauit, eſſe ſuſpicioſos & incredulos. Qua de cauſa & Eſſæi apud Iudæos abſtinebant à iuramentis, teſte Ioſepho in ſecundo belli Iudaici libro. Ex iis autem, qui fidem ſemel iuratam conſtantiſſimè præſtiterunt, merito primum locum obtinet ESAV, quantumuis malus, de quo ita B. EPHR. in tractatu de malo Linguæ. *Si*, inquiens, *iuriſiurandi vis tanta fuit, vt ab Eſau potuerit auferre primogenita: cum enim iuraſſet ſolum, noluit periurii notam incurrere: quibus tradentur ſuppliciis; qui non ſolum iureiurando ſe obſtringunt, ſed & periuriis iuſiurandum violant? Si Eſau ab iis quæ cum damno ſuo pepigerat, recedere noluit, quomodo tu pacta, quæ pro ſalute tua feciſti, rumpere audebis?* SECVNDVS ſit IOSVE, qui cum Gabaonitarum legatis interpoſito iureiurãdo ſpopondiſſet ſe eos nó deleturum, & pau-

Baſ. hom. 24.
Aug. ſerm. 30.
22. q. 4. ecce dico.
Hieron. ep. 22.
Ioſeph. c. 7.
Ephr. tom. 1.
Gen. 25. 33.
Ioſ. 9. 15.

& paulo poſt cognouiſſet, ſe ab illis deceptũ; (finxerant enim ſe de terra longinqua venire, cum eſſent vicini) fidem tamen datam ob diuini nominis reuerentiam infringere noluit, cum tamen populus vehementer ea de cauſa in eos exacerbatus eſſet. *IESVS*, inquit AMBROSIVS, *pacem, quam dederat, reuocandam non cenſuit, quia firmata erat Sacramenti religione: ne dum alienam perfidiam arguit, ſuam fidem ſolueret. Ex quo diſcimus*, ait Hieronymus iu Ezechielem, *etiam inter hoſtes ſeruandam fidem, & non conſiderandum cui, ſed per quem iuraueris. Multo enim fidelior inuentus eſt ille, qui propter nomen Dei tibi credidit, & decept⁹ eſt, te, qui per occaſionẽ diuinæ maieſtatis hoſti tuo imò iam amico es molitus inſidias.* Et infra ſubdit. *Ergo qui contemnit iuramentum, illum deſpicit per quem iurauit: illique facit iniuriam, cuius nomini credidit aduerſarius.* INTER Ethnicos autem pro iureiurandi fide etiam hoſtibus cum iactura vitæ & fortunarum ſeruata eminet M. Attilius Regulus, de quo in primo libro de ciuitate ſic ſcribit AVGVSTINVS. *M. Attilius Regulus Imperator populi Romani captiuus apud Carthaginenſes fuit. Qui cum ſibi mallent à Romanis ſuos reddi, quam eorum tenere captiuos, ad hoc impetrandum etiam iſtum præcipuè Regulum cum legatis ſuis Romam miſerunt, prius iuratione conſtrictum, ſi quod volebant minimè peregiſſent, rediturum eſſe Carthaginem. Perrexit ille, atq; in Senatu contraria perſuaſit, quoniam non arbitrabatur vtile eſſe Romanæ Reipub. mutare captiuos. Nec poſt hanc perſuaſionem à ſuis ad hoſtes redire compulſus eſt, ſed quia iurauerat id ſponte repleuit. At illi eum horrendis cruciatibus necauerunt. Incluſum quippe anguſto ligno, vbi ſtare cogeretur, clauisq́; acutiſſimis vndiq; confixo, vt ſe in nullã eius partem ſine pœnis atrociſſimis inclinaret, etiam vigilando peremerunt. Meritò certè laudant virtutem tam magna infelicitate maiorem.* Eandem cum REGVLO laudem iuratæ fidei conſtanter vsq; ad mortem cuſtoditæ tribuit idem AVG. in altero libro de ciuitate in Hiſpania fœderatis Romanorum ſociis Saguntinis. *Quorum ciuitatis interitum legere, quanto magis ſcribere*, inquit ille, *horrori eſt. Primo contabuit, nam etiam ſuorum cadaueribus paſta eſt. Deinde feſſa omnium rerum, ne ſaltem captiua in manus Hannibalis perueniret, ingentem rogum publicè ſtruxit, in quem ardentem ferro etiam trucidatos omnes ſe ſuosq́; miſerunt.* Octauo autem, vel nono poſt obſidionem menſe à pœnis deleta eſt. Et infria. *Hoc inter eſt (inter Regulum, & Saguntinos) quod ille vnus homo, hæc tota ciuitas, vtriusq; tamen interitus cauſa conſeruatio fidei fuit.*

Amb. 3. offi. c. 10.

Hier. lib. 5.

Aug. c. 16.
Val. Max. lib. 9
Cic. 1. offic.

Id. c 20.

Liuius lib. 21.

VIDE V. *Blaſphemia. Colloquia otioſa Conſuetudo praua Diſcordia. Ebrietas. Exemplum malum. Immodeſtia. Impatientina in aduerſis. Ira. Linguæ abuſus. Maledictto. Mendacium. Murmuratio. Odium, Superbia. Vindicatia iniuriæ.*